

KADER NEDİR

İsmail Dinçer

KADER NEDİR
İsmail Dinçer

1. Baskı: Mayıs 2022

T.C. Kültür Bakanlığı Yayıncı Sertifika No: 29007

ISBN: 978-625-7211-09-3

Genel Yayın Yönetmeni: Çiğdem Okumuşlar
Sayfa Düzeni: *ademseneel.com*

Bu kitabın yazılmasındaki maksat:
Kader konusu ile ilgili düşüncelere,
araştırmalara kapı açmaktır.
Kader konusunun daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 7
KADER İNANCI / 15
KADER KONUSUNDAKİ YORUM FARKLILIKLARI / 31
ÜÇ KARDEŞ KONUSU / 52
KAZA VE KADER İLİŞKİSİ / 56
HIZIR- MÛSÂ VE KADER / 67
AMENTÛ VE KADER / 75
MÛDDESSİR SÛRESİNDE
GEÇEN KADER KONUSU / 112
KUANTUM VE KADER / 125
KADER VE RENKLER / 133
KADER VE İRADE KONUSU / 141
FİİL FÂİL AMEL / 152
VEHBİYET KESBİYET BOYUTU / 167
KUR'ÂN'DA GEÇEN KADER ÂYETLERİ / 182
SORULARA CEVAP ARANMASI / 218
SONUÇ / 226

ÖNSÖZ

Bu kitabımızda, kader konusunu incelemeye çalışacağız.

Toplumda “Alın yazısı” diye yorumlanan kader konusunu anlamaya çalışacağız.

Toplumda onlarca sorulan soruların, kader ile bağlantısı var mı yok mu, tahlil edeceğiz.

Bu sorular:

Kötülükler Allah’ın yazdığı bir kader midir?

Kötülük Allah’tan dersek, kötülük yapmak isteyen kimseler bundan cesaret almaz mı?

Hastalıklar, sakatlıklar, doğumlar, ölümler kader midir?

Tecavüzler, zulümler, işkenceler, savaşlar, toplu öldürmeler kader midir?

Kadınların alınıp satılması, malum yerlerde çalıştırılması, kölelik, cariyelik, kader midir?

Birine iftira atmak, onun hakkında yalan söylemek, onu karalamak, toplumda o kişiyi aşağılamak, onun hakkına girmek, Allah’ın o kişiyle ilgili yazdığı kader midir?

Bir kişi, bir kişiye kötülük yapsa, ona zulmetse: “Allah’ın yazdığı kaderi oynadım. Allah bunu yazmış bizim elimizle işlemiş” dese, bu kader yorumu doğru mudur?

Evlenmek, ayrılmak, evlilikte dayak, işkence, öldürülmek kader midir?

Bir inançta doğmak, bir inanca bağlı hareket etmek kader midir?

Her şey Allah’ın yazgısı ise, kötülük yapan kişi neden cezalandırılır?

Bir kişinin yaşantısında, ne yapıp yapamayacağı Allah'ın kaderinde mi?

Kişi, yaşantısında kendi yaşam kaderini belirleyemez mi?

Bu kadar zulümlerin, bencilliklerin, egoların, kibirlerin olması da Allah'ın yazdığı kader midir?

Bu kadar zalimliklerin olduğu, acıların olduğu dünyada Allah'ın adalet kaderi nerededir?

Acaba bizler, adil esmasını anlayamadık mı?

Allah, kimini cennetlik kimini cehennemlik yarattıysa, buna neye göre karar verdi? Allah, gerçekten insanı cehennemde yakacak mı?

Madem ki her şey Allah'ın yazgısı, neden kimi cennetlik, kimi cehennemlik yaratıldı?

Fakirlik, zenginlik, açlık, hep kader midir?

Mekkeli müşriklerin kader inancı olan "Allah isteseydi, açları doyururdu, faydalandırırdu, Allah'ın iradesine karışılmaz" sözleri doğru mudur?

Açların doyurulmaması, Allah'ın iradesine bağlanabilir mi?

Açlara, yoksullara, zulüm görenlere yardım edilmesin mi?

Bu onların tekâmülü mü?

Böyle bir kader inancı doğru mudur?

Kadınlardan kiminin çocuğunun olmaması, kiminin hep hamile kalması kader midir?

Allah bir kadını kısır yapar mı?

Eğer yapıyorsa, kadın ömür boyu çocuk özleminin sıkıntısıyla yaşıyorsa, bu nasıl bir kaderdir?

Bu Allah'ın adaletine sığıyor mu?

Müslüman olmayan kimseler cehennemde yanacaksa, onların başka bir inançta doğmasının suçu ne olabilir?

Bir erkeğin, bir kadına sapıkça bakması, onu takip etmesi ve ona işkence ederek, tecavüz etmesi, Allah'ın kurguladığı bir kader midir?

Anne karnında bir bebeğin, hastalığa tutulması, ya da bebeğin belli bir yaşa geldiğinde değişik bir hastalığa tutulması, kader midir?

Trafik kazaları, yangınlar, maden kazaları, depremde yıkılan evler sebebiyle başa gelen felaketler, hep yazılan bir kader midir?

Rüşvetler, yolsuzluklar, soygunlar, insanların haklarının yenmesi, hep kader midir?

Kişinin tercihleri, bir şeyi yapıp yapmama kararları, dilini tutup tutmaması, kötülük yapıp yapmama düşünceleri ve bunu uygulama tercihlerinin kader ile bağlantısı ne olabilir?

Kişinin ne yapıp yapmayacağı, kaderinde yazılı ise, o neden sorumlu tutuluyor?

Allah her şeyin sorumlusu ise, neden bu sorumluluğu kendi üstlenmiyor, kulunu sorumlu tutuyor?

Olan olaylardan gerekli dersleri, mesajları almamız ve ona göre davranmamız gerekir mi? Yoksa kader deyip geçmeli miyiz?

Bir kişinin yaşamdaki, hâlleri, hareketleri, bir başka kişinin yaşam kaderini oluşturur mu?

Anne babanın, öfkeli, hiddetli, dedikoducu olması, dünya hırslının olması, mala mülke düşkünlüğü, şana şöhrete düşkünlüğü, yetişen çocuklarının yaşam kaderini oluşturur mu?

Anne baba neyse, çocuk ona göre mi yetişir, yoksa çocuk Allah'ın yazdığı bir kaderi mi yaşar?

Bu kitabımızda, böyle nice soruların cevaplarını aramaya çalışacağız.

Hazreti Muhammed'in; "Biz kadere bühtan edenlerden değiliz" sözünü, anlamaya çalışacağız.

Allah hakkında yalan söylemek, Allah'a iftira atmak da kader midir?

Kader konusunu, toplumun kadere bakış açısı yönünden inceleyeceğiz.

Ayrıca, farklı inanç gruplarının kader konusundaki farklı yorumlarını analiz edeceğiz.

Kur'ân açısından kader ve kaza boyutunu anlamaya çalışacağız.

Kader inancı, insanlık tarihi boyunca, her dönemde farklı tartışmalara yol açan bir konudur.

Kader, inanç dünyasında hep farklı farklı yorumlanan bir konudur ve inanç dünyasının yüzlerce yıldan beri tartışılan konusudur.

Kader, genellikle ilâhî bir yazılımın yaşamda açığa çıkma durumudur, diye yorumlanır.

Kader konusunda her inanç topluluğu, kendi inançlarına göre yorumlar yapmışlardır.

Kader konusunda kimileri: “Varlığın varoluşu, şekillenmesi, yaşam süreci, bedenler boyutundaki işleyişi, varlıktaki fiziksel, kimyasal, biyolojik işleyiş yasaları kaderdir” demiştir.

Kimileri de: “Kişilerin eylemleri de, davranışları da, iyi ya da kötü yaptıkları da önceden yazılmış olan bir yazgıdır, yani kaderdir” demiştir.

Kimileri: “Kişiye verilen akıl yok sayılmamalıdır, bir şeyi yapıp yapmama tercihi kişiye verilmiştir” diye açıklama yapmışlardır.

Yani, her kişinin hür tercihi olduğunu ve kişi ne yaparsa karşılığını bulacağını savunmuşlardır.

Kimileri de: “Akıllı da işleten Allah'tır, kişinin neyi yapıp yapmaması gerektiğini de yazan Allah'tır” diye inanmışlardır.

Kader konusunda “Hayır da şer de Allah'tandır” inancı, çok dikkati incelenmelidir.

İnanç dünyasının geneli, olan olayların, iyiliğin ve kötülüğün Allah'tan olduğuna inanırlar.

Ve çoğu şöyle inanır: Kişi, başına gelen iyi ve kötü şeylere engel olamaz ve bunları tersine çeviremez.

Hatta bu konuda bazı âyet çevrimlerini delil olarak göstermişlerdir.

“Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.” Tekvîr Sûresi 29. Diyanet Meâli.

“Allah’ın izni olmadan bir yaprak dahi düşmez” En’âm Sûresi 59. Diyanet Meâli.

“Haberiniz olsun ki, biz her şeyi bir kadere göre yarattık.” (Kamer Sûresi, 49) Elmalılı Hamdi Yazır Meâli.

“Onların yaptıkları her şey kitaplarda yazılıdır. Küçük, büyük her şey satır satır yazılıdır.” Kamer Sûresi, 52-53. Diyanet Meâli

“Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah’a göre kolaydır.” Hadîd Sûresi 22. Diyanet Meâli.

“Allah’ın emri mutlaka yerine gelecek, yazılmış bir kaderdir.” Ahzâb Sûresi 38 Diyanet Meâli.

“Onları siz öldürmediniz, ama onları Allah öldürdü; attığın zaman sen atmadın, ama Allah attı.” Enfâl Sûresi 17. Diyanet Meâli.

“Allah dilemedikçe, siz dileyemezsiniz” İnsan Sûresi 30. Diyanet Meâli.

“Allah’ın izni olmadıkça, hiçbir kimse iman edemez.” Yûnus Sûresi 100. Diyanet Meâli.

“Bizim başımıza, asla Allah’ın bizim için yazdığından başka bir şey gelmez” Tevbe Sûresi 51. Diyanet Meâli.

Birçok kesim, bu ve benzeri âyet meâllerini delil göstererek, her şeyin Allah’ın takdiri doğrultusunda gerçekleştiğine inanır.

Bir kısım ise, insana verilen aklın, tercihin, muhakemenin yok sayılmaması gerektiğine, bunların işletilmesi gerektiğine inanır.

Ve Kur’ân’da olan, aklınızı işletin, düşünün, tefekkür edin, tezekkür edin, âyetlerini delil gösterirler.

Ve kişinin neyi yapıp yapmaması gerektiğinin kararı, kişiye aittir denir.

Kişi, ona verilen akıl ve tercihle, neyi yapıp yapmayacağına karar verir ve kişi o kararın sonunda ne yapmışsa karşılığını alır, diye inanırlar.

Ve buna, Kur'ân'daki Zilzal Sûresini delil gösterirler.

Zilzal Sûresi:

7- Artık kim, zerre kadar iyilik yaparsa onun karşılığını görür.

8- Ve kim, zerre kadar kötülük yaparsa onun karşılığını görür.

Araştırdığımızda anlıyoruz ki, kader konusu inanç dünyasında, çok tartışmalara yol açan bir konudur.

Hazreti Muhammed zamanında ve öncesinde Mekkeli müşrikler dediğimiz kesim de kader konusunda tartışmalar yaparlardı ve onlar da kaderi atalarından geldiği şekilde savunurlardı.

Hazreti Muhammed döneminde, o günün toplumunun önemli putlarından biri olan "Menat" kaza ve kader ilâhı olarak inanılırdı.

Mekkeli müşrikler kaderi, irade sıfatıyla birlikte değerlendirirler ve yazılı olan bir kaderin açığa çıktığına inanırlardı.

Hayır ve şer Allah'tandır diye inanırlardı.

Mekkeli müşrikler irade konusunda; "İrade Allah'a aittir, kullun iradesi olamaz" derlerdi.

Onlar da iradeyi bedensel istekler olarak düşünürler, atalarından öğrendikleri gibi savunurlardı.

"Allah isteseydi açları doyururdu" deyip, açları doyurmazlar ve doyurulmasını da istemezlerdi.

"Allah istememiş ben de isteyemem, Allah'ın iradesine karşı çıkamayız" derlerdi.

Hatta farklı yorum yapanları da sapık ilan ederlerdi.

Yâ-Sîn Sûresi 47: "Biz mi faydalandıralım, eğer Allah isterse o kimseleri faydalandırır, sizler ancak apaçık bir dalalet içinde-siniz" derler.

En'âm Sûresi 148: "Ortak koşan kimseler derler ki: Eğer Allah isteseydi, biz ve atalarımız ortak koşanlardan olmazdık."

Görüldüğü gibi, müşrikler iman mevzusunu bile Allah'ın iradesine bağlarlardı.

“Allah isteseydi bize hidâyet ederdi” derlerdi.

Âyetin devamı ise: “İşte onlardan öncekiler de böyle yalanlarda kaldılar. Hatta Bizi anlayamayıp güçlü sıkıntılı hâllerde kaldılar. De ki: Bu söyledikleriniz hakkında sizin katınızda bir ilim var mı? Eğer varsa onu bize ispat edin. Fakat siz yalnızca zanna uydunuz ve sizlerin söylediği sadece asılsız şeylerdir.”

Âyetin devamını incelediğimizde, müşriklerin kader konusundaki inancı, bir zandan ibaret diye bildirilmiştir.

İncelediğimizde anlıyoruz ki, her inanç grubu kader konusunda farklı yorumlar yapmışlardır.

Her toplum, kader konusunu farklı farklı yorumlamakta ve genelde atalardan gelen şekliyle inanmaktadır.

Her inanç, kendi inandığı şekilde yaşamakta ve kendi inancını genelde sorgulamamaktadır.

Bizler de kader konusunu her yönden incelemeye çalışacağız.

Kader, Kadir Sûresi arasındaki inceliği anlamaya çalışacağız.

Kur'ân'da kader konusunda geçen âyetleri incelemeye çalışacağız.

Kader konusunda, farklı inançların yorumlarını ortaya koymaya çalışacağız.

Ve kader konusunda kim neye inanırsa inansın, kişilerin inançlarına saygı duyacağız.

Kader konusunda ortaya çıkan dört farklı inancı ortaya koymaya çalışacağız.

Kader konusunda, vehbiyet ve kesbiyet boyutlarını, en ince bir şekilde incelemeye çalışacağız.

Kader ile ilgili farklı bakış açılarını açıklamamız sonucu, kimin gönlüne hangisi uygun geliyorsa ona inanabilir, elbette doğal olan da budur.

KADER İNANCI

Önce “Kader-قَدْرٌ” kelimesini inceleyelim.

Kader, kadir, kadr, muktedir, takdir, kudret, mukadderat, kada, kaza, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kur’ân’daki “Kadr Sûresi-قَدْرٌ” de aynı kökten gelir. Yazılımları da aynıdır.

Kader kelimesi “Ka-De-Re” kökünden gelir.

Buradaki “Ka-Dal-R” harflerini ayrı ayrı inceleyelim.

Her bir harf, varlık kitabından neyin sembolik yazılımıdır?

Bunları çok iyi düşünmeliyiz ve bu harflerin varlıktaki aslına şahit olmalıyız.

Bu harfleri oluşturan Kâmil kimseler, varlıktaki bir boyutu gördüler ve bunu yazıya döktüler.

Kaf; varlığın ten ve can boyutudur.

Dal; varlıktaki nitelikler, nicelikler, sıfatlar boyutudur.

R; varlığın açığa çıkışı ve bedenlenme boyutudur.

Kader-Kadr-Kadere: Güç, kudret, ölçü, değer, değerlendirme, gücü yeten, değerli, muktedir, takdir, varlığın açığa çıkışındaki ölçü, anlamlarına gelen bir kelimedir.

Varlığın ortaya çıkışı ve ortaya çıkışındaki ölçü kader konusudur.

Varlığın ortaya çıkışındaki tüm ölçü, belli bir nizam, varlığın çeşitliliği, varlığın yapısı, varlığın tüm inceliklerinin adım adım açığa çıkışındaki ilâhi kanunlar, kader konusuna girer.

Burada düşünülmesi gereken konu:

Kader, varlığın açığa çıkışındaki ölçü müdür?

Kişilerin başına gelen olaylar, felaketler, kötülükler de kader midir?

Yoksa her ikisi de mi kaderdir?

Birbirimize yaptığımız zulümler, haksızlıklar, kader ile bağlantılı mıdır?

Birbirimize yaptığımız her türlü kötülük, haksızlık, çocukken başlayan öğretilerin yansıması mıdır?

Her bir varlığın varoluşunda, en ince ayrıntısına kadar bir ölçü vardır.

Aynı zamanda insanın yaşamında, yaptığı ve gördüğü iyilikler ve kötülükler vardır.

İnsan, yapacağı iyilik ya da kötülüğü, yapıp yapmamaya dair ona verilen akli, tercihi, karar vermeyi, uygulayıp uygulamamayı yok saymamalıdır.

İnsan, dilini tutup birine kötü söz etmeyebilir, ya da edebilir, bu kişinin kendi tercihi ile alakalıdır.

İnsan birine kötülük yapabilir, ya da vazgeçebilir.

Kişinin tercihleri vardır, bir şeyi yapıp yapmama kararları vardır.

Kişi, ona bahşedilen akıl, muhakeme, mukayese, tercihler, karar verme, sabır, tevekkül, teslimiyet boyutlarını çok iyi anlamalıdır.

Kişi, kader konusunu çok iyi değerlendirmelidir.

Varoluşu ve başa gelen olayları çok dikkatlice incelemelidir.

Her kişi bilmelidir ki, yaptığı her şey gelecek nesiller için kader olarak yazılmaktadır.

Bir kişi, iyilik de yapsa kötülük de yapsa, bu yaptıkları gelecek nesiller için kader olarak yazılmaktadır.

Anne babanın çocuğuna söylediği bir sözün bile, onun hayatında nasıl bir duygu, düşünce, yaşam kaderi oluşturduğunu çok iyi anlamalıyız.

Yaptığımız kötülüklerin nereden kaynaklandığını iyi anlamamız gerekir.

Eğer biz, kötülüklere Allah'ın yazdığı bir kader dersek, kötülüklerin ortaya çıkış sebebini iyice incelemeyen karar vermiş ve sonuçta Allah'a iftira atmış olabilir miyiz?

Kader inancı, dünyanın her toplumunda farklılık gösterse de vardır.

İnanç grupları, kader konusunda farklı yorumlar yapmışlardır.

Bazı kesimler, başa gelen her şeyin kader olduğunu savunmuşlar.

Bazı kesimler, yaratılış kader ile ilgilidir, fakat insanların birbirlerine yaptıkları kötü şeyler kader değil, ahlak ve eğitimle alakalı demişlerdir.

Başta gelen her şeyin kader olduğunu savunanlar; trafik kazalarının, tecavüzlerin, kötülüklerin, öldürmelerin, işkencelerin, kader olduğunu iddia etmişlerdir.

Bir kısım ise bunlara karşı çıkmış; trafik kazaları, tecavüzler, öldürmeler, işkenceler, toplumun eğitim olarak iyi yetiştirilip yetiştirilmemesi ile alakalı olduğunu söylemişlerdir.

Bazı kesimler, tedbir, tevekkül, konularını farklı değerlendirmişlerdir.

Bazı kesimler, tedbir de, tevekkül de, Allah'ın ilâhî yazılına göredir, demişlerdir.

Evet, kader denilen şey nedir?

Toplumun kader inancının farklılığı nereden ileri gelir?

Kader konusunu, Kur'ân nasıl açıklar?

Toplumda görülen kötülükler, Allah'ın yazdığı bir kader midir?

İnsanların birbirine zulüm etmesi, yazılan bir kader sonucu mudur?

Hayvanlara işkence yapılması, hayvanların öldürülmesi, bir kader midir?

Ormanların yakılması, yazılan bir kader midir?

Ufacık çocukların dövülmesi, işkence görmesi, kadınların dövülmesi, öldürülmesi, Allah'ın yazdığı bir kader sonucu mudur?

Başta gelen tüm kötülükler, felaketler, hep bir yazgının sonucu mudur?

Kader inancında "Hayır da şer de Allah'tandır" inancı doğru mudur?

Kader inancını, "Hayra ve şerre inanmak" diye yorumlamak doğru mudur?

Allah, anne karnında iken bir çocuğun iyi ya da kötü olmasına karar veriyor ve onun kaderini mi oluşturuyor?

Yoksa, bir çocuğun iyi ya da kötü ameller içinde olmasının sebebi aile olabilir mi?

Kader; yazılmış olan ve her an yazılmakta olan mıdır?

Kader; önceden yazılmış ve o yazılanın açığa çıkması mıdır?

Kader; varlığın varoluş yazılımı ve bu yazılımın açığa çıkmasıdaki ölçü boyutu mudur?

Kişinin eylemleri de, hâl ve hareketleri de, yaptığı iyi şeyler ve kötü şeyler de bir kaderin yazılımı mıdır?

Dünya; kulların, Allah'ın yazdığı kaderi oynama yeri midir?

İyilik veya kötülük yapmak, Allah'ın kişiye yazdığı kaderi yerine getirmesi midir?

Varlıklar boyutu ve insan boyutu açısından, varlıkların insanlarla bağları açısından kaderin incelenmesi nasıldır?

İnsan, yeni bir kader yazabilir mi?

İnsan, kendinin ve gelecek nesillerin kaderini oluşturabilir mi?

Kadere tedbir alınabilir mi?

Kader, tedbir, tevekkül, teslimiyet arasında nasıl bir bağ vardır?

Kaderdeki, vehbiyet boyutu ve kesbiyet boyutu nedir?

Allah'ın yazdığı kader ile kulların yaşamlarında oluşturduğu eylemler açısından kader konusunu nasıl anlamalıyız?

Bir kişinin başına gelen felaketler, ona yazılan bir kader midir?

Ufak bir çocuğun her türlü zulme uğraması, Allah'ın o çocuğa yazdığı bir kader midir?

Allah, bir çocuk kötülük görsün diye bir kader oluşturmuş olabilir mi?

Çocuğun kötülük görmesini kadere bağlamak, gerçekten çok rahatsızlık verici bir durumdur.

Bunu yazarken bile tüylerimiz diken diken oluyor.

Kötülükleri Allah'a bağlamak, Allah'a atılan bir iftiradır. Kötülükleri Allah'ın yazgısına bağlamak, kötülük yapmak isteyenlere cesaret vermez mi?

Kişi; "Kötülük zaten Allah'tanmış, demek ki benim yaptığım kötülüğü Allah bana yazmış" diyerek kötülük yapsa, kötülük Allah'tandır diyenler bir vebal altına girmez mi?

Her kim kötülük Allah'tandır diyorsa, bilsin ki kötülük yapmak isteyenlere, büyük cesaret veriyor demektir.

Bundan cesaret bulan kişi; "Allah beni böyle yaratmış" der, kötülük yapmaktan vazgeçmez.

Kötülük Allah'tandır diyenler, kötülüğe kapı açanlardır.

Kötülük Allah'tandır diyenler, kötülük yapanlar kadar suçludurlar, sorumludurlar.

Kötülük Allah'tandır diyenler, kötülüğü Allah'ın kaderine bağlayanlar, aile ve toplumdan gelen eğitime çok iyi bakmalıdırlar.

Bir kişinin başına gelen her türlü zulüm, haksızlık gibi durumlarda, aile, toplum,

Devleti yönetenler sorumluluğu kendilerinde aramalıdırlar.

Ülkemizde bir felaket yaşadığımızda; deprem olsun, maden kazası olsun, trafik kazası olsun, bunları hep kadere yükledik.

İnsanların başına gelen kötülükleri, tecavüzleri, felaketleri, zenginlikleri, fakirlikleri hep kadere yükledik.

Oysa Japon bilim insanları fay hareketlerini inceleyerek, orada meydana gelebilecek depremi hesap ederek, binalarını ona göre yapıp gerekli tedbirleri almaya çalışıyorlar.

İşte bu sünnetullahı iyi okuyabilmektir, yani varlıktaki işleyişi iyi analiz edebilmektir.

Sünnetullah nedir anlayabildik mi?

Kader ile sünnetullah ölçüsünü iyi anlayabildik mi?

Evet, kader konusu binlerce yıldan beri insanların sorguladığı bir konudur.

Başa gelen felaketler, zulümler, kötülükler hep kader diye yorumlanmıştır.

Kötülükler hep kader ile ilişkilendirilmiş, bir yazgı olarak inanılmıştır.

Bir kişinin yaptığı kötülüklerin temeli, Allah'ın bir yazgısı mıdır?

Yoksa, çocuğun beynine ekilen kötülüğe kapı açacak olan bilgiler ve algılar sonucu mudur?

Kader nedir, kaderi nasıl anlamalıyız?

İnsan kaderi okuyabilir mi?

Kadere karşı tedbir alabilir mi?

Yeni bir kader yazabilir mi?

Bunlar hep düşünülmesi, araştırılması gereken konulardır.

Kur'ân'da, Mûsâ'ya mürşitlik yapan Hızır'ın, üç yerde kaderi okuması, yeni bir kader oluşturmasındaki isteğin inceliklerini nasıl okumalıyız?

Kader konusu, tüm inanç dünyasının en büyük meselesidir.

Dünya tarihinde inançların ilk ortaya çıktığı döneme kadar giden bir konudur.

Kader, farklı yorumlarla, inanç gruplarının bölünmesine kadar giden çok önemli bir mevzudur.

Hazreti Muhammed'den önce de kader konusu biliniyor, yazılmış bir kadere inanılıyor ve o dönemde de tartışılıyordu.

Bunu o dönemin şairlerinin yazdığı şiirlerde ve Kur'ân'da görüyoruz.

En'âm Sûresi 148: "Seyekûlullezîne eşrekû lev şâallâhu mâ eşreknâ ve lâ âbâunâ ve lâ harremnâ."

Meâli: "Ortak koşan kimseler derler ki: Eğer Allah isteseydi, biz ve atalarımız ortak koşanlardan olmazdık ve haram şeylerde kalmazdık."

Âyetin tamamı:

En'âm Sûresi 148: "Seyekûlullezîne eşrekû lev şâallâhu mâ eşreknâ ve lâ âbâunâ ve lâ harremnâ min şey kezâlike kezzebellezîne min kablihim hattâ zâkû besenâ kul hel indekum min ilmin fe tuhricûhu lenâ, in tettebiûne illez zanne ve in entumillâ tahrusûn."

Se yekûlu ellezine eşreku	: Söyleyecekler, derler, ortak koşan kimseler,
Lev şae Allah	: Eğer, istek, dilek, Allah,
Ma eşrekna	: Değil, şey, ne, ortak koşmak, biz ortak koşmazdık,
Ve la abau na	: Yok, atalarımız, öğrendiğimiz kimseler,
Ve lâ harremnâ min şey	: Yasak, haram kılmazdık, bir şey,
Kezâlike kezzebe	: Böyle, işte böyle, yalanladılar, yalanlarda kaldılar,
Ellezîne min kabli-him	: Onlardan öncekiler,
Hattâ zaku bese na	: Hattâ, tatmak, o halde kalmak, güç, sıkıntı, iyi, biz,
Kul hel inde kum	: De, anlat, bu konuda var mı, nasıl, katınızda, yanınızda, siz,
Min ilmin	: İlimden bir şey, bir bilgi,
Fe tuhricû-hu lenâ	: Öyleyse, çıkarmak, hariç, onu bize çıkarın, isbat edin,
În tettebiûne	: Eğer, olursa, tâbi olmak, uymak,
İllâ ez zanne	: Ancak, vardır, zanna, öyle sanmak,
Ve in entum illa	: Eğer, siz, ancak, sadece,
Tahrusun	: Yalan, asılsız, temelsiz,

Meâli: "Ortak koşan kimseler derler ki: Eğer Allah isteseydi, biz ve atalarımız ortak koşanlardan olmazdık ve haram şeylerde

kalmazdık. İşte onlardan öncekiler de böyle yalanlarda kaldılar. Hatta Bizi anlayamayıp güçlü sıkıntılı hâllerde kaldılar. De ki: Bu söyledikleriniz hakkında sizin katınızda bir ilim var mı? Eğer varsa onu bize ispat edin. Fakat siz yalnızca zanna uydu-
nuz ve sizlerin söylediği sadece asılsız şeylerdir.”

Âyeti incelediğimizde anlıyoruz ki, Hazreti Muhammed döneminde ve öncesinde, kader inancı vardır.

O günün toplumu da; ortak koşmayı dahi, Allah'ın onlara yazdığı bir kader olarak değerlendiriyorlardı.

Kur'ân ise, bu değerlendirmenin doğru olmadığını belirtiyor.

Bu değerlendirmenin ilmî bir temele dayanmadığına işaret ediyor.

Başka bir âyeti inceleyelim.

Nahl Sûresi 35: “Ve kâlellezîne eşrekû lev şâallâhu mâ abednâ min dûnihî min şey'in nahnu ve lâ âbâunâ ve lâ harremnâ min dûnihi min şey kezâlike fe allellezîne min kablihim fe hel aler rusuli illel belâgul mubîn.”

Ve kale ellezine eşreku	: Dediler, ortak koşan kimseler,
Lev şae Allah	: Eğer Allah dileseydi, isteseydi,
Ma abd na	: Biz kul olmadık,
Min dunihi min şey nahnu	: Ondan başka, şeylere, biz,
Ve la abau-na	: Yok, değil, atalarımız, babalarımız,
Ve la harremna	: Yok, haram, kötülük, yasak, kutsal, biz,
Min dûni-hi min şey	: Ondan başka, bir şey,
Kezalike feale ellezine	: İşte böyle, yaptı, yapan, o kimseler, onlar,
Min kabli-him	: Onlardan önce,
Fe hel ala el resulü	: Artık, var mı, değildir, resullerin görevi,
İllel belâgul mubînu	: Apaçık tebliğden başka,

Meâli: “Ortak koşan kimseler dediler ki: Eğer Allah isteseydi biz ondan başka şeylere kul olmazdık ve atalarımız da olmazdı ve biz kötülüklerde olmazdık. İşte onlardan öncekiler de böyle dediler. Resullerin görevi, hakikatleri apaçık tebliğ etmekten başka bir şey değildir.”

Bu âyeti de incelediğimizde anlıyoruz ki, Hazreti Muhammed zamanı ve öncesi toplumunun kader inancı, her şey Allah'ın yazgısıdır inancıdır.

Âyette, Mekkeli müşriklerin kader inancı net bir şekilde belirtilir; "Allah isteseydi biz ondan başka şeylere kul olmazdık ve atalarımız da olmazdı ve biz kötülüklerde olmazdık."

"La harremna-haramlarda olmazdık" Mekkeli müşrikler, yaptıkları kötülükleri, günahları hep Allah'ın yazgısı olarak görmüşler, kadere bağlamışlardır.

O günün toplumu; kötülüklerin bile, Allah'ın yazdığı bir kader olduğuna inanıyorlardı.

Kur'ân'da görüldüğü gibi, Hazreti Muhammed öncesinde de kader anlayışı, bugünkü inanış biçimiyle hemen hemen aynıydı.

Çoğu inanç grubu; insanların başlarına gelecek olan iyi ya da kötü şeyleri, Allah'ın ezelde yazdığına ve bunun leh-i mahfuz'da kayıtlı olduğuna inanır.

Kader konusunu, önceden yazılı olan şeylerin açığa çıkması diye yorumlarlar.

Kazayı da; bu kaydedilenlerin zamanı geldiğinde açığa çıkması olarak inanırlar.

Biz bu yazımızda elimizden geldiğince bu konuyu incelemeye çalışacağız.

Ve bilhassa, kader konusunda önemli olan "Vehbiyet" ve "Kesbiyet" cihetleri çok ince ince düşünülmeli, araştırılmalıdır.

Vehbiyet: Merkez, ana kaynak, ihsan, tüm niteliklerin kaynağı, lütuflar, rûha, nûra ait kaynak, ağacın açığa çıkmadan önceki tohumdaki boyutu, gibi anlamlara gelir.

Kesbiyet: Sonradan yazılan, sonradan aktarılan, çalışmakla kazanılan, sonradan elde edilen, genlere olan yazılım ve aktarım, aramak, doğuştan olmayan, vehbi olmayan, anlamlarına gelir.

Kesbi boyuta örnek vermek gerekirse; tohumdan çıkan bitkinin çevre şartlarına göre, yeni yazılımlar oluşturarak, oluşacak yeni tohuma yeni yazılımlar atılması olarak düşünebiliriz.

Kaderi anlayabilmek için, bir tohumu ve ondan açığa çıkan ağacın oluşumunu, şekillenmesini, çok dikkatlice incelemeliyiz.

Açığa çıkmış olan kâinat ağacını ve bilhassa üstünde yaşadığımız Dünya ağacını çok iyi okumamız gereklidir.

Bu okumayı gerçekleştirebilmemiz için de varlığın açığa çıkmasına sebep olan nitelikleri, etkenleri çok iyi bilmemiz gerekir.

Tüm bu okumaların ana temeli "İlim" dir.

O ilim, "Sünnetullah" hakikatinde gizlidir.

Sünnetullah; varlığın işleyiş yasalarıdır.

O işleyiş yasaları varlıktaki; Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji'nin işleyiştir.

Varlığın oluşumunu iyi okuyabilmemiz için ilim şarttır.

Bir tohumdan açığa çıkan ağacın, ağaç oluşuncaya kadar olan sürecini iyi incelememiz gerekir.

Tohumun içinde yazılı olan sistemin açığa çıkışındaki tüm incelikleri, çok dikkatlice incelememiz gerekir.

Sperm ile yumurtanın birleşmesiyle, bir vücûd oluşuncaya kadar olan sürecini iyi inceleyen bir kimse, kader konusunu az çok anlayacaktır.

Bir bebeğin doğuşu da bir varlığın ortaya çıkışı da belli bir yasaya, belli bir ölçüye göredir.

Varlığın açığa çıkışındaki ilâhi kanunlar, yani "Din ve Sünnetullah" ölçüsü çok iyi araştırılmalıdır.

Din: Varlığın yaratılış yasalarıdır.

Sünnet: Varlığın işleyiş yasalarıdır.

Dini ve sünnetullah'ı anlamadan kaderi layıkıyla anlayamayız.

Bu konuyu, ileride elimizden geldiğince inceleyeceğiz.

Kader konusu tüm toplumlarda, tüm inanç gruplarında hep tartışılmıştır.

Hatta tüm meslek gruplarında bile hep tartışılmıştır.

Farklı yorumlar, inanç gruplarının oluşmasına yol açmıştır.

Hatta, aynı inanç gruplarında bile farklı farklı yorumlar oluşmuştur.

Farklı yorumlayanları “Kaderi inkâr ediyor” deyip kâfir, sapık ilan etmişlerdir.

Kötülüğü kadere bağlayanlar, kaderinin ezelde belirlendiğini ve zamanı gelince bunun ortaya çıktığını savunmuşlardır.

İnsanın hür tercihinin olamayacağını savunanlar olmuştur.

İnsan yazılan kaderi oynar denmiştir.

Diğer görüşün inancı ise; insanın hür tercihinin olduğu, kişinin neyi yapıp neyi yapmaması, onun kendi tercihinin bırakıldığı şeklindedir.

Çoğu kesim;

Hayr şerr Allah'tandır.

Allah dilediğine hidâyet verir, dilediğini saptırır.

Allah kimini köle, kimini efendi yaratır.

Allah kimini fakir, kimini zengin yaratır.

Allah kimine uzun ömür verir, kimine kısa ömür verir.

Allah kimine çocuk verir, kimini kısır yapar.

Allah kimini sağlıklı kılar, kimini hastalıklı kılar, gibi inançlarla hep bunları yazılmış bir kadere bağlar.

Peki, gerçekler böyle midir?

Kur'ân'da kaderin ne olduğunu açıklayan âyetleri inceleyelim.

A'lâ Sûresi 2: “Ellezî halaka fesevvâ.”

Ellezî halaka : Ki o, yarattı, halketti, var etti, oluşturdu,

Fe sevvâ : Düzenledi, dizayn etti, tamamladı, şekil verip düzenleyen,

Meâli: “Ki O'dur halkeden ve şekil verip düzenleyen.”

A'lâ Sûresi 3: “Ve ellezî kader fe huda.”

Ve ellezi kaddere : Ki o dur, ölçü, kanun, güç yetirmek, takdir,
Fe heda : Hidâyet, doğru yolu bulma, yol gösterme,

Meâli: “Ki O’dur bir ölçüyle vareden, varetği her şeyden yol gösteren.”

A'lâ Sûresi 2. ve 3. âyeti incelediğimizde görüyoruz ki kader; varlığın varoluşundaki ve şekillenmesindeki ölçünün boyutudur.

Bir başka örnek:

Kamer Sûresi 49. âyet: “İnnâ kulle şey’in halaknâhu bi kader.”

İnnâ kulle şeyin : Muhakkak ki biz, tüm her şeyi,
Halaknâ hu : Onu yarattık, halk ettik, varettik,
Bi kaderin : Bir ölçüyle, planla, takdirle, kudretle,

Meâli: “Muhakkak ki Biz bütün her şeyi bir ölçüyle halk ettik.”

Bu âyette de görüldüğü gibi, yaratılan her şey; bir ölçüyle, bir planla, bir takdirle şekillenmiştir. İşte bu ölçünün adı kaderdir.

Secde Sûresi 5: “Yudebbirul emre mines semâi ilel ardı summe yarucu ileyhi fi yevmin kâne mıkđâruhu elfe senetin mimmâ teuddûn.”

Yudebbiru : Tedbir eder, düzenler, var eder, işi düzenleyip işleyen,
El emr : İş, hüküm, varlığın işleyişi, yasalar,
Min es semai ile el ard : Göklerden yere kadar, bütün kâinat,
Summe yarucu ileyhi : Sonra, çıkar, yükselir, ilerler, ortaya çıkar, döner, ona,
Fi yevmin : İçinde, gün, zaman, vakit, her an,
Kane mikdarı hu : Oldu, miktar, ölçü, değer, kısım, onun, o,
Elfe senet : Ünsiyet eylemek, etkin, duruş, davranış, güçlü söz, sene,
Mimma teuddeun : Nesne, şeyler, saydığınız, hesap edilen, adet, tüm hepsi,

Meâli: “Bütün kâinattaki varoluşu düzenleyip işleyen O’dur. Her şey O’nun ölçüsüyle her an O’ndan açığa çıkar. Var olan tüm nesnelere O’nun ünsiyeti ile durur.”

Bu âyette de muhteşem bir şekilde sunulduğu gibi, kader; var olan her varlığın belli bir ölçü içinde şekillenmesidir.

Ahzâb Sûresi 38: “Mâ kâne alen nebiyyi min harecin fimâ faradallâhu leh sunnetallâhi filllezîne halev min kabl ve kâne emrullâhi kaderen ma kader.”

Ma kane ala el nebiy	: Yoktur, olmadı, haberci, nebiy, hakikati bildiren,
Min harecin	: Şek, şüphe, tereddüt, ikilikte kalma,
Fima farada Allah	: O halde, içinde, şey, ne, Allah farz kıldı, gerekli,
Lehu sunnet Allah	: Ona, varlığın işleyiş yasaları, kanunları, Allah,
Fî ellezîne halev	: O kimseler içinde, arasında, gelip geçen,
Min kablu	: Önceden, geçmişte, kabullenmişler,
Ve kane emr Allah	: Oldu, emir, işleyiş, Allah,
Kader makdur	: Ölçü, takdir, ölçülü, düzen, belirlenmiş, idare,

Meâli: “Nebilerde; tereddütte, ikilikte kalma olmaz. Onlar da, onlardan önce gelip geçen kimseler gibi, Allah’ın varlıktaki işleyiş yasalarına uyma, hep Allah’a icabet etme hâli üzeredirler ve onlar tüm varlıktaki Allah’ın işleyişinin belirlenmiş bir ölçü ile olduğunu bilirler.”

Bu âyette de belirtildiği gibi, her varlık bir ölçüyle var olmuştur, bir ölçüyle işleyiş içindedir ve varlıktaki işleyiş yasaları belirlenmiş bir ölçüyle olmaktadır.

Varlığın varoluş ve işleyiş yasaları, “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” boyutlarıdır.

Bu boyutları anlamak, kader konusunu anlamaya kapı açacaktır.

Varlık belli bir nizam üzere var olur, şekillenir.

Buradaki bu nizam kader boyutudur.

İnsan kader konusunu iyi düşünmelidir ve iyi anlamalıdır.

Yoksa, kaderi duyduğumuz bilgilere göre anlarsak, doğru değerlendirmemiş oluruz ve kendimize yazık etmiş oluruz.

Kader aynı zamanda değerlendirmek anlamına gelir.

Müddessir Sûresi 18: “İnne hu fekkere ve kader.”

İnne-hu fekkere : Muhakkak ki, elbette, o, düşündü, tefekkür, fikir üretti,

Ve kaddere : Ölçtü, değerlendirdi, takdir, planladı, kader yazdı,

Meâli: “Elbette o düşündü ve değerlendirdi.”

Müddessir Sûresi 19: “Fe kutile keyfe kadder.”

Fe kutile : Mahvolmak, kendine yazık etmek, kahretmek, öldürme

Keyfe kaddere : Nasıl, ölçtü, değerlendirdi, kader yazdı,

Meâli: “Nasıl değerlendirdiyse, kendine yazık etti.”

Müddessir Sûresi 18. ve 19. âyeti incelediğimiz zaman, burada geçen “Kader” kelimesi, bir kişinin bir şey yapmadan önceki değerlendirmesi; düşüncesiz, plansız, ölçsüz ise kaderi iyi anlayamamış demektir, diye anlaşılmalıdır.

Bu konuyu kitabımızın sonuna doğru inceleyeceğiz.

Kur’ân açısından incelediğimizde “Kader” âyeti; ölçü, değerlendirme, takdir etme olarak karşımıza çıkıyor.

Müddessir Sûresi 18. ve 19. âyette ise; kulun değerlendirmesi, düşünmesi, planı, kendi takdiri olarak sunuluyor.

Yani buradan anlıyoruz ki; kişinin sosyal hayatında yaptıkları, söyledikleri, gelecek neslin hâl ve yaşantısında, iyi ya da kötü olabilme özelliklerinde etken olabilir.

Müddessir Sûresi 18. ve 19. âyeti kader konusuyla ilgilenen her kişi, çok ince düşünmeli ve çok ince araştırmalıdır.

Kişi, kendisinin ve neslinin kaderini oluşturabilir.

Kur’ân’ın genelinde kader kelimesi, varlığın açığa çıkışındaki ilâhi ölçü olarak açıklanır.

Yani, yeryüzünde ve gökyüzünde tüm varlık, bir ölçüyle açığa çıkıyor, bir ölçüyle işliyor ve bir ölçüyle belli bir zaman diliminde sürüp gidiyor.

Örnek vermek gerekirse; gökyüzünde Güneş, Dünya’mız, yıldızlar, hepsi çok ince bir ölçü ile hareket ederler.

Güneşin çalışması, ışığın açığa çıkışı, hep belli bir ölçüyledir. İşte onların oluşumundaki, hareketindeki ölçünün adına Kur’ân “Kader” der.

Kişinin kendi elinde olmayan işleyişler vardır.

Bunlara örnek; kişinin vücûdunun işleyişi, kanının dolaşması, kâlbının atması, nefes alıp vermesi, tüm hücrelerin çalışması, hücrelerdeki moleküler sistemin çalışması gibi.

İşte bunlar hep bir ölçü ile, yani bir kader yazılımı ile.

Kişinin eylem olarak, bir şeyi yapmama tercihi vardır.

Kişi, bir sözü söyleyip söylememe tercihi vardır.

Yeryüzündeki tüm varlığın oluşumu, gelişimi, süreci de bir ölçü ile.

Bir tohum düşünelim.

O tohum içinde ne varsa, o, ağaç olarak açığa çıkar.

Yaprağı, dalı, çiçeği, meyvesi ne ise hep o açığa çıkar.

Kayısı tohumundan kayısı ağacı çıkar, karpuz değil.

Karpuz tohumundan da karpuz açığa çıkar, kayısı değil.

Hatta tohumun içindeki sistemin ölçüsü bile bellidir.

Kaç adet yaprağı çıkacak, meyve sayısı ne kadar olacak, yaprak şekli, rengi vs hepsi tohumun içinde satır satır yazılıdır.

Burada unutulmaması gereken kesbiyet cihetidir.

Eğer biz, kayısı tohumunu verimli olmayan bir toprağa dikersek ve oraya dikmeye devam edersek, yeni oluşan tohumlarda farklı yazılımlar meydana gelir.

Hatta, verimi düşük toprakta açığa çıkacak yaprak sayısı, meyve sayısı, boyu farklılık gösterecektir.

Tohumdan çıkan ağaçtaki sayısal değerler, yapısal değişiklikler, toprağın verimliliği, havanın, suyun, sıcaklığın dereceleri ile bağlantılıdır.

Kur’ân’ı dikkatlice tefekkür ettiğimizde, anlıyoruz ki Allah tüm varlığı bir ölçüyle açığa çıkarmış ve bir ölçüyle onu işletmektedir.

İşte Kur'ân bu ölçüye "Kader" diyor.

İnsan denilen varlık; aklı, tercihi, kâinatı okuması anlaması, muhakemesi, karar vermesi olan bir varlıktır.

İnsan, kader konusunda, kendi yaşamında olumlu ya da olumsuz yeni yazılımlara sebep olabilir.

İnsan, kendi yaşam kaderi konusunda, ailesinin etkisi altında büyür.

İnsanın bir anne babadan doğması Allah'ın takdiridir, ama dünyaya gelen çocuğun yetişmesinde, anne babanın etkisi büyüktür.

Şimdi farklı inanç gruplarındaki, kader ile ilgili yorumları inceleyelim.

Kaderi farklı farklı yorumlamalar, inanç dünyasının en büyük meselesidir.

Kaderi kendi inançlarına göre yorumlayanları incelersek.

KADER KONUSUNDAKİ YORUM FARKLILIKLARI

Kader ile ilgili farklı yorumlar vardır.

Kader konusunda, inanç gruplarında farklı farklı yorumlar vardır.

Toplumun çoğu, kader ile ilgili benzer yorumlarda bulunsa da, bazı gruplar farklı yorumlar yaparlar.

Şimdi bunları inceleyelim.

1. GRUP:

Kader konusunda bu grup; varlığın varoluşu ve varlığın tüm hâl hareketleri, eylemleri, tüm olan olaylar, başa gelenler, Allah'ın önceden yazdığı takdirinden ibarettir, diye inanırlar.

Bu kesim kaderi: "Olan olaylar, ama varoluş ama başa gelen iyi ya da kötü olan her şey Allah'ın yazgısıdır" diye yorumlar.

Bu kesim, Allah ne yazmışsa zamanı gelince olur diye inanırlar.

Kaza'yı ise; başa gelen kazalar, felaketler, Allah'ın yazdığı kaderin açığa çıkması olarak yorumlarlar.

Allah ezelde ne takdir etmişse, zamanı gelince açığa çıkar diye yorumlarlar.

Ki bu gruplar; "hayır da şer de Allah'tandır" derler.

Genelde çoğu inanç grubu kaderi böyle yorumlar.

Televizyonlarda, konferanslarda, kitaplarda daha çok bu inanç anlatılır.

Ve denir ki: Kişinin bir şeyi yapıp yapmamaya gücü yoktur, Allah ne takdir etmişse kul onu yapar.

Kulun, iyi de olsa kötü de olsa yaptığı tüm eylemler Allah'ın takdirinden başka bir şey değildir.

Allah, Hazreti Mûsâ'ya da firavuna da bir görev vermiştir, onlar da onlara verilen görevi yerine getirmişlerdir.

Ve derler ki: Allah Hazreti Muhammed'e de ve ona düşmanlık yapana da bir kader çizmiştir, onlar da bu kaderi oynamışlardır.

Bu kesim, Allah anne karnında iken, çocuğa seyid ol ya da şaki ol diye yazar, çocuk doğup büyüdüğü zaman ya şaki olur ya da seyid olur, Allah çocuğa ne yazmışsa, çocuk öyle olur, diye kaderi yorumlamaktadırlar.

Bu birinci grubun kader inancı; Hazreti Muhammed öncesi Mekkeli müşriklerle hemen hemen aynıdır.

Bunu Hazreti Muhammed'le tartışan müşriklerin hayatında görüyoruz.

Hazreti Muhammed'e gelip; "Allah Bilal'i köle olarak, bizi de Mekke'nin sahibi olarak yaratmış, biz Bilal'le bir olabilir miyiz?" diyerek, her şeyin bir kader yazılımı içinde olduğunu savunurlardı.

"Allah dilediğine hidâyet verir, dilediğini saptırır."

"Allah dilediğini çocuk sahibi yapar, dilediğini kısır yapar."

"Allah, kimini fakir kimini zengin yaratır."

"Allah kimini çirkin yaratır, kimini güzel yaratır."

"Allah iyiyi de kötüyü de yazdığı kadere göre yaratır" gibi inançlarla bunları hep kadere bağlarlardı.

Ehli beyti ve 73 masumu öldüren Yezid'in de şöyle dediği tarihi kayıtlarda vardır: "Onları Allah öldürdü, fâili Allah'tır, bizim elimizden Allah işledi, eceli takdirinde yazılmış." Yani kederde ne varsa o olmuştur demıştır.

Emevi yöneticileri, yaptıkları zulmü, "Bu Allah'ın kaderidir" diye savunmuşlardır.

İşte bu inanç, Mekkeli müşriklerin kader inancıydı.

Ve bu inanç, günümüzdeki toplumda birçok kesimde hâlâ devam etmektedir.

Mekkeli müşrikler, kötülüklerin bile yazılmış bir kaderin açığa çıkışı olduğuna inanırlardı.

Kur'ân'da buna örnekler vardır:

En'âm Sûresi 148: "Eğer Allah isteseydi, biz ve atalarımız ortak koşanlardan olmazdık ve haram şeylerde kalmazdık."

Bu ilk grup, imanın şartlarındaki kader bölümüne; "hayır şer Allah'tandır" yorumunu yaparlar ve bunu imanın şartları yazılarına ilave ederler.

İmanın şartlarında, "Hayr ve şer Allah'tandır" diye bir ibâre yoktur.

İmanın şartlarında, kader konusu vardır.

Kader konusuna, "hayr ve şerr Allah'tandır" ilavesini parantez içinde yazmışlardır.

Mekkeli müşrikler, hayr da şerr de Allah'ın yazdığı kaderdir diye inanırlardı.

Onlarda da, imanın şartları ve İslam'ın şartları vardı.

Mekkeli müşriklerin Allah inancı, İslam inancı bugünkü gibi vardı.

İslam Hazreti Muhammed'le başlamış değildir.

Hazreti Âdem'den beri var olan bir kelimedir.

Kur'ân'ı dikkatlice inceleyen kişi, Kur'ân'da buna şahit olur.

Bu inanç grubuna inandıkları kader konusunda birçok soru sorulabilir.

Her şey Allah'ın yazgısı ise, her zulüm Allah'ın yazısı ise, nice Kâmil insan, zulümler olmasın diye neden bu kadar çırpındı, mücadele etti?

Eğer Allah; olacak olan her şeyi önceden yazmışsa ve bu zamanı geldiğinde ortaya çıkıyorsa, insanın yaptığı iyilik ya da kötülükten, Allah'ın insanı sorumlu tutmasını nasıl izah edeceğiz?

Eğer insan; "Allah'ım! Ben senin yazdığın yazgıyı oynuyorum, beni sorumlu tutman, kâfir ilan etmen, cehennemlik ilan

etmen, senin adaletine sığıyor mu?” derse, Allah ona nasıl bir cevap verir?

Eğer insan; “Allah’ım! Benim kötülük yapmamı sen yazdın, ben de kötülükler yaptım, sen ne irade ettinse ben onu yaptım, zaten başka bir şey de yapamam. Senin bana yazdığın rolü oynadıysam, beni niye cezalandırıyorsun? Beni niye cehenneme atıyorsun?” derse.

“Bana kötülük rolü vererek, benim toplumda kötü insan diye anılmama sebep oldun, cehenneme atmakla bu ikinci ceza niye?” derse, nasıl bir cevap gelebilir?

Eğer insan; “Allah’ım senin bana yazdığın rolü en güzel, tastamam, noksansız yerine getirdim, aslında beni mükâfatlandırman gerekmez mi? Mükâfat olarak beni cennetine alman gerekmez mi?” derse, ona ne cevap gelebilir?

Bu sorular; bu grubun insanlarına sorulabilir.

Her şey Allah’ın takdiriyle oluyorsa, kişinin bir şeyi yapıp yapmama gücü olabilir mi?

Kişinin Allah’ın emirlerine uymaması diye bir şey olabilir mi?

Kişi Allah’ın takdirinin dışında bir şeyi yapmaya gücü olabilir mi?

Allah kötülük yapana da bir görev vermişse ve o kişi o görevi tastamam yapmışsa, Allah’ın o kişiye ceza olarak yani karşılık olarak, azap mı, mükâfat mı vermesi gerekir?

Yani firavun, Allah’ın yazdığı kaderi oynamışsa, Allah’ın firavunu cezalandırması yani onu cehenneme atmasından bahsetmesi normal midir?

Allah’ın kendi yazdığı kaderi oynayana azap vermesi, O’nun “Adil” esmasına uyar mı?

Eğer kulun kötülük yapmasını Allah irade ediyorsa ve kul ona yazılan bu vazifeyi tastamam yerine getiriyorsa, Allah kulu mükâfatlandırması gerekmez mi?

Cennet mükâfat ise, kötülük yapma görevini tastamam yapmış olana, karşılık olarak cennet değil de niye cehennem sunuluyor?

Allah insana; hür tercih, aklını kullanma, muhakeme gücü vermiş midir vermemiş midir?

Yoksa kulundan her şeyi yapma yazılımı ve uygulaması Allah'a mı aittir?

Evet, 1. grup hep şöyle inanır:

Kişi ne yaparsa yapsın, iyi de olsa kötü de olsa, bu ezelden belirlenmiştir ve bunu Allah kader olarak yazmıştır.

Kişi, kendi veya başkasının kaderini değiştirme gücüne sahip değildir.

O yazılımı oynar ve kişi bunun farkında değildir.

Bu 1. gruptaki inanç mensupları hep Kur'ân meâllerini örnek gösterirler.

“Allah istemedikten sonra bir yaprak bile düşmez” derler.

Yani “Ne olursa olsun her şey, Allah'ın takdirine göredir, yazdığı kadere göredir” diye yorum yaparlar.

Ve bunları, Kur'ân'a dayanarak söylerler.

Oysa âyeti dikkatlice incelediğimizde farklı bir açıklama karşımıza çıkar.

En'âm Sûresi 59. âyette muhteşem bir ilim sunulur.

En'âm Sûresi 59: “Ve mâ teskutu min varakatin illâ yâlemuhâ.”

Meâli: “Bir yaprak düşmesin ki ancak O'nun ilmiyledir.”

Âyetin tamamını inceleyelim.

En'âm Sûresi 59: “Ve indehu mefâtihul gaybi lâ yâlemuhâ illâ huve ve yâlemu mâ fil berri vel bahr ve mâ teskutu min varakatin illâ yâlemuhâ ve lâ habbetin fî zulumâtil ardı ve lâ ratbin ve lâ yâbisin illâ fî kitâbin mubîn.”

Ve inde hu mefatihi : Yanında, katında, ona ait, açılma, anahtar, ışık,

El gaybi : Görünmeyen, bilinmeyen,

Lâ yâlemu ha illa huve : Yok, ilmin sahibi, bilmek, onu, ondan başka,

Ve yâlemu mafi	: O bilir, ilmin sahibi, var olan her şey,
El berri ve el bahri	: Kara ve deniz,
Ve ma teskutu min varakat	: Aşağı düşmez, bir yaprak,
İlla yâlemu ha	: Ancak, onun ilmiyledir, ondaki ilmin sahibi o dur,
Ve lâ habbetin	: Yok, tane, tohum, bir tane, çekirdek,
Fi zulumati el ard	: Yerin karanlığı, yeryüzü, toprağın altı,
Ve lâ ratb ve la yabis	: Yok, yaş ve yok, kuru,
İlla fi kitâbin mubînin	: Ancak, olmasın, içinde, kitap, apaçık,

Meâli: “Görünmeyen bilinmeyen âlemin hâkimiyeti O’na aittir. O’ndan başka ilmin sahibi yoktur. Karada ve denizde var olan her şeydeki ilmin sahibidir. Bir yaprak düşmesin ki ancak O’nun ilmiyledir. Yerin karanlığında bir tohum yoktur ki ve yaş olan bir şey yoktur ki ve kuru olan bir şey yoktur ki, hepsinin hakikati ancak apaçık kâinat kitabının içindedir.”

Âyeti incelediğimizde görüyoruz ki, yaprağın düşüşünde bir ilimden bahsedilir.

Yani âyette; “Ağaçtan bir yaprağın düşüşü bile, Allah’ın ilmine göredir” diye bildirilir.

Sonbaharda ağaçlardan yaprakların düşüşü; dala tutulu olan yaprağın sapından çekilen öz suyun gitgide azalması ve yaprağın sararıp solmasıyla meydana gelir.

Bu botanikte “Bitki Fizyolojisi” dersinin ilmi bir konusudur.

Âyette geçen “İlla yâlemu ha” “Ancak onun ilmiyledir” açıklaması, meâl olarak daha uygun düşer ve bu açıklama çok iyi anlaşılmalıdır.

Oysa toplumda inanç gruplarında bahsedilen: “Allah istemedikten sonra bir yaprak bile düşmez” diyerek Kur’ân âyetini örnek göstermek, âyeti doğru meâl etmediğimizden dolayıdır.

“Ve mâ teskutu min varakatin illâ yâlemuhâ” âyeti dikkatlice incelendiğinde, orada “Allah istemedikten sonra” kelimesi yoktur.

Orada sadece, “Bir yaprağın düşüşü bile onun ilmiyledir” açıklaması vardır.

Ama maalesef, kader konusunu böyle yorumlayanlar, meâl-
lere bu inancı yansıtmışlardır.

Aynı grup şu âyeti de örnek gösterirler:

Tekvîr Sûresi 29 Diyanet Meâli: “Allah dilemedikçe siz dile-
yemezsiniz.”

Tekvîr Sûresi 29 Tevhîd-i Kur’ân Meâli: “Bütün varlığı vücûd-
landırmada irade sahibi siz değilsiniz, irade sahibi ancak Allah’tır.”

Kelime açılımını inceleyelim.

Tekvîr Sûresi 29 : “Ve mâ teşâûne illâ en yeşâallâhu rab-
bul âlemîn.”

Ve mâ teşâûne	: İrade sahibi değilsiniz, isteyemezsiniz,
İllâ en yeşae Allahu	: Ancak, sadece, istek, isteyen, irade eden, Allah,
Rabbul	: Vücûdlandırıran, terbiye eden, şekillendiren,
Âlemin	: Âlemler, tüm varlık, tüm kâinat, her şey, cümle varlık

Âyeti kelime kelime incelediğimizde anlıyoruz ki burada su-
nulan mesaj; “Rabbul âlemîn” hakikatidir.

Buradan sunulan mesaj; her varlığı vücûdlandırmada irade
sahibi Allah’tır, insan değildir.

Bir başka âyeti de şöyle yorumlarlar:

Hadîd Sûresi 22 Diyanet Meâli: “Yeryüzünde vuku bulan ve
sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu ya-
ratmadan önce, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Al-
lah’a göre kolaydır.”

Bu âyetin çevrimine göre yorum yapanlar; insanın başına gelen
her musibet, Allah’ın daha önceden yazdığı bir kaderdir, derler.

Oysa Kur’ân’ı incelediğimizde, başımıza gelen musibetler,
kendi ellerimizle yaptığımız şeyler yüzündendir, diye meâller
de vardır.

Musibet, isabet kelimesi ile bağlantılıdır, başa gelen iyi ya da kötü olan her şey musibet olarak değerlendirilmiştir.

Fakat toplumda musibet denilince, daha çok; başa gelen sıkıntılar, felaketler, dertler, hastalıklar olarak yorumlanır.

Kur'ân'da; "hayır Allah'ta, başa gelen kötülükleri kendinizde arayın" mesajı vardır.

Nisâ Sûresi 79: "Mâ esâbeke min hasenetin fe minallâh ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsike ve erselnâke lin nâsi resûlâ ve kefâ billâhi şehîdâ."

Meâli: "Size isabet eden hayır Allah'tandır ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir. Sen insanlara hakikatlerimizi göstermek, anlatmak için açığa çıktın ve sana her an her yerde hazır olan Allah yeter."

Âl-î İmrân Sûresi 165: "E ve lemmâ asâbetkum musîbetun kad asabtum misleyhâ kultum ennâ hâzâ kul huve min indi enfusikum innallâhe alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: "Size bir musibet isabet ettiğinde, bu bize neden isabet etti, dersiniz. De ki: O sizin kendinizdendir. Muhakkak ki Allah bütün her şeydeki kudrettir."

Şurâ Sûresi 30: "Ve mâ esâbekum min musîbetin fe bi mâ kesebet eydîkum ve yafû an kesîr."

Meâli: "Size bir musibet isabet etse, kendi yaptığınız şeylerin karşılığıdır ve çoğu da affedilir. "

Her bir âyeti dikkatlice incelediğimizde, başa gelen musibetlerde, insan kendine dönmeli, bunun sebebini kendinde aramalıdır.

Hadîd Sûresi 22. âyeti kelime kelime incelersek, bambaşka bir anlam ortaya çıkıyor.

Hadîd Sûresi 22: "Mâ esâbe min musîbetin fil ardı ve lâ fi enfusikum illâ fî kitâbin min kabli en nebreehâ inne zâlike alâl-lâhi yesîr."

Mâ esaba : Şey, ne, değil, erişmek, isabet, vurmak, açığa çıkması,

Min musibetin	: Bir hastalık, afet, dert, isabet eden şey,
Fîy el ardi	: Dünyada, yeryüzünde, bedenlerde,
Ve lâ fiy enfusu kum	: Yok, içinde, kendinizde, sizde, beden,
İllâ fiy kitabın	: Ancak, vardır, içinde, kitap, vücûd kitabı, varlık kitabı,
Min kabli	: Önce, önceden, bilinci,
En nebree ha	: İyileştirmek, çaresini oluşturmak, akılda güzellik, onu,
İnne zâlike	: Muhakkak, doğrusu, işte bu,
Alâ Allah yesirun	: Allah, yürüyüş, bir yoldur, kolay, gizli,

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: "Dünyada bir hastalık açığa çıkmasın ki ve sizde de bir hastalık görünmesin ki, onun çaresini oluşturduk, onun çaresi varlık kitabının içinde vardır. Muhakkak işte bu Allah için kolaydır."

Âyette verilen mesaj; insanın başına gelen bir musibet, yani kişiye isabet eden bir hastalığın çaresi, varlık kitabının içinde vardır, şeklindedir.

Bu gruba göre kader:

İnsanın ve varlığın mahkûm olduğu ilâhi bir yazgıdır.

İnsan istese de istemese de yazılmış olanı oynar, yazılmış olan muhakkak başına gelir.

İyilik de kötülük de Allah'tandır, iyiliği ve kötülüğü Allah yazar, kul onu mecburen yerine getirir.

İnsanın tercihi yoktur, insandaki tercih de Allah'tandır.

Ölümler, öldürmeler, savaşlar, her türlü işkence hep Allah'ın yazdığı kaderdir.

Bu grup kaderi böyle yorumlar.

Eğer böyle bir yazılmış kader varsa, kötülüklerin kula yazıldığını sorgulamak her kulun görevidir.

Bir çocuk nasıl olur da hem kötülüğe uğrar hem de işkenceye maruz kalır.

Bu nasıl bir yazılım ki, Allah hem küçük çocuğa kötülük yapılmasını yazıyor, hem de en vahşice işkence yapılmasını yazıyor.

Bunu akılla, mantıkla izah etmek mümkün değildir, bu sadece bu gruba ait olan kader inancının yorumudur.

2. GRUP:

Bu inanç grubu, kader konusunu birinci gruptan, daha farklı yorumlar.

Bu grup; Allah kötülük var etmez, kul ister yaratır ve Allah kulun elinden işler, diye inanır.

Bu grup, kötülük kulun isteğine göre Allah'ın yarattığı bir durumdur, diye kaderi yorumlar.

Bu gruba da şöyle sorular sorulabilir.

Allah kulun kötülük yapma isteğine niye engel olmuyor?

Kul kötülük yapmak isteğinde, Allah hemen bunu gerçekleştiriyor mu, yoksa kulun yapmaması için ona bir his sunuyor mu?

Allah yapılacak olan kötülüğe onay veriyorsa, bu O'nu da kötü yapmaz mı?

Yapılan kötülüğe karışmamak, kötülüğü engellemek, kötülük demek değil midir? Kötülüğe ortak olmak değil midir?

Allah, kötülük yapmayı isteyen bir kişinin, kötülük yapma isteğini duyuyor da, kötülük yapılacak kişinin, kendine kötülük yapılmaması isteğini duymuyor mu?

Yani iki kişi düşünün; biri tecavüz etmek istiyor, Allah bunun isteğini duyuyor ve onun istediği kötülüğü yaratıyor.

Tecavüze uğramak üzere olan ise, âdeta çırpınırcasına Allah'a yalvarıyor; "Allah'ım ne olur bana zarar vermesin, ne olur Allah'ım bana dokunmayın, bana kötülük yapmayın", diyor. Ama Allah bu mağdurun isteğini duymuyor mu?

Bu inanç grubu da bu soruların cevabını açıklamalıdır.

Bu grubun inancın da "kul ister Allah yaratır" inancı vardır.

Bu grubun insanları, birinci grubun inancına katılmaz "Allah kötülük yazmaz" diye inanırlar.

Ama bu grup da; “kötülüğün ortaya çıkmasına onay veren Allah’tır, ama Allah’ın kötülükten rızası yoktur, kötülüğü isteyen kuldur, kulun isteğini yaratan Allah’tır” diye kaderi yorumlarlar.

Bu grup; “Allah, kulun isteğine karşılık verir, kul ne isterse onu oluşturur” der. “Kötülüğü isteyen kuldur, onun o isteğine karşılık veren Allah’tır, kula da gerekli karşılığı Allah verir” diye inanırlar.

Bu grup; “kul yaptığı kötülüğe karşılık gerekli cezayı alır, yaptığı iyiliğe karşılık da gerekli mükâfatı alır” diye inanırlar.

Şöyle düşünelim: Bir çocuk yaşadığı mahallede, birinin arabasının lastiğini kesmek ya da bir arabanın camını kırmak istiyor, yani bir komşusuna kötülük yapmak istiyor.

Ve babasına yapmak istediği şeyi söylüyor.

Babası çocuğunun komşusuna kötülük yapmasına izin verir mi?

Veya bir anne, oğlu bir başkasının evini yakmak, bir başkasını öldürmek istiyor diye ona onay verir mi?

Hiçbir anne ve baba, evlatlarının bir başkasına kötülük yapmasına onay vermez, ona yardımcı da olmaz.

Hatta çocuğunun başı belaya girmesin diye, çırpınır ona engel olur

Peki, Allah bir kulunun, başka bir kuluna kötülük yapmasına niye onay versin ve niye onun elinden bu kötülüğü işlesin?

Aslında Allah da onay vermez, fakat kader konusunu çok iyi anlayan bu soruların cevabını bulur.

3. GRUP:

Bu grup, kader konusunu diğer iki gruptan farklı yorumlar.

Bu grup; Allah bizim vücûdumuza iyiyi de, kötüyü de yani şeytanı da, rahmeti de bir mektup halinde koymuştur, kim hangi mektubu açmak isterse ona yönelir ve eylemini ona göre gerçekleştirir ve karşılığını alır, diye inanır.

İşte bu inanç grubu; kişinin neyi yapıp yapmaması, kişinin tercihine, aklına, muhakemesine bırakılmıştır, der.

Kişi neyi yapıp yapmayacağına kendi karar verir.

Karar verebilme ve bunu uygulama tercihi de iyi değerlendirmelidir.

İyi bir şeye yönelirse karşılığını alacaktır.

Kötü bir şeye yönelirse de karşılığını alacaktır, der.

Bu grup, kişinin iyilik ya da kötülük tercihlerini seçebilmesi için, onun bedeninde bunun karşılığı olması gerekir, der.

İşte kul, bu tercihleri seçebilmesi için, Allah onun bedenine iyilik ya da kötülük mektubunu koymuştur, diye inanırlar.

Bu gruba da şöyle sorular sorulabilir.

Allah, kulun bedenine kötülük mektubu koymuşsa, kul kötülük yaptığında, Allah sorumlu olmaz mı?

Kötülüğe yardım eden de kötü olmaz mı?

Allah'ın, yapılacak olan kötülüğün zeminini oluşturmasında, kulun ona yönelmesinin yolunu açmasında, hiç sorumluluğu yok mudur?

Kur'ân'da insanın zayıf yaratıldığı âyeti vardır.

Nisâ Sûresi 28 Diyanet: "İnsan zayıf yaratılmıştır."

İnsan zayıf yaratılmışsa, insanın kötülük yapmaya meyletmesi daha çok olmaz mı?

Allah, kulunun zayıflığından dolayı kötülüğe meyletmesini bildiği halde, neden onun bedenine kötülük yapmasının önünü açacak olan, bir bölüm koysun?

Bu gruba da böyle sorular sorulabilir ve onlardan açıklamalar beklenebilir.

4.GRUP:

Bu grup ise, kader inancını diğer gruplardan daha farklı yorumlar.

Kader konusunda bu grup; hayır Allah'tan, şer ise kişinin ve toplumun kendi hazırladığı eğitimden gelen etkenlerdendir, der.

Bu grup kaderi şöyle yorumlar:

Allah kötülük var etmez.

Allah'ta kötülük yoktur.

Allah, kul kötülük yapmak istese de onun isteğine uygun olarak kötülük var etmez.

Hatta tam tersi, kulun kötülük yapmaması için ona vicdan vermiştir, onun vicdanı kötülük yapma isteği durumunda harekete geçer, sakın yapma hissi ona sunulur

Allah kişinin içine kötülük koymaz.

Kişinin içinde olan kötülük, zarar verme gibi istekler, bireylerin çocukken eğitimi ile ilgili ve bireylerin genlerinde atardan gelen miraslardır, der.

Bir kişinin içinde olan kötülük yapma istek ve duyguları, o kişi çocukken anne baba ve toplum tarafından, onun akıl defterine yazılmıştır.

Allah; kulun yaptığı, düşündüğü kötülüğe sebebiyet verecek her şeyi kesbiyet kanalıyla kulun vücûduna kaydetmiş ve bu kayıtlar nesiller boyu aktarılmıştır.

Ve bu durum, varlıkta ve insanda her an olmaktadır.

Kişi kendi yaşantısında da ne yaparsa yapsın bu kaydedilmektedir.

İşte kişi atalarından gelen, öğretiler ve huyları taşıyan gen miraslarını ve kendi bıraktığı bilgiler, huylar ve karakter miraslarını gelecek nesillere aktarır.

İnsan vücûdunda yazıcı boyut, insana öğretilen her şeyi yazar, insanın söylediği bilgileri ve yaptığı eylemleri kaydeder.

Kötülük yapma isteğinin olduğu yer, atalardan gelen ve çocukken aileden öğrenilen eğitimde aranmalıdır.

Atalardan ve aileden gelen bu miras, kişinin kötülük yapma isteğinin geldiği yer olarak düşünülebilir.

Kişi, kötülük yapma isteğinin önüne geçebilir, o isteği yok edebilir.

Kötülük yapma isteğinin önüne geçilmesi, kişinin Allah hakikatini anlayabilmesi, onun rahman ve rahim boyutundan gelen rahmetini hissedebilmesi ile mümkündür.

Onun için atalarımız, “Evlat her zaman Bilgeler meclisinde bulun, onları dinle” demişlerdir.

Bu grup, Allah asla kötülük veren değildir, Allah’ta kötülük aranmaz, zalimlik aranmaz, diye inanır.

Ve buna Kur’ân’dan onlarca âyeti delil olarak gösterirler.

Kur’ân’da Allah kötülük veren değildir, diye âyetler vardır.

Kâf Sûresi 29: “Ve mâ ene bi zallâmin lil abîd.”

Ve ma ene bi zallamin : Ben değilim, zulmeden, haksızlık eden, kötülük,
Li el abid : Kullarım için, kullarıma,

Meâli: “Kullarım için bir kötülük veren değilim.”

Âyet geçen; “ma ene”, “ben değilim” anlamı taşır.

Mu’min Sûresi 31: “Ve mâllâhu yurîdu zulmen lil ibâd.”

Ve mâ allâhu yurîdu : Allah değildir, dilemez, irade eden, istek,
Zulmen : Zulüm, kötülük, zarar vermek,
Li el ibadi : Kulları için,

Meâli: “Allah kulları için kötülüğü irade eden değildir.”

Nisâ Sûresi 40: “İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh.”

İnne Allah : Muhakkak, şüphesiz, Allah,
La yazlimu : Yok, vermez, kötülük, zulüm,
Miskâle zerretin : Zerre kadar, ölçü, ağırlık, miktar, kadar

Meâli: “Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez.”

Âyetleri incelediğimiz zaman, kötülüğün Allah’tan gelmediği görülecektir.

Hatta “zerre kadar da olsa kötülük Allah’tan gelmez” bilgisi vardır.

“Kötülüğü Allah’ta aramayın, kendinizde arayın” ayetini çok iyi araştırmalıyız.

Kur'an'ı iyi incelediğimiz zaman, kötülüğün kaynağının çocukların eğitilmesinde, onların akıllarına ekilen şeylerde aranması, bildirilir.

Kişinin bir şeyi yapıp yapmamasındaki etkenler iyi incelenmelidir.

Kişinin hal ve hareketleri, huyları, karakterleri ile ilgili kişiyi etki altına alan etkenler vardır.

Bu etkenler:

- Çevresel etkenler,
- Genetik aktarımlar,
- Aile eğitimi,
- Toplum eğitimi,
- Okul eğitimi,

Kişinin varlığı anlama eğitimi, gibi etkenler kişinin güçlü ya da zayıf olmasına sebep olur.

Bu etkenler kişinin huy ve karakterlerinin oluşmasına sebep olur.

Kişinin kendi isteğine, tercihine, akli muhakemesine göre yaptığı ya da yapmadığı ameller vardır.

Ki bunlara örnek; kişinin bir şeyi yapıp yapmama tercihi, arabayı nasıl sürmesi, tarlada çalışması, ders çalışması, kavga etmesi ya da sabretmesi, yürümesi, koşması, kötü şeyler yapması ya da yapmaması gibi amellerdir.

Biz amelimizi; ilme, adalete, edebe, yardımlaşmaya göre mi yapıyoruz?

Yoksa amelimizi; şahsi çıkarıya, batıl şeylere, birine zarar vermeye, göre mi yapıyoruz?

Amellerimizi neye göre yapıp yapmamaya karar vermemizdeki etkenler; çevresel etkenler, genetik aktarımlar, aile eğitimi, toplum eğitimi, okul eğitimi, kişinin varoluşu anlama eğitimi gibi etkenlerdir.

Afrikadaki bazı çıplak kabilelerde bir hırsızlık, tecavüz görülmezken, gelişmiş gibi görülen toplumlarda bu olayların görülmesinin sebeplerini çok iyi düşünmeliyiz.

Varlığı okuyan her toplum, daha ilmî, daha edepli bir yaşantı içinde olmuştur.

Doğadan, varlıktan kopmayan toplumlarda kötülük yok denecek kadar azdır.

Çocuklarına; şahsi çıkarları, zengin olmayı kodlayan toplumlar iyilikleri değil, daha çok zarar verme kapılarını açmıştır.

Evet, kader konusunu Kur'ân'î ve inanç dünyasına göre incelediğimiz yazıdan bir bölüm sunduk.

Görüyoruz ki Kur'ân açısından kader ile inanç dünyasının inandığı kader çok örtüşmüyor.

Kur'ân kaderi; varlığın varoluşundaki, işleyişindeki ölçü olarak ortaya koyuyor.

Ama inanç grupları kişinin hallerini, huylarını, karakterlerini, yaptığı zulümleri ona yazılmış bir kader olarak yorumluyor.

Kur'ân'da; Hazreti Mûsâ ile yolculuk yapan Hızır, bizlere, üç ayrı yerde kesbiyet cihetinden gelen kaderin değiştirilebileceğini gösteriyor.

Dikkat edelim:

Bilgilerimiz inancımıza...

İnancımız hayallerimize...

Hayallerimiz niyetlerimize...

Niyetlerimiz düşüncelerimize...

Düşüncelerimiz eylemlerimize...

Eylemlerimiz yaşantımıza...

Yaşantımız kaderimize dönüşebilir.

İnsanoğlu, yaşam boyutundaki eylemler cihetiyle, kendi kaderine kendi sebep olabilir.

Toplumda kişilerin çalışmaları, yaptıkları, söyledikleri, gelecek nesillerin kaderine kapılar açacaktır.

Tarlamıza ne ekersek onu biçeceğiz.

Eylemlerle, bilgilerle şimdiden ektiğimiz şeyler de geleceğimizi oluşturacaktır.

Onun için Kur'ân "Oku" âyetiyle başlar.

Varoluşu ve varedeni okumak, anlamak, insan olmanın, sâlih amelde olmanın yoludur.

Kur'ân, İbrâhîm Sûresi 24. âyette geçen "Kelimetün tayyibe-tün" tebliği ile; güzel kelimeler söylememizi, olumlu düşünmemizi, iyi davranışlarda olmamızı tavsiye eder.

Allah insana birçok kabiliyetler vererek yaratmıştır.

Allah insana; akıl, kâlb, ilimsel keşif, şuur, firaset, tercih etme, muhakeme, neyi yapıp yapmama kabiliyetleri vermiştir.

İnsan bu kabiliyetleri görmemezlikten gelemez.

Bu kabiliyetler, insanın iyi bir şekilde eğitilmesi ve geleceğin toplumunu oluşturmak için insana bahşedilmiş lütuflardır.

Kâinatı, varlığı okuyan ve varlığın birbiriyle bağını anlayan ve tüm varlığı tutan yüce gücü yani Allah'ı anlayan insan zerre kadar kötülük içinde olamaz.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında eğitimlerin en güzelini görmüş olur ve Sâlih insan olur.

Yani insan olur.

İnsan olan da zerre kadar kötülük düşünmez.

Evet, bazı şeyler bizim elimizde olabilir.

Kendi yaptıklarımız gelecek nesillerimizin kaderi olabilir.

Söylediğimiz her sözde, her bakışımızda, her davranışımızda, atmosfere ekilen tohumları düşünmeliyiz.

Bu tohumlar, gelecek nesillerimizin beden tarlasında mutlaka açığa çıkacaktır.

Kişilerin karakter ve huylarında; atalardan gelen genler, aileler, toplum ve çevre faktörleri etkendir.

Kişi bunu iyi okursa gerekli tedbiri alabilir ve yeni bir yazılım oluşturabilir.

Allah'tan gelen varoluş yazılımını ve atalardan gelen genetik yazılımları iyi okuyan kişi, kaderi muhakkak ki daha iyi anlayacaktır.

Kişi, dilini tutup tutmama tercihini iyi kullanmalı, hangi sözü nerede söyleyecek, nerede söylemeyecek, bunu çok iyi çözebilmelidir.

Kişi birine kötülük yapıp yapmama tercihinin, kendi karar ve uygulama dairesinde olduğunu unutmamalıdır.

Olası trafik kazalarında, maden kazalarında, depremlerde olacak olan felaketlere karşı, insan gerekli tedbiri alabilecek kabiliyette yaratılmıştır.

Yeter ki insan ilimden ayrılmıyın, tedbirini ilmî ölçülerde alsın.

Kader konusundaki farklı grupların yorum farklılıklarını incelemeye devam edelim.

Kader konusunda farklı yorumlar her zaman olmuştur.

Kader konusunda, dini konuda, farklı yorumlar yapanlar her zaman farklı isimlerle anılmışlardır.

İşte bunlara; Cebriyye, Mutezile, Eş'ariyye, Mâtürîdî, İsmâîli, Batini gibi isimler verilmiştir.

Farklı yorumlar ortaya koyan kişiler, diğer gruplar tarafından genelde ötelenmiş; dinsiz, sapık, kâfir görülmüşlerdir.

Kişinin, kendi inancına dayalı bilgilere uyanı iman sahibi, uymayanı kâfir ilan etmeye hiçbir zaman hakkı yoktur.

Kader konusunda diğer farklı bakış açılarını inceleyelim.

1-Cebriyye:

Bu bakış açısına göre, kişi herhangi bir tercihe, iradeye sahip değildir.

Kişi yaratılmadan önce Allah'ın yazmış olduğu kaderi istese de istemese de yerine getirmek mecburiyetindedir.

(Altun, 2010, s. 9-10; Altuncu, 2012, s. 26; Kara, 2009, s. 65-66; Küskü, 2006, s. 8-9).

2- Mutezile:

Mutezileye göre kişi; neyi yapıp yapmama konusunda hürdür.

Kendi tercihini kendi verdiği karara göre uygular ya da uygulamaz.

Mutezileye göre; Allah'ın, kişilere kader yazması, yani hem kötülüğü yazması hem de onların o yaptıklarından dolayı cezalandırması adaletsizliktir.

Oysa Allah adildir.

Mutezileye göre; kaderden maksat Allah'ın varlığı yaratmasındaki ölçüdür.

Mutezileye göre; kulların fiillerini Allah yaratıyor demek küfür ve dinden çıkmaktır.

Çünkü kullar fiillerini dilerlerse yaparlar, dilemezlerse yapmazlar ve sonucuna katlanırlar.

Kulların fiillerini Allah yaratıyor demek aslında kulların fiillerinin hepsine Allah'ın rızası var demektir ki bu da küfürdür.

Netice olarak Mutezile, fiillerin önceden takdir edilişi diye bir hüküm tanımamıştır ve insana mutlak bir hürriyet vermiştir

(Altun, 2010, s. 9-10; Altuncu, 2012, s. 26; Kara, 2009, s. 65-66; Küskü, 2006, s. 8-9).

Mutezile kelâmcıları sorumluluk doğuran beşerî fiilleri kader ve kazanın dışında tutmuşlardır. Onlara göre kader ve kaza insanlara ait fiillerin hükmünü açıklayıp haber vermekten ibarettir (Kadı Abdülcebbar, Fazlül'l-i'tizâl, s. 169-170);

3- Maturidiyye:

İmam Mâtürîdî: (863-944 Semerkand)

Özbekistan'ın Semerkand şehrine bağlı Mâtürîd köyünde doğmuştur.

İmam Mâtürîdî, kaza ve kaderi şöyle tanımlamıştır: Kaza; Allah'ın nesne ve olayları kendi mahiyeti çerçevesinde yaratması ve her şeyin yaratılışına uygun düşecek pozisyonda bulunmasını sağlamasıdır.

Mâtürîdî'ye göre bütün yaratıkları yoktan var eden Allah'ın hikmet ve ilim sahibi olduğu, yaratmasının da bu hikmete göre cereyan etmesi, O'nun ilâhî adaletinin bir gereğidir.

Kader ise, her şeyin oluşacağı zaman ve mekânını, hak veya batıl oluş vasfını doğuracağı ödül ve cezayı belirlemektir. (Mâtürîdî, Ebû Mansur Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd, Kitabu't- Tevhîd,)

Allah'ın kaza ve kaderi Mâtürîdî'ye göre "fiilin gerçek niteliği" anlamındadır. Mâtürîdî de, Eş'ari gibi, "kaza" ile "kaza edilen şey"i birbirinden ayırır. Ona göre hayır ve şer, hüsün ve kubuh vasıfları; kaza ve takdir edilen şeylerin taşıdığı vasıflardır. Kader, varlıklara bu vasıfları vermek demek olup, onlar "kader fiili" olarak bu vasıfları taşımaz. Bu nedenle Allah'ın kaza ve kaderine razı olan ve buna inanmaya da dinen zorunlu bulunan insan, güzel ve çirkin niteliği taşıyan bu fiillerin kendisine rıza göstermiş demek değildir. Buna aykırı bir anlayış küfürdür. (Mâtürîdî Kitabı s. 308.)

İmam Mâtürîdî'ye göre, kişi iyi ya da kötü şeyi yapıp yapmamayı kendi seçer, Allah da o fiili yaratır.

Yani fiil mutlaka Allah tarafından yaratılır.

Kul seçer ve sonucuna katlanır.

Eş'ari'den farklı olarak kulun, mecaz değil hakikat manasıyla fiili vardır.

Kur'ân'da insanın dilediğini yapabileceğinin ve yaptıklarına karşılık olarak mükâfat veya ceza göreceğinin belirtilmesi bunun kanıtıdır.

Zilzal Sûresi son âyetleri buna kanıt gösterilir.

(Altun, 2010, s. 16-17; Altuncu, 2012, s. 33-34; Sinanoğlu, 2002, s. 27-35).

4- Eş'ariyye:

Ebü'l Hasan Eş'arî, (873-936 Basra-Bağdat). Eş'arilik diye bilinen yolun öncüsüdür.

Eş'arî, Makalâtı'nın "Ashab-ı Hadis ve Ehl-i Sünnet" isimli bölümünde, Ehl-i Sünnet

olarak adlandırdığı topluluğun kelâmî görüşlerini özetlemiş ve kendisinin de bu

görüşlere katıldığını beyan etmiştir.

"Âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz." âyetinden yola çıkarak "Yeryüzünde Allah'ın dilemediği bir hayr ve şerr yoktur.

Varlıklar Allah'ın dilemesiyle meydana gelir.

Müslümanlar, Allah'ın dilediği olur, dilemediği olmaz derler." demiştir. Böylece daha en başından her hangi bir şey (insan fiilleri de dâhil) meydana getirmede insanın aktif rol oynamadığı kanısında olduğunu göstermiştir.

Yani Allah Teâlâ'nın dışında hakiki manada bir fail ve murîd olmadığını, kulların fiillerinin fail ve murîdinin de Allah olduğunu söylemiştir.

Bu da demek oluyor ki, Eş'arî'nin teolojisinde insanın irade sahibi olması mecazidir. Hal böyle olunca da, bizzat insanı ilgilendiren bir husus onun kontrolü dışında gerçekleşmekte, üzerinde bir etkinliği bulunmamaktadır.

Böylece Eş'arî'nin düşünce sisteminde Allah'ın etkinlik alanının her şeyi kapsadığı ve O'nun sıfatlarına halel getirmemek adına bu alana insan dâhil hiçbir şeyin ve kimsenin yaklaştırılmadığını görüyoruz.

Bu temayül de tamamen Tanrı merkezli bir sistemin ürünüdür.

(Hafzullah Genç, "Eş'ari ve Eş'arilik İlişkisi Üzerine Notlar" çalışmasından alıntıdır.

Yazılmış eserlerden incelediğimizde anlıyoruz ki kader hakkında farklı yorumlar vardır.

ÜÇ KARDEŞ KONUSU

Kader konusundaki farklı bakış açısından dolayı, Eşarilik ve Mutezile akımının ortaya çıkmasına sebep olan “Üç kardeş” hikâyesini inceleyelim.

Ebu'l Hasan el Eş'ari ile, aynı dönemde yaşayan, hem arkadaşı hem hocası diye bilinen Ebu Ali el-Cübbâî arasında geçtiği rivâyet edilen karşılıklı bir konuşma şöyledir.

Ebu'l Hasan el Eş'ari hocasına sorar:

Eşari: Üç kardeş farz edelim, biri abid ve mümin, biri fâsık ve kâfir, bir diğeri de çocukluğunda vefat etmiş biridir. Bunların durumları ne olur?

Ebu Ali el-Cübbâî: Günahkâr cehenneme, mümin cennete, çocuk ise selamettedir, ona ceza ve mükâfat yoktur.

Eşari: Peki ama çocuk da cenneti isterse?

Ebu Ali el-Cübbâî: Senin ağabeyin cenneti, ibadeti ve teati ile kazandı senin ibadetin yoktur denir.

Eşari: Çocuk dese ki; Rabbim kusur bende değil, beni yaşat-saydın, ben de sana ibadet ederdim.

Ebu Ali el-Cübbâî: O zaman Allah diyecektir ki: Seni yaşat-saydım, sorumlu olacak yaşa geldiğinde, asi olacaktın, cehenneme gidecektin. Ben ne olacağını bilmekteyim.

Eşari: O zaman asi olan diğer ağabeyi: Allah'ım onun halini biliyordun ve maslahat ilkene uygun olarak onun lehine karar verdin, beni de erken öldürüp cehenneme girmekten alıkoysaydın, günah işleyeceğimi bildiğine göre, ben de cehenneme girmeyecektim, dese Allah ne karşılık verecekti?

Bu soru karşısında, Cübbâî bir açıklama yapamaz ve susar.

Not: Ebu Hasan el Eşari, 874 yılında Basra'da doğmuş, 936 tarihinde Bağdat'ta vefat etmiştir, diye bilinir.

Onun vefatından sonra "Eşarilik" diye bir yol kurulmuştur.

Ebu Ali el-Cübbâî ise: 849 yılında Hâzistan'ın Cübbâ kasa-basında doğdu 916 yılında vefat etti, diye bilinir.

Yine aynı konu ile ilgili başka bir kaynakta ise şöyle anlatılır:

Bir gün, Ebu Ali el-Cübbâî, bir sohbet meclisi düzenledi.

O mecliste, bazı Kâmiller de bulunuyordu.

Şeyh Ebu'l-Hasen de o meclise giderek, Cübbâî'nin gözüne görünmeden bir köşeye oturdu ve orada bulunan ihtiyar kadınlardan birisine: Ben, sana bir mesele öğreteceğim, sen de bunu şu hocaya anlat ve de ki: Benim üç tane oğlum vardı. Bunlardan bir tanesi, son derece dindar ve müttakî idi.

Diğer birisi ise, alabildiğine küfre ve fıska dalmıştı.

Üçüncüsü ise, baliğ olmamış bir çocuktur.

Biri dindar olarak öldü, biri küfür üzere öldü, diğeri çocuk yaşta öldü.

Bu durumda, muhterem hocam! Bunların hallerinin ahirette ne olacağını bana haber verir misin?"

Bunun üzerine Cübbâî dedi ki: "Zahid olan, cennetin üstün derecelerinde bulunmaktadır. Kâfir olan ise o da cehennem derecelerinde bulunmaktadır. Çocuğa gelince, kurtulmuş kim-seler cümlesindedir."

Ebu'l-Hasen el-Eş'arî, yanındaki kadına, ona de ki: "Şâyet çocuk, zâhid ve muttaki olan kardeşi için tahakkuk etmiş olan o yüksek derecelere varıp ulaşmak istese, o bunu yapabilir mi?"

Bunun üzerine Cübbâî; "Hayır, çünkü Allah o çocuğa şöyle der: O, bu yüksek mertebelere, kendini ilim ve amel yolunda yorup yıpratmış için ulaşmıştır. Halbuki sen, böyle değilsin" dedi.

Bunun üzerine Ebu'l-Hasen, yanında ki kadına, ona şöyle de: "Bu durumda, şâyet o çocuk: Ya Rabbe'l-âlemîn, benim günahım yok! Çünkü buluşa ermeden beni öldüren sensin. Şâyet

bana mühlet verseydin, belki de ben, muttaki ve dindar olma hususunda, zahid olan kardeşimi geçerdim derse!” dedi.

Cübbâî: “Allah o çocuğa: Ben, yaşaman halinde azacağını, inkâra sapacağını ve cehenneme girmeyi hak edeceğini biliyordum. Sen bu hallere düşmeden önce, ben senin faydanı düşünüp seni çabuk öldürdüm ki azapdan kurtulasın der, dedi.”

Bunun üzerine Ebu'l-Hasen, sen ona de ki: “Şâyet o kâfir ve fâsık olan kardeş, cehennemden en alt tabakasından başını kaldırsa; Ya Rabbe'l-âlemin, ya erhamer-rahimin, ey hâkimler hâkimi! Küçük kardeşimin buluğa ermesi halinde kâfir olacağını bildiğin gibi, benim de böyle olacağımı biliyordun. O halde ne diye, onun maslahatını gözettin de benimkini gözetmedin derse, Allah ne der?”

Bunu anlatan Ravî, söz buraya gelince, Cübbâî cevap vermekten aciz kaldı, sesi soluğu kesildi.

Etrafı araştırınca da, Ebu'l-Hasen Eşarî'yi gördü ve bu meselenin ihtiyar kadından değil, ondan sâdır olduğunu anladı.

Kaynak: Subki, age, C. II, s.258; Zehebi, age, C. XI, s.542.

Buradan anlıyoruz ki; yazılan bir kader varsa, gönlü mutmain etmelidir.

Cehenneme giden kardeş Allah'a: “Küçük kardeşimin buluğa ermesi halinde kâfir olacağını bildiğin gibi, benim de böyle olacağımı biliyordun. O halde ne diye, onun maslahatını gözettin de benimkini gözetmedin.” derse, sorusunun karşısında susmak, kaderi layıkıyla değerlendirememektir.

Emeviler döneminde de kader konusu çok tartışılmıştır.

“Hasan el-Basrî'nin kader konusundaki düşünceleri hem halk hem de yöneticiler tarafından takip edilmiştir. Özellikle siyasi ve sosyal alanlarda, Emevî tasarrufları tartışıldığında, Hasan el-Basrî'nin ne söyleyeceği ve nasıl tepki vereceğini merak edilmiştir. Bir keresinde halktan bazıları O'na gelerek “bu hükümdarlar insanları öldürüp mallarını alıyorlar, şöyle şöyle şeyler yapıyorlar,

sonra da “işlerimiz Allah’ın takdiri ile oluyor diyorlar” sözüne, “Allah’ın düşmanları yalan söylüyor” diyerek Emevîlerin kader düşüncesine tepki göstermiştir.”

Not: Hanifi Şahin’in “İlk Dönem Kader Tartışmalarında Siyasetin Rolü” kitabından alıntıdır.

“Yaptıkları zulmü, “Bu Allah’ın kaderidir” görüşünü ileri sürerek meşru göstermeye çalışan Emevî yöneticilerine karşı, sistemli ve tutarlı ilk eleştiri, Mabed el-Cühenî’den gelmiştir. O, Emevîlerin dayandıkları kader doktrini konusundaki eleştirel görüşünü “Kader, önceden belirlenmiş değildir. İş her defasında yenilenmektedir” şeklinde formülleştirmiştir.” (Hanifi Şahin’in “İlk Dönem Kader Tartışmalarında Siyasetin Rolü.”)

“Bu anlayış, Emevî düşünce yapısını zora sokmuştur. Çünkü bu yaklaşıma göre, Emevîlerin yaptıkları ve ilâhî kadere bağlayarak sorumluluktan kaçtıkları durumlar, doğrudan Emevîler tarafından yapılmaktadır, ‘Allah böyle bir şey emretmemiştir’ gerçeği, halkın bilinç dünyasına sokulmaya çalışılmış, keyfi uygulamalarının sonuçları Allah’a değil, Emevî hanedanına havale edilmiştir.” (Hanifi Şahin’in “İlk Dönem Kader Tartışmalarında Siyasetin Rolü.”)

İncelediğimizde anlıyoruz ki birçok inanç, kaderi farklı yorumlamışlardır.

Kader konusunu inceleyen kişi, farklı inançların kadere bakış açılarını dikkatlice incelemelidir.

Ve bu incelemeyi, Kur’ân ile kıyaslamalıdır.

KAZA VE KADER İLİŞKİSİ

Kaza ve kader konusu hep tartışılan bir konudur.

Kader ve kazayı çok ama çok iyi araştırmalıyız.

Kaza, Kadâ kelimesinden gelir.

Kadâ; uygulanış, yapılış, inşa ediliş, oluşum, bir şeyin hal- ledilmesi, verilen kararın uygulanması, yerine getirmek, bitir- mek, tamamlamak, yapmak, sunmak, ortaya çıkarmak, işlemek, yaratmak, ayırmak, birleştirmek, demektir.

Kadı kelimesi de buradan gelir.

Kadı; davayı çözen, karar veren ve verdiği kararı uygula- yan, demektir.

Takdim kelimesi de buradan gelir.

Takdim; sunmak, tanıtmak, tanıştırmak, ortaya çıkarmak demektir.

Mukaddim kelimesi de buradan gelir.

Mukaddim; öne çıkarmak, ortaya çıkarmak, takdim etmek, sunmak, gizli olanı açığa çıkarmak, demektir.

Kader; varlığın varoluşunun ilâhî yazılımıdır, varlığın nasıl var olacağıının ilâhi takdiridir.

Kader; varlığın nasıl var olacağıının, nasıl şekilleneceğinin, ne kadar yaşayacağıının, levh-i mahfûzdaki yazılı olan ilâhi ka- yıtlarıdır.

Kaza; varlığın açığa çıkışı, şekillenmesi, bedensel olarak inşa edilmesi, ince ince nakşedilmesidir.

Kaza; varlığın nasıl var olacağıının, nasıl şekilleneceğinin, ilâhi takdirinde olan yazılımının, zamanı gelince ince ince açığa çıkışı, oluşumu, inşa edilışıdır.

Bir örnek verelim:

Bir tohum düşünelim.

Tohumda, ağacın nasıl olacağı yazılıdır.

Tohumda ne varsa, açığa o çıkacaktır.

Tohum kiraz tohumu ise, ondan kiraz ağacı açığa çıkacaktır.

Tohum erik tohumu ise, ondan erik ağacı açığa çıkacaktır.

Tohum incir tohumu ise, ondan incir ağacı açığa çıkacaktır.

Yani özde ne yazılı ise, o açığa çıkacaktır.

Tohumun özünde ağaç ile ilgili; filiz, kök, dal, yaprak, çiçek, meyve nasıl olacaksa, atom sayısından hücre sayısına kadar, ağacın şeklinden boyuna kadar ne varsa, en ince ayrıntısı kadar her şey yazılıdır.

İşte bu yazılım kaderdir.

Ne zaman ki tohum toprağa düşer, tohumun özünde bir hareketlenme olur ve ağaç yavaş yavaş oluşmaya başlar, bu hareketlenmeden oluşuma akan her safha, ağaçtan tohuma akan her safha, her hareketlilik "Kaza-Kadâ"dır.

Ağacın oluşumundan biçimine, şekillenmesinden çiçeğine, renginden meyvesine, dal, yaprak, meyve sayısından tohumuna kadar olan bir sistem, tohumunda sakladır.

Bu saklı olan yazılım tohumun kader boyutudur.

Bu yazılımın, adım adım açığa çıkışının her safhası, ağacın oluşumun zaman dilimindeki oluşumu, şekillenmesi ve o ağacın çevresel faktörlerle yaşam süreci, her anıyla, kaza boyutudur.

Yani kader, ilâhi yazılımın adıdır.

Kaza, o yazılımın açığa çıkışı ve açığa çıkanın yaşam sürecindeki olaylardır.

Yani, kader özde olan yazılımın adıdır.

Kaza, özde olanın açığa çıkmasının kararı ve bunun uygulanmasıdır.

İşte kaza, kaderin uygulanışıdır.

Kaza, kaderin içinde olan bir yazılımdır.

Kaza, kaderde gizlidir.

Kader boyutunda, ne zaman açığa çıkışa karar verildi, işte o zaman kaza tecelli etmeye başladı, verilen o karar uygulamaya konuldu.

Artık kader kazada gizlendi.

Kaza boyutunda yeni yeni yazılım vardır, bu yazılım da kade-
dere dönüşür.

Şöyle düşünelim:

Tohumun özünde yazılı olan ağacın saklı olduğu boyut, ka-
der boyutudur.

Ağacın açığa çıkışı, şekillenmesi meyveye yürüyüşü, kaderin
açığa çıkışıdır, işte bu açığa çıkışın her safhası kaza boyutudur.

Ağaç açığa çıktığında, çevresel faktörlerle karşılaşır.

Bu faktörler; toprağın yapısı, hava şartları, sıcaklık, soğuk-
luk, rüzgâr, yağmur, dolu gibi faktörlerdir.

İşte tüm bu faktörler, kaza kalemiyle yeni oluşacak tohu-
mun özüne yazılım olarak yazılır ve bu yazılım yeni bir kader
yazılımdır.

Ağaçtan oluşan yeni tohumun özüne, önceki tohumların
özüne ilave olarak yeni bir yazılım atılmıştır.

Tohumdan tohuma olan evrede, yani yaklaşık bir yılda, yeni
meyve oluşuncaya kadar olan zaman diliminde, ağacın çevresinde
ne olay olmuşsa; rüzgâr, fırtına, sıcaklık, soğukluk, her türlü felä-
ket, her türlü olay, yeni oluşacak meyvenin tohumunda kaydedilir.

Bu olaylara, insanın etkisini de dahil edebiliriz.

Vücûdumuzda bir hücreden yeni bir hücre meydana gelir

Yeni hücrede bedenın tüm yaşadıkları kaydedilir, kaydedi-
len bilgiler yeni bir hücreye aktarılır

Yani yeni oluşan hücre, bir önceki hücredeki sistemi ve yeni
yazılımı bir sonraki hücreye aktarır.

Ve bu böyle devam edip gider.

İşte hücredeki her bir yazılım, yeni bir kaderin yazılımıdır.
Hücrenin doğuşu, akışı, ölüşü, kaza boyutudur.

Her varlığın bünyesinde ve çevresinde olan her şey, o varlığın özünde kaydedilir.

Yâ-Sîn Sûresi 12. âyette bu çok güzel açıklanır.

Yâ-Sîn Sûresi 12: “İnnâ nahnu nuhyil mevtâ ve nektubu mâ kaddemû ve âsârehum ve kulle şeyin ahsaynâhu fi imâmin mubîn.”

İnna nahnu nuhyi	: Muhakkak ki biz, hayat verenez, hay olanız,
El mevta	: Nutfe, ölüm, verimsiz, tohum, sınırlı olan, saklı olan,
Ve nektubu	: Yazmak, neler var,
Ma kaddemu	: Ne, şey, derece, makam, aşama, adım, ileri,
Ve asare hum	: Eserler, iz, etki, onlar, belirti,
Ve kulle şeyin	: Bütün her şey, bütün varlık,
Ahsaynahu	: Sayılan, kaydedilen, kaydederiz, o,
Fi imamin	: İçinde, önder, rehber, yol gösterme, uyulan,
Mubin	: Apaçık, açıkça,

Meâli: “Muhakkak ki Biz nutfeden hayat verenez. Nutfede ne yazılı ise aşama aşama ortaya çıkar ve onlar izler bırakır. Bütün her şeyi gelecekte yol göstermek için apaçık kaydederiz.”

Âyette belirtildiği gibi, kaza ve kader her an tecelli etmektedir.
Kaza ve kader ilişkisi iç içedir.

Kader kazaya akar, kaza boyutu kaderin üzerine yeni bir kader yazar.

Kaderin açığa çıkışı kazadır, ama kaza yeni bir kaderi de yazılım olarak kaydeder.

İnanç boyutunda, “kaza ve kadere iman” konusu çok önemlidir.
Kaza ve kader konusu çok dikkatli incelenmelidir.

Kader boyutunda ne yazılı ise, varoluştaki kaza ona göre tecelli edecektir.

Varlığın açığa çıkışı ile ilgili, evvelinden ahirine ne yazılı ise, zaman dilimi içinde kaza eliyle o açığa çıkacaktır.

Kaderde takdir ne ise, o tecelli edecektir.

Takdir kelimesi de kader kelimesinden gelir.

“Allah’ın takdiri böyleymiş” diye söylenen söz, “Allah’ın yazdığı kader böyleymiş” anlamındadır.

Toplumda; başa gelen olaylar için, felaketler için, çeşitli trafik kazaları için, çeşitli kazalar için, hastalıklar için, başa gelen şeylerde “Allah’ın takdiri böyleymiş” sözünü çok dikkatli incelemeliyiz.

Allah insana, akıl, fikir, düşünce, tespit etme, keşfetme, ileri görüş, gibi kabiliyetler ihsan etmiştir.

Kişi bunları yok saymamalıdır ve ona verilen akli iyi kullanmalıdır.

Kişi gerekli tedbiri alabilecek kabiliyettedir.

İnsan kaderi okuyabilmeli ve olacak olayların bir nebze de olsa, yıkıcı etkisini ortadan kaldıracabilmelidir.

İnsan fay hatların kazasını okuyabilirse, evlerini ona göre yapacaktır ve olacak bir depremde, depremin yıkıcı etkisini azaltacaktır.

Ama insan kaderi okumaktan uzak durursa, ona verilen akla ihanet etmiş olur.

İnsan, bir tohumu verimli bir toprağa değil de, kırıç bir toprağa ekerse, o tohumdan oluşacak ağacın ve meyvenin oluşumunda etken olmuş olur.

Tohum yine de filiz verir ve ağaç oluşumuna yürür, ama tohum verimli bir toprakta olduğu kadar gelişmez, meyve vermez.

Tohumun özünde kazanın da bir kader boyutu vardır.

Kader ve kaza hemen devreye girer ve tohumun özünde olan sistem gerekli tedbiri alır ve tohumdan açığa çıkacak ağaç ona göre boy verir, yaprak verir, meyve verir.

Verimli bir toprak ile kırıç bir toprağa ekilen tohumdan açığa çıkacak ağacın boyunda, yapraklarında, meyvesinin boyutunda elbette farklılıklar olacaktır.

Tohumda ne varsa, açığa çıkacak ağaç tohumun özünde olan olacaktır.

Yani tohum, incir tohumu ise incir ağacı, erik tohumu ise erik ağacı, şeftali tohumu ise şeftali ağacı açığa çıkacaktır.

İnsan, tohum hangi toprağa uygun ise, tohumu uygun olan toprağa ekmelidir.

İnsan tedbiri alabilecek kabiliyette yaratılmıştır.

Yeter ki insan ilimden ayrılmasın, ilmî olarak okusun ve ona göre tedbir alsın.

Japonlar depremlere karşı gerekli ilmî incelemeyi yapıp, evlerini ona göre yapıyorlar ve gerekli tedbiri alıp, depremin etkisine karşı ölümleri azaltmaya çalışıyorlar.

Ama bazı ülkeler, ilmî hiçbir inceleme yapmadan evlerini yapıyorlar ve depremde büyük felaketler yaşıyorlar.

Bu iki durumu da çok dikkatli düşünmeliyiz.

Kader, Kaza, tedbir konularını çok iyi anlamalıyız.

Alınacak tedbir ile ilgili, Hazreti Muhammed'den gelen güzel bir örnek vardır.

Bir bedevi, Hazreti Muhammed'in yanına geliyor ve diyor ki: "Ya Muhammed, devemle uzaktan geldim, sizinle sohbet etmek için."

Hazreti Muhammed de ona ve devesine bir şeyler ikram etmek için soruyor: "Deveni nereye bıraktın?"

Gelen kişi: "Dışarıda sokağa bıraktım, Allah'a emanet ettim" diyor.

Hazreti Muhammed şu cevabı veriyor: "Evvela deveni sağlam kazığa bağla, daha sonra Allah'a emanet et."

İşte tedbir her zaman önemlidir.

Kaderi iyi anlamalıyız, kaderden açığa çıkacak olan kazayı iyi görebilmeliyiz.

Yûnus Sûresi 100. âyet bizlere çok güzel bir uyarı yapar.

Yûnus Sûresi 100: "Ve yecalur ricse alellezîne lâ yakılûn."

Ve yecalu	: Üretir, kılar, yapar, verir, eder,
El ricse	: Pislik, kirlilik, cehaletin kirliliği, zalimlik, zarar,
Ala ellezine lâ yakılûne	: Üzerine, o kimseler, yok, akıl, akıl etmeyen kimseler

Meâli: “Aklını çalıştırmayan kimseler, cehaletin pisliklerini üretirler.”

Allah’ın bize bahşettiği akıl, kader ve kaza boyutunu anlayabilmemiz içindir.

Eğer bizler, bize verilen akli kullanmaz isek, ilmî boyutta keşifler yapmaz isek, Allah’a teslim oluyorum diye, zanlarımıza, egolarımıza, cehalet halimize teslim oluruz.

İşte kader, ilâhi yazılımın boyutudur.

Kaza; ilâhi yazılımın açığa çıkmasındaki her evrenin oluşumu, işleyişi, bir sona doğru akışıdır.

Yani kader yazılım boyutudur, kaza olaylar boyutudur.

Mesela insanın vücûdunda yazılı olan “Ölümlüdür” yazısı kaderdir.

Başta gelen ölüm ise kazadır.

Âl-î İmrân Sûresi 145: “Ve mâ kâne li nefsin en temûte illâ bi iznillâhi kitâben mueccelâ.”

Ve mâ kâne li nefsin	: Olmadı, nefis, kişi, kendi, kimse, beden,
En temûte	: Ölüm, ölmesi, sınırlı olan,
İllâ bi izni allâh	: Ancak, yetkili, ruhsat, takdir, Allah
Kitâben mueccelen	: Kitapta, belirli süre, zaman, ecel kitabı, vücûd kitabı,

Meâli: “Bir kimseye gelen ölüm, ancak Allah’ın yetkisindedir. Sûresi onun vücûd kitabındadır.”

Şurâ Sûresi 9: “Ve huve yuhyî el mevtâ.”

Meâli: “O’dur hayat veren, ölümü sunan.”

Nisâ Sûresi 79: “Eyne mâ tekûnû yudrikkumul mevtu ve lev kuntum fî burûcin muşeyyedet.”

Eyne mâ tekunu	: Nerede, şey, ne, değil, olmak, olursanız,
Yudrik-kum	: Fark, anlar, gerçekleştirir, erişir, siz,
El mevî	: Ölüm, nutfe, sınırı olan,
Ve lev kuntum	: Eğer, olsa, siz oldunuz,
Fî burûcin muşeyyedetin	: Kalelerde, burçlar, yapılar, yüksek, sağlam bina,

Meâli: “Nerede olursanız olun, hatta yapısı sağlam binalarda olsanız da ölüm sizde gerçekleşecektir.”

Âyetleri incelediğimizde anlıyoruz ki ölüm insanın vücûdunda başa gelecek olan bir takdiri yazılımdır. Ki bu yazılım kader boyutudur.

Ölümün başa gelmesi ise kaza boyutudur.

Vücûdda yazılı olan, ölümlüdür yazgısıdır.

Ölümün vaktinin ne zaman gelip gelmeyeceği, değişip değişmeyeceği hep tartışılmıştır.

Bazı kesimler “Zamanı da bellidir” demişlerdir.

Bazı kesimler; ölüm zamanının uzaması ya da kısılması, dengeli beslenme, korunma, dikkat etme, Tıp ilmini iyi okuma ile alakalıdır, demişlerdir.

Varlığın var olmadan, açığa çıkmadan önce, nasıl var olacağı, nasıl şekilleneceği ve ne kadar belli yaşam süreci olduğu, bir özde yazılıdır.

İşte bir özde yazılı olan boyut, kader boyutudur.

Kaza boyutunun tecelli etmesi, yani varlığın varoluşunun açığa çıkışı, şekillenmesi ve işleyişi, Allah’ın sıfatlarının tecellisi ile mümkündür.

Kaza boyutunda, Allah’ın fiil, sıfat, zât tecellileri vardır.

Kader boyutunda bunlar gizlidir.

Kaza boyutu ise, varlığın bedenlerinde tecelliler olarak kendini gösterir.

Her yönüyle varlığın varoluşu ve işleyişi kaza boyutudur.

Varlığın kendinde olan, işleyiş tecellisi, sıfatların tecellisi, vücûdu tutan zât tecellisi kaza boyutudur.

Tüm bu kaza boyutu, kader yazılımında gizlidir.

Kaza, açığa çıkıştaki olaylar, hadiseler boyutudur.

Hadis, yani hadiseler, yani varlıktaki işleyişteki olaylar boyutu, kaza boyutudur.

Kur'ân'da kada-kaza ile ilgili âyetlerden örnek verelim:

En'âm Sûresi 2: "Huvellezî halakakum min tînin summe kadâ ecelâ ve ecelun musemmen indehu summe entum temterûn."

Huve ellezi	: O, ki o,
Halaka-kum	: Sizi yarattı, halk etti, var etti, oluşturdu,
Min tinin	: Özünden, toprak, nemli toprak,
Summe kadâ	: Sonra, oluşum, takdir, hüküm, yapmak,
Ecel	: Ecel, belli bir vakit,
Ve ecel musemmen	: Ecel, vakit, belirli, isimlendirilmiş,
İnde hu	: Katında, ait, ona ait,
Summe entum	: Sonra, siz, kuşku, şüphe, tereddüt,
temterun	

Meâli: "Ki O'dur sizi özünden halkeden. Sonra belli bir vakit takdir eden ve belirlenmiş vakit O'na aittir. Böyle iken siz şüphelerde kalıyorsunuz."

A'râf Sûresi 34: "Ve li kulli ummetin ecel fe izâ câe eceluhum lâ yestehîrûne sâaten ve lâ yestakdimûn."

Ve li kulli ummet	: İçin, bütün, herkes, insanlar,
Ecel	: Bir zaman, belirli bir zaman, ecel,
İza cae ecelu-hum	: Geldiğinde, ecel, vakit, onlar,
Lâ yestehîrûne saaten	: Artık, böylece, yok, ertelenme, bir saat, o vakit,
Ve lâ yestakdimûne	: Öne alınmaz, tehir edilmez,

Meâli: "Bütün insanların belirli bir zamanı vardır. Onlara ecel geldiğinde, artık onu bir an bile erteleme yoktur ve öne alma yoktur."

Bu âyette geçen "Yestakdimûne" "Kada" kelimesi ile bağlantılıdır.

Neml Sûresi 78: “İnne rabbeke yakdî beynehum bi hukmihi ve huvel azîzul alîm.”

İnne rabbe ke	: Muhakkak ki, rabbin, seni vücûdlandıran,
Yakdi	: Takdir, ortaya koyan, hüküm veren, oluşturan,
Beyne-hum	: Onların arasında, bütün her şey, onlarda,
Bi hukmi hi	: İle, onun hükmü,
Ve huve el aziz	: O tüm değerlerin yüce sahibi, karar sahibi,
El alîm	: İlmîyle vareden, ilmin sahibi,

Meâli: “Muhakkak ki bütün her şeyi hükmüyle ortaya koyan seni vücûdlandırandır ve O, işleyişteki karar sahibidir, ilmin sahibidir.”

Bu âyette geçen, “Yakdi” kada kelimesiyle bağlantılıdır.

Âyetleri inceliğimiz zaman anlıyoruz ki, “Kader” kelimesi ile “Kadâ-Kaza” kelimesinin yazılımı hemen hemen aynıdır.

Varlığın kendinde olan tüm hadiseler kaza boyutudur.

Varlığın varoluşu şekillenmesi, yaşam süreci kaza boyutudur.

Ayrıca, olan felaketler, trafik kazaları, seller, depremler, başa gelen ölümler de kaza boyutunun farklı bir kaza boyutudur.

Toplumda olan bir trafik kazasına da kaza denmiştir, çünkü olan bir olaydır, bir yaşantının içinde gerçekleşen bir hadisedir.

Trafik kazasını önlemek, insanın ilmî olarak tedbir almasıyla mümkündür.

Olan her bir kaza, yaşantının içinde olan her olay, varlığın özüne kader olarak yazılır.

İşte kaza ve kader konusu çok dikkatli incelenmelidir.

Kaza ve kader birbiriyle bağlantılıdır ve iyi okunmalıdır.

Varlığın oluşum safhası olan kaza boyutu ile, başa gelen felaketlerin, trafik kazaların, maden kazalarının, depremde yanan canların kazasını aynı tutmamak gerekir.

Birinde varlığın ilâhî oluşumu vardır, birinde alınacak tedbirlerin, önceden yapılacak hazırlıkların, ne olabileceğinin ince ince okunuşu vardır.

Halk arasında söylenen, “Eşegini sağlam kazığa bağla, sonra Allah’a ısmarla” sözü, gerekli tedbiri al, sonra Allah’a tevekkül et demektir.

İşte, kaza boyutunda insanın ilimsel bir okuyuşla, gerekli tedbiri alarak, akışın daha güzel olacağı, başa gelecek felaketin de yok edileceği gerçeği vardır.

İnsan, tohumu verimli toprağa ekirse, tohumdan çıkan ağaca iyi bakarsa, sular gübrelerse, yani en güzel emeği verirse, o ağacın verimliliği de ona göre olacaktır.

Eğer insan, yapacağı evleri, arabaları, arabaların gideceği yolları daha ilimsel yaparsa, oluşacak olan felaketler azalacaktır, felaketlere engel olacaktır.

Eğer insan, genetik ilmini iyi okur ve gerekli tedbiri alırsa, olacak sakatlıkları engelleyecektir.

Eğer insan vücûdunun nasıl besleneceğini iyi okursa, sıhhatli dengeli beslenmeye ulaşırsa, hastalıklar daha da azalacaktır.

İnsan mutlaka vücûdundan gelen sesi net duyabilmelidir.

İnsan vücûdunu iyi dinlemeli, ona iyi bakmalıdır.

Vücûdu insana, neyi yiyip yemeyeceğini ve ne kadar yiyip yemeyeceğini en güzel bir duyguyla hissettirir.

Yeter ki insan, o duyguya kendini odaklasın ve vücûdundan gelen sesi duysun.

İbn-i Sina; “Hastalıklar, olumsuz düşüncelerden ve dengesiz beslenmeden oluşur” diyerek bizlere çok güzel bir mesaj sunmuştur.

HIZIR- MÛSÂ VE KADER

Kur'ân'da Mûsâ kıssasında, Mûsâ'nın mürşidi olan Hızır ile yolculuğu vardır.

O yolculukta Mûsâ'ya sabırlı olması, dilini tutması, olan olayların hikmetine erişmesi tavsiye edilir.

Mûsâ, üç olayda Hızır'a itiraz eder.

Hızır'ın üç yerde, yeni bir kader oluşumunun yolunu açmasının hikmetini anlayamaz.

Hızır makamına gelenler yeni bir kader oluşumunun yolunu açabilir mi?

O kıssadan sunulan mesajlardan nasıl bir ilmî değer çıkarmalıyız?

Kâmil makamına gelen kişi, kaderi okuyabilir ve yeni bir kader yazılımı yapabilir mi?

Varlıktaki sonsuz ilmî okuyan yeni bir oluşumun kaderini yazabilir mi?

Kur'ân'da, Kehf Sûresi 60. âyetle 82. âyetler arasında Hazreti Mûsâ'nın hakikatleri anlama yolunda bir bilge kişi araması ve onu bulması ve ona tâbi olması ile ilgili bir kıssa vardır.

Bu kıssada, Bilge kişinin; toplum bu kişiye "Hızır" da demektedir; Hazreti Mûsâ'ya hakikatler yolunda yol göstermesi anlatılır.

Âyette belirtildiği gibi "Bize ait olan ilimle, o Bizi bilenlerdendi." açıklamasıyla, Allah hakikatini bilen bir Kâmil kişiden bahsedilir.

Bu Kâmil kişi ya da Bilge kişi ya da Hızır, üç yerde kaderi okuma, değiştirme yeni bir kader yazma inceliğini bizlere gösterir.

KEHF SÛRESİ 60.....82

60- Mûsâ yol arkadaşına: Tevhîd sırrını bilen bilge kişiye ulaşınca kadar durmak yok, hatta günlerce gidilse bile, demişti.

61- Böylece onlar, Tevhîd sırrını bilen bilge kişiye ulaştıklarında, gönüllerindeki kendi bildiklerini unuttular. Böylece gönülleri bilge kişinin anlattıklarına doğru kaydı.

62- Böylece vardıkları yerde yol arkadaşına dedi ki: Gıdamızı getir. Doğrusu yolculuğumuzdan dolayı yorgun düştük.

63- Dedi ki: Orada bulunduğumuzda, kendi bildiklerimizin gönüllerimizi nasıl taşıttığını anladın mı? İşte gönlümüz orada anlatılan o hakikatlerde kaldı. Bu zamana kadar hakikatleri anlamamıza engel olan şey, şeytani hallerimizden başka bir şey değilmiş. Böylece onun gönlü bir farklılık içinde bilge kişinin anlattığı hakikatlere sarıldı.

64- Dedi ki: İşte bizim aradığımız hakikatler buydu. Böylece onlar, nakledilen sözleri dinlediler, kendilerine tesir eden kendi bildiklerinden döndüler.

65- Böylece, kullarımızdan bir kul buldular. O, Bizim ona verdiğimiz rahmetin Bize ait olduğunu bilenlerdendi ve Bize ait olan ilimle, o Bizi bilenlerdendi.

66- Mûsâ ona dedi ki: Sana öğretilen şeylerden bana da öğretmen, benim de kemalât bulmam için sana tâbi olabilir miyim?

67- Dedi ki: Doğrusu sen, benimle beraber olduğunda sabırlı olmaya güç yetiremezsin.

68- İç yüzünü kavrayamadığın bilgilere nasıl sabredeceksin ki?

69- Mûsâ dedi ki: İnşallah beni sabreden bulacaksın ve yaptıklarında sana asi olmayacağım.

70- Dedi ki: Öyleyse bana tâbi olduğunda bana bir şey sorma, hatta ben söyleyinceye, onun hakikatini anlatıncaya kadar.

71- Böylece bir gemiye bininceye kadar yol aldılar. O onu deldi. Dedi ki: Sen onun sahiplerini boğmak için mi deldin? An-dolsun ki sen, nasıl bir iş yaptın?

72- Dedi ki: Doğrusu sen, benimle birlikte olmaya güç yetiremezsin, diye sana demiştim.

73- Dedi ki: Unutmam sebebiyle beni eleştirme ve hükümleri anlamamda bana zorluk yükleme.

74- Böylece devam ettiler, sonra da bir gençle karşılaştılar. Sonra da o ona yazık etti. Dedi ki: Sen, öz varlığından başka bir şeyi olmayan, hâli de temiz olan bir kişiye nasıl yazık edersin? Andolsun ki sen, ne kötü bir şey yaptın.

75- Dedi ki: Doğrusu sen, benimle birlikte olmaya güç yetiremezsin, diye sana demiştim.

76- Dedi ki: Eğer bundan sonra sana bir şey sorarsam, artık benimle arkadaşlık etme. Umarım benim özrümü kabul edersin.

77- Böylece devam ettiler. Bir belde halkına geldiler. Oranın halkından yemek istediler. Fakat onlar, onları konuk etmekten çekindiler. Sonra orada yıkılmak üzere olan bir duvar gördüler. Sonra da onu doğrultup düzelttiler. Dedi ki: Eğer isteseydin elbette bunun karşılığını alırdın.

78- Dedi ki: Seninle benim aramda yolculuk buraya kadar. Artık ayrılma vakti. Sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin iç yüzünü sana bildireyim.

79- O gemi denizde çalışan fakir kimselerindi. Onların arında ise bütün gemileri gasp eden bir kral vardı. Bu sebeple onu kusurlu kılmak istedim.

80- O gence gelince; onun anne babası müminlerdendi. Onun öfkeli ve hakikatleri örtme hallerinden dolayı, onlara zulüm etmesinden çekindik.

81- Böylece istedik ki; o hallerini değiştirsin, hayırlı, temiz ve ailesine yakın olsun, merhametli olsun, onların Rabbini bildiği gibi bilsin.

82- Duvar ise o beldedeki iki yetim çocuğa ait idi. Onun altında onlara ait hazine vardı ve onların babası iyilerdendi. Böylece Rabbin; onlar olgunlaşsın güçlensin ve Rabbinin rahmetiyle

onlar hazineyi çıkarırsınlar istedi. İşte O'nun hükümlerin dışında bir şeye uymadım. İşte sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin iç yüzü budur.

Bu sûreyi dikkatlice incelediğimiz zaman, Hazreti Mûsâ'nın hakikati bilmek istemesi duygusuyla, Hızır ile yaptığı yolculuğa tanık oluyoruz.

Âyette geçen "Mecma'ul bahreyn" iki denizin cem olduğu yer, yani birleştiği yer anlamındadır.

Hazreti Mûsâ yol arkadaşı ile Hızır dediğimiz, yâni hakikatın bilgisine, yâni Tevhîd hakikatine vâkıf olan Kâmil bir insana gitmek için yola çıkar.

İki deniz, birçok yönden açıklanmıştır.

Varlığın, zâhiri ve bâtinî yönünün birliği olarak...

Kâmil insanla, hakikatleri arayan talebenin buluşması olarak...

Fenâ ve Bekâ boyutlarının birleştiği Hakk boyutu olarak...

Nefs boyutu ile rûh boyutunun birliği yani ten boyutu ile cân boyutunun birliği olarak...

Hakk boyutu ve Halk boyutunun birliği olan cem boyutu olarak açıklanmıştır.

Hazreti Mûsâ, bu boyutların birlik şuuruna erişen Hızır'ı aramıştı.

Hızır, Tevhîd sırrına vâkıf olan kişiydi.

Bu sûrede anlıyoruz ki, hakikati bilmek isteyen kişi, Tevhîd sırrını bilen Kâmil bir kişiyi bulmalıdır.

Ve o Kâmil kişiye tevazû, edep, samimiyetle teslim olunmalıdır.

Ve o Kâmil kişinin sunduğu bilgiyle, kendini ve kâinatı okumaya çalışılmalıdır.

Kişinin kendi hakikatini bilme yolculuğu, Kâmil kişiyi bulduğunda ve ondan sunulan tebliğle başlar.

Bu yolculuğu her kişi kendi gönül dünyasında, kendi yolculuğu olarak tefekkür ederse hakikati daha iyi anlayacaktır.

Hakikat yolculuğunda, atalardan gelen ayrımcılık içeren din adına öğrenilen bilgiler terk edilmelidir.

Mûsâ, Hızır ile yolcuğunda, Hızır'ın yaptıklarına tahammül edemez, sabredemez, yapılanların ardında olan hikmete eremez.

Mûsâ, üç ayrı yerde, Hızır'a sabredemez, olan olayları eski bildikleriyle yorumlar ve Hızır'a tepki gösterir.

Mûsâ'nın sabredememesi, aklında olan eski bilgilerden gelen bakış açısıydı.

Hakikatler, bâtil alandan gelen bilgilerle öğrenilemez.

Onun için Kur'ân, atalardan din diye aktarılan bilgileri düşünmemizi tavsiye eder.

Kissadan anlıyoruz ki, Mûsâ'nın Hızır ile yolculuğunda, Hızır üç ayrı yerde bazı olaylara müdahale ediyor.

Birincisi: Gemiye delme olayı.

İkincisi: Bir genç çocuğa müdahale edilmesi olayı.

Diğer meâllerde genç çocuğun öldürülmesi olarak meâl edilir.

Üçüncüsü: Yıkılmakta olan bir duvarın onarılması.

Hızır üç ayrı yerde kaderi okuyor, müdahale ediyor ve yeni bir kaderin yazılmasında etken oluyor.

Birincisinde; sağlam bir gemiyi deliyor ve onun suya batmasına sebep oluyor.

Ve buna sabredemeyen Hazreti Mûsâ'ya hikmetini anlatıyor.

Ve diyor ki; "O gemi denizde çalışan fakir kimselerindi. Onların ardında ise bütün gemileri gasp eden bir kral vardı. Bu sebeple onu kusurlu kılmak istedim."

Yani Hızır, bir geminin kaderini yeniden yazıyor, geminin bir yola çıkmasına engel oluyor

İkincisinde ise; bir gencin ileride zalim biri olacağını biliyor ve buna engel olmak için müdahale ediyor.

Ve diyor ki; "O gence gelince; onun anne babası müminlerdendi. Onun öfkeli ve hakikatleri örtme hallerinden dolayı, onlara zulüm etmesinden çekindik."

İkincisini de dikkatlice incelersek; Hızır, henüz zalimliği ortaya çıkmamış bir çocuğun ileride kendisine, ailesine ve çevresine zalim olacağını okuyor ve bunu engelliyor ve ailesine ve çevresine iyi bir çocuğun verilmesi için yeni bir kader oluşturuyor.

Üçüncüsünde ise; yıkılmakta olan bir duvara müdahale ediyor.

Hazreti Mûsâ ve Hızır bir beldeye geldiklerinde, o belde hiç kimse onlara yardım etmiyor, içecek yiyecek bir şeyler vermiyorlar.

Yine de Hızır, o belde yıkılmakta olan bir evin duvarını onarıyor.

Ve buna sabredemeyen Hazreti Mûsâ'ya diyor ki; "Duvar ise o beldedeki iki yetim çocuğa ait idi. Onun altında onlara ait hazine vardı ve onların babası iyilerdendi. Böylece Rabbin; onlar olgunlaşsın güçlensin ve Rabbinin rahmetiyle onlar hazineyi çıkarsınlar istedi."

Ve Hızır diyor ki; "İşte O'nun hükümlerinin dışında bir şeye uymadım. İşte sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin iç yüzü budur. "

Tabii burada da birçok soru sorulabilir.

Hızır bir kaderi okudu değiştirdi mi?

Hızır bir kaderi okuyabilir ve değiştirebilir ve yeni bir kader yazabilir mi?

Yoksa âyette belirtildiği gibi; "İşte O'nun hükümlerinin dışında bir şeye uymadım" Hızır da hükümlere göre mi hareket etti?

Burada Hızır'ın bahsettiği hükümler ne idi?

Hüküm kelimesini incelersek, kelime hâkim kelimesinden geliyor.

Hâkim: Tüm varlığın sisteminde bulunan sonsuz niteliklerle, varlığın oluş ve işleyişine sahip olan, idare eden. Varlığın işleyişinde adaleti ile kendini gösteren.

Tüm varlığa tecellileriyle hâkim olan Allah'tır.

Hüküm: Hâkimin verdiği karara göre olan sistemin işleyişidir.

Bir hücre de bir beden de hâkim olan Allah'ın hükümleriyle çalışır.

Hücrelerin birleşmesiyle meydana gelen dokular ve dokuların birleşmesiyle meydana gelen organlar hâkim olan Allah'ın hükümleriyle çalışır.

Bir şeyin oluşumundaki sistemde hükümdür, iki şeyin birbiriyle birleşmesi ve yeni bir oluşumun meydana gelmesi de hükümdür.

Tüm varlık Allah'ın hükümleriyle oluşur ve çalışır.

Din ve sünnet tüm kâinata hâkim olan Allah'ın hükümleriyle çalışır.

İşte Hızır; "İşte O'nun hükümlerinin dışında bir şeye uymadım" derken varlıktaki hükümleri okudu ve o hükümlere göre hareket etti.

Su ile yoğurdu karıştırırız yeni oluşan sıvıya ayran deriz.

Suyun yapısındaki hükümleri, yoğurttaki hükümleri ve tuzun ölçüsündeki hükümleri iyi okuyan ayran yapmada başarılı olur.

İşte Hızır; olayları okumayı, müdahale etmeyi ve vücûddaki Allah'a ait olan güç ile amellerin yapıldığını ve o amelleri kontrol etmeyi çok iyi yorumladı ve ona göre hareket etti.

Hızır'ın gemiyi delmesi; kişinin kendine nispet ettiği beden gemisinin Allah'a ait olduğunu anlaması ve bedenini Allah'a teslim etmesidir.

"O gemi denizde çalışan fakir kimselerindi. Onların ardında ise bütün gemileri gasp eden bir kral vardı. Bu sebeple onu kusura kılmağa istedim." Bu âyeti açıklamaya çalışalım.

Geminin fakir kimselere ait olması nedir dersek?

İnsan, bedeninin sahibi değildir, bedeninin hiçbir niteliği kendine ait değildir, yaşadığı bedeninin sahibi Allah'tır, kul ise hiçbir şeyi olmaması bakımından fâkirdir.

Denizde çalışmak nedir dersek?

Her insan Allah'ın deryasında bulunmaktadır.

Onların ardında bütün gemileri gasp eden bir kral nedir dersek?

İnsan, Allah hakikatinden uzaklaşırsa, gaflet içine düşer. Böylece insan kendi benliğine haps olur.

İşte insan böylece kendi firavununa esir olur ve öyle bir halde yaşar.

Yani firavun onu gasp eder.

Geminin kusurlu olması; insan her zaman eksiktir, her zaman kusurludur ve ölümlüdür. İnsan bunları unutmadan yaşmalıdır.

Allah kusursuzdur, bâkidir.

Hızır'ın zalim olacak bir çocuğa müdahale etmesi; kişinin kendi içindeki zalimlik duyguları eyleme dönüşmeden, onları teslim alması, o duygularını Salih duygularla değiştirmesidir.

Hızır'ın yıkılmakta olan bir duvarı onarması; kişinin ölümlü olan bedenini, yıkılıp gitmekte olan bedenini tutan Zâta ârif olması, fenâfillah makamına ermesi, hakikatine işaret edilir.

Duvarın sahibi olan iki yetim, İsâ makamı ve Muhammed makamıdır, yani vücûdun rûh boyutu ve nûr boyutudur.

İşte kişi, kendi bedeninde olan Allah'ın hükümlerini görebilmeli ve o hükümlere teslim olmalı, kendine varlık isnat etmemelidir.

Bedendeki Allah'ın hükümleri; fiil fâil hakikati, sıfatlar hakikati, bedeni tutan Zât hakikati, tüm hikmetler hakikatidir.

AMENTÜ VE KADER

Halk arasında “Amentü” diye bilinen şudur:

“Âmentü billahi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusülihî ve'l yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihi mine'llâhi teâlâ ve'l-ba'sü ba'de'l mevti hakk. Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlüh.”

Yapılan çevrim şudur: “Ben Allah’u Teâlâ’ya, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, kadere; hayır ve şerrin Allah’u Teâlâ’nın yaratmasıyla olduğuna inandım. Öldükten sonra dirilmek de haktır. Ben şehadet ederim ki, Allah’u Teâlâ’dan başka ilâh yoktur ve yine şehadet ederim ki, Muhammed O’nun kulu ve peygamberidir.”

Halk arasında okunan amentüde, şerrin Allah’tan olduğuna dair bilgi vardır.

Amentüde kader bölümünde “Hayrihî ve şerrihi mine'llâhi teâlâ” “Hayır ve şer Allah’tandır” diye açıklama vardır.

İnanç boyutunun çoğu kesiminde, kader bahsinde “hayır şer Allah’tandır” diye inanılır ve aktarılır.

Amentü inancına bağlı olarak kadere incelensek; kötülüklerin de Allah’ın yazılı bir kadere sonucu olduğu anlaşılıyor.

Amentüyü ve Kur’ân’da ki amentüyü dikkatlice inceleyelim.

Amentü inancı Hazreti Muhammed’den önce de var mıydı?

Hayır ve şer Allah’tan mıdır?

Kur’ân’da şerrin yani kötülüğün Allah’tan olduğuna dair bir âyet var mıdır?

Halk arasında bilinen, imanın şartlarında geçen hayır ve şer Allah’tandır sözü doğru mudur?

Amentü'de geçen "Hayrihî ve şerrihi mine'llâhi teâlâ" "Hayır ve şer Allah'tandır" Kur'ân'da var mıdır?

Halk arasında bilinen ve inanılan, hayır ve şer Allah'tandır inancı Kur'ân'a göre doğru mudur?

Kötülükler Allah'tan mıdır, yoksa kişinin kendinden midir?

Neden bizlere hep kötülükler de Allah'tandır diye öğretildi ve bunun gerçeği ne olabilir?

Amentü; kelime olarak "İman ettim" demektir

Halk arasında amentü bahsinde; "bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihi mine'llâhi teâlâ", "Kadere, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inandım" bilgisi vardır.

Amentü'de, şerrin Allah'tan olduğu bildirilir ve halk'a böyle sunulur ve halk böyle sunulduğundan dolayı inanır.

Kur'ân'a baktığımızda, orada şerrin yani kötülüğün Allah'tan olduğuna rastlamıyoruz.

Ve tam tersi kötülüğün Allah'tan olmadığına, kendimizden olduğuna rastlıyoruz.

Kur'ân'da amentü, Bakara Sûresi 177. âyette geçer.

Bakara Sûresi 177: "Men âmene billâhi vel yevmil âhırı vel melâiketi vel kitâbi ve el nebiyyîn."

Men amene bi Allah : Kim, iman etti, inandı, bir Allah,

Ve el yevmi el âhırı : Sonuna,

Ve el melâiketi : Her varlıktaki hakkın gücüne, kuvvet,

Ve el kitâbi : Kitap, her varlığın hakkın bir kitabı olduğuna,

Ve en nebiyyine : Nebilere, haber verenlere,

Meâli: "Allah ile birlikte olduğunuza ve sonunuza ve her varlıktaki Hakk'ın gücüne ve her varlığın Hakk'ın bir kitabı olduğuna ve Nebilere inanan kimse olmaktadır."

Bakara Sûresi 177. âyeti dikkatlice incelediğimizde, orada şerrin Allah'tan olduğuna dair herhangi bir kelime yoktur.

Buradan anlıyoruz ki, halkın amentü diye bildiği ile Kur'ân'da sunulan amentü arasında hayır şer farkı vardır.

Kadere iman bölümünde, hayır ve şer Allah'tan yorumu yapılmıştır.

Bu inanç Mekke müşriklerin inancında da vardır.

Kur'an'ın diğer bölümlerini incelediğimizde, hiçbir yerinde şerrin yani kötülüğün Allah'tan olduğuna rastlamıyoruz.

Tam tersi olarak, şerrin yani kötülüğün, Allah'tan olmadığına rastlıyoruz.

Nisâ Sûresi 79: "Mâ esâbeke min hasenetin fe minallâh ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsike."

Meâli: "Size isabet eden hayır Allah'tandır ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir."

Âl-î İmrân Sûresi 165: "E ve lemmâ asâbetkum musîbetun kad asabtum misleyhâ kultum ennâ hâzâ kul huve min indi en-fusikum."

Meâli: "Size bir musibet isabet ettiğinde, bu bize neden isabet etti, dersiniz. De ki: O sizin kendinizdendir."

Kâf Sûresi 29: "Ve mâ ene bi zallâmin lil abîd."

Meâli: "Kullarım için bir kötülük veren değilim."

Mu'min Sûresi 31: "Ve mâllâhu yurîdu zulmen lil ibâd."

Meâli: "Allah kulları için kötülüğü irade eden değildir."

Nisâ Sûresi 40: "İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh."

Meâli: "Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez."

Nisâ Sûresi 40. âyette ise ne kadar ince bir mesaj vardır!

"Allah zerre kadar kötülük vermez."

Yani, zerre kadar da olsa kötülük Allah'tan gelmez, uyarısı ne kadar çok önemlidir!

Kur'an'ın bizlere "kötülüğü Allah'ta aramayın, kendinizde arayın" ihtarı vardır.

Peki, kötülük nereden gelir?

Niye bizlere yıllarca kötülük Allah'tan gelir diye öğrettiler.

Kaderin açılımını, hayır da şer de Allah'tandır diye öğrettiler.

Kur'ân, apaçık kötülükleri kendinizde arayın diyor.

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki Allah'ı anlayan kişi, zerre kadar kötülük içinde olamaz.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında eğitimlerin en güzelini görmüş olur ve Salih insan olur. Yani iyi insan olur.

İyi insan olan zerre kadar kötülük düşünmez, hep iyilik düşünür.

Allah insana; akıl, kâlb, şuur, düşünme, tefekkür, ferâset, tercih etme, neyi yapıp neyi yapmama kararı ve bunun gibi kabiliyetler vermiştir.

İnsan bu kabiliyetleri görmemezlikten gelemmez.

Bu kabiliyetler; insanın eğitimi için, insanın hakikati anlaması için ve insanın iyilik içinde olması için, her insana bahşedilmiş lütuflardır.

İnsan aklını kaderi anlayabilmek için kullanılmalıdır.

Ve şer Allah'tan mıdır? Bunu çok iyi çözebilmelidir.

İnsan, her varlıkta her an olan işleyişi anlayabilmeli ve bu işleyişin kader boyutu olduğunu düşünmelidir.

İnsan aklındaki bâtil bilgileri terk etmeli, yani asılsız olan bilgileri terk etmeli, ilmî bir ölçüye bağlı olarak, varlığın varoluş hakikatlerine şahit olmalıdır.

İşte insana verilen akıl, tefekkür, şahitlik hakikatleri anlayabilmek, kaderi çözebilmek içindir.

Ra'd Sûresi 11: "Lehu muakkibâtun min beyni yedeyhi ve min halfihî yahfezûnehu min emrillâh innallâhe lâ yugayyiru mâ bi kavmin hattâ yugayyirû mâ bi enfusihim ve izâ erâdallâhu bi kavmin sûen fe lâ meredde leh ve mâ lehum min dûnihî min vâl."

Lehu muakkibetun : Onun, takip, izleme, akıbet, bir işin durumu, sonu,

Min beyni yedey hi : Önllerinde, arasında, güçleri, elleri önünde, güç, o,

Ve min halfi hi	: Geride, ardında, onun arkasından,
Yahfezun hu	: Muhafaza, koruma, o,
Min emri Allâh	: İşleyiş, hüküm, Allah,
İnne Allâh la yugayiru	: Muhakkak Allah, yok, bozmak, değişmez, yugayiru
Ma bi kavmin	: Şey, değil, ne, bir kavim de, kimseler,
Hatta yugayir	: Hatta, bozma, değişmek, değişim içinde olan,
Mâ bi enfusi him	: Değil, şey, kendilerinde, nefslerinde,
Ve iza erâde Allâh	: Eğer, ise, olduğunda, irade, dilek, Allah,
Bi kavmin suen	: Kavim, kimse, topluluk, kötülük, fenalık, sıkıntı,
Fe lâ meredde lehu	: Artık, yok, hayırla ilgisi olmayan, ret, kötülük, onu,
Ve mâ lehum	: Değil, yok, onlar,
Min dūni hî	: Ondan başka, ona ait,
Min ve el	: Bir güç, koruyan, dost, yardım, malik,

Meâli: “Önlerinde ve arkalarında var olan O gücü anlamak için bakanlar, işleyişin Allah’a ait olduğunu anlayanlar, hakikatlerle korunurlar. Muhakkak ki bir kavim; Allah’ın hakikatlerini anlamada bir değişim içinde olmazsa, hatta onlar bu hakikatlerle kendilerini geliştiremezlerse ve iradenin Allah’a ait olduğunu bilemezlerse, kötülüklerde olan bir kavim olurlar. Bundan sonra onların hayırla bir ilgisi olmaz ve onlar O’nun dostluğunu da anlayacak değillerdir.”

Âyette belirtildiği gibi, hakikatleri anlayan, varlığın varoluşundaki irade ve kaderi çözebilen, kötülüklerde olmaz.

Kişi varlığı anlayabilmek için, ilmî bir okuyuş içinde olmalıdır.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah’ı anladığında Salih insan olur ve hep salih amel yapar.

İşte aileler çocuklarını bu şuurla yetiştirdiğinde, iyi çocuklar yetişecektir.

Onun için aileden gelen edebi ve ilmî eğitim çok önemlidir.

Hazreti Muhammed onun için: “Ben tertemiz sulblerden geldim” diye söylemiştir.

Kader dediğimiz konuda, vehbiyet ve kesbiyet boyutları vardır. Vehbiyet ve kesbiyet konularını çok iyi araştırmalıyız.

Vehbiyet: Varoluşun süreci. Vücûdun hücre hücre, doku doku, organ organ bedenlenmesi boyutu.

Kesbiyet: Sonradan aktarılan, sonradan ilave olan, sonradan kodlanan boyut. Buna atalardan aktarılan bilgiler, huylar, haller, düşünceler, inançlar boyutu da diyebiliriz.

Vehbiyet, tohumun özü ise, kesbiyet tohumdan açığa çıkan ağacın o yıl çevre şartlarını yeni tohuma kaydetme boyutudur.

Tarihsel olarak araştırdığımızda anlıyoruz ki “Hayır ve şer Allah’tandır” inancı Hazreti Muhammed öncesi de vardır.

O dönemde müşriklerin kader inancı böyleydi.

Nahl Sûresi 35. âyette bu durum net bir şekilde açıklanır.

“Ortak koşan kimseler dediler ki: Eğer Allah isteseydi, biz ondan başka şeylere kul olmazdık ve atalarımız da olmazdı ve biz kötülüklerde olmazdık. İşte onlardan öncekiler de böyle dediler.”

Kur’ân’ı incelediğimizde görüyoruz ki, Mekkeli müşriklerde de amentü inancı vardır.

Bu inanç binlerce yıldır sürüp gelen bir inançtır.

Nahl Sûresi 35. âyette bunu görüyoruz: “İşte onlardan öncekiler de böyle dediler.”

Mekkeli müşriklerde de imanın şartlarına rastlıyoruz.

Kur’ân’ı dikkatlice inceleyen her kişi buna rastlar.

Mekkeli müşriklerin amentü inancının Kur’ân’daki delilleri: Allah’a inanmak:

Zuhruf Sûresi 9: “Elbette onlara: Gökleri ve yeri kim yarattı, diye sorduğunda, elbette onlar: Aziz olan, âlim olan yarattı, derler.”

Meleklerle inanmak:

Furkan Sûresi 7: “Dediler ki: Bu nasıl bir Resûl? Yemek yiyor, çarşılarda dolaşiyor. Ona bir melek indirilseydi ya.”

Kitaplara inanmak:

Nisâ Sûresi 153: "Aktarılan söylentilerde kalanlar, senden Ulvî Âlem'den bir kitap getirmeni isterler."

Peygambere inanmak:

Furkan Sûresi 7: "Dediler ki: Bu nasıl bir Resûl?"

Zümer Sûresi 71: "Rabbinizin âyetlerini apaçık açıklayan ve sizin her an bir birlik içinde olduğunuzu açıklayıp uyaran bir Resûl gelmedi mi? Derler ki: Evet."

Ahiret inancı:

Furkan Sûresi 8: "Ya da ona bir hazine verilseydi, ya da devamlı oradan besleneceği cenneti."

Müşriklerin kader inancında, yapılan kötülüklerin Allah'ın bir yazgısı olarak inanılması vardır.

Nahl Sûresi 35: "Ortak koşan kimseler dediler ki: Eğer Allah isteseydi, biz ondan başka şeylere kul olmazdık ve atalarımız da olmazdı ve biz kötülüklerde olmazdık. İşte onlardan öncükiler de böyle dediler."

Evet, dikkatlice araştırdığımızda görüyoruz ki, amentü inancı bugünkü şekliyle birebir Hazreti Muhammed öncesinde de vardır.

Hazreti İdris'ten beri aktarılan; Din, İman, Allah inancı konusu zaman içinde başka yorumlar halinde karşımıza çıkmaktadır.

En acısı da kötülüklerin Allah'tan geldiğine inanılan bilgiler, beyinlere ekilmektedir.

Ve toplumda çoğumuz, hayır şer Allah'tan diye inanmaktayız.

Özetle şunu anlıyoruz ki; şerri yani kötülüğü kendimizde aramalıyız.

Din adına aktarılan bilgilere; ilim olarak, gönül olarak, şahit olmadığımız müddetçe, inancımız sözde kalacaktır.

Amentüde kader bölümüne, hayır ve şer Allah'tandır ilavesini yapanlar, Kur'ân'da birçok âyeti delil gösterirler.

Hayır ve şer Allah'ın yazdığı kaderdir diyenler, öncelikle Ha-dîd sûresinin 22. âyet-i delil olarak gösterirler.

Hadîd sûresinin 22: “Mâ esâbe min musîbetin fil ardi ve lâ fî enfusikum illâ fî kitâbin min kabli en nebreehâ inne zâlike alâllâhi yesîr.”

Diyanet Meâli: “Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde uğradığınız hiçbir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta (Levh-i Mahfuz’da) yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah’a göre kolaydır.”

Tevhîd-i Kur’ân Meâli: “Dünyada bir hastalık açığa çıkmasın ki ve sizde de bir hastalık görünmesin ki, onun çaresini oluşturduk, onun çaresi varlık kitabının içinde vardır. Muhakkak işte bu Allah için kolaydır.”

Kelime açılımı:

Mâ esaba	: Şey, ne, değil, erişmek, isabet, vurmak, açığa, çıkması,
Min musibetin	: Bir hastalık, felaket, afet, bela, dert,
Fîy el ardi	: Dünyada, yeryüzünde,
Ve lâ fîy enfusu kum	: Yok, içinde, kendinizde, sizde, beden,
İllâ fîy kitabın	: Ancak, vardır, içinde, kitap, vücûd kitabı, varlık kitabı,
Min kabli	: Önce, önceden, bilinci,
En nebree ha	: İyileştirmek, çaresini oluşturmak, akılda güzellik, onu,
İnne zâlike	: Muhakkak, doğrusu, işte bu,
Alâ Allah yesirun	: Allah, yürüyüş, bir yoldur, kolay, gizli,

Bu âyeti dikkatlice incelediğimizde, başımıza gelen şerleri değil, ortaya çıkan bize isabet eden hastalıkları diye yorumlarsak, Kur’ân’ın diğer âyetleri ile çelişkiye düşmemiş oluruz.

Âyette sunulan mesaj, hangi hastalık başımıza gelirse gelsin, muhakkak ki onun çaresi, varlık kitabının içinde vardır.

Allah’ın sunduğu Tıp ilmi de bunun içindir.

İnançlar, genelde bu âyeti, başımıza gelen musibetleri, yani kötülükleri başımıza yazan Allah’tır gibi yorumlarlar.

Ki musibet kelimesi, insana isabet eden şeyler demektir.
İnsanın başına gelen iyi şeyler de vardır, kötü şeyler de vardır.
Musibeti hemen kötü şeyler diye çevirmek doğru değildir.
Eğer başımıza gelen kötü şeyler diye çevirirsek ve bunu da
Allah yazdı dersek, bu açıklama Kur'ân'ın diğer âyetleri ile çelişir.
Kur'ân'da, hiçbir âyette kötülük bendendir, âyeti yoktur.
Lâkin tam tersi vardır.

Örnekler:

Mü'min Sûresi 31: "Ve mâllâhu yurîdu zulmen lil ibâd."

Meâli: "Allah kulları için kötülüğü irade eden değildir."

Nisâ Sûresi 40: "İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh."

Meâli: "Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez."

Nisâ Sûresi 79: "Mâ esâbeke min hasenetin fe minallâh ve mâ esâbeke min seyyietin."

Meâli: "Size isabet eden hayr Allah'tandır ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir."

Âl-î İmrân Sûresi 165: "E ve lemmâ asâbetkum musîbetun kad asabtum misleyhâ kultum ennâ hâzâ kul huve min indi en-fusikum."

Meâli: "Size bir musibet isabet ettiğinde, bu bize neden isabet etti, dersiniz. De ki: O sizin kendinizdendir."

Bu âyetleri dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki kötülük bizim kendimizden kaynaklanıyor.

İşte, üzerinde çok düşünülmesi gereken konu budur.

Kötülükler bizden kaynaklanıyorsa, biz bunu kendimizde arayacaksak, içimizde oluşan kötülüklerin kaynağı nedir?

Bunlar oraya nasıl konuldu ve biz bir kötülük yapmak istediğimizde, içimizden nasıl ortaya çıkıyor.

Kötülüklerin kaynağı, kendi hevâmız boyutundan gelen ego-sal alan olabilir mi?

Furkân Sûresi 43: "E raeyte menittehaze ilâhehu hevâh."

E raeyte	: Gördün mü, anladın mı?
Men ittehaze	: Kim, kimse, edinen, sarılan,
İlâhe-hu	: İlâh, o,
Hevâ hu	: Hevâ, ego içinde, kendi çıkarında, haktan düşmek,

Meâli: “Hevâsını ilâh edinen kimseyi gördün değil mi?”

Câsiye Sûresi 23: “E fe reeyte men ittehaze ilâhehu hevâhu ve edallehu allâhu alâ ilmin ve hateme alâ semihî ve kâlbihî ve ceale alâ basarihî gışâveh fe men yehdîhi min badillâh e fe lâ tezekkerûn.”

E fe raeyte	: Öyleyse gördün mü? Anladın mı?
Men ittehaze	: Kim, kimse, edinen, sarılan,
İlahe hu	: İlah, tapınma,
Hevâ hu	: Hevâ, çıkarları, cehalet bilişleri, düşkünlük, o,
Ve edalle-hu	: Dalalet, kendi cehalet anlayışına sapan, o,
Allahu ala ilmin	: Allah, için, yüce, üzerine, ilim,
Ve hateme	: Son, mühürlü, kapalı,
Alâ semi hi	: Onun işitmesi,
Ve kâlbî-hi	: İdraki, anlayışı, onun kâlbî,
Ve ceale	: Kıldı, yaptı, edindi, oldu,
Alâ basari hi	: Görmesi, basiret, anlamak, o,
Gışavet	: Perde, engel,
Fe men yehdîhi	: Artık, kim, yol gösteren, kılavuz, Hûda, o,
Min badi Allah	: Sonra, başka, Allah’tan başka,
E fe lâ tezekkerûne	: Öyleyse, varlığın yaratılışını düşünüp hakikatlerle bakmak,

Meâli: “Hevâsını ilâh edinen kimseyi gördün değil mi? O, Allah’ın ilmini bırakıp kendi cehalet anlayışına sapandır. Onun işitmesi ve idraki kapalıdır ve onun cehaleti o hakikatleri görmeye engeldir. Bundan sonra yine de ona Allah’tan başka kim yol gösterir? Öyleyse neden hâlâ varlığın yaratılışını düşünüp o hakikatlerle bu âleme bakmıyorsunuz?”

Kur’ân’ı Kerimde, hevâdan bahseden âyetlerde; hevâsına göre amel edenlerin, cehalet anlayışına göre hareket edecekleri belirtilir.

Tüm kötülüklerin kaynağı olan hevâ zannı, hakikatleri anlamaya engeldir diye belirtilir.

Hevâsal boyut, kişinin çıkarlarına göre oluşan istekler boyutudur.

Kişi kendi şahsi isteklerine ulaşabilmek için, kötülükler yapmaya kayabilir.

Hevâsal boyuttan kurtulup, Allah'ın hakikatlerine şahit olan kişiler, kötülük yapmaktan uzak dururlar.

Evet, burada düşünülmesi gereken çok güzel bir açıklama vardır.

Hakikatlere göre hareket edenler, kötülük ortaya koyamazlar.

Lâkin hevâsına göre hareket edenler ise; cehalet, bâtil, aslı olmayan şeylerle oyalanır dururlar ve onlar kötülükler ortaya çıkarırlar.

Nisâ Sûresi 79. âyette: “Size isabet eden hayır Allah'tandır ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir” diye sunulan muhteşem mesajı çok iyi düşünmeliyiz.

Âyetin sunduğu mesaja göre; ortaya çıkan kötülükleri Allah'ta değil, kendimizde aramalıyız ve bu konuyu çok iyi düşünmeli ve çok iyi araştırmalıyız.

Kişinin kötülüğü yapıp yapmama gibi bir tercihi var mıdır?

Kötülüğü yapmamak için, kişi kendine hâkim olabilir mi?

Kader konusunu, hayır da şer de Allah'tandır diye yorumlayanlar, kulun bir şeyi yapıp yapmamaya tercihi yoktur, diye inanırlar.

Allah ona neyi takdir etmişse kişi onu yapar, diye inanırlar.

Oysa Kur'ân âyetlerinde, kötülükleri kendinizde arayın uyarısı vardır.

Kur'ân'da, kim kötülük yaparsa karşılığını alır, diye bildirilir.

Nisâ Sûresi 123: “Men yamel sûen yucze bihî.”

Men yamel suen : Kim, yapar, kötü, fena,
Yucze bihi : Karşılık, ceza, onunla,

Meâli: “Kim kötülük yaparsa onun karşılığını bulur.”

Kur’ân dikkatlice incelendiğinde, “Allah zerre kadar kötülük vermez” âyetleri görülecektir.

Ortaya çıkan kötülükleri, insanlar kendilerinde aramalıdır.

İnsanlar yaptıkları kötülüklerin karşılığını alacaklarını unutmamalıdır.

Âyetlere göre, kötülükler bizden kaynaklanıyorsa ve biz bunu kendimizde arayacaksa, içimizde oluşan kötülüklerin kaynağı nedir?

Ve biz, kötülüğü yapmak ya da yapmamak konusunda neye göre, nasıl karar veriyoruz ve nasıl uyguluyoruz?

Tercihlerimizi neye dayalı yapıyoruz?

Kötülük ne zaman beynimize ekilir ve bu nasıl eyleme dönüşür?

Bu konuları çok iyi düşünmeliyiz.

İşte bu konular “Kesbiyet” cihetinde incelenmesi gereken hassas bir konulardır.

Kesbiyet ciheti dediğimiz, yani sonradan aktarılanlar, sonradan kaydedilenler, atalardan gelen kayıtlar, beyne ekilen zülüm bilgileri, konusu çok iyi etüt edilmelidir.

Yine, şerrin yani kötülüğün Allah’tan olduğunu iddia edenler bazı âyetleri örnek göstermişlerdir.

Ve onlar; “kul kendi kaderini yaratamaz” demişler ve Kur’ân’da bazı âyetleri, kendi inançlarına göre örnek göstermişlerdir.

Buna örnekler verirsek:

Hicr Sûresi:

Diyanet (59-60): Lût’un ailesi başka (Onlar suçlu değildir). Lût’un karısı dışında onların hepsini kurtaracağız. Biz, onun geride kalanlardan olmasını takdir ettik.

Bu âyete göre yorum yapanlar; Lut'un karısının azaba uğramasını takdir ettik, yani kaderini kötü yazdık, diye yorumlamışlardır.

Oysa aynı âyeti kelime-kelime incelediğimizde orada daha farklı bir açıklama sunuluyor.

Hicr Sûresi 59-60

59: "İllâ âle lût innâ le muneccûhum ecmaîn."

İllâ ale el lut : Ancak, başka, hariç, aile, arkadaşı, Lût,
İnna le minec : Biz, elbette, kurtuluş, necat bulmak,
Hum ecmain : Onlar, hepsi, topluluk,

Meâli: "Lût ailesi başka, onlardan Bizi anlayanların hepsi elbette necat bulacaklar."

60: "İlâ emr ete hu kader nâ innehâ le minel gâbirîn."

Elâ emr ete-hu : Öyle, tembih, ancak, işleyiş, ona ait, onun,
Kadder na : Ölçü, takdirimiz,
İnne ha : Doğrusu, o, ondaki, kendindeki,
Le min el gâbirîne : Elbette, geride kalan, geçmiş cehalette kalan, toz duman,

Meâli: "Lût kendindeki işleyişin Bizim takdirimiz olduğunu anladı. Elbette anlayamayanlar geçmiş cehaletlerinde kalırlar."

Kelime kelime incelediğimizde, burada kaderini kötü yazdık, cezalandırdık diye bir açıklama yapmak doğru değildir.

Bu âyette, kişinin kendindeki ve varlıktaki işleyişin, Allah'ın takdiri olduğunu anlayanların necat bulacakları, yani hakikatleri anlayıp, cehaletten kurtulacakları belirtilmektedir.

Şer, Allah'tandır diyenler, bunu maalesef meâllere de yansıtmışlardır.

Oysa, asla bir Kur'ân âyeti diğer âyetlerle çelişmez.

Çelişiyor gibi görünüyorsa, kendi inançlarında kalanlar, kendi inançlarının doğruluğunu iddia edenler, bunu meâllere yansıtmışlardır.

Aynı yorumda ısrar edenler, Yûnus Sûresi 11. âyeti de delil göstererek, şerrin Allah'tan olduğunu iddia ederler.

Yûnus Sûresi 11: “Ve lev yuaccilullâhu lin nâsiş şerresti câ-lehum bil hayri le kudiye ileyhim eceluhum fe nezerullezîne lâ yercûne likâenâ fi tугyânihim yamehûn.”

Diyanet Meâli: “Eğer Allah, insanlara onların hemen hayra kavuşmayı istedikleri gibi, şerri de acele verseydi, elbette onların ecellerine hükmolunurdu. İşte biz, bize kavuşmayı ummayanları, kendi azgınlıkları içinde bocalar hâlde bırakırız.”

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: “İnsanlar bir kötülük içindeyken hayrın çabuk gelmesini istedikleri gibi, eğer Allah'ı anlamada çabuk davransalardı, elbette onlar belli bir zaman içinde varoluşun hakikatlerini anarlardı. Fakat Bizim birliğimizi anlamayı dilemeyen o kimseler, bir taşkınlık içinde bocalayıp dururlar.”

Bu âyeti de kelime-kelime incelersek:

Ve lev yuaccilu Allah	: Eğer, olsa, acele, tez, çabuk davranma, Allah,
Li en nasi	: İnsanlar için, insanlar,
El şerre	: Şer, kötülük,
İsticale hum	: Acele istemek, çabuk, onlar,
Bi el hayr	: Hayrı, iyi olan,
Le kudiye ileyhim	: İstedi, takdir, hüküm, onlara,
Ecel hum	: Belirli zaman, onlar,
Fe nezeru ellezine	: Bırakma, dileme, bakış, o kimse,
La yercun	: Yok, dileme, umut, rica,
Likâe na	: Birlik, toplanma, ulaşma, biz,
Fî tугyâni-him	: Azgın, taşkın, isyanları içinde, öfke hiddet, onlar,
Yamehun	: Şaşkın, bocalama, gaflet, şaşırılmışlık,

Bir meâli okuduğumuzda “şerri de acele verseydi” diye yapılan bir çevrim karşımıza çıkıyor.

Ve buna bağlı olarak şerri Allah'ın verdiği iddia edilir.

Oysa meâlde; kişi bir kötü durum karşısında kaldığında, bu kötü durumun hemen gitmesini, hayrın çabuk gelmesini istemesi belirtilir.

Ve âyetin devamında, Allah'ı anlamada gayretli olunması gerektiği belirtilir.

Çünkü Allah'ı idrak eden kimse, zerre kadar da olsa bir kötülük içinde olamaz, kötülüğün açığa çıkmasına da aracı olamaz.

Allah'ı idrak eden kimse hep hayır üretir.

Yine şerrin Allah'tan olduğunu iddia edenler, Enbiyâ Sûresi 35. âyeti örnek göstererek, şerrin Allah'ın yazdığı kader olduğuna inanırlar.

Enbiyâ Sûresi 35: “Kullu nefsin zâikatul mevt ve neblûkum biş şerri vel hayri fitneh ve ileynâ turceûn.”

Diyanet Meâli: “Her nefis ölümü tadacaktır. Sizi bir imtihan olarak hayır ile de şer ile de deniyoruz. Ancak bize döndürüleceksiniz.”

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: “Herkes ölümü hissedecektir. Siz bir kötülük içinde kaldığınızda o hâllerden ders çıkarın, Bizi hatırlayın. Fitneliklere karşı iyiliklerde olun ve aslınız olan Bize döneceğinizi unutmayın.”

Kelime açılımı:

Kullu nefsin	: Bütün, kişi, nefis, herkes,
Zaikat el mevt	: Tatmak, hissetmek, ölüm,
Ve neblû-kum	: Biz, ders, deneme, imtihan,
Bi el şerr	: Bir kötülükte kalmak, şer, zararlı olan,
Ve el hayri	: Hayır, iyilik,
Fitneten	: Fitnelik, karışıklık, sınama, müşküllü hal, sıkıntı
Ve ileynâ turceun	: Bize, döndürüleceksin, aslınız,

Âyeti dikkatlice incelediğimizde; “ölüm muhakkak ki başımıza gelecektir”, mesajı vardır.

Başımıza bir kötülük geldiğinde, bir kötü durumla karşılaştığımızda bu durumdan dahi ders çıkarmamız, gerekli mesajı yakalamamız gerekir öğüdü vardır.

Bir meâlde sunulan çevrimde; “Sizi bir imtihan olarak hayır ile de şer ile de deniyoruz.” Hayır ve şerri veren Allah’tır bilgisi açığa çıkıyor

Diğer meâlde; “Siz bir kötülük içinde kaldığımızda o hâllerden ders çıkarın, Bizi hatırlayın” bilgisi vardır.

Allah hiç kimseyi kötülük vererek sınamaz.

İnsan, başına gelen kötü şeylerin sebebini, kendinde, toplumun eğitiminde, olumsuz inançlarda, yargılayıcı bilgilerde armalıdır.

Nisâ Sûresi 78 ve 79. âyeti tartışanlar, meâllerde olan, her iki âyetin çevrimin, birbiriyle çeliştiği görerek incelemeleri daha uygun olacaktır.

Nisâ Sûresi 78. âyeti delil gösterenler; iyilik de kötülük de hepsi de Allah’tandır diye meâllenen âyeti delil gösterirler.

Nisâ Sûresi 78: “Eyne mâ tekûnû yudrikkumul mevtu ve lev kuntum fî burûcin muşeyyedet ve in tusıbhüm hasenetun yekûlû hâzihî min indillâh ve in tusıbhüm seyyietun yekûlû hâzihî min indike kul kullun min indillâh fe mâli hâulâil kavmi lâ yekâdüne yefkahûne hadîsâ.”

Diyanet Meâli: “Nerede olursanız olun, sağlam ve tahkim edilmiş kaleler içinde bulursanız bile ölüm size ulaşacaktır. Onlara bir iyilik gelirse, “Bu, Allah’tandır” derler. Onlara bir kötülük gelirse, “Bu, senin yüzündendir” derler. (Ey Muhammed!) De ki: “Hepsi Allah’tandır.” Bu topluma ne oluyor ki, neredeyse hiçbir sözü anlamıyorlar.”

Tevhîd-i Kur’ân Meâli: “Nerede olursanız olun, hatta yapısı sağlam binalarda olsanız da ölüm sizde gerçekleşecektir. Eğer ölüm; iyi bir hâlde iken onlara isabet etse, bu Allah’tan derler ve eğer ölüm; kötü bir hâlde iken onlara isabet etse, bu senin yüzünden oldu derler. De ki: Gerçekleşen ölümlerin tümü Allah’a aittir. Artık onlar niçin söylenen hakikatlerin sözlerini anlamak için gayret göstermiyorlar.”

Kelime açılımı:

Eyne mâ tekunu	: Nerede, şey, ne, değil, olmak, olursanız,
Yudrik-kum	: Fark, anlar, gerçekleştirir, erişir, siz,
El mevt	: Ölüm, nutfe,
Ve lev kuntum	: Eğer, olsa, siz oldunuz,
Fî burûcin muşeyyedetin	: Kalelerde, burçlar, yapılar, yüksek, sağlam bina,
Ve in tusıb-hum	: Eğer, isabet, temas, değme, onlar,
Hasenet	: İyi olan, güzel olan, hayırlı, iyi hâl,
Yekûlû hazihi	: Derler, bu,
Min indi Allah	: Allah'ın katından, Allah'tan,
Ve in tusıb hum	: Eğer, isabet, temas, değme, onlar,
Seyyiet	: Fenalar, kötü hâl,
Yekulu hazihi	: Derler, bu,
Min indi-ke	: Senin yüzünden, senden,
Kul kullun	: De ki, anlat, hepsi, söyle, her şey, tümü, hepsi,
Min indi Allah	: Ait, katından, Allah'a ait,
Fe ma li haulai el kavmi	: Artık, değil, şey, ne, bunlar, kavim, kimseler,
Lâ yekâdûn	: Yok, hiç, olmuyor,
Yefkahun	: Fıkıh, değerlendirmek, idrak etmek, anlamak,
Hadis	: Söz, olay, hakikatlerin sözleri, varlıktaki olaylar,

Bir meâlde; Onlara bir iyilik gelirse, “Bu, Allah’tandır” derler. Onlara bir kötülük gelirse, “Bu, senin yüzündendir” derler. (Ey Muhammed!) De ki: “Hepsi Allah’tandır.” Diye yapılan çevrim, âyetin bütünlüğüne uymuyor.

Bu âyeti yorumlayanlar, iyilikler de kötülükler de Allah’tandır, inancını yansıtmışlardır.

Âyette belirtilen, insanın ölümlü olduğudur ve ölümün eninde sonunda insanın başına gelecektir, mesajıdır.

Ölüm muhakkak ki başınıza gelecektir, ölüm her insanın vücûdunda yazılı olan bir gerçektir.

Kişinin ölümden kurtulması mümkün değildir, hakikati bizlere belirtilir.

Ölüm iyi bir halde iken de başımıza gelebilir, kötü bir halde iken de başımıza gelebilir.

Yani uzun bir ömür yaşarız, yaşlanınca elden ayaktan kesilerek de ölüm başımıza gelebilir, ya da bir kaza olarak da, hastalık olarak da başımıza gelebilir.

Âyette bizlere belirtilen; “Gerçekleşen ölümlerin tümü Allah’a aittir.” hakikatidir.

Yani ecel, Allah’ın yazdığı bir kaderdir.

Kişi eninde sonunda bu kaderini yaşayacaktır, hakikati bizlere çok güzel bir şekilde vurgulanır.

Nisâ Sûresi 79. âyeti dikkatlice incelediğimizde, âyette “hasenat Allah’tan, seyyiat kendinizden” mesajı sunulur.

Nisâ Sûresi 79: “Mâ esâbeke min hasenetin fe minallâh ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsi-ke ve erselnâke lin nâsi resûlâ ve kefâ billâhi şehîdâ.”

Diyanet Meâli: “Sana ne iyilik gelirse Allah’tandır. Sana ne kötülük gelirse kendindedir. (Ey Muhammed!) Seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. Şahit olarak Allah yeter.”

Tevhîd-i Kur’ân Meâli: “Size isabet eden hayr Allah’tandır ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir. Sen insanlara hakikatlerimizi göstermek, anlatmak için açığa çıktın ve sana, her an her yerde hazır olan Allah yeter.”

Kelime açılımı:

Mâ esabeke	: Şey, ne, değil, isabet, değme, temas,
Min hasenet	: İyi olan, güzel, hayr,
Fe min Allâh	: Artık, işte o, Allah’tan,
Ve mâ esabe ke	: Şey, ne, değil, isabet, değme, temas,
Min seyyiet	: Kötülük, fena haller, zarar, şerr,
Fe min nefsi-ke	: Artık, işte o, senin nefsinden, kendinden,
Ve erselnâke	: Gönderdik, açığa çıkmak, biz, hakikatlerimiz, sen,

li el nas	: İnsanlara,
Resul	: Hakikatleri gösteren,
Ve kefâ bi Allah	: Kâfi, yeterli, Allah,
Şehiden	: Her an her yerde hazır olan,

Bu âyeti dikkatlice incelediğimizde ise, hemen hemen tüm müellifler aynı vurguyu yakalamışlardır.

Âyette: “Size isabet eden hayr Allah’tandır ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir.” diye açıklama vardır.

Bu âyete göre; Hayr Allah’tan, kötülükler ise insanın kendindedir.

Yani kişi kötülüğün kaynağını kendinde aramalıdır.

İşte burada aranacak olan alan “Kesbiyet” alanıdır.

Birçok müellifin, Nisâ Sûresi 78 ve 79. âyetlerin meallerini kıyasladığımızda birbiriyle çeliştiğini görüyoruz.

Çoğu müellif, Nisâ Sûresi 78. âyeti; “Onlara bir iyilik gelirse bu Allah’tandır, onlara bir kötülük gelirse bu senin yüzündendir derler. (Ey Muhammed!) De ki: Hepsi Allah’tandır.” diye meâl etmişlerdir.

Yani kötülük de iyilik de Allah’tandır, diye meâl yapmışlardır.

Oysa hemen altındaki 79. âyette ise; “Hayr Allah’tan, kötülükler ise insanın kendindedir.” açıklaması ile bir çelişki meydana getirmişlerdir.

Başka bir meâli incelediğimizde ise, Nisâ Sûresi 78. âyette ve Nisâ Sûresi 79. âyette birbirinden bağımsız iki konuyu açıklamıştır.

Nisâ Sûresi 78. âyette; “Gerçekleşen ölümlerin tümü Allah’a aittir” hakikati vardır.

Yani kişi ölümden kurtulamaz, ecel eninde sonunda insanın başına gelecek olan, Allah’ın yazdığı bir kaderdir, hakikati belirtilir.

Nisâ Sûresi 79. âyette ise “Size isabet eden hayr Allah’tandır ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir” hakikati belirtilir.

Yapılan diğler meâle göre iki âyet birbiriyle çelişmez, iki âyette de farklı hakikatler açıklanır.

Nisâ Sûresi 79. âyette; seyyiatın, yani şerrin yani kötülüğün bizden olduğu belirtiliyor.

Hasenatın, yani güzelliklerin Allah'tan olduğu belirtiliyor.

Hasenat: Allah'ın bizdeki ve tüm varlıktaki, varlığın oluşundaki ve işleyişindeki tecellilerdir.

Yani tüm bedenimizdeki; işleyişin, sıfatların en güzel bir şekilde işleyişi hasenattır.

Vücûdumuzdaki işleyişle; beynimiz, kâlbimiz, gözümüz, kulağımız, tüm doku ve hücrelerimiz en güzel bir şekilde çalışır.

Tüm varlık Allah'ın hasenatını gösterir, yani her varlıkta ayrı ayrı güzellikler vardır.

İnsan demirden neler elde ediyor, pamuktan neler yapıyor, ağaçtan neler yapıyor bu örnekler çoğaltılabilir, varlığın özünde Allah'ın sunduğu tecelliler hasenattır, hayırdır.

İnsan, hayrın Allah'ın tüm varlıkta sunduğu nitelikler olduğunu bilmelidir.

Bir insanın bir insana yaptığı iyiliği hayr olarak adlandırsak, Allah'a ait olan hayrın ne olduğunu bilemeyiz.

Bir insanın, diğler bir insana ve çevresine yaptığı hayrı, iyiliğe dönük yardım olarak adlandırmak daha Kur'ân'î bir kavramdır.

Hayrın, Allah'a ait olan her varlıktaki sistemde olduğunu anlayan, Salih amelde olur ve o kişi kesinlikle şerde yani zalim amelde olmaz.

Kötülük Allah'a arif olamayan insanlarda açığa çıkar.

İşte insan Allah'ı bilemezse kendinden dedikodu, fitne, hasetlik, kibir, küçük görme vs gibi haller açığa çıkar.

Kişi varlığın toprak boyutunda kalırsa, yani sûret boyutunda kalırsa, düştüğü bu duruma iblislik hâli denir.

İblis, varlığın toprak boyutunda kalandır.

İblis, varlığın dış boyutunda yani libas boyutunda kalandır.

İblislik halinde kalan kişi, varlığın eşya boyutunda kalır.

Varlığın eşya boyutunda kalan kişi, varlıktan menfaat elde etmek için davranır.

İşte şeytan da bu boyuttan açığa çıkar.

İşte bunlar, şer halleri meydana getirir ve şer, âyette belirtildiği gibi insanın kendindedir. Yani iblislik bakışındandır, iblislikten açığa çıkan şeytani haldendir.

Şer, kişiye kesbiyet cihetinden kaydedilir ve kişinin kendisi, ailesi, toplumu, çevresi, bu cihetin açığa çıkmasına sebep olabilir.

Kesbiyet konusunu kitabın ileriki bölümlerinde incelemeye çalışacağız.

Başka bir âyet yine kadere delil gösterilir.

Tegâbün Sûresi 11: “Mâ esâbe min musîbetin illâ bi iznillâh ve men yumin billâhi yehdi kâlbeh vallâhu bikulli şeyin alîm.”

Diyanet Meâli: “Allah’ın izni olmaksızın hiçbir musibet başa gelmez. Kim Allah’a inanırsa, Allah onun kâlbini doğruya iletir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.”

Tevhîd-i Kur’ân Meâli: “Her şeyde yetkili olanın sadece Allah olduğunu anlayanlar ise, cehaletin o sıkıntılı hallerinde kalmazlar. Kim Allah’a inanırsa, onun kâlbi hidâyet bulur ve bütün her şeydeki ilmin sahibinin Allah olduğunu bilir.”

Kelime açılımı:

Mâ asâbe	: İsalet etmez, vurmaz, etkisinde kalınmaz,
Min musîbetin	: Afet, sıkıntı, isabet eden, etki yapan, müşküller,
İllâ bi iznillahi	: Ancak, sadece, izni, yetki, icazet, Allah,
Ve men yumin allahi	: Kim, kimse, iman eder, Allah,
Yehdi kâlbe hu	: Kılavuz, rehber, hidâyet, uyanış, kâlbi yol bulur,
Ve allâhu bikulli şeyin	: Allah, bütün her şey,
Âlim	: İlmiyle var eden, ilmin sahibi, bilen,

Bu âyetin çevrimini yapanlar; başa gelen musibet, yani kişiye isabet eden şeye kötülük ve her kötülük, Allah’ın yetkisi dâhilinde diye yorumluyorlar.

Bu âyete göre çoğu inanç grubu; hayrın da şerrin de Allah'tan olduğuna, hayatta başa ne gelirse gelsin, Allah'ın yazdığı kadere göre geldiğine inanır.

Bu âyeti çevirenler; "Allah'ın izni olmaksızın hiçbir musibet başa gelmez." Diye çevirmişlerdir.

Musibet, kötülük demek değildir

Musibet, isabet eden demektir.

Başımıza gelen olumlu ya da olumsuz her şey musibet diye düşünülmemelidir.

Bedenimize temas eden her şey, isabet eden şeydir.

Nefes almamız bile, havanın bize isabet etmesidir.

Musibeti, kötülük diye çevirmek, anlatmak doğru değildir.

İşte o zaman inanç grupları, bu çevrime dayanarak, her kötülük Allah'ın kaderi diye inanırlar.

Âyeti delil göstererek, başa gelen kötülüğü Allah'ın yazgısı olarak değerlendirmek, inanç gruplarının inanç sığınağı olmuştur.

Oysa âyet ne kadar doğru çevrilmiştir, çok iyi araştırılmalıdır.

Eğer böyle çevirirsek, Kur'ân'ın diğer çevrimlerine ters düşmüş oluruz.

Her türlü kötülüğü, Allah'ın kaderi diye yorumlamak, kade-rin iyi anlaşılıp anlaşılmadığının da delilidir.

Kötülüğü veren Allah'tır demek, doğru değildir.

"Allah'ın izni olmaksızın hiçbir musibet başa gelmez." diye yapılan çevrimler, kötülük Allah'ın yazgısıdır diyenlerin inancına delil olmuştur.

O inançta olanlar; bir kişi doğru olmayan bir şey yapsa bile, birine zarar verse bile bunun Allah'ın iradesinin ve kudretinden dışında olamayacağına inanırlar.

Burada sormak gerekir, ufak bir çocuğa yapılan her türlü kötülük Allah'ın yazdığı bir kader midir?

Çocuğa yapılan işkence, öldürme, organlarının parçalanması gibi akla sığmayacak her türlü vahşet Allah'ın yazdığı bir kader midir?

Allah adilse, bu yapılanlarda adalet nerededir?

Kötülüğü Allah'a isnat edersek, Allah'a da iftira atmış olmaz mıyız?

Aslında “Tegâbün Sûresi” bizlere; aldanma, aldatma gibi zarar verici haller, batıl olan şeyler sizin hakikati anlamınıza engel olan şeylerdir, ihtarını yapar.

Tegâbün: Eksik yapma, aldanma, aldatma, batıl olan şeylerle hareket etmek, kaybetmek, karşılıklı aldatmak, gibi anlamlara gelir.

Dikkatlice incelediğimizde, Tegâbün Sûresi 11. âyet “Her şeyde yetkili olanın sadece Allah olduğunu” bizlere bildirir.

Yani kâinatta ne varlık varsa, onun meydana gelişi ve onun bedenindeki işleyişi Allah'ın yetkisi dâhilindedir.

Yani bir çiçek de olsa, bir kuş da olsa, gökte bir yıldız da olsa, onun oluşu ve işleyişi Allah'ın düzenlediği bir sisteme göredir.

Bu âyete göre kadere yorum getirenler, her türlü kötülüğün de Allah'ın izni ile olduğuna inanırlar.

Bu grup, “kötülük Allah'tan değil kişinin kendindedir” diyenlere kötü bakarlar ve onları kaderi inkâr etmekle suçlarlar.

Başta gelen kötülüklerin Allah'ın yazgısı olduğuna inananlar, yine başka bir âyeti delil gösterirler.

Kader konusunda tüm olanların, yani iyi de kötü de dediğimiz şeylerin Allah'tan olduğuna inananlar, yorumlarını da ona göre yapmışlardır.

Ve o gruplar; insanın kendine ait bir gücü ve kudreti yoktur, güç ve kudret tamamen Allah'a aittir demişlerdir.

O grupların kudret cihetinden söyledikleri doğrudur, bedenimizde olan güç ve kudret Allah'a aittir, ama insan bu gücü, kendi eylemlerine alet ederek kullanır.

İnsan kendi vücûdundaki, Allah'ın gücünü, kötü bir eylem için de iyi bir eylem için de kullanabilir.

Fakat eylemleri de yani insanın eliyle yaptığı şeyleri de Allah'a bağlayanlar, Saffat Sûresi 96. âyeti delil olarak sunmuşlardır.

Saffat Sûresi 96: "Ve Allahu halaka kum ve mâ tamelûn."

Diyanet Meâli: "Oysa Allah sizi de, yaptığınız şeyleri de yaratmıştır."

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: "Allah sizi halk ettiği gibi, ellerinizle yapıp taptığınız şeyleri de O halk etti."

Kaderi bu âyete göre yorumlayanlar, "Kişi iyi bir şey de yapsa, kötü bir şey de yapsa hep bunlar Allah'ın yazdığı kadere göre-dir" demişlerdir.

"İnsanın elinden bunu yapan Allah'tır" diye iddia etmişlerdir.

İnsanın verilen hür tercihi, neyi yapıp yapmama kararının insana bırakıldığını görmek istememişlerdir.

Oysa Saffat Sûresi 96. âyeti dikkatlice incelediğimizde, bambaşka bir hakikat karşımıza çıkar.

Bu âyetlerde Hazreti İbrâhîm'den bahsedilir.

Hazreti İbrâhîm'in kavmine hakikatleri anlatma mücadelesi vardır.

Hazreti İbrâhîm, kavmine diyor ki; "ellerinizle yonttuğunuz taştan, ağaçtan gibi şeylere kulluk ediyorsunuz."

Yani diyor ki; "siz Allah'ı bırakıp başka şeylere yöneliyorsunuz, onlara tapıyorsunuz."

Hazreti İbrâhîm, kavmini uyarıyor ve diyor ki; "sizi Allah halk etti, taşı da, ağacı da Allah halk etti."

"Sizler Allah'ın yarattığı bir şeyle, Allah'ın yarattığı başka bir şeye kulluk ediyorsunuz."

"Sizler de Allah'ın yarattığı diğer varlıklar gibi bir varlıksınız, Allah'ın yarattığı taşlar, ağaçlar gibi başka varlıklara yücelik verip yöneliyorsunuz."

"Yani sizleri yaratan Allah'tır, taşı da ağacı da yaratan Allah'tır."

Hazreti İbrâhîm; “Allah sizi halkettiği gibi, ellerinizle yapıp taptığınız şeyleri de O halketti” diyerek kavmini uyarıyor.

Yoksa bu âyette, kişinin elinden çıkan zalimliği Allah yarattı demiyor.

Kaderi yorumlayanlar, bu âyeti delil göstererek, zalimliği de Allah yarattı diyerek âyetin asıl uyarısını anlamaktan kaçınıyorlar.

Oysa âyet çok net, Allah’ın yarattığı bir varlık olan kişinin kendisi, Allah’ın yarattığı başka varlıklara yücelik isnat ederek ona tapınması halini belirtiyor.

Yani bir kişi eli ile ne yaptı; ev mi yaptı, araba mı yaptı, bahçe mi yetiştirdi, ne eser ortaya koyarsa koysun, yaptığımız tüm şeylerin atomsal yapısını Allah yaptı.

İnsan ortaya koyduğu eserleri, bir gaflet içinde “Ben yaptım” dememelidir.

Allah âyetinde bizleri böyle uyarıyor.

Allah bizlere bildiriyor; “Sizi de, ellerinizle yaptığınız tüm eserleri de ben yarattım.”

Yani “Sizin tüm vücûdunuzu ve vücûdunuzdaki tüm işleyiş sistemi olan, Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojik işleyiş, benim yaratmam dâhilindedir” diyerek bizleri uyarıyor.

“Araba mı yaptın, ondaki tüm demir, bakır, çinko, petrol, pamuk gibi şeylerin moleküler sistemi benim yaratmam dâhilindedir.”

Allah bizlere muhteşem bir uyarıyı bildiriyor: “Benim yaratığım ile benim yarattığıma tapma, seni de varlığı da ben yarattım. Senin de varlığın da sahibinin ben olduğumu anla.”

Kur’ân’da geçen âyetleri dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki Allah şerri, yani kötülüğü irade eden değildir.

Şerr, kötülük bizim kendimizden kaynaklanan bir olaydır.

Çocukken beyinlerimize ekilen bilgilerin, nasıl bir zulme kapı açtığını çok iyi araştırmalıyız.

Mü’min Sûresi 31: “Ve mâllâhu yurîdu zulmen lil ibâd.”

Meâli:” Allah kulları için kötülüğü irade eden değildir.”

Nisâ Sûresi 40: “İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh.”

Meâli: “Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez.”

Âl-î İmrân Sûresi:165: “E ve lemmâ asâbetkum musîbetun kad asabtum misleyhâ kultum ennâ hâzâ kul huve min indi en-fusikum.”

Meâli: “Size bir musibet isabet ettiğinde, bu bize neden isabet etti, dersiniz. De ki: O sizin kendinizdendir.”

Âyetlerde apaçık belirtiliyor ki kötülüklerin çıktığı yeri kendimizde aramalıyız, Allah'ta değil.

Peki, o zaman kötülük nereden gelir?

Kur'ân, apaçık olarak, birbirinize yaptığınız kötülükleri kendinizde arayın, kendi şeytani alanınızda arayın diye bizlere mesaj sunuyor.

Kur'ân, kötülüğün kaynağının, insanın hevâsı olduğunu bizlere belirtiyor.

Eğer bizler hevânın ne olduğunu ve hevânın günaha dönüşme boyutunu iyi anlayabilirsek, kötülüğün nereden geldiği konusunu daha iyi değerlendirebiliriz.

Hevâ nedir nereden gelir, Câsiye Sûresi 23.âyette çok güzel açıklanmıştır.

Kâinatı okumayı bırakıp, kendi cehaletine göre hareket eden, kötülüklerin de açığa çıkmasına sebep oluyor.

Varlığın yaratılışını düşünüp hakikatlere ulaşan kimse o hakikatlere göre hareket eder.

Allah'ın ilmini bırakıp, aslı olmayan şeylere göre hareket edersek, o zaman bir zulmün içine düşmüş ve kendimizden zulüm ortaya çıkarmış oluyoruz.

Mesela, inanç olarak insanları ayırırsak, kendi inancımızı yüce görürsek, başkalarını kâfir görürsek, o zaman cihat adı altında insanlara zulüm etmeye başlarız.

Bunu kader olarak yorumlamak da en büyük zulümdür.

Hevâsal alan, egosal alan ile bağlantılıdır, egosal alan, kendi çıkarları uğruna başkalarının hakkına girmenin yeridir.

Ego alanımızı terbiye edemezsek, zalimleşmeye başlarız.

Kur'ân'da;

Allah kötülük vermez.

Allah'ta kötülük yoktur.

Size isabet eden kötülükler kendinizdendir.

Allah kulları için kötülüğü irade eden değildir.

Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez, gibi onlarca âyet vardır.

Kur'ân'ı başından sonuna kadar incelediğimizde bir tek âyette bile, kötülüğün Allah'tan geldiğine dair bir ifadeye rastlamıyoruz.

Peki, sormak gerek:

Kötülük nereden gelir?

Kötülüğün kaynağı nedir?

Toplumda neden kötülükler vardır?

Neden insanlar:

Birbirlerine zarar verir?

Birbirlerini kullanır?

Arkasından konuşur, çekiştirir?

İrzına namusuna göz diker?

Hırs ve tamah içindedir?

Kişilerin malına-mülküne, ırzına namusuna, makamına göz diker, yemeğine göz diker?

Neden küçük görür, hakaret eder, iftira eder, yalan söyler?

Neden öldürür, yaralar, kavgaya çıkarır?

Yani insan neden kötülük yapar?

Niye bizlere yıllarca kötülük Allah'tan gelir diye öğrettiler?

Neden kaderin açılımını, hayır da şer de Allah'tandır diye öğrettiler?

Neden kötülükler, Allah'ın yazgısı diye öğrettiler?

Kur'ân, apaçık kötülükleri kendinizde arayın diyor.

Bir insan bir insana yıllarca iyilik yapıyor, evini açıyor, aş veriyor, iş veriyor, yatacak yer veriyor, hasta olduğunda onun için çırpınıyor, elbette bunlar çok güzel şeyler.

Ama bazen insan iyilik yaptığı kimseden kötülük görüyor.

Dünyada bunun örnekleri çoktur.

Peki, neden bu kötülük?

Neden iyiliğe karşı kötülük?

Kötülük nereden geliyor?

Bazıları ne kadar zarar görse de, karşı tarafa kötülük düşünmüyor.

Kötülük düşüncesi içinde olan neden kötülük düşünüyor?

İnsan nasıl bir eğitim görmeli?

Ailede eğitim nasıl olmalı?

Toplumda arkadaş guruplarında nasıl bir yetişme olmalı?

Evet, anlıyoruz ki eğitim çok önemli.

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki Allah'ı anlayan insan zerre kadar kötülük içinde olmaz.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında eğitimlerin en güzelini görmüş olur ve Salih insan olur.

Salih insan, iyi bir insan olarak yaşamını sürdürür.

Salih insan, asla kötülük düşünmez.

Allah insana; akıl, kâlb, şuur, firaset, tercih etme, kabiliyeti vermiştir.

İnsan bu kabiliyetleri görmemezlikten gelemez.

Bu kabiliyetler insanın eğitimi için bahşedilmiş lütuflardır.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında Salih insan oluyor ve hep salih amel yapıyor.

İşte bu eğitimi aile çocuklarına verdiğinde iyi çocuklar yetişiyor.

Hazreti Muhammed onun için şöyle demiştir: “Ben tertemiz sulblerden geldim.”

Kader dediğimiz mevzuyu, varlığın özündeki akışta, ölçüde anlamalıyız.

Yoksa kötülüğü Allah’a nisbet edersek, kader konusunu anlayamadık ve Allah’a iftira ettik demektir.

Evet, Kur’ân’ı başından sonuna kadar incelediğimizde anlıyoruz ki kötülüğü kendimizde aramalıyız.

Kötülüğün geldiği yeri, Allah’ta değil, aileden gelen eğitimde, okullardaki eğitimde, toplumdaki eğitimde aramalıyız.

Ufacık çocukların beyinlerine ekilen zalimliğe yol açan bilgiler, zaman içinde eylemlere dönüşür.

Beyinlere ekilen yargılayıcı, kibirsel, hor görücü, çıkarsal baktırıcı her bilgi zulme kapı açar.

Zalimleşen her birey kendi çıkarları peşinde koşar.

Kendi çıkarları için, çevresine her türlü kötülüğü yapar.

Zalimleşen kişiler, dünya çıkarı peşindedirler.

Onlar, dünyada hep kendi şahsi çıkarları peşinde koşarlar.

Onlar, makam, mevki, zenginlik, çıkar, şan, şöret peşindedirler.

Zalimleşen kişilerin eylemleri kendi çıkarları içindir ve onlar çevrelerine zarar verirler.

Onlar, kendilerinin ve ailelerinin zenginliği, çıkarı, makamı peşinde koşarlar.

İşte öyle kimseler, hiç acımadan yakarlar yıkarlar, her türlü zulmü yaparlar.

Böyle kişilere zamanında, kaderin hakikati anlatılsa, varoluştaki muhteşem ölçünün kader olduğunu anlatılsa, tüm varlığın geldiği öz anlatılsa, onlarda zalimlik duygusu elbette oluşmazdı.

Zalimlik denen şey, beyinlere ekilen zulme kapı açan her türlü bâtıl bilgilerdir.

Allah hakikatine eremeyen kişiler, zulüm ortaya koyarlar.

Allah'ı bilen, tüm varlığın O'ndan geldiğini bilir ve tüm varlığın birbiriyle bağlı olduğunu bilir.

İşte bu kişiler, ilim ve edep içinde yetistiklerinden dolayı, onlarda zerre kadar zulüm açığa çıkmaz.

Allah hakikatine erişen ve bu şuurda yaşayan insan, hayatta hiçbir varlığa zerre kadar zarar vermez

Kur'ân'da en çok geçen kelimelerden biri zalim kelimesidir.

Hakikatleri anlayan insanlar asla zalimlik yapmaz.

Tüm Resûl ve Nebî dediğimiz insanlar, yeryüzünde zalimliği kaldırmak için ölümleri pahasına mücadele etmişlerdir.

Unutmayalım ki ufacık bir dedikodu bile zalimliklidir.

Kur'ân'da, dedikodunun ne kadar büyük bir kötülük olduğu belirtilmiştir.

Hucurât Sûresi 12: "Bazınız bazınızın arkasından çekiştirmesin, dedikodusunu yapmasın, gizli yönlerini, hatalarını araştırmamasın. Sizlerden biriniz ölü kardeşinizin etini yemek ister mi? İşte tiksindiniz."

Ne kadar muhteşem bir uyarıdır; birinin ardından dedikodu yapıp çekiştirmek, toplumda ne büyük bir fitneliğe kapı açacaktır.

Gıybet, fitne en büyük zalimliklerdendir.

İnsanların eksikliğini aramak, insanları alaya almak, kerih görmek hep bunlar zalimliklidir.

Çünkü bunlar hep zarar verici şeylerdir

İnsanlara ve varlığa zerre kadar da olsa zarar vermenin adı zalimliklidir.

Çocukların beyinlerine, zulme kapı açacak hiçbir bilgiyi ekmemeliyiz.

Beyinlere ekilen; hor görmek, aşağılamak, fitnelik, hasetlik, fesatlık gibi duygular kötülük yapmaya, kul hakkına girmeye kapılar açacaktır.

Kur'ân, cana kıymayı, zulüm etmeyi, hak yemeyi, hor görmeyi, fitneliği yasak etmiştir.

En'âm Sûresi 51: "Ve lâ taktulûn nefselletî harremallâhu."

Meâli: "Ve bir cana kıymayın ki onu Allah yasakladı."

Bakara Sûresi 191: "Ve el fitnetu eşeddu minel katli."

Meâli: "Fitne öldürmekten daha tehlikelidir."

Allah cana kıymayı yasaklamıştır.

Allah fitneyi yasaklamıştır.

Allah dedikodu yapmayı yasaklamıştır, hatta dedikodu yapıp, arkadan çekiştirmeyi, ölü kardeşinin etini yemek gibidir, diyerek uyarmıştır.

Eğer şer Allah'tan ise, Allah neden bunları insanoğluna yasaklamıştır?

Allah, İslâm üzere yani barış ve huzur üzere olmamızı emretmiştir.

Allah: "Şer üzere olmayın, kimseye kötülük yapmayın, asla fitnelik yapmayın" diye uyarmıştır.

Âyette, fitneliğin öldürmekten bile tehlikeli olduğu işaret edilmiştir.

Fitne kelimesi; "f-t-n, fetn, fütûn" kökünden geldiğine inanılır.

Altının hakiki mi sahte mi olduğunu anlamak için ateşle denemeye "fitne" denir.

Yani, ikilik, sahtelik, gerçek yüzünü saklama, aldatmak, sap-tırmak, ara bozmak gibi olan tüm hallere fitnelik denir.

Yani karışıklık, kargaşalık çıkarma durumu, gerçekten uzaklaşma, aslını görmeme, aslını örtme, fitne durumudur.

Fitne, aynı zamanda imtihan, deneme olarak da kullanılmıştır.

Buradaki imtihan; gerçeğe ulaşma, gerçek sahibini anlama, ikilikte kalmama hakikatine işaret eder.

Kişi, kendi vücûd varlığını kendine nispet ederse, kendi gerçeğinden uzaklaşırsa, kendinin ve varlığın sahibini görmekten koparsa bu durum fitne durumudur.

Enfâl Sûresi 28.âyet: "Ve evlâdukum fitnetun."

Meâli: “Evlatlarınız sizin için fitnedir.” diye meâl edilir, böyle meâl edilmesi ne kadar doğrudur?

Peki, bunu nasıl anlamalıyız?

Bu âyetin; “Evlatlarınızın gerçek sahibinin muhakkak ki Allah olduğunu bilip anlayın” diye meâl edilmesi, Kur’ân edebine uygun düşer.

Yani burada; evlatlarınızın sahibi siz değilsiniz, onların da sizin de sahibi Allah’tır, hakikati belirtilmek istenmiştir.

Yani kişi, kendi vücûdunu ve evlatlarını, benim diyerek kendine nispet ederse, sahibinin Allah olduğunu unutursa, gerçeği örtmüş olur ve böylelikle fitneliğe düşmüş olur.

Kişi kendinin de, evlatlarının da asıl sahibinin Allah olduğunu bilirse fitnelikten kurtulmuş olur.

İncelediğimizde anlıyoruz ki fitne: Karışıklık, kargaşalık, ikilik, sahtekârlık, durumudur.

Kadını fitne olarak görenler, yani kadını baştan çıkaran olarak görenler, kadını insan yerine koymayan zihniyetlerdir.

Yani kendileri fitnelik çıkaranlardır.

Yani kendi içlerindeki fitnelik ateşini söndüremeyenlerdir.

Hazreti Muhammed; “kadın erkek eşittir, cennet kadınların ayağı altındadır” dediği halde, inanç dünyasında çoğu kesim, kadını erkeği yoldan saptıran bir fitne aracı olarak görmüş ve göstermiştir.

Her kim sözlerinde, eylemlerinde, düşüncelerinde; ikilik, kargaşalık, karışıklık, sahtelik, aslından saptırmak, çıkar için aldatmak, istismar, isyan gibi haller içinde ise, bu durum fitnelik durumudur.

Onun için Bakara Sûresi 191. âyette “Fitne öldürmekten daha tehlikelidir” uyarısı vardır.

Fitne, bir toplumun:

İlimden uzaklaşmasına,

Adaletten uzaklaşmasına,

Hakk, hukuktan uzaklaşmasına,
Yozlaşmasına,
Sahtekârlıklara,
Açgözlü olmasına,
Bölünmesine,
Ahlâkî bozulmasına,
Birbirini istismar etmesine,
Kargaşalık, kavga içinde olmasına,
Aldatmak, aldanmak durumuna düşmesine,
Şahsi çıkarlar içinde olmasına,
Gayri meşrû ilişkiler içinde olmasına,
Kendini ya da çevresini isyana, karamsarlığa sürüklemesine,
Para, mal, mülk, şan, şöhret derdine düşmesine,
Kendi vücûdunun ve varlığın vücûdunun sahibinin Allah ol-
duğu hakikatinden uzaklaşmasına,

İnanç boyutunda bölünmeye, yani cemaat, tarikat, mezhep-
lere bölünmesine, her kesimin kendini üstün görmesine yol açar.

(Rûm Sûresi 32: "Onlar dini bölen kimselerden oldular ve bü-
tün hepsi tarikatlara, mezheplere, cemaatlara bölündüler. Her
zümre kendi inançlarıyla avunup övündü.")

Bu kişi kâfirdir, bu kişi cehennemliktir, bu kişi zındıktır, de-
mek de fitneliktir.

Kişiler ya öyle değilse, kalpleri ancak Allah bilir, diye bo-
şuna bildirilmemiştir.

Fitneden kurtulmanın tek yolu; kişinin kendisinin ve varlı-
ğın sahibinin Allah olduğunu idrak etmesidir.

Kişi:

Dinin hakikatine ulaşırsa...

Kendinin ve varlığın sahibini anlar ve O'na teslim olursa...

Her varlıkta Allah'ın tecelli ettiğine şahit olursa...

Allah'ın her varlığı sıfatlarıyla kuşattığını görebilirse...

Allah hepimize şah damarımızdan yakındır âyeti bunu belirtir. (Kâf Sûresi 16)

Her varlığın geldiği öz ve döndüğü özün Allah olduğunu anlarsa...

Nefeslerin, bedenlerin, sahibinin Allah olduğunu hissederse...

Ve hep bu şuurda yaşarsa, asla fitnelik durumuna düşmez.

Kişi söylemlerine ve eylemlerine dikkat etmelidir.

Fitneye sebep olacak her şeyden kaçınmalıdır.

Din alanında, meslek alanında, siyasal alanda, ailesel alanda, toplumsal alanda, söylenen hiçbir söz, yapılan hiçbir eylem fitneye sebep olmamalıdır.

Fitne, bir toplumun çöküşünün başlangıcıdır.

Fitne zulmün başlangıcıdır.

İşte kişi fitneye düşmemek için:

İlimden uzaklaşmamalıdır.

Varlığın sahibinin Allah olduğunu unutmamalıdır.

Görünen her varlığın içiyle dışıyla, bizzat Allah'ın zâhir, bâtın boyutu olduğunu anlamalıdır.

Birini aldatmanın Allah'ı aldatmak olduğunu bilmelidir.

Birine zarar vermenin Allah'a zarar vermek olduğunu bilmelidir.

Kişi kendi varlığında, Allah'a karşı fitne durumuna düşmemelidir.

Kim ki; Allah'ı anlamaktan uzaklaşırsa fitnelik içine düşer.

Kim ki; Tevhîd şuurundan uzaklaşırsa fitnelik içine düşer ve o kişi kendi şeytanına teslim olur.

Kim ki; bölücülük içindeyse o fitne durumundadır.

Kim ki; sözlerinde, eylemlerinde, ikilik içinde olma, kendini üstün görme, seçilmiş görme, birilerini hor görme içinde olur, işte o fitnelik içindedir, o kişi şeytani hallere teslim olur.

Mücadele Sûresi 19: "Şeytani halleri onların akıllarını esir aldı. Böylece onlar Allah'ı anmaktan uzaklaştılar. İşte şeytani

hallerde kalan bölendir, bölen ancak şeytani hallerde kalandır. Onlar kaybedenlerdir.”

İşte insan, bir sözü söylerken, fitneye sebep olmamak için, kırk düşünüp öyle söylemelidir.

İşte, ara bozmak için söylenen her söz fitnedir.

Ayrımcılık yapmak için söylenen her söz fitnedir.

Kargaşa çıkarmak için söylenen her söz fitnedir.

Fitne birini küçük görmektir.

Fitne kendini büyük görmektir.

Fitne birilerini öteki görmektir.

Fitne birileriyle alay etmektir.

Fitne insanların ayıbını aramaktır.

Fitne insanlarda eksik gedik aramaktır.

Fitne insanların hatalarını araştırmak onları anlatmaktır.

Fitne kişileri inançlarına göre ayırmaktır.

Fitne insanları ibadetlerine göre ayırmaktır.

Fitne insanları din, dil, ırk olarak ayırmaktır.

Fitne insanları Alevi Sünni diye ayırmaktır.

Fitne insanları namaz kılıyor kılmıyor diye ayırmaktır.

Fitne insanları cemaatlere tarikatlara mezheplere bölmektir.

Fitne Allah'ı unutmak dünyaya meylettir.

Fitne Allah'ı unutturmak, dünyaya meylettirmektir.

Fitne her türlü kavga içinde olmaktır.

Fitne dedikodu yapmaktır.

Fitne birilerini kötümektir.

Fitne hasetlik, fesatlık, kibir içinde olmaktır.

Fitne kendi çıkarı için hareket etmektir.

Fitne benim bildiğim doğru karşımdakinin yanlış demektir.

Fitne içimizden dahi başkası için kötülük düşünmektir.

Fitne İnsanları hurafelere, yalanlara boğmaktır.

Fitne iftira atmaktır.

Fitne insanların hakkına girmektir.

Fitne birleri acı çekiyorken gülmektir.

Terörün bitmesi için önce fitnenin bitmesi gerekir.

Toplumda çoğumuz, birbirimizin beyinlerine saldırgan konuşmalarımızla, fitne tohumları ekiyoruz.

Televizyonlarda konuşan gazeteciler, yazarlar, siyasetçiler saldırgan konuşmalarıyla, bu ülkenin insanların gönüllerine her gün fitne tohumları ekiyorlar.

Bu ülkede dini sohbet ediyoruz diye, her gün bu ülkenin insanların gönüllerine fitne tohumları ekiyoruz.

Dini sohbet etmek; "Allah hakkında konuşmaktır, kulları hakkında değil."

Terör öncelikle gönüllerde bitmeli, dillerdeki söylemlerde bitmeli.

Ülkemizde siyasiler konuşmalarıyla, birbirlerini ötekileştirerek, bu ülkenin halkına her gün fitne tohumları ekiyorlar.

Toplumda hepimiz fitnelik içindeyiz.

Allah'ı anlamayan insanlar fitnelik içindedirler.

Bu kâinata her varlığın Allah'ın kulu olduğunu anlayamayan insanlar fitne içindedir.

Akıllardaki fitne bitmeden, şer duygu ve düşüncesi bitmez.

Fitne bitmeden, kötülüklerin geldiği yer kurutulamaz.

Şerri Allah'ta aramayı bırakmalıyız, kaderi doğru yorumlamalıyız.

Şerri, kendimizde aramalıyız.

Şerre sebep olan, birbirimize ektiğimiz bilgilerde aramalıyız.

Şerri, çocuklarımızın eğitiminde aramalıyız.

Allah'a iftira atmayı bırakmalı, kötülüğü kendimizde aramalıyız.

Beyinlere nasıl kötülük tohumları ekiyoruz, çok iyi düşünmeliyiz.

Hayır da şer de Allah'tandır dediğimizde, şerri Allah'ta aradığımızda ne kadar büyük bir gaflete düşüyoruz.

Ve bu gaflette yaşıyoruz ve çocukların beyinlerine bu yalanı ekliyoruz.

Küçükken çocuklarımızın beyinlerine ne ekliyorsak, onlar büyüdüklerinde, beyinlerine ekilen bilgilerle hareket ederler.

Eğer zulme dayalı bilgiler ekiliyorsak, eylemler de ona göre şekillenir.

Eğer rahmete dayalı bilgiler ekiliyorsak, eylemler de ona göre olur.

Bilge kişiler hep, çocukların iyi yetiştirilmesinden bahsetmişlerdir.

Çocuklar bir ülkenin geleceğidir.

İlim üzere yetiştirilen çocuklar, elbette bir ülkenin gelişmesine katkıda bulunacaklardır.

Hurafeler, korkular üzere yetiştirilen çocuklar, bir ülkenin yıkılıp gitmesine yol açacaklardır.

İşte hayır ve şer konusu, akıllara ekilen bilgilere bağlı olarak değerlendirilmelidir.

Bir toplumda şer varsa, o toplumun nasıl bir eğitimle yetiştiği incelenmelidir.

Bir toplumda ilim, irfan, hayır varsa, çocuklar erdemli bir eğitimden geçmiş demektir.

MÜDDESSİR SÛRESİNDE GEÇEN KADER KONUSU

Müddessir Sûresi, 18. âyetten, 23. âyete kadar olan bölümü dikkatlice inceleyelim.

Müddessir Sûresi 18: “İnnehu fekkere ve kadder.”

Inne-hu fekkere : Muhakkak ki, elbette, o, düşündü, tefekkür, fikir üretti

Ve kaddere : Ölçtü, değerlendirdi, takdir, kader yazdı

Meâli: “Elbette o düşündü ve değerlendirdi.”

Müddessir Sûresi 19: “Fe kutile keyfe kadder.”

Fe kutile : Mahvolmak, kendine yazık etmek, kahretmek, öldürme

Keyfe kaddere : Nasıl, ölçtü, değerlendirdi, kader yazdı,

Meâli: “Nasıl değerlendirdiyse, kendine yazık etti.”

Müddessir Sûresi 20: “Summe kutile keyfe kadder.”

Summe kutile : Sonra, kendine yazık etmek, mahvolmak

Keyfe kaddere : Nasıl ölçtü, değerlendirdi, kader yazdı,

Meâli: “Sonra yine nasıl değerlendirdiyse, kendine yazık etti.”

Müddessir Sûresi 21-22-23: “Summe nazar, summe abese ve beser, summe edbere vestekber.”

Meâli: “Sonra anlamak için baktı, yüzünü ekşitti ve huzursuz oldu, sonra eski cehalet bildiklerine döndü ve kibirlendi.”

Müddessir Sûresinde geçen kader kelimesini dikkatlice incelediğimizde, insanın duygu düşünce ve eylemleri ile yaşamında bir kader oluşturacağı belirtilir.

Âyette bizlere belirtiliyor ki, “Elbette o düşündü ve değerlendirdi.” ya da değerlendirdi yerine, “kader çizdi” desek de mânâya uygun düşüyor.

Allah'ın insana verdiği beyin işlevlerini işletip işletmemesine göre, kişinin yaşamına dair olumlu ya da olumsuz kader oluşturma durumu olduğu âyette bizlere bildiriliyor.

Etrafımıza baktığımızda, oturduğumuz evlerin, bindiğimiz arabalarının, kullandığımız ev eşyalarının, her birinin yapılmasında, kişi onların kaderini çizmiş olmuyor mu?

Kur'ân'da bizlere bildiriliyor ki, kişi varlığı iyi incelerse yani sünnettullahı iyi anlarsa, oluşturduğu kader çerçevesinde, çevresini ve eşyalarını daha sağlam bir yapıda yapacaktır.

Müddessir Sûresinin bu bölümünde geçen kader kelimesi; insanın bir konuyu değerlendirmesi, ölçmesi biçmesi, kararını uygulaması olarak düşünülmelidir.

İnsan, bir şeyi yapmadan önce, onu çok dikkatlice düşünmesi, değerlendirmesi gerekir.

İnsan, bir ev yapsa, yol yapsa, araba yapsa, bir yemek yapsa, kendi elleriyle ne yaparsa yapsın, çok dikkatlice değerlendirip yapmalıdır.

İnsan, evini çürük yaparsa, o evin kaderi yıkılmaya mahkûmdur.

İnsan sağlam bir yol yapmazsa, o yoldan geçen vasıtaların kaza yapma olasılığı yüksek olacaktır.

Bir çiftçi, tarlasında bir şey yetiştirmek için öncelikle tarlasının verimliliğini iyice etüt ettirmelidir.

Çiftçi, o tarlada hangi ürünün olup olmayacağını, tarlasının tahlilini yaptırarak anlamalı ve ona göre tarlasına bir şey ekmelidir.

Eğer çiftçi, tarlasının tahlilini yaptırmadan tarlasına ürün ekerse ve o tarlada ürün olmazsa, ya da çok zayıf olursa, bu kaderi çiftçi oluşturmuş olacaktır.

Onun için âyette: "Elbette o düşündü ve değerlendirdi. Nasıl değerlendirdiyse, kendine yazık etti" diye sunulan mesaj çok önemlidir.

Âyette geçen kader “kaddere” kelimesi, insanın bir değerlendirme sonucu yaşayacağı şeylerin, az çok insanın elinde olacağıının belirtilmesidir.

İşte, insan bir şeyi yapmadan önce ince ince düşünmeli, değerlendirmeli, yapacağı şeylerin ilmî boyutunu görebilmelidir.

Onun için Kur’ân bizlere ilimsiz hareket etmeyin diye bildirir.

İsrâ Sûresi 36: “Ve lâ takfu mâ leyse leke bihî ilm.”

Meâli: “Bir ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin.”

İnsan da yaşamında kader çizebilir, olumlu ya da olumsuz şeylerde etken olabilir.

Onun için, Mûsâ ile Hızır’ın yolculuğunda, Hızır üç ayrı yerde, yeni bir kaderin oluşumunda etkendir.

Bir insan başına gelecek şeylerde, kendisinin ne kadar etken olup olamayacağını çok iyi düşünmelidir.

İnsan ilimsiz hareket ederse, başına gelecek olan şeyler sıkıntılar getirecektir.

İlimsiz hareket eden kimsenin yaşamı, hem kendine hem çevresine zarar vermeye yol açacaktır.

Kur’ân bunu bizlere çok güzel açıklar.

Hacc Sûresi 3: “Ve minen nâsi men yucâdilu fillâhi bi gayri ilmin ve yettebiu kulle şeytânin merîd.”

Meâli: “İnsanlardan, Allah hakkında bir ilim olmaksızın mücadeleden bazı kimseler vardır. O hâlde olanların hepsi şeytani hâllere tâbi olurlar.”

Âyette muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi, ilimsiz hareket ettiğimiz zaman, şeytani haller ortaya koyarız.

Âyeti incelediğimizde anlıyoruz ki; ilimsiz her değerlendirme, ilme dayalı olmayan her kader yorumu, insanı hakikatten uzaklaştıracaktır, şeytani hâllere sürükleyecektir.

Ve kişinin kendine ve çevresine sıkıntılar verecektir.

İlim ve edep üzere hareket eden kişi, ama kendi için ama toplum için huzura kapı açacaktır.

İlim ve edepten uzak olan kişi ya da toplum, sıkıntılara düşecektir.

İlim ve edep üzere hareket eden kişi, Allah hakikatine erecektir, kaderi çok iyi anlayacaktır.

Allah hakikatine eren kişi;

Her varlığa Hakk nazarıyla bakacaktır.

İnsanlığın hayrı için çalışacaktır.

İlimsel keşiflerle sıkıntıları azaltacaktır.

Asla zulüm kapıları açmayacaktır.

Gönüllere huzur, umut, aşılacaktır.

İşte böyle kişiler, toplumun yaşantılarındaki kaderde, onların huzur bulmasına vesile olacaktır.

Ama, Müddessir Sûresinin âyetlerinde belirtildiği gibi, ilimsiz ölçüsüz hareket ederse, kendine ve topluma yazık edecektir.

İnsan, yaşam kaderini etkileyebilir.

Huzura ya da huzursuzluğa kapılar açabilir.

Mesela öfkeli bir insan dilini tutamaz, çevresindeki kişilere kötü sözler ederse, o kişi çevresindeki dostluklardan kopar.

Bir insan, insanları kandırırsa, çevresinde olan insanların ona olan güveni bitirmesine yol açar.

Bir insan, bir meslekte ya da bir kurumda, orayı suistimal ederse, oradan uzaklaştırılır, güven kaybeder ve yeniden bir iş bulmada zorlanır.

İnsan, kötülüğün açığa çıkmasında, kendisinin ne kadar etken olup olmadığını iyi düşünmelidir.

İnsan, duygu ve düşüncelerinin, kötülüğe kapı açıp açmayacağını çok iyice düşünmeli, duygu ve düşüncelerini her zaman analiz etmelidir.

İnsan, kendi elleriyle yaptığı şeyler yüzünden, sıkıntıya uğrayabilir.

İnsan, âyette muhteşem bir şekilde uyarıldığı gibi, “Nasıl değerlendirilirse, kendine yazık etti” mesajını hiç unutmamalıdır.

İnsan ne yaparsa yapsın, hep ilmî bir ölçüyle yapmalıdır.

İnsan sosyal ilişkilerde, edep ve ilim içinde olmalı, bir şeyin nereye akacağını ne meydana getireceğini görebilmelidir.

İnsana verilen akıl, olayların nereye gideceğini de görebilmesi içindir.

İnsan kaderi okuyabilmeli, o kaderin akışını görebilmeli ve başına gelecek olan felaketleri de önleyebilmelidir.

Dere yatağına yapılan evleri bir sel gelip yıkarsa, bu insanın elleriyle oluşturmuş olduğu bir kaderdir.

Yağmurun yağması bir kaderdir, sellerin oluşması bir kaderdir, sellerin çok güçlü akması, yıkıcı olması da bir kaderdir.

Ama insanın, selin kaderini okuyamaması, evlerini gidip selin akacağı yere yapması ve selin gelip evleri yıkması, insanın kaderi anlayamamasıdır.

İnsan kaderi okumalı, gerekli tedbiri almalıdır.

Gerekli tedbir almadan, tevekkül edilmez.

İnsan, yaptığı bir şeyde, o şeyi ilmî olarak okuyup, her yönden gerekli her türlü tedbiri aldıktan sonra, Allah'ı vekil edinmesi, O'na dayanması, O'na teslim olması ve beklemesi, tevekküldür.

Tevekkülde; ilmî okuyuş, kader, tedbir, sabır, teslimiyet, hepsi vardır.

Mü'minlik makamına gelen kişi, kaderi gören, ona göre hareket eden kişidir.

Mü'min olan, varlığın varoluşundaki ve işleyişindeki kaderi okuyan kişidir.

Mü'min olanın tevekkülü ile atalardan gelen inanca göre hareket eden kişinin tevekkülü aynı olmaz.

Birinde, ilmî okuyuş, tedbir, sabır, teslimiyet vardır.

Atalardan gelen inanca göre hareket eden kişinin tevekkülünde ise, gaflet vardır.

Ki buna da tevekkül denmez, zanna göre hareket etmek denir.
Mü'minlik makamına gelen kişi, çevresine zerre kadar kötülük yansıtmaz ve kötülük meydana gelmesine asla kapı açmaz.

Mü'min "Emn" kelime kökünden gelir.

Emin olmak kelimesi de buradan gelir.

Emniyet, emanet, iman, âmin kelimelerinin kaynağı da "Emn" dir.

Mü'min kişi; varlığın varoluşundan ve varlığı varedenden emin olandır.

Mü'min kişi; kendine ve varlığa baktığında, bedenlerin ardında bedenleri tutandan emin olandır.

Mü'min kişi; sıfatların sahibi olan Allah'ın, tüm sıfatlarıyla varlığı kuşattığından ve varlıkta kendini gösterdiğinden emin olandır.

Mü'min, şahitlik makamına ermiş, her varlıkta Allah'a şahit olandır.

Ezanda okunan "Eşhedü-Şahit olmak" mü'min olmanın yoluna işaret eder.

Her kim şahitlik makamına ermişse, o Allah'tan emin olandır. Şahitlik şuuruna ulaşmış bu şuurda yaşayan kimse "Mü'min-Emin" kimsedir.

İman inanmak demektir,

Mü'min inandığından emin olmak demektir.

İnandığına emin olanın imanı olur.

Aileden gelen bilgilere inanmaya ise inanç denir.

Bu inancın temeli ailedir, doğduğu toplumun âdetleridir.

İman, aileden öğrenilen bilgilerle değil, hocadan şeyhten duyulan sözlerle değil, bizzat Allah'ın ilminden öğrenmekle oluşur.

İman varlığın ardından Hakk'ın kelamını duymakla oluşur.

İmanı olanın ibadeti her andır.

İbadetin vakti şartı sayısı olmaz.

Gönlünde iman olan aşğın ibadeti sayılara sğmaz.
Nasıl ki bir kula âşık olunduğunda, o aşk tüm bedeni sarıyorsa...

İnsan, âşık olduğunu her an hissediyorsa...

Gece gündüz aşk duygusu kendini hissettiriyorsa...

İlâhî aşk, kul aşkının yanında bir deryadır.

Allah aşkı tarife sğmaz.

Mü'min aşk makamına ermiş olan kişidir.

Mü'min kulluk makamına ermiş olan kişidir.

İman olmadan kulluk olmaz.

İman olmadan edep bulunmaz.

İman sahipleri, Allah'tan ve her varlıktaki O'nun tecellilerinden emin olan kişilerdir.

İman sahibi, mü'min olandır.

Mü'min olan, her varlığın ardında Allah'a nazar edebilendir.

Mü'min olan kaderi okuyabilendir.

Gerekli tedbiri alabilendir, tevekkül edebilendir.

Mü'min kişi, öfkeden, kibirden, dünya çıkarlarından geçmiş kişidir.

Mü'min kişi, bir kişiye ya da varlığa zarar verme duygusundan kurtulmuş kişidir.

Mü'min kişi; çevresine huzur, umut, sevgi yansıtan kişidir.

Mü'min olan bir kişiyle, kibir içinde olan bir kişinin, toplumun yaşantısında oluşturduğu kader elbette farklıdır.

Birinden huzur yansır, umut yansır, iyilik yansır.

Diğlerinden karamsarlık, umutsuzluk, güvensizlik, kötülük yansır.

İşte, Müddessir Sûresinde belirtilen, ilimden edepten yoksun olan her çalışma, her davranış, toplumun yaşam kaderine huzursuzluklar, umutsuzluklar, korkular yansıtır.

Fakat mü'min kişi, zalimin yansıttığı korkuyu, huzursuzluğu; ilmî ve edebi davranışla çözer, topluma yine huzur kapılarını açar.

İşte mü'min kişinin hâl ve davranışlarda oluşturduğu kader, feraseti yani ilmî ileri görüşü sayesinde.

Mûsâ ile yolculuk yapan Hızır mü'min kişidir.

Hızır, feraset sahibidir, suyun gittiği yeri gördüğü gibi, olayların gittiği yeri görür ve gerekli şeyleri yapar.

Kâmil kişi, çevresine iyi ve güzel şeyler yansıtır, çünkü onun gönlü ilme ve edebe bağlıdır, Allah'a bağlıdır.

Ama duygu ve düşünceleri kötülöklere kapı açan kimse ise, akli ve gönlüyle bâtil bilgilere, zalimlik getiren bilgilere bağlıdır.

Çevremizde olan kötülöklere geldiği kaynağı iyi anlamalıyız.

Kötülüğü Allah'ta değil, kendi aklımızda, duygu ve düşüncelerimizde aramalıyız.

Yeryüzünde olan kötülöklere nereden gelir?

Bunlar Allah'ın yazılım sistemi midir, yoksa kişilerin içlerinden geçirdikleri kötü düşüncelerin yaşamda ortaya çıkması mıdır?

Kur'ân'da;

Allah kötülöklere vermez.

Allah'ta kötülöklere yoktur.

Size isabet eden kötülöklere kendinizdendir.

Allah kulları için kötülüğü irade eden değildir.

Şüphesiz Allah zerre kadar kötülöklere vermez, gibi onlarca âyet vardır.

Nisâ Sûresi 40: "İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh."

Meâli: "Şüphesiz Allah zerre kadar kötülöklere vermez."

Peki, çevremizde olan kötülöklere nereden gelir?

Kötü insan dediğimiz kişi, nasıl bir eğitimle kötü hâl ve davranış sergiler.

Bunun cevabı yine Kur'ân'dan gelir.

Nisâ Sûresi 79: "Ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsike."

Meâli: “Ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir.”

Âl-î İmrân Sûresi 165: “Size bir musibet isabet ettiğinde; bu bize neden isabet etti, dersiniz. De ki: O sizin kendinizdendir.”

Kur’ân’ı iyice okuduğumuzda anlıyoruz ki kötülüğün kaynağı kişinin kendisidir, kişinin beynine ekilen, bâtil alandan gelen duygu ve düşüncelerdir.

Peki, kötülüğün kaynağı biz isek, bizden açığa çıkan kötülük yapma isteği, beyinlerimize nasıl yerleşmiş olabilir?

Saffat Sûresi:

64- Muhakkak ki o fena hallerin geldiği yerin kaynağı; benlik içinde olup, kendine varlık isnat etmenin cehaletidir.

65- Şeytani hallerin başlangıcının çıktığı yer orasıdır.

66- İşte zalimler o hallerden beslenirler. Artık içlerini hep o hallerle doldururlar.

67- Sonra da muhakkak ki, öfke kızgınlık gibi karışık haller onların halleridir.

68- Sonra doğrusu onlar; elbette benlik içinde olup, kendine varlık isnat etmenin cehaletinde döner dururlar.

69- Doğrusu onlar atalarını hakikatlerden sapmış bir halde buldular.

70- Böylece onlar da onların izlerinden gittiler.

71- Doğrusu onlardan öncekilerin çoğu da hakikatlerden sapmışlardı.

72- Doğrusu onların içinden de hakikatlerimizi açıklayıp uyaranlar açığa çıktı.

73- Hakikatler açıklandığı halde hakikatlere uymayanların akıbetleri nasıl oldu bir bak.

74- Ancak tüm özüyle Allah’ın kulu olduğunu anlayanlar başka.

Âyetleri dikkatlice incelediğimizde, anlıyoruz ki zalimliğin geldiği yer; beyinlerimize ekilen, benlik içinde kalmaya, zalimleşmeye, kibre, ayrımcılığa, yargılamaya, kapı açan bâtil alan bilgileridir.

Eğer biz, içimizde birine ya da bir varlığa karşı; kötü düşünce, küçük görme, zarar verme, onun ırzına, malına, makamına göz dikme, onu kıskanma, kişiye çıkar için yaklaşma, hasetlik, fesatlık gibi duygular taşıyorsak...

Zalimliğin ortaya çıkmasına sebep olan düşünceleri besliyorsak...

Ve bunu sözlere döküyorsak...

Anında atmosfere kötülük tohumları ekmiş oluruz.

Ve işte böylelikle bu tohumlar gün gelir eylemlere dönüşür.

Nasıl ki toprağa bir tohum ektiğimizde gün gelip yeşeri-yorsa, kötü düşüncelerimiz ve ağızımızdan çıkan kötülük içeren olumsuz sözlerimiz, muhakkak ki gün gelip birinde yeşerecektir.

Dünyanın neresinde bir kötülük olursa olsun, bunun kaynağı kişinin öncelikle kendisidir.

Biz kötü düşündüğümüzde ve bu düşüncelerimizi söze dök-tüğümüzde, atmosfere anında kötü bir eylemin tohumlarını at-tık demektir.

Ve gün gelecek ki biri birine kötülük yapacaktır.

Biri hakkında dedikodu yapıp arkasından çektiirdiğimizde, atmosfere anında kötülük tohumları ekmişizdir.

Ve böylece gün gelecek, muhakkak ki toplumda birileri bi-rilerine zarar verecektir.

Bir inanç grubunu, ya da farklı bir topluluğu hor gördüğümüzde, onları kâfir ilan ettiğimizde, anında atmosfere zulüm tohumları ekeriz.

Ve gün gelir, bu ekilen zalimlik tohumları, bir grubun diğer bir gruba saldırmasına yol açar.

En acı örnek Sivas'tır.

Hep birilerini ateist ilan ettik, kâfir ilan ettik, kişilerin içlerine ve atmosfere zulüm tohumları ettik ve gün geldi bu tohumlar eyleme dönüştü ve camiden çıkıp masum kişileri yaktık.

Bir kişinin ırzına namusuna göz diktiğimizde, kişinin namusu hakkında menfi sözler ettiğimizde, atmosfere tecavüz tohumları ektik demektir.

Ve bunun sonucu gün gelir, toplumda birileri birilerine tecavüz eder.

İşte her kişi, içinden kötü düşünceler geçirdiğinde bilsin ki bu ama kendinde ama başkasında eyleme dönüşecektir.

Dünyadaki her türlü kötülük, öncelikle kişilerin düşüncelerinde, sözlerinde oluşmaya başlar.

Afrika'da bir çocuk açlıktan bir deri bir kemik kalmışsa, onun bu görüntüsü bize sesleniştir.

“Benim böyle olmama sebep sizsiniz, siz sofranızda tıka basa karnınızı doyurdunuz benim hakkımı da yediniz, ondan dolayı ben böyleyim.”

Evet, soframıza oturduğumuzda, üç kişilik, beş kişilik yemek yersek insanların da hakkını yemiş oluruz.

Onun için güzel insan Hazreti Muhammed: “İki kişinin, dört kişinin yiyeceği yemeği yemeyin” demiştir.

İşte, kötülüğün olmasını istemiyorsak, öncelikle kendi içimizden, kötü düşünceler geçmemesini sağlamalıyız, ağızımızdan kötü sözler dökülmemesine dikkat etmeliyiz.

Çünkü her zulüm barındıran düşünce ve söz, yeryüzünde bir zulme sebep olacaktır.

Onun için Kur’ân; “Olumlu düşünün, güzel kelimeler söyleyin” âyetini bize sunar.

Kişi kendinde kötü düşünceleri yok edebilir mi?

Aklına hiç kötü düşünceleri getirmeyebilir mi?

Kişi nasıl bir eğitim görmeli?

Ailede eğitim nasıl olmalı?

Toplumda arkadaş guruplarında nasıl bir yetişme olmalı?

Evet, anlıyoruz ki eğitim çok önemli.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında eğitimlerin en güzelini görmüş oluyor ve Salih insan oluyor.

İyi insan olan da zerre kadar kötülük düşünmüyor.

Allah insana; akıl, kâlb, şuur, firaset, tercih etme, kabiliyeti vermiştir.

İnsan bu kabiliyetleri görmemezlikten gelemes.

İnsan kendine bahşedilmiş bu lütufları asla unutmamalıdır.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında sâlih insan oluyor ve hep sâlih amel yapıyor.

İşte bu eğitimi aile çocuklarına verdiğinde iyi çocuklar yetişiyor.

Güzel insan Hazreti Muhammed: "Çocuklarınızı güzel yetiştirin, onlara güzel sözler edin" der

Evet, hiç unutmayalım ki, biri hakkında içimizden geçen her türlü küçük görücü, kötüleleyici düşünce ve söz atmosfere zulme sebep olacak duygular olarak yayılacaktır.

Atmofere olan bu yayılma, nefesimizle, terimizle, vücûd ısımla olur.

Karamsarlık ve ümitsizlik halleri, insanların beyinlerine ekilir ve gün gelir kişiler karamsarlığa, ümitsizliğe düşebilir.

Birine fakir denildiğinde, atmofere fakirlik duyguları yayılır.

Birine zalim denildiğinde, atmofere zalimlik duyguları yayılır.

Bir kadının namusuna göz dikildiğinde, hem beyinlere hem de atmofere tacizlik duyguları yayılır.

Kendini namuslu görüp başkasını namussuz görmek namus mudur?

Dünyada bir kişi diğer bir kişiye zulüm etse, bunu gören bunu duyan herkes bunun sebebi benim diyebilmelidir.

Dünyada biri öldürülse, her insan onun öldürülmesine ben sebep olmuş olabilirim diyebilmelidir.

Dünyada birine tecavüz edilse, her insan o olayın sorumlusu benim diyebilmelidir.

İşte, dünyada nasıl bir kötülük olursa olsun, bunun sorumlusu; aklında gönlüde kibir duyguları, kötülüğe kapı açan duygu ve düşünceler olan kimselerdir.

Kişi nefes aldığıında, sadece nefes aldı sanmasın.

Bir bilse nefes aldığıında bedenine neleri aldı?

Soluduğu havada içine neleri çekti?

Bir bilse, bir görse günlerce uyuyamaz titrerdi.

Kişi nefes verdiğiinde, yalnız nefes verdi sanmasın.

Bir bilse nefes verdiğiinde, atmosfere neleri ekti?

Bir bilse başka bedenlere, neyi kodladı?

Günlerce uyuyamaz titrerdi.

Bir çocuğa “Sen beceriksizsin, bunu yapamazsın” dediğimizde, o çocuğun beyni bunu algılar ve çocuk kendini zayıf hisseder.

Ama çocuğa, “Sen yaparsın, sen güçlüsün” dediğimizde çocuk kendini güçlü hisseder ve başarılı olmak için çaba gösterir.

Beyinlere ekilen her bilgi çok önemlidir.

İnsanların başarılı olabileceğini hissettirmek çok önemlidir.

İşte insan, beynine ekilen her bilgiyi, bilgiden kaynaklanan her duygu ve düşünceyi, ince ince düşünmelidir.

Duygu ve düşünceler nelere kapı açıyor, nasıl bir kader oluşturuyor iyi anlamalıdır.

Allah her insanı hakikati anlayacak bir kabiliyette yaratmıştır.

Ama bizler, çocuklarımızın beyinlerine; korkular, kaygılar, zayıflıklar, ayrımcılıklar, kibire sebebiyet verecek bilgiler ekerek, onların sağlıklı düşüncelerinin önüne geçiyoruz ve onların kabiliyetlerini keşfetmelerine engel oluyoruz.

KUANTUM VE KADER

Kuantum ve kader birbirinden ayrı değildir.

Kader varlığın varoluşunun ölçüsüdür.

Kuantum, varoluşun muhteşem rezonansıdır.

Kâinat nasıl var oldu?

Varlık âlemi nasıl açığa çıkıp şekillendi?

Varlık âleminin geldiği âlem nedir?

Kuantum: Molekülleri, molekülleri meydana getiren atomları, atomları meydana getiren atom altı parçacıklarını ve bunların her birinin içindeki ya da birleştiklerinde, yaydığı enerjiyi ve enerjinin etkilerini ve o enerjinin meydana getirdiği yapıları ve o yapının davranışlarını inceleyen alandır.

Kuantum, kaderden açığa çıkan kaza boyutundaki ilâhî frekansın dalgalanması olarak düşünülebilir.

Kaza boyutu; varlığın oluşumu, şekillenmesi ve yaşam sürecinin boyutudur.

İşte bu boyuttaki enerji dalgalanması, “Kuantum” boyutudur.

“Kuantum” kelimesi Latince gelir ve “Miktar” anlamındadır.

Ra’d Sûresi 8: “Kullu şeyin indehu bi mıkhdâr.”

Meâli: “O’nun katından bütün her şey bir ölçü iledir.”

“Miktar-Mikhdâr” kelimesi de, “Kader” kelimesinden gelir.

Kader: Ölçü, kısım, parça, bölük, değer, derece, nicelik, küçük oranlar gibi anlamlara gelir.

Yani “Kuantum” kelimesi “Kader” kelimesi aynı köktendir.

Târık Sûresi:

1- Ulvî Âlem ve ondan yansıyan nura.

2- İdrak ettin mi o güçlü nurun ne olduğunu?

3- Sonsuzluğa akıp giden içinde hayat taşıyan o ışığı.

4- Bütün nefisler onunla korunur.

5- İnsan, yaratılışının inceliklerini değerlendirmek üzere baksın.

Kuantum alanını anlatmak kolay değildir.

Kuantum alanını anlatmaya kalkmak, okyanustan bir damlayı anlatmak gibi olsa gerek.

Kuantum kelimesi, kaderin açığa çıkışının, ilâhî dalgalanmasıdır.

Kader; tüm varlığın ya da bir varlığın bedenlenmeden önce bir özde bulunan yazılımıdır.

Kader, kaza boyutuna akarken, o akışın boyutu kuantum boyutudur.

Her varlık atomlardan oluşmuş bir yapıdır.

Atomların dalgalanması, varlığın varoluş ve işleyiş boyutudur.

Bir incir tohumu düşünelim.

O incir tohumunun içinde, incir ağacına ait olan filizden, daldan, yapraktan meyveye kadar tüm özellikler, miktarları ile birlikte bir ölçü ile yazılıdır.

Ki buradaki miktar, dal sayısı, yaprak sayısı, meyve sayısı dâhil her şeydir.

İşte bu ölçünün adına “Kader” denir.

İncir tohumunun özünde incir ağacı gizlidir, orada ağaç atomlarda gizlidir.

Tohumlardaki atomlarda ağacın tüm sisteminin yazılımı gizlidir.

Ne zaman tohumda bir hareketlenme olur, bir dalgalanma olur, tohumdan ağaç yavaş yavaş belli bir zaman diliminde görünmeye başlar.

İşte tohumun özünden meyveye kadar akıp giden o dalgalanma “Kuantum” olarak düşünülebilir.

İnsanı düşünelim.

İnsan, sperm ile yumurtanın birleşmesiyle oluşan yeni bir hücreden çoğalıp gelişerek bedenlenir ve o hücrenin içinde ne tür özellik varsa, insanın beden yapısında o açığa çıkar.

Yani özde ne varsa açığa o çıkacaktır.

Yani öz zahire çıkacaktır.

Yani enfûstan afâka çıkış gerçekleşecektir ve afâka çıkan yapıda enfûs gizlenecektir.

İşte bu kâinat ve kâinattaki her varlık;

Târık Sûresindeki:

1- Ulvî Âlem ve ondan yansıyan nura.

Âyetinin belirttiği gibi, Ulvî bir Âlemden yansıyan bir kıvılcımdan yani filizden var olup şekillenmektedir.

Bu kâinat; ışığın ve ışığın içindeki hayat taşıyan yapının yani madde dediğimiz yükün açığa çıkmış yapısıdır.

Madde dediğimiz âlem de aslında, enerjinin kesafet boyutudur, yani yoğunlaşmış boyutudur.

Madde âlemi ve mânâ âlemi birbirinden ayrı değildir.

2- İdrak ettin mi o güçlü nurun ne olduğunu?

Âyetinde ise bizlere “Kuantum” alanının geldiği alanı idrak etmemiz öğütlenir.

3- Sonsuzluğa akıp giden içinde hayat taşıyan o ışığı.

Âyetinde ise, “Kuantum” alanı dediğimiz alan ve kâinatın ışıktan ve ışığın içinde taşıdığı tüm madde âleminde geldiği belirtilir.

4- Bütün nefisler onunla korunur.

Bütün nefisler yani bütün bedenler o ışıktan açığa çıkar ve o ışıkla korunur.

5- İnsan, yaratılışının inceliklerini değerlendirmek üzere baksın.

İşte bu âyette ise, insan olarak yaratılmış olmamızın hikmeti sunulur.

İnsan, kendinin ve varlığın yaratılışını anlamak üzere düşünmeli, araştırmalı ve yaratılış hikmetine ulaşmalı ve yaşamını ona göre düzenlemelidir.

İşte bu Kâinat; bir enerji akışının dalgalanmasıyla oluşmakta ve sürüp gitmektedir.

İşte her bir varlık, enerji âleminde açığa çıkan bir yansımadır.

Atomların içinden dalgalar halinde açığa çıkan enerji ile varlık şekillenmiş ve bedenlenmiştir.

Bir atomdan gelen enerji ile diğer atomdan gelen enerji birleşmiş, birleşik atomlar oluşmuş yani elementler oluşmuştur.

Bu birleşimden yayılan enerji ile elementler birleşip, moleküller oluşmuştur.

Moleküllerden yayılan enerji ile moleküller birleşip hücreler oluşmuştur.

Hücrelerden yayılan enerji ile hücreler birleşip dokular oluşmuştur.

Dokulardan yayılan enerji ile dokular birleşip organlar oluşmuştur.

Organlardan yayılan enerji ile organlar birleşmiş bedenler oluşmuştur.

Bedenler de her an enerji yaymaktadır ve çevresine etki etmektedir.

Her bir varlığın hem kendine özgü hem de diğer varlıkla birlikte ortak bir enerji alanı ve yaydığı enerji vardır.

Her varlık birbirine enerji yayar ve birbirinden enerji alır.

İnsanın bedeni; toprak beden, nefis beden, ruh boyutu, nûr boyutundan oluşan bir âlemdir.

İnsanın, toprak bedeni yani nefis bedeninin de kendine özgü bir enerji akışı vardır.

İnsanın, rûh boyutu, nûr boyutundan gelen bir enerji akışı vardır.

İnsanın bütünsel bedeninin de kendine özgü bir enerji alanı vardır.

Ve bu her bir boyutun da kendine özgü enerji alanları vardır.

Bu her varlık için de geçerlidir.

İnsanın toprak bedeni de, kendi içinde; hava, ateş, su, toprak bedenlerinden oluşur.

Hava, ateş, su, toprak bedenleri de, kendi içinde sonsuz derecelerden oluşur.

Nefs bedeni de; ses, fiil, sıfatlar, vücûd tecellilerinden oluşur.

Ve onlar da kendi içinde sonsuz boyutlardan oluşur.

Rûh ve nûr boyutlarının da kendi içlerinde Ulvî boyutlar vardır.

Ve bunların her birinin ve derecelerinin kendi içinde sonsuz enerji boyutları vardır.

Kişinin bu enerji alanları, her türlü olumlu olumsuz düşünce, yaptığı iyilikler kötülükler, korku, öfke, hiddet, gurur, kibir, inanç gibi duygularla farklı dalgalar yayar.

Kişinin yaydığı bu dalgalar, hem kendini hem de çevresindeki her kişiyi ve varlığı etkiler.

Nasıl ki atomların içinde, “Negatif” ve “Pozitif” yükler varsa, her varlığın içinde de bu sistem vardır.

Eğer insan bu enerjiyi anlamayı başarabilirse yaratılış ince-liklerini anlayacaktır.

Görünen ve görünmeyen âlem birbirinden ayrı değildir.

Görünmeyen âlem: Ulvî Âlem, yani Rûh-Nûr-Hiçlik boyutu.

Görünen âlem, beşerî boyuttur.

Yani Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojinin tecelli ettiği bedenler boyutudur.

İşte görünen âlem, yani varlık boyutu, ışık ve ışığın içindeki hayat taşıyan yapıdan şekillenmektedir.

Ulvî Âlem’den bir yıldırım çıkıyor adına “Nûr” diyoruz.

Nûr'un içinden akan bir ışık formu ve o ışığın içinde hayat formu vardır.

İşte bu boyuta "Kuantum" diyoruz.

Oradan yayılan enerjiye de "Kuantum Enerjisi" diyoruz.

Kişi, kötü düşünce ve eylemlerle ya da iyi düşünce ve iyi hal-lerle kendi bedeninde nasıl bir Kuantum enerjisi oluşturduğunu çok iyi düşünmelidir.

Kişinin içinde huzur bulunduğu hislerle, huzursuz, panik, stresli olduğu hisler kişinin kendi yaptığı şeylerin karşılığıdır.

Cennet, cehennem sırrı da bu alanda olabilir mi?

Kişi ve varlığın tüm sistemleri, yaşamları öncesi ve sonra-sıyla, atomik boyutta kaydedilir ve aktarılır.

Evet, şu sınırlı aklımızla anlıyoruz ki:

Hepimiz ışık kümeleriyiz.

Hepimiz ışığın madde boyutuyuz.

Her varlık aynı ışıktan yansıyan farklı gibi görünen formlardır.

İşte bu Kâinat:

Hiçlikten Nûra, Nûrdan Rûha, Rûhtan Işığa yani Enerjiye, Enerjiden maddeye bir boyuttur.

Yani hepimiz "Işığın çocuklarıyız."

İşte Resûl, Nebi dediğimiz insanlar; varoluşu incelemişler, düşünmüşler ve vahiy boyutundan ulaştıkları hakikatleri insanlığa sunmuşlardır.

Görünemeyen âleme: Ulvî âlem, yani mânâ âlemi demişlerdir.

Görünen âleme: Beşerî âlem, madde âlemi, zâhirî boyut, top-rak boyutu demişlerdir.

Varlığın yaratılış yasalarına: Din demişlerdir.

Varlığın işleyiş yasalarına: Sünnet demişlerdir.

Tüm Kâinata: Canlı kitap yani Kur'ân demişlerdir.

Her bir varlığın ve tüm varlığın açığa çıkma ölçüsünün tüm inceliklerine: Kader, yani Kuantum, yani miktar demişlerdir.

Kâinatın sonsuz gücüne ve sahibine: İbrânicede “Hu El” Arapçada “El Hu, Allah” demişlerdir.

Evet, bizler her birimiz Kuantum âlemiyiz.

Enerji ile oluştuk ve enerji yaymaktayız.

Peki, atomdan elemente, elementten moleküle, molekülden hücreye, hücreden dokuya, dokudan organa, organdan bedene kadar, enerji dalgalanmasıyla yeni bir yapı oluşmuşsa...

İnsandan yayılan enerji dalgalanmasıyla oluşan yapı ne olabilir?

İnsanın duyguları, düşünceleri, korkuları, eylemleri, hep kuantum dalgalanması ile bir bağ içindedir.

Öfkeli bir insanın vücûdundan, bir dalgalanma ile çevresine nasıl iyonlar ekilir?

Sabırlı bir insanın vücûdundan, bir dalgalanma ile çevresine nasıl iyonlar ekilir?

Zalim bir insanın vücûdundan, bir dalgalanma ile çevresine nasıl iyonlar ekilir?

Merhametli, şefkatli, sevgi dolu, bir insanın vücûdundan, bir dalgalanma ile çevresine nasıl iyonlar ekilir?

Sokakta bir kadına, taciz ederek bakan bir erkeğin bakışlarıyla, çevresine ektiği iyonlar neler taşır?

Bir kadına kardeş, insan, gözüyle bakan bir erkeğin bakışlarıyla, çevresine ektiği iyonlar neler taşır?

Ya da, kadının erkeğe bakışıyla çevresine nasıl iyonlar ekilir?

Taciz, tecavüz aynı kökten gelen kelimelerdir.

Bir kişi, bir başkasına taciz ederek baksa, çevresine tecavüz iyonları ekmiş olur.

Bu iyonlarla yayılan enerji, yani kuantum dalgalanması, bir gün gelir tecavüze dönüşebilir.

Kuantum, çevreye yayılan enerji olarak düşünölmeli ve çok iyi anlaşılmalıdır.

İnsanın duygu ve düşünceleri, çevresine enerji olarak yayılır.

İnsanın yaptığı her eylem, çevresine daha güçlü bir enerji olarak yayılır.

İnsanın öğrendiği her bir bilgi, kişinin duygu ve düşüncelerine yansır.

Her duygunun ve düşüncenin, farklı enerji yansıması vardır.

Varlık; bir enerji dalgalanması ile var olmuştur, şekillenmiştir, farklı farklı görünmüştür.

Cümle mevcudat, bir kuantum enerjisi ile varlığını devam ettirir.

Tüm varlık farklı farklı şekillenmiştir.

Bu şekillenme enerjinin farklı dalgalanmaları ve enerjideki farklı renk birleşimleri ile oluşmuştur.

Renkler boyutu kader ilişkisi çok önemlidir.

Şimdi de renkler boyutunu inceleyelim

KADER VE RENKLER

Kaderin bir yönü, varlığın şekillenmesindeki renkler boyutudur.

Varlık, ilâhi bir kudretin açığa çıkış boyutudur.

Varlık, yazılı bir kaderin açığa çıkış, şekillenme boyutudur.

Varlık, bir enerji dalgalanması ile açığa çıkmaya başladığı an, bir renk boyutunun içindeki taşıdığı bilgilerle şekillenir.

Varlığın nasıl şekilleneceği, varlığın Levh-i Mahfûz'unda yazılı bir sistem olarak vardır.

Her bir bilgi, enerjinin içindeki bir renk dalgalanması ile taşınır, şekil alacağı boyuta ilerler.

Renksizlikten gelen renk âleminde gelen mesajlar nedir?

Renkler nasıl oluşur?

Yaratılışın temel renkleri ve mesajları nedir?

Üç temel renk olan Mavi, Kırmızı, Sarı'dan gelen sırlar nedir?

Bu üç renkten oluşan diğer renklerden gelen sırlar nedir?

Işığın yapısından gelen renkler, yaşamda ne sırlar sunar?

Renklerde nasıl sırlar vardır?

Renklerin içinde yazılı olan kader nedir?

Kaderin renklere yürüyüşü nedir?

Allah, renkler boyutundan ne mesajlar sunar?

Renkler nasıl oluşur?

Ana renkler nedir, nasıl mesajlar sunar?

Ana renklerden oluşan renkler nedir, nasıl mesajlar sunar?

Her varlığın ve her insanın renk dalgalanmaları nasıl mesajlar sunar?

Her insanın renk dalga boyları, dereceleri farklı mıdır?

Olumlu ya da olumsuz düşünceler, söylemler, eylemler atomlarımızdan farklı renk dalgalanmaları yapar mı?

İnsanların farklı huylarında, vücûdlarından yayılan renkler nasıldır?

İnsanların vücûdlarından yayılan renk dalgalanmalarında nasıl mesajlar gizlidir?

Bakara Sûresi 138: “sıbgata Allâh sıbgata.”

Allah’ın boyası, Allah’ın rengi “sıbgata Allâh” sırrı nedir?

Muhammedî boyutun rengi “nûrun alâ nûr” sırrı nedir?

Beyaz neden beyaz görünür ve mesajı nedir?

Siyah neden siyah görünür ve mesajı nedir?

Üç temel renk olan “Mavi, Kırmızı, Sarı” hangi boyutların rengidir.

Mavi: Âmâ- mânâ- mânevi, hiçlik boyutunun rengidir.

Atomdaki nötr-nötron boyutunun sır rengidir.

Cümle sırların merkez rengidir.

Kırmızı: Âmâ boyutundan gelen, Nûr boyutunun rengidir.

Atomdaki proton boyutunun sır rengidir.

Muhammedî mâkâmın sır rengidir.

Sarı: Varlığın tecelliler boyutu olan, “Nefs” boyutunun rengidir.

Atomdaki elektron boyutunun sır rengidir.

Elektron boyutundan gelen renk, varlığın doğuşundan ölüm sürecine akar, yaşlanması ve sararıp solması boyutunu gösterir.

Yani sonlu olan, her an bir değişim içinde olan varlığın, bir sona aktığını gösteren renk boyutudur.

Kuantum dalgalanması renkler boyutunu açığa çıkarır, renkler varlığın şekillenmesinde bir kaderi açığa çıkarır.

Renk; ışığın içindeki seslerden oluşur.

Güneş ışığının rengi beyazdır, yani bir renk değil, bütün renklerin birleşimidir.

Renkler ışığın nesnelere teması ile açığa çıkar.

Her renk bir sır taşır.

Her varlık rengiyle bir karakter sergiler.

Kişilerin karakterleri; bir rengin dalgalanması ya da bir kaç çeşit rengin dalgalanmasıyla ve bunların birleşimi ile kendini gösterir.

Kişilerin huy ve karakterleri, bedenlerinde farklı renklerin etkisi altında olduğunu gösterir ve bedenlerden o yapıya göre renkler dalgalanır.

Kişilerin bedenlerinde olan, bir rengin ya da farklı renk kombinasyonları; kişilerin zekâları, duygusallığı, öfkesi, merhameti, zalimliği gibi bir çok duygu, düşünce ve hallerin işaretidir.

Her türlü duygu, düşünce, eylem gibi durumlarda, bedenlerde farklı renk dalgalanmaları oluşur.

Doğanın üç temel rengi vardır: Mavi, Kırmızı ve Sarı

Mavi ve sarının birleşiminden “Yeşil” oluşur.

Kırmızı ve mavinin birleşiminden “Mor” oluşur.

Kırmızı ve sarının birleşiminden “Turuncu” oluşur.

Yeşil; Hayy sıfatının remzidir.

Yaşamı, doğuşu, filizlenmeyi, yeşermeyi, tecelliyi remzeder.

Gönlünde Hakk ilminin irfâniyeti yeşerenlerin, yaşı başlamıştır, doğuşu başlamıştır..

Varlığın tohum boyutundan ağaç boyutuna yürüyüşü, yeşil renk sırrıdır.

Gönlünde yeşil renk dalgalanması olanlar, varlığın varoluşunu merak edenlerdir.

Bu dalgalanma kişiyi ilm-i irfan yoluna götürür.

Mor; Ulvî âlemin, nûr âlemine açılımının rengidir.

Bu renk kişide, ulvî boyutun kendini hissettirmesidir.

Ulvî boyutun nûra akışının, oradan rûhun üflenişinin sırlarını açar.

Turuncu; rûhun varlığa dönüşümünün sırrıdır.

Varlık; aşkla, istekle, heyecanla, sevgiyle, ilimle oluşur.

Enerji akışının varlığa dönüşme boyutudur.

Siyah renk, üç ana renk karışımıdır; kırmızı, sarı ve mavi.

Siyah "Leyl" sırrıdır.

Mecnun makamının boyutu olan "Leyl makamı" sırrıdır.

İsrâ Sûresi 79: "Leyli tehecced."

Nûr boyutu varlığın geldiği boyuttur ve varlığın gittiği boyuttur.

Varlıktan yansıyan nûr Allah'ın nûrudur.

Allah kendi nûrundan âlemleri yaratmıştır.

Her varlık Allah'ın nûrunu yansıtır.

Leyl boyutu, varlığın nûr boyutunda, bâtın kalmasıdır.

Yani leyl boyutunda yani karanlık boyutunda görünmez olmasıdır.

Gece gökyüzünde Güneş görünmez, yıldızlar görünür olmuştur.

Ama Güneş kendi sistemindeki yıldızlardan ışığını yansıtır olmuştur.

Yıldızlardan yansıyan ışık Güneş'in ışığıdır, yıldızlar zâhir olmuştur, Güneş bâtın kalmıştır.

İşte tüm varlık Allah'ın nûrunun yansımasıdır, O'nun gölgesidir.

"Leyli tehecced" boyutu; her varlıktan yansıyan nûr, Allah'ın nûru boyutudur.

Leyl boyutu, gece boyutu siyahlık boyutudur.

Siyah, her şeyin görünmez olduğu boyuttur, o görünmez boyutta her şey vardır.

Siyah renk, her rengin emildiği boyuttur.

İşığı yansıtmak yerine emen pigmentler siyah gözüdür

Beyaz diye ana renk yoktur, lâkin beyaz renk, bütün renklerin geldiği boyut, renklerin birleşik boyutudur.

Beyaz renk; birliği, bütünlüğü, temizliği, saflığı remzeder.

Her varlık bizzat Hakk'ın vechîdir.

Kur'ân'da renk kelimesi, "Levn" diye geçer. Bunun çoğulu elvandır.

Güneş ışığı farklı dalga boylarındaki ışık ışınlarını içerir.

Cisimlere gelen ışık ya cisim tarafından emilir ya yansıtılır ya da geçirilir.

Cisimdeki elektronlar ışığın bir kısmını emer bir kısmını yansıtırsa, yansıttığı ışığın renginde görünür...

Cisimdeki elektronlar, ışık ışınlarının tamamını yansıtıyorsa "Beyaz" görünür.

Cisimdeki elektronlar, ışık ışınlarının tamamını içine çekiyorsa "Siyah" görünür.

Cisimlerdeki elektronların yutamadığı renk bize o cismin rengi olarak görünür.

Sarı portakalın sarı görünmesi; portakaldaki elektronlar, ışıktaki sarı ışığı emmez, geride bırakır, diğer renkleri emer.

Geride bırakılan sarı renk, kabuktan yansır ve portakal sarı görünür.

Bu diğer meyve sebzelerde ve diğer varlıkta da böyledir.

Doğadaki cisimlerin renginin farklı görünmesinin ışık ile ilişkisi böyledir...

Nûr; Allah'a ait olan, içinde tüm sıfatları taşıyan ışığın geldiği yerin adıdır.

Allah'a ait olan tüm sıfatları kendine nisbet etmeyen kişinin gönlü bembeyaz, tertemizdir.

Nûr enerjisi o gönülden tecelli eder.

Bir kişinin gönlünde Allah aşkı tecelli ederse, o kişi kendine nisbet ettiği tüm şeylerin Allah'a ait olduğunu idrak eder ve vücûdun sahibine teslim olur.

Nasıl ki bir cisimdeki elektronlar, ışınılardaki renklerin tamamını yansıttığında "Beyaz" görünüyorsa, yani cisim ışıktaki ışınları emmeyip kendine nisbet etmiyorsa bembeyaz görünür.

Bir kişi, nûrun Allah'a ait olduğunu idrak ettiğinde gönlü bembeyaz, tertemiz olur.

İşte o gönül Muhammedî şuura ulaşmıştır.

Nûr boyutunda, Allah'a ait tüm sıfatlar vardır.

Bu sıfatlar asla kişinin kendine ait değildir, sahibine aittir.

Bakara Sûresi 138: "Sıbgata Allâh."

Sıbgat: Boya, renk, beyaz renk, nakış, kuvvet, şekil, sistem, koku.

Allah'ın renk sırrıdır.

Allah sırlarını renklerle verir.

Fâtır Sûresi 27: "Muhtelif elvanu" "Çeşitli renkler, farklı farklı görüşler."

Varlığın yaratılış sırları ve özellikleri renklerde gizlidir.

Tâ-Hâ Sûresi 22: "Tahruc beydae" "Tertemiz ortaya çıkar, bembeyaz ortaya çıkar."

Zümer Sûresi 21: "Zeran muhtelifen elvân" "Çeşit çeşit renk renk bitkiler."

Nahl Sûresi 13: "Muhtelifel elvân."

"Sizlerin çoğalmasında, yeryüzünün çeşit çeşit renklerde oluşunda, işte bunların içinde, varlığın yaratılışını düşünüp, ulaştığı hakikatlerle bakmak isteyen kimseler için, elbette âyetler vardır."

Nahl Sûresi 69: "Muhtelifun elvan."

Arıya olan vahiy; "Çeşit çeşit renklerdeki çiçeklerden içtiğini karnından çıkarmasını."

Bal rengi: Arılar renk renk çiçeklerden nektar alıp, bunlar arıdan bal olarak açığa çıkar.

Hakk yolunun yolcusu olan gönül, bal rengini yansıtır.

Allah tüm sırlarını ışıktan gelen renklerle sunar.

Rûh, üç temel renk olan "Mavi, Kırmızı, Sarı" renkleri taşır.

Yaratan, yaratılış sırrı burada gizlidir.

Yaratılan varlığın tüm sırları diğer renklerde gizlidir.
Bir de insanların, karakterleri, huyları farklı renkleri yansıtır.
Çok yakında, kişilerden gelen renk dalgalanmaları, keşfede-
lecek olan cihazlara yansıtılarak kişilerin:

Duyguları,
Düşünceleri,
İçsel niyetleri,
Olumlu ya da olumsuz yaptıkları,
Samimi olup olmadığı,
Yaptığı zalimlikler,
Korkuları, travmaları, gizli hastalıkları, gelecekte açığa çıkaca-
cak olan hastalıkları, gibi birçok şey tespit edilecektir.

Siyah:

Leyl boyutunun rengidir.
İnsanı Kâmil'in rengi siyahtır.
Leyli tehecced onun makamıdır.
Her şeyin Allah'ta toplandığı boyuttur.

Beyaz:

Zât sırrının rengidir.
Kendi Zât'ından gayrı bir şey yoktur orada.
Bu makama gelen Ârif bu renge bürünür, her şeyini Hakk'a
nisbet eder, kendine bir şey bırakmaz, temizlenir.

İbrâhîm makamı rengidir.

Âriflik makamı rengidir.

Âşıklık makamı rengidir.

Âşık kendi varlığından geçerek tertemiz olur, fenâfillah olur.
Kişi kendi vücûd varlığını unuttuğunda ondan Aşk tecelli eder.
Artık o aslına âşık olmuştur, bedenini unutmuştur.

Yeşil:

Gönlünde bir uyanış başlayanların rengidir.
Hakikati arama isteğinin tecelli ettiği boyuttur.

Varlığın varoluşunun sırlarında ilerlemenin rengidir.
Şahitlik makamının rengidir.
Allah'ın kendini açığa çıkardığı boyuttur.
İlkbahar dediğimiz, doğuş boyutunun rengidir.
Rahîmden rahmâna akışın rengidir.

KADER VE İRADE KONUSU

Kader konusunda hep irade sıfatı tartışılır.

İrade nedir? Kulun iradesi var mıdır?

Külli irade Allah'a aittir, cüzi irade kula aittir diye yorumlar yapılır.

İrade, külli irade, cüzi irade nedir?

Bu konuyu incelediğimizde, kendimizce şöyle bir açıklamaya varıyoruz.

Kader konusunda karşımıza çıkan konulardan biri de "İrade" dir.

İradenin külli boyutunu Allah'a, cüzi boyutunu insana yükleriz.

İrade konusu, Kur'ân açısından nasıl açıklanır?

Külli irade cüzi irade konusu hep tartışılan bir konudur.

Kül nedir?

Cüz nedir?

Külli irade Allah'a, cüzi irade de bize aittir, denir.

Peki, gerçekten böyle midir?

Yâ-Sîn Sûresi 82: "İnnemâ emruhû izâ erâde şeyen en yekûle lehu kun fe yekûn."

İnnema emru hu : Sadece, ancak, işleyen, hüküm, o

İza erade şeyen : İrade, ettiği zaman, bir şey

En yekule lehu : Der, ona ol,

Kun fe yekun : Ol, oluş, böylece olur, oluşur,

Meâli: "Bütün varlıkta sadece işleyen O'dur. O bir şeye irade ettiği zaman, ona ol der, böylece olur."

İrade Allah'a mı aittir, kula mı aittir, yoksa hem Allah'ın hem de kulun iradesi var mıdır?

Sıfat-ı Subûtiye'den olan irade sıfatını nasıl anlamalıyız.

İrade nedir? Kulun iradesi olabilir mi?

Yoksa kulun hür tercihi mi olur?

Allah'a ait olan sıfatlardan birini veya birkaçını ya da hepsini kendimize isnat etmemiz doğru mudur?

İrade nedir, kül nedir cüz nedir? Bunları inceleyelim.

İrade: Arapça "rwd" kökünden geldiği düşünülür.

"İrâdat- یرادة": İstek, istenç, yaratmadaki istek, yapabilme gücü, av peşinde dolaşma, arama, murâd etmek, salıvermek gibi anlamlara geldiği yazılı kayıtlarda vardır.

Kur'ân'ı incelediğimizde işaret edilen irade; Yâ-Sîn Sûresi 82. âyette "Ol" emriyle başlayan yaratılıştaki Allah'a ait olan isteğin karşılığıdır.

Kül: Bütün, tümü kapsayan, bedenler boyutu, bütünler boyutu.

Cüz: Parça, bütünün içindeki parçacıklar, hücreler.

Eğer bedene kül dersek, hücreler cüz olur.

Eğer hücrelere kül dersek, hücre içindeki organeller (ribozom, lizozom, golgi cisimciği, endoplazmik retikulum vs) cüz olur.

Eğer organellere kül dersek, organeller içindeki alt parçacıklara cüz deriz.

Bunu atomlara ve atom altı parçacıklara kadar uzatabiliriz.

Yani Kül: Bütün ve bütüne ait sistemi içinde barındıran anlamındadır.

Cüz: Parçaya ait, küle ait sistemin içindeki sistem.

Bu Kâinat küldür, her varlık cüzdür.

İnsan bedeni küldür, her hücre cüzdür.

Her hücre cüzdür, her hücrenin içindeki hücrecikler de cüzdür.

Hücre, hücrenin içindeki hücrecikleri toplu halde tutan olduğu için aynı zamanda küldür.

Ama cüzde olsun ama külden olsun, varoluş iradesi ancak Allah'a aittir.

Yani zerreyi de, bütünü de yaratmadaki ilâhi istek Allah'a aittir. Bizler zerre kadar bir şey yaratamadığımız için bizim irademiz olmaz.

Yâ-Sîn Sûresi 82. âyet bize bunu çok güzel açıklamış..

Allah'ın iradesinin tecellisi "Ol" emridir.

Bir şeyin yaratılışı "Ol" emriyle başlar.

İşte, bu emrin içindeki ilâhi istek "İrade" dir.

Ve bu Allah'a aittir.

Kul zerre kadar bir şey yaratamaz, yaratmada irade sahibi olamaz.

Bir tohum düşünelim; tohumun içindeki ağaç olma isteği Allah'a aittir.

Tohumun içinde "Ol" emri tecelli ettiği zaman, tohumun içinde bir hareketlenme olur.

Ve sonra toprağa bir filiz verme süreci başlar.

Bu başlayan süreç, ağaçlanma, meyvelenme sürecine kadar devam eder gider.

İşte, bu varoluş Allah'a ait olan iradenin tezahürüdür.

Allah'ın varlığı yaratmadaki sıfatları vardır. Allah, varlığı kendine ait olan sıfatlarla yaratır.

Allah'a ait sıfatlardan biri "İrade" dir.

Allah'a ait sıfatlar: "Hayat, İlim, İrade, Kudret, Sem'i, Bâsar, Kelâm, Tekvin" diye bilinir.

Varoluş bu sıfatlarla ilgilidir.

Ve bu sıfatların sahibi Allah'tır.

Ve tüm kâinat bu sıfatlarla yaratılmıştır.

İşte, yaratılıştaki sıfatlardan biri olan "İrade" var edilmedeki takdirdir, istektir diyebiliriz.

İstek kelimesi Allah'ın ulviyetine çok uygun gelmiyor.

Çünkü Allah'ın "Samed" esması yani hiçbir şeye muhtaç olmaması vardır.

İstek dersek, istekte muhtaçlık algısı vardır.

Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir.

Varoluştaki takdir, murâd Allah'a aittir, demek daha uygun düşüyor.

Yani bir tohumun içinden ağaç olma isteğini bizler oluşturamayız.

Bizler zerre kadar bir şey yaratamadığımız için "İrade" bize ait olamaz.

Bütünün ve zerrenin varoluş iradesi, işleyiş iradesi Allah'a aittir.

Yani bir hücreyi de yaratan, bir bedeni de yaratan Allah'tır ve buradaki "Ol" emri Allah'a aittir.

Bizler ne bir hücreyi ne de hücrenin içindeki sistemi, ne de bedeni yaratma iradesine sahip değiliz.

Böyle bir gücümüz de yoktur.

Kulun; akıl etmesi, düşünmesi, istekleri, karar verme yeteneği, keşfetmesi, şuuru, tercihleri, tefekkürü, hakk ile batılı ayırma muhakemesi vardır.

Bunlar kula bahşedilen yeteneklerdir.

Kul bunları yok sayamaz.

Kulun istekleri kendi yaşantısı ile ilgilidir. Hayvani bedenin ihtiyaçları ile ilgilidir.

Kulun, yani bizlerin; istekleri "Men yeşâu, isteyen kimse" Kur'ân'da, "Yeşa" kelimesi vardır.

Bu kula ait istektir.

Kula ait istek "Yeşa" kelimesiyle, Allah'a ait istek ise "İrade" kelimesiyle belirtilmiştir.

Yâ-Sîn Sûresi 82: "İnnemâ emruhû izâ erâde şeyen en yekûle lehu kun fe yekûn."

Meâli: "Bütün varlıkta sadece işleyen O'dur. O bir şeye irade ettiği zaman, ona ol der, böylece olur."

İsra Sûresi 16: "Ered na, irademiz."

En'âm Sûresi 125: "Men yurid, isteyen kimse, arzu eden kimse."

En'âm Sûresi 125: "Fe men yuridi Allah en yehdiyehu."

Meâli: "Artık kim Allah'ı anlamayı arzu ederse, o hidayete ulaştırılır."

Bakara Sûresi 185: "Yuridu Allah, Allah irade eder."

Ahzâb Sûresi 17: İn erada: Eğer, şayet, isteme, uğrama, gelme, başa gelen,

Mümin Sûresi 31: Ve ma Allâh yurîdu zulmen lil ibâd", "Allah kulları için kötülüğü irade eden değildir."

Rad Sûresi 11: "Erâde Allâh", "Allah irade edendir."

Rad Sûresi 11: "Lehu muakkibâtun min beyni yedeyhi ve min halfihî yahfezûnehu min emrillâh innallâhe lâ yugayyiru mâ bi kavmin hattâ yugayyirû mâ bi enfusihim ve izâ erâdallâhu bi kavmin sûen fe lâ meredde leh ve mâ lehum min dûnihî min vâl."

Meâli: "Önlerinde ve arkalarında var olan O gücü anlamak için bakanlar, işleyişin Allah'a ait olduğunu anlayanlar, hakikatlerle korunurlar. Muhakkak ki bir kavim; Allah'ın hakikatlerini anlamada bir değişim içinde olmazsa, hatta onlar bu hakikatlerle kendilerini geliştiremezlerse ve iradenin Allah'a ait olduğunu bilemezlerse, kötülüklerde olan bir kavim olurlar. Bundan sonra onların hayırla bir ilgisi olmaz ve onlar O'nun dostluğunu da anlayacak değillerdir."

Kehf Sûresi 29: "Men şâe-kim isterse."

İbrâhîm Sûresi 4: "Men yeşâu- isteyen kimse."

İbrâhîm Sûresi 4: "Ve mâ erselnâ min resûlin illâ bi lisâni kavmihi li yubeyyine lehum fe yudillullâhu men yeşâu ve yehdi men yeşâ ve huvel azîzul hakîm."

Ve mâ ersel nâ : İrsal, göndermek, bildirmek, sunmak, biz, hakikatlerimiz,

Min resulin : Bir resul, hakikatleri gösteren, açığa çıkartan,

İlla bi lisani : Ancak, başka, sadece, lisani ile, konuşma, diliyle,

Kavmi hi : Kimseler, birlikte yaşadıkları, kavmine, o,

Li yubeyyine lehum	: Hakikatleri apaçık açıklama, anlatması için, onlara,
Fe yudillu Allâh	: Bundan sonra, kendi bildiğine sapma, dalalet, Allah,
Men yeşau	: Kim, kimse, ister, isteyen,
Ve yehdî	: Yol gösteren, hidâyet, kılavuz, hidâyet bulan,
Men yeşau	: Kim, kimse, ister, isteyen,
Ve huve el aziz	: O, tüm değerlerin yüce sahibi,
El hâkim	: Her şeye hâkim olan, hüküm hikmet sahibi,

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: “Bir resul kendi kavmine, sadece onların dilleriyle hakikatlerimizi apaçık bildirdi. Bundan sonra isteyen kimse, Allah’ın hakikatlerinden kendi dalaletine sapar ve isteyen kimse de hakikatlere yol bulur ve tüm değerlerin yüce sahibinin, tüm varlığa hâkim olanın O olduğunu anlar.”

Diyanet Meâli: “İstisnasız her peygamberi kendi kavminin diliyle gönderdik ki onlara açık açık anlatsın; bundan sonra Allah dilediğini sapkınlık içerisinde bırakır, dilediğini de doğru yola iletir. O, güçlüdür, hikmet sahibidir.”

Maalesef, Mekkeli müşriklerin inançları Kur'ân tercümelerine yansımıştır.

Mekkeli müşrikler de irade konusunda, “irade Allah’a aittir, kulun iradesi olamaz” derlerdi.

Müşrikler, Allah’ın iradesine karışılmaz deyip, fakirlere, yoksullara, yardım edilmesini istemezlerdi.

Hazreti Muhammed: “Kimse aç kalmasın, kimse zulüm görmesin, kimse kimseyi ezmesin, kölelik yoktur, cariyelik yoktur, kadın erkek eşittir” dediğinde, ona hor baktılar.

Müşrikler, irade konusunu atalarından öğrendikleri gibi savunurlardı.

“Allah isteseydi açları faydalandırırdu, doyururdu” deyip, onlara yardım edilsin diyenlere karşı çıkarlardı.

“Allah istememiş ben de isteyemem” derler ve “Allah’ın iradesine karşı çıkamayız” derlerdi.

Kendileri gibi düşünmeyenleri dinden çıkmış olarak görürler, sapık ilan derlerdi.

Kaderi de bu anlayışa uygun yorumlardı.

Mekkeli müşriklerin bu inancı, Kur’ân’da Yâ-Sîn Sûresi 47 de belirtilmiştir.

Yâ-Sîn Sûresi 47: Ve iza kîle lehum enfikû mimmâ rezakakumullâhu kâlellezîne keferû lillezîne âmenû e nutimu men lev yeşâullâhu atameh in entum illâ fî dalâlin mubîn

Ve iza kile lehum	: Denildiği zaman, onlara,
Enfikû	: İnfak, size verileni verin,
Mimma rezakakum allah	: Şeylerden, rızıklandıran, nimet, lütûf, siz, Allah,
Kale ellezine keferu	: Dediler, hakikatleri görmemezlikten gelip örtenler,
Li ellezîne amenu	: O kimselere, iman eden,
E nutimu	: Doyuracağız, beslemek, faydalandırmak, taam,
Men lev yeşau Allah	: Kim, kimse, eğer, ister, Allah
Atamehu	: Doyurmak, beslemek, yararlanmak, fayda, o,
İn entum	: Eğer, ancak, siz,
İlla fi dalal mubin	: Ancak, dalalet, apaçık,

Meâli: “Onlara, Allah’ın sizi rızıklandığı şeylerden infak edin denildiği zaman, hakikatleri görmemezlikten gelen kimseler, iman eden kimselere: Biz mi faydalandıralım, eğer Allah isterse o kimseleri faydandırır, sizler ancak apaçık bir dalalet içindesiniz, derler.”

Âyette görüldüğü gibi müşrikler, kaderi Allah’ın iradesine bağlamışlar, çevrelerinde olan aç kimseler için “Allah onları aç bırakmış, Allah isteseydi onları doyururdu” diye inanmışlardır.

En'âm Sûresi 148: "Ortak koşan kimseler derler ki: Eğer Allah isteseydi, biz ve atalarımız ortak koşanlardan olmazdık."

Görüldüğü gibi, müşrikler iman mevzusunu bile Allah'ın iradesine bağlarlar; "Allah'ın yazdığı kader bu, Allah isteseydi bize hidâyet ederdi", derlerdi.

Kur'ân bu doğru olmayan anlayışları örnek olarak verir.

Bunlar hep müşriklerin, irade ve kader konusunda olan anlayışlarıdır, yorumlarıdır.

Oysa Kur'ân'ı dikkatlice okuyup düşündüğümüzde anlıyoruz ki, irade Allah'ın varlığı yaratmadaki, yalnız O'na mahsus olan tecellisidir.

Kul bir şey yaratamayacağı için kulun iradesi olmaz.

Kül boyutunu cüz boyutunu da bizzat yaratan Allah'tır.

Yani zerreyi de bütünü de yaratmadaki irade Allah'a aittir.

Yani vücûdumuzdaki hücrenin de, bedeninin de yaratılmasındaki irade Allah'a aittir.

Kur'ân'ı dikkatlice incelediğimizde; kula ait istek "yeşa" "şâe" kelimesiyle. Allah'a ait istek "İrade" kelimesiyle belirtilmiştir.

Biz de irade kelimesini buna göre düşünmeliyiz, buna göre yorumlamalıyız.

Kur'ân'ı çok dikkatlice incelediğimizde ve varlıktaki Allah'a ait olan sıfatların her birini dikkatlice tefekkür ettiğimizde anlıyoruz ki; "İrade" Allah'a ait bir sıfattır.

Cüzü de külü de, yani parçayı da bütünü de yaratan Allah'tır ve yaratmadaki istek de Allah'a aittir.

Bizlere tercih etme hakları, seçme hakları, neyi yapıp yapmamada karar verme hakları bahşedilmiştir.

Bizler zerre kadar bir şeyi yaratma hakkına sahip değiliz ve irade sahibi değiliz.

Yani bir tohumdan filiz verme isteği bize ait değildir.

İşte cüz deki de kül deki de irade Allah'a aittir.

Yani parçanın da bütünün de yaratılmasındaki irade Allah'a aittir.

Kulun iradesi olamaz, çünkü kul bir şey yaratamaz.

Kul ona verilen akılla, neyi yapıp yapmama kararını verebilir.

Kulun tercih etme hakları, seçme hakları, neyi yapıp yapmama hakları, hakk ile batılı ayırt etme hakları vardır.

Allah'a ait olan bir niteliği kendimize nispet etmenin adı müşrikliktir.

İrade ve kader konusunu layığıyla anlamalıyız.

Varoluştaki iradeyi ve kaderi çok iyi tefekkür etmeliyiz.

Kur'an'da geçen, irade ve kader konusunu farklı meâllerde inceleyelim.

En'âm 125: "Fe men yuridillâhu en yehdiyehu yeşrah sadrehu lil islâm ve men yurid en yudillehu yecal sadrehu dayyikan haracen ke ennemâ yassaadu fîs semâi kezâlike yecalûllâhur ricse alâllezîne lâ yuminûn.»

Fe men yuridi Allah	: Artık, kim, kimse, irade, dilek, istek, Allah,
En yehdiye hu	: Ona yol gösterilir, hakkın yolunu bulur, hidâyete ulaşır,
Yeşrah sadre hu	: Açıklama, açar, açılma, gönül, o,
Li el islâm	: Barış, huzur, barış huzur içinde,
Ve men yurid	: Kim, irade, dilek, istek,
En yudille hu	: Dalalet, sapmak, hakikatlerden sapmak, o,
Yecal sadr hu	: Kılar, yapar, olur, gönül, o,
Dayyk harec	: Darlık, sıkıntı, zorluk, şüphe
Ke ennemâ yassaadu	: Sanki, gibi, yükselme, artış, boşlukta kalmak, meşakkat,
Fi es semâi	: Semada, gökyüzü, ulviyet, boşluk,
Kezâlike yecal Allah	: İşte böyle, yapmak, kılmak, olur, kalmak, Allah,
El ricse ala ellezine	: Kirlilik, pislik, cehaletin kirliliği, o kimselerin üzerinde,
Lâ yuminûne	: İman etmeyen, inanmayan,

Meâli: “Artık kim Allah’ı anlamayı arzu ederse, o hidâyete ulaştırılır. Böylelikle onun gönlü barışa ve huzura açılır. Kim kendi cehalet bilişlerinde kalır, hakikatlerden sapmayı isterse, onun gönlü şüpheler, sıkıntılar içinde olur. Sanki gökte bir boşlukta kalır gibi müşkillerde olur. İşte, cehaletin kirliliği içinde kalan kimseler Allah’a iman etmezler.”

Diyanet meâlinde: “Allah, her kimi doğruya erdirmek isterse, onun göğsünü İslâm’a açar. Kimi de saptırmak isterse, onun da göğsünü göğe çıkıyormuşçasına daraltır, sıkır. Allah, inanmayanlara azap (ve sıkıntıyı) işte böyle verir.”

İki ayrı meâli çok dikkatlice incelerseniz, irade ve kader konusunun nasıl farklı yorumlandığını göreceğiz.

Tevhîd-i Kur’ân meâlinde; Allah’ı anlamak isteyen kimse, ya da kendi cehaletinde kalan kimse için, diye çevrim yapılmıştır.

Yani burada, kulun hür isteği ele alınmıştır.

Kul eğer, bâtil alanın kirli bilgileri içinde kalırsa, iman etmesi de o kadar zor olacaktır.

Diyanet meâlinde; kulunu hidâyete erdirenin ve saptırmanın Allah olduğu çevrimi yapılıyor, aynı zamanda sapan kimselerin, azap ve sıkıntı içinde kalacağı bildirilir.

Allah kulunun kaderini, kul inanmayıp sapmak üzere yazıyorsa, kul da bu kadere mecburi uyup inanmayıp sapıyorsa, kulun cezalandırılması ne kadar adil olabilir?

Buradaki çevrime göre; kulunun imana gelmesini istemeyen Allah ise, kulunu sıkıntılara düşüren de Allah ise, kulun suçu ne olabilir ki?

Yine Diyanet meâlinde, İsrâ Sûresi 15: “Kim doğru yolu bulmuşsa, ancak kendisi için bulmuştur; kim de sapıtılmışsa kendi aleyhine sapıtılmıştır. Hiçbir günahkâr, başka bir günahkârın günah yükünü yüklenmez. Biz, bir peygamber göndermedikçe azap edici değiliz.”

Tevhîd-i Kur'ân meâlini incelediğimizde; hidâyete ermek ve hidâyetten sapmak, kulun kendi tercihi olarak sunulmuştur.

Oysa Diyanet meâlinde; kulunu hidâyete erdirenin ve saptıranın Allah olduğu çevrimi yapılmıştır.

Kader ve irade konusunu anlayabilmemiz için, Kur'ân'ı dikkatlice incelemeliyiz ve farklı çevrilen meâlleri de, iyi yorumlamalıyız.

(Not: Meâl Kur'ân demek değildir, meâl sadece bir tercümedir. Kur'ân'ı bir dile anlamını hissettirerek tastamam çevirmek mümkün değildir.)

(Meâl yapan kişi, Kur'ân'dan ne anladıysa, onu kendi diline çevirmeye gayret göstermiştir.)

FİİL FÂİL AMEL

Kader konusunda anlaşılması gereken en önemli hususlardan biri, "Fiil, Fâil, Amel" konusudur.

Fiil, kula mı aittir, Allah'a mı aittir?

Kulun fiili mi olur, ameli mi olur?

Kul, kendi vücûdunda her an olmakta olan faaliyetin, yani işleyişin, yani fiilin sahibi midir?

Yoksa vücûdda her an olmakta olan fiilin sahibi Allah mıdır?

Kul, fiilini yaratabilir mi?

Kul, kendi amelinden sorumlu değil midir?

Yoksa amelleri de yapan Allah mıdır?

Kur'ân'da geçen "Sâlih amel", "Zalim amel" ne demektir.

İyi amel ile kötü ameli bir mi tutmalıyız?

İnanç dünyasında devamlı söylenen, "Allah sizi de yaptığınız şeyleri de halk edendir" âyetini nasıl anlamalıyız.

Yani, Saffat Sûresi 96. âyeti nasıl anlamalıyız?

Kader konusunun en önemli boyutlarından biri olan; fiil, fail, amel konusunu anlamaya çalışalım.

Fiil; iş demektir,

Fâil, fâ'il, fâ el; işleyen, daima hareket halinde olan demektir.

Fiil, varlığın özünde olan her an devam eden işleyişin adıdır.

Fiil iş, ef'al işler demektir.

Ef'âl, fiil'in çoğuludur, tüm varlıkta olan işleyiştir.

Fâil, fâil'liğini fiil'yle gösterir.

Fâil, fâil kimliğini fiil'yle giyindir.

Fiil, fâil'in kendini gösterdiği yerdir.

Fâil, fiil'iyile fâil olur.

Fâil'i fâil yapan fiil'dir.

Fâil, fiil'iyile zâhire çıkar, beşer olarak görünür.

Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.

Fâil nerede fiil oradadır.

Fâil'de fiil, fiil'de fâil, iki damla suyun bir damla olma durumudur.

Fiil fâil'den ayrı değildir, fâil fiil'den ayrı değildir.

Fiil fâil aynı anda aynı mekânda, aynılığı gösterir.

Fâil fiil'iyile cümle varlıkta her daim sürer gider.

Her varlıkta her an olmakta olan fiil, fâil'in fiil'idir.

Hiçbir varlık kendi fiil'ini yapan değildir.

Her varlık bir fiil'dir, cümle varlık fâil'in fiil'idir.

Her varlıkta her an fiiliyle fâil olan Allah'tır.

Yûnus Sûresi 36: "İnnallâhe alîmun bimâ yefalûn."

İnne Allâh alîm : Muhakkak, Allah, ilmiyle var eden, ilmin sahibi,

Bimâ yefalûn : Şeyler, nesnelere, her varlık, fail olan, yapan,

Meâli:" Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir, her varlıkta fâil olandır. "

Kamer Sûresi 52: "Ve kullu şey'in fealû hu fîz zubar."

Ve kullu şeyin : Bütün her şey, bütün varlık,

Feala hu : Fâil, işleyen, O, hu, hak,

Fi el zubar : İçinde, kutsallık, kütle, kitap, yazılı olan, mektup

Meâli: "Bütün varlığın işleyişinde fâil olan O'dur. Hakikatler kâinat kitabının içindedir"

Âyetleri incelediğimizde anlıyoruz ki, fiil varlığın kendinde olan işleyiştir.

Bu işleyişi yapan da varlığın kendisi değil, Allah'tır.

Bûruc Sûresi 16: "Faâlun limâ yurîd."

Meâli: "Fâil olandır, var olan her şey O'nun iradesindedir."

Bir atom, bir hücre, bir doku, bir beden hep fiil'le oluşur, fiil'le çalışır, fiil'le sürüp gider.

Kişinin kâlbini atması, kanının dolaşması, hücrelerin çalışması, bedenin tüm hareketleri hep fiil'in tecellisidir.

Tüm kâinat bir fiil'in hareket alanıdır, fiil'in dalgalanması ile hareket eder.

Tüm varlık fâil'in fiil'idir.

Fiil, fâil aynı anda aynıdır.

Fiil fâil'dir, fâil fiil'dir.

Kişi kendi bedeninde kendi fiil'inin sahibi değildir.

Yani kişi kendi bedeninin işleyişinde asla ve asla muktedir olan değildir.

Kişi kendi fiilini yaratamaz, yani bedeninde olan işleyişi asla kendi yapamaz.

Kişi, vücûdundaki atomdan hücreye, hücreden dokuya, dokudan bedene kadar olan tüm işleyişi asla yapan değildir.

Bu işleyişi yapan fâil'dir.

Fâil'in vücûdun işleyişi boyutundaki durumu fiil'dir.

Fâil'in fiil boyutundaki adı fiil'dir.

Fiilin fâil boyutundaki adı fâil'dir.

İşte bu kâinat, bir fâil'in fiil'idir.

Fâil kendi aslıyetini fiil'yle ispat eder.

Fiil, fâil'in kendini, fiil'yle ispat etmesidir.

Fiil'i yapan kimdir? Fâil'dir.

Ortada bir fiil varsa, bu fâil'in kendini açığa çıkarmasıdır, kendini fiil'yle ispat etmesidir.

Her varlıkta inkâr edilemeyecek olan bir fiil, yani bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi yapan, varlığın kendisi değildir.

Bu işleyişi, her varlığın kendi enfûsî boyutunda yapan fâil'in kendisidir.

Eğer kişi, fiil ve fâil hakikatini anlarsa, yaratılışın hakikatine de ârif olur.

Kişi varlığı iyi incelerse, yani varlığı iyi okursa, varlıktaki işleyişin inceliklerini anlama yolunda idrâk sahibi olacaktır.

Kişinin her varlıkta inkâr edemeyeceği bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi okumak, fiil hakikatiyle tanışmaktır.

Fiil hakikatiyle tanışan, fâil hakikatiyle de tanışır.

Cümle kâinat bir işleyişle hareket etmektedir.

İşte okunacak olan bu işleyiştir.

Kişi Allah hakikatini anlamak isterse, varlıktaki fiil fâil hakikatini anlamalıdır.

Kişinin vücûdundaki işleyişin adı, fiil'dir.

Kişi kendi vücûdundaki işleyişte zerre kadar etken değildir, etken olan fâil'dir.

Yani kişi kendi kâlbini attıramaz, kendi hücrelerini çalıştırmaz, kendi sinir sisteminin işleyişinde etken değildir, nefes alıp vermesi bile kişinin istemi dışındadır.

Yani kişi kendi vücûdunun işleyişinde asla tasarruf sahibi değildir.

Kişinin ve cümle varlığın vücûdlarında fiil'in yani işleyişin sahibi fâil'dir.

Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.

İpek böceği; kendinden çıkardığı ipek liflerle koza örür, ördüğü kozanın içinde kendini gizler.

İpek lifler böcekten ayrı değildir, böcek liflerden ayrı değildir.

İpek böceği, enfüsündan afâka çıkardığı ipek liflerle, kendini enfüste gizler.

İşte fâil, kendini fiil'inden açığa çıkardığı beşer boyutunun özünde gizler.

Fâil kendini fiil'inde gizler.

Fâil kendini fiil'iyle aşıkâr eyler.

Kişinin vücûdundaki işleyiş olmasa, kişi hareket edemez, çalışamaz, yürüyemez, tutamaz vs.

Kişinin vücûdundaki işleyişle yaptıklarına amel denir.

Yani amel, vücûddaki işleyişle yapılan; yürümek, oturmak, çalışmak, yemek, içmek gibi olan amellere denir.

Allah vücûdlardaki işleyişinden sorumlu değildir, ama kul yaptıkları amellerden sorumludur.

Kâlbimizin atması, kanımızın dolaşması, hücrelerimizin çalışması fiildir.

Bizim eylemlerimiz, çalışmalarımız, yaptıklarımız ise ameldir.

Vücûdumuzda fiil olmasa biz amel yapamayız.

Enbiyâ Sûresi 23: "Lâ yuselu ammâ yefalu ve hum yuselûn."

La yuselu : Yok, sorumlu değil, sorumlu olmaz, sual,

Amma yefalu : Fâil, işleyişinde, yapmak, fiil, fail olan,

Ve hum yuselune : Onlar, insanlar, sorumludurlar, amellerinden sorumlu,

Meâli: "Allah fiilinden sorumlu değildir. Ama insanlar amellerinden sorumludurlar."

Enbiyâ Sûresi 22-23: "Eğer Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, kargaşalık olurdu. Allah noksan sıfatlardan münezzehtir. Bütün kâinatı vücûdlandırandır. Onu tarif etmeye kelimeler yetmez. Allah fiilinden sorumlu değildir. Ama insanlar amellerinden sorumludurlar."

Kur'ân'ı çok dikkatlice incelersek, fiil Allah'a aittir, amel insana aittir.

İnsan, bedeninde her an olmakta olan işleyişle amellerini yapar.

Mesela, insan tarlasını çapalar, bir yük taşır, araba sürer, mutfakta yemek yapar, yemek yer, çalışmalar yapar.

Bunlar hep kişinin amelleridir.

Kişinin bedeninde işleyiş olmasa, amellerini yapamaz.

Kişinin kâlbî atmasa, kanı dolaşmasa, vücûdu bir işleyiş içinde olmasa; kişi bir bardağı bile eliyle tutup kaldıramaz.

İşte, kişinin eylemleri, çalışmaları, onun amelleridir.

Kişi, vücûdunda her an olmakta olan fiil, fail hakikatini iyi anlarsa, Allah’a teslimiyeti o kadar güçlü olur ve amelleri de Salih amel üzere, rahmet üzere olur.

Kendindeki fiil, fâil hakikatini anlayan Salih amelde olur.

Varlıktaki fiil fâil inceliğini okumak “İkra” âyetinin sırrıdır.

İkrâ; kişinin kendindeki işleyişi ve bu işleyişi yapmanı anlamak için yapılan tefekkürdür.

Hacc Sûresi 14: “İnne Allâh yefal, ma yuridu”

İnne Allâh yefal : Muhakkak Allah, fail olan, yapan, işleyip duran
Ma yuridu : Şey, iradesinden, isteyen,

Meâli: “Muhakkak ki fâil olan Allah’tır, her şey O’nun iradesindedir.”

Fâil, fiil, amel hakikatini anlayan Tevhîd sırtına ulaşır ve o kişi kaderi hakikate uygun olarak anlar.

Varlıkta her an tecelli eden, varlığı sıfatlarıyla kuşatan, her varlığı zâtı ile tutan Allah hakikatini anlayan kişi, Allah’a teslimiyet içinde yaşar.

Ve o kişi, her an Salih amelde olur.

Saffat Sûresi 96. âyeti inceleyelim.

Bu âyet yüzyıllardır tartışılır.

Bu âyeti çoğu inanç grubu; “Allah kişiyi yaratmıştır, elleriyle yaptığı işleri de Allah yaratmıştır” diye yorumlar.

Âyeti dikkatlice inceleyelim.

Saffat Sûresi 96: “Vallâhu halakakum ve mâ tamelûn.”

Ve Allâh halaka kum : Allah sizi yarattı, halk etti, varetti, yarattı
Ve ma tamelûne : yaptığınız şeyler, ellerinizle yapıp taptığınız şeyler

Meâli: “Allah sizi halk ettiği gibi, ellerinizle yapıp taptığınız şeyleri de O halk etti.”

Bu âyet, Hazreti İbrâhîm’in kavmine yaptığı bir uyarıya işa-
ret eder.

Saffat Sûresi:

83- Doğrusu İbrâhim de Nûh’un yolundan gidenlerdendi.

84- O Rabbine tertemiz bir kâble gelmişti.

85- Babasına ve kavmine demişti ki: Nedir sizin kul olduk-
larınız?

86- Allah’ı bırakıp zanna dayalı ilâhlar var edip, onlara mı
yöneliyorsunuz?

87- Âlemlerin Rabbi sizin zannettiğiniz gibi değildir.

88- İbrâhim baktı; varlığın her parçasını anlamak için, id-
raki bir bakışla baktı.

89- Sonra da dedi ki: Ben müşkillerdeyim.

90- Sonra da ondan yüz çevirdiler, dönüp gittiler

91- Onların boş olan ilâhlarına yöneldi, sonra da dedi ki:
Yemezsiniz de.

92- Siz konuşan da değilsiniz.

93- Onların boş olan ilâhlarına kuvvetle vurdu.

94- Böylece hızla yürüyerek kavminin karşısına geçti.

95- Dedi ki: Siz yonttuğunuz şeylere mi kulluk ediyorsunuz?

96- Allah sizi halkettiği gibi, ellerinizle yapıp taptığınız şey-
leri de O halketti.

97- Dediler ki: Onun için büyük bir şey yapın, sonra da ce-
haletinin azmışlığıyla onu oraya atın.

Saffat Sûresi 83. âyetten, 97. âyete kadar incelediğimizde an-
lıyoruz ki, Hazreti İbrâhîm kavmini uyarıyor.

Kavmi, elleriyle taştan, odundan yaptıkları putlara yöneli-
yorlar, onlara kulluk ediyorlar.

Hazreti İbrâhîm kavmine diyor ki: “Siz ne yapıyorsunuz? Kendi ellerinizle yaptığınız şeylere kulluk ediyorsunuz. Allah sizi halk etti, ellerinizle yaptığımız taşları odunları da O halk etti.”

Âyeti incelediğimiz zaman anlıyoruz ki, âyette belirtilen, kişinin fiilleri değil, taşın da odunun da yaratıcısının Allah olduğudur.

Bu âyet çok iyi incelenmediğinden dolayı, yüzyıllardır kullun yaptığı eylemlerin de sahibi Allah’mış gibi yorumlar yapıldı, sohbetlerde de öyle anlatıldı.

Yüzyıllardır, bir kişi birini öldürse, “Onun elinden onu Allah öldürdü” diye anlatıldı.

Hatta bunu meâllere de yansıtılar.

Enfâl Sûresi 17: “Ve men yuvelihim yevme izin duburahû illâ muteharrifen li kâtâlin ev mutehayyizen ilâ fietin fe kad bâe bi gadabin minallâhi ve mevâhu cehennem ve bisel masîr.”

Diyanet Meâli: Savaşta onları siz öldürmediniz, onları Allah öldürdü; (oku) attığında da sen atmadın, Allah attı; bunu da müminlere kendinden güzel bir lütufta bulunmuş olmak için yaptı. Allah her şeyi işitmekte, her şeyi bilmektedir.

Tevhîd-i Kur’ân Meâli: İşte o hâlde olanlara siz yazık etmediniz, fakat onlar Allah’ı anlamamakla kendilerine yazık ettiler. Sen bir güçle bir şey yaptığında o güç senin değildir, fakat o güç Allah’ındır. Müminler başlarına gelen sıkıntılarını dikkatlice düşünürler, ondan güzel bir ders çıkarırlar. Muhakkak ki Allah işittir, ilmin sahibidir.

Şimdi âyeti kelime kelime inceleyelim.

Fe lem	: İşte, böylece, değil,
Taktulu hum	: Siz, bedeninin nitelikleri, cisim, yazık etme, zarar, onlar,
Ve lâkin Allah	: Lâkin, fakat, ama, Allah,
Katel hum	: Bedenin nitelikleri, cisim, yazık etmek, zarar, onlar.

Ve ma rımeyste	: Değil, atmak, bırakmak, bir güçle bir şey yapma, sen,
İz rımeyste	: Atmak, bırakmak, bir güçle bir şey yapma, sen,
Ve lâkinne Allah rama	: Fakat, Allah, atmak, yapmak, bir güçle yapma,
Ve li yubliye	: İmtihan için, dikkatlice düşünme, bela, sıkıntı,
El muminîne	: Müminler, emin olanlar,
Min hu	: Ondan, bunu, bu durum,
Belaen	: İmtihan, sınama, tasa, sıkıntı, başa gelen sıkıntı,
Hasenen	: Güzel, güzellik, güzelce, güzel bir şey,
İnne Allâh semiuun	: Muhakkak, Allah, işitme, ilmin sahibi,
alim	

Meâlleri dikkatlice incelersek, bir meâlde; “savaşta onları siz öldürmediniz, onları Allah öldürdü” çevrimi ile karşılaşırız.

Aynı meâlin çevrimi şöyle devam ediyor; “(oku) attığında da sen atmadın, Allah attı.”

Bu meâldeki anlayışlar Mekkeli müşriklerin anlayışları olarak o dönemde de vardı.

Burada şöyle sorular sorulabilir:

Allah öldürdü demek doğru mudur?

Allah’ın öldürdüğü kimlerdi ve Allah’ın öldürdüğünü kim yarattı?

Bir kişinin birini öldürmesiyle, “benim elimden onu Allah öldürdü” demesi, cahiliye döneminden gelen kader inancıdır.

Mekkeli müşrikler, “iyilik de kötülük de birdir, ikisi de Allah’ın iradesindedir, iyiliği de kötülüğü de yapan Allah’tır” diye inanırlar, kaderi böyle yorumlardı.

Kur’ân’da, müşriklerin bu inancına işaret edilir.

Fussilet Sûresi 34: “Ve lâ testevîl hasenetu ve les seyyieh idfa billetî hiye ahsenu fe izellezî beyneke ve beynehu adâvetun ke ennehu veliyyun hamîm.”

Ve lâ testevî	: Bir değildir, aynı değildir, denk, yerleşme,
El hasenetu	: Yok, bir değildir, eşit, denk, yerleşme, iyilik,

Ve la es sey्यietu	: Yok, değil, günah, kötülük, söndür, ile, ki o
İdfa bi elleti	: Söndür, yok et, önle, ki o,
Hiye ahsenu	: O, güzel, daha güzel, en güzel,
Fe iza ellezi	: Sonra, artık, öyle olur ki, o kimse olduğunda,
Beyneke ve beynehu	: Onunla senin aranda,
Adavet	: Düşmanlık, husumet,
Ke enne-hu veliy hamim	: O sanki, o gibi, samimi içten dostluk,

Meâli: “İyilik ve kötülük bir değildir. Kötülüğü en güzel şekilde önle. Sonra öyle olur ki, seninle o kimse arasındaki düşmanlık, samimi içten dostluk haline dönüşmüş olur.”

Âyeti incelediğimizde anlıyoruz ki, iyilik ve kötülük bir değildir.

Kötü bir şey gördüğümüzde, bu Allah’tan dememeliyiz.

Ortada kötülük varsa, onu en iyi bir şekilde önlemeliyiz.

Bu Allah’ın iradesindedir, karışmayalım dememeliyiz.

Eğer kötülük Allah’tandır dersek, O’nun iradesindedir dersek, Kur’ân’ı anlamamışız demektir.

Kur’ân’da geçen; “Allah’a iftira atandan daha zalim kimdir?” mesajı, çok ince düşünmemiz gereken bir mesajdır.

“Sen bir güçle bir şey yaptığında o güç senin değildir, fakat o güç Allah’ındır” âyetini çok iyi anlamalıyız.

Bu çevrimi dikkatlice incelersek, burada işaret edilen, insan ne yaparsa yapsın, vücûdunda olan bir güçle yapar mesajıdır.

İnsan ister kötü amelde olsun, ister iyi amelde olsun, yaptığı tüm amelleri, vücûdda olan Allah’ın gücü sayesinde.

İnsan, vücûdundaki Allah’a ait olan fiille amellerini yerine getirir.

İnsan, fiil ve amel inceliğini iyi anlarsa; “Benim elimden Allah öldürdü, Allah zulüm etti” diye asla demez.

Bunu diyen, vücûddaki fiil, amel konusunu anlayamamıştır.

Mekkeli müşrikler, yaptıkları her şeyi, onların ellerinden Allah'ın yaptığını iddia ederlerdi.

Bugün de kader anlayışı diye inanılan bu inanç yorumu, çoğu kesimde devam eder.

Kişi her zaman amellerinden sorumludur.

Kişi, bir şeyi yapıp yapmamaya, ona verilen aklını işleterek karar verebilir ve bu kararı uygulayabilir.

Kişiye bahşedilen akılla, bir şeyi yapıp yapmama ile ilgili tercih hakkını da kullanabilir ve kişi kararını uygular ya da vazgeçebilir.

Kişiye verilen hür tercih, neyi yapıp yapmama kararının ve uygulamasının olduğu yerdir.

Kişi hem kötülük yapıp, hem de "bunu benden Allah yaptı" derse, bu ona verilen akı, tercih hakkını, muhakeme hakkını, yok saymaktır, sonucun nereye gideceğini görmezden gelmektir.

Kişi, öfkesini tutabilecek kabiliyette yaratılmıştır.

Kişi, dilini tutabilecek, kötü söz etmeyecek kabiliyette yaratılmıştır.

Sabır bunun için yaratılmıştır.

Sabır, tevekkül, teslimiyet, Allah'ın insana bahşettiği duygulardır.

Âl-î İmrân Sûresi 200: "Yâ eyyuhâllezîne âmenusbirû ve sâbirû ve râbitû vettekûllâhe leallekum tuflihûn."

Meâli: "Ey iman edenler! Sabrın ne olduğunu anlayın ve sabredin ve tüm varlığı birbirine bağlayan Hakk sırrını anlayın ve fenalara düşmekten sakının, Allah'a ortak koşmayın. Umulur ki başaracaksınız."

Âyette bizlere, sabrın ne olduğunu anlamamızı, sabretmemizi ve her an Allah ile râbıta halinde olmamız tavsiye edilmiştir.

Kader konusunu anlayan kişi, inanç gruplarında olduğu gibi kadere bühtan edenlerden asla olmaz.

Yüzyıllardır, kader konusu hakkında yorumlar, birbirine benzer şekilde devam etmiştir.

Allah'ın varlığı yaratma ölçüsünü iyi okuyan, kaderi daha iyi anlayacaktır.

Dikkatlice incelediğimizde, Hazreti Mûsâ zamanında da bugünkü kader anlayışın aynıyla var olduğunu anlıyoruz.

Bunu Hazreti Mûsâ zamanında iki çiftçi hikâyesinde görüyoruz.

Hazreti Mûsâ zamanında iki çiftçi varmış. Bu iki çiftçi tarla komşusuymuş.

Tanrı Hazreti Mûsâ'ya der ki: Ey Mûsâ! Yolun üzerinde olan o çiftçilerden ilk rastladığına de ki; ne kadar çalışırsan çalış, Tanrı senin tarlanda ürün vermeyecek, diğer çiftçiye de ki; Tanrı senin tarlanda bol ürün verecek.

Hazreti Mûsâ bunu çiftçilere bildirir.

İlk çiftçi der ki: Ya Mûsâ! Tanrı'na de ki; ben gece gündüz çalışayım da, O nasıl vermeyecek bakalım görelim.

İkinci çiftçi der ki: Allah razı olsun ya Mûsâ! Rabbimizin rızkı geniştir.

Gün gelir, ürün olmayacak denen çiftçinin tarlasında bol ürün olur.

Bol ürün olacak denilen çiftçinin tarlasında az ürün olur.

Çiftçiler Hazreti Mûsâ'ya; senin Tanrın yanılıyor mu ya Mûsâ, derler.

Hazreti Mûsâ Tanrı'nın huzuruna boynu eğik varır.

Hazreti Mûsâ der ki: Beni mahcup ettin ya Rabbim! Ürün olmayacak dediğin çiftçinin tarlasında bol ürün oldu, olacak dediğin çiftçinin tarlasında az ürün oldu.

Tanrı der ki; Ya Mûsâ! O çiftçi gece gündüz öyle çalıştı ki, tarlasından hiç ayrılmadı, gayret etti, emek verdi, yoruldu ama bıkmadı, hasta oldu yine bıkmadı, onun bu kadar emeğine karşılık vermemezlik olmaz. O emeğinin karşılığını aldı.

Diğer çiftçi ise zaten Rabbim verir diyerek, gayret göstermedi, çok çalışmadı, emek dökmeydi, tarlasına diğer çiftçi gibi

bakmadı. O bana güvendi yan gelip yattı. O da ne kadar çalıştıysa onun karşılığını aldı.

Bu hikâyeden anlıyoruz ki, Hazreti Mûsâ zamanında bugünkü kader anlayışı aynısıyla vardır.

O günün toplumu da; “Allah ne isterse o olur, Allah yazmışsa olur, yazmamışsa olmaz” diyerek, kadere böyle inanırdı.

Hazreti Mûsâ’nın hayatındaki farklı bir hikâye de şöyledir.

Hazreti Mûsâ’nın bir gün başı ağrır ve ona gelen doktorların ona verdiği ilacı içmez ve Mûsâ: “Bu baş ağrısını Allah verdi, baş ağrısını da Allah geçirir” der, ilacı reddeder.

Allah Hazreti Mûsâ’ya vahyeder: “Ya Mûsâ! İlacı da veren benim, ilacın da tecellisi bana ait, sen neyi reddediyorsun?”

Hazreti Mûsâ düştüğü hatayı anlar, ilacı içer ve başının ağrısı geçer.

Burada Hazreti Mûsâ’nın kader anlayışına baktığımızda, “baş ağrısını veren Allah’tır, alacak olan da O’dur” inancını görüyoruz.

Bu kıssalardan anlıyoruz ki, kader anlayışı bugünkü inanç şekliyle Hazreti Mûsâ zamanında da vardı.

Hazreti Muhammed’in: “Kadere bühtan edenlerden değiliz.” sözünü incelersek:

Bühtan; kara çalma, suç yükleme, iftira, yalan, doğru olmayan, zanna dayalı olan, uydurma şeyler demektir.

Hazreti Muhammed; “kaderi “Kader” ölçüsüyle anlayın, yalan yorumlarda kalmayın, Allah’a iftira atmayın” demiştir.

“Kader hakkında doğru olmayan bilgilere itibar etmeyin.”

“Kader hakkında Allah’a atılan iftiralara itibar etmeyin” demiştir.

Kur’ân’da, Allah’a iftira atmanın büyük zalimlik olduğu bildirilmiştir.

Kur’ân’da “Bühtan” âyetleri bazı sûrelerde geçer.

Allah’a iftira atmak ve Allah hakkında yalanlarda kalmak, bühtandır.

Ve bunu ancak zalimlik içinde olanlar yapabilir, onlar kendi zulümlerini tasdik etmek için, "Allah" diyerek insanları aldatırlar.

Yûnus Sûresi 17: "Fe men azlemu mimmenifterâ alâllâhi keziben ev kezzebe bi âyâtih innehû lâ yuflihul mucrimûn."

Fe men azlemu	: Artık, kim, kimse, daha zalim,
Mimmen iftera	: Kimseler, onlar, iftira, uydurmak,
Alâ Allah keziben	: Allah hakkında, yalan,
Ev kezzebe bi ayati hi	: Ya da, yalanladı, onun âyetlerini, işaret, delil,
İnnehu la yuflihu	: Muhakkak, doğrusu, o, yok, felah, kurtulma,
El mucrimûne	: Suçlu, fena, kötülüklerde olan,

Meâli: "Allah hakkında bir şey uyduran, o yalanı aktaran, ya da O'nun âyetlerini yalanlayandan daha zalim olan kimdir? Doğrusu o kötülüklerde kalanlar felah bulamazlar."

Nisâ Sûresi 112: "Ve men yeksib hatîeten ev ismen summe yermi bihî berîen fe kadihtemele buhtânen ve ismen mubînâ."

Ve men yeksip	: Kim, kazanır, edinir, çalışmak, yaparsa, olursa,
Hatîeten	: Hata, kusur, yanlış,
Ev ismen	: Veya, ya da, fena, günah, kötü olan,
Summe yermi bihi	: Sonra, atar, bırakır, onu,
Berien	: Uzak olan, masum, suçsuz,
Fe kad ihtemel	: Artık, oldu, yüklenme, direnmek
Bühtan	: İftira, yalan, gaflet,
Ve ismen mubin	: Günah, suç, fena, kötülük, apaçık

Meâli: "Kim yanlışlar içinde ya da kötülüklerde olursa, sonra da onu bir masumluk olarak gösterirse, artık o yalanları yüklenmiş olur ve apaçık kötülüklerde kalır."

Âyetleri incelediğimiz zaman, Allah hakkında söylenen iftiraların, büyük zalimlik olduğunu görüyoruz.

Nisâ Sûresi 112. âyette; bir kişinin birine kötülük yapmasını bir masumluk olarak göstermesi, Allah böyle istemiş deyip, bunu kadere yüklemesi, yalanları yüklenmesidir, diye bildirilmiştir.

İşte, kaderi iyi anlamamız gerekir.

Kaderi iyi anlayamazsak, kötülükleri de Allah'a bağlarsak, kendi tercihlerimizi yok sayarsak, bize verilen beynin fonksiyonlarını yok sayarsak, kadere bühtan edenlerden olmuş oluruz.

İnsan, hem kötülük yapıp hem bunu kadere bağlarsa, o kişi zulmünü kaderin üstüne atmış olur.

Ya da kişi, çevresinde olan bir zulmü, bu Allah'ın takdiri derse, Allah'a iftira atmış olur.

Kişi iki şeyi asla karıştırmamalıdır.

Biri, varlığın yaratılışın belli bir nizam içinde yaratıldığını, yani belli bir kadere bağlı olarak var olup şekillendiğini.

Diğeri, kötülüklerin ortaya çıkışındaki insanın sorumluluğunu.

Bu iki durum çok dikkatlice anlaşılırsa, kader daha iyi anlaşılacaktır.

İnsan, kendi yaşam süresinin nasıl bir akış içinde olduğunu iyi görebilmelidir.

İnsan, kendi doğumunun ve ölümünün, bedeninin şekillenmesinin kaderini yazan değildir.

Doğum ve ölüm Allah'ın yazdığı bir kaderdir.

Ama insan, kendi yaşamında iyi bir eğitim görürse, Salih kişi olacaktır.

Kişinin, Salih bir kişi olması ya da zalim bir kişi olması, aileden gelen bir eğitim ile, ya da atalardan gelen bir aktarım ile olabilir.

Bu durum çok iyi anlaşılmalıdır.

Kader konusunda, vehbi ve kesbi boyut, çok iyi araştırılmalıdır.

VEHBİYET KESBİYET BOYUTU

Vehbi ve kesbi boyut, kaderi anlamak açısından çok önemlidir.

Kader konusunu incelediğimizde “Vehbîyet” ve “Kesbîyet” cihetleri ilmî olarak ince ince araştırılmalıdır.

Vehbiyet; vehbi kelimesinden gelir, vehbi kelimesi de “Hû” kelimesinden gelir.

Vehbi: Hû'ya bağlı, Hû'dan gelen, Hû'ya ait, yani O'na bağlı, O'ndan gelen, O'na ait olan, O'nun düzeni demektir.

Vehbiyet: Merkez, ana kaynak, ihsan, tüm niteliklerin kaynağı, lütuflar, rûha, nûra ait kaynak, kaynağında ne varsa onun açığa çıkması demektir.

Vehbi boyut; Allah'tan süzülüp gelen, Allah'ı gösteren, Allah'a bağlayan demektir.

Vehbiyet boyutunu; ağacın açığa çıkmadan önceki, tohumda olan ağacın öz boyutu olarak düşünebiliriz.

Vehbiyet boyutunda özde ne varsa o açığa çıkacaktır.

Tohumda ne varsa aynıyla açığa o çıkacaktır.

Kesbiyet: Sonradan yazılan, sonradan aktarılan, çalışmakla kazanılan, sonradan elde

edilen, genlere olan yazılım ve aktarım, aramak, doğuştan olmayan, vehbî olmayan,

tohumdan çıkan ağacın çevre şartlarına göre oluşacak olan yeni tohuma olan yeni

yazılımlar, gibi anlamlara gelir.

Vehbiyet, özde olan tüm boyutlardır.

Kesbiyet, özde olanın zahire çıkmasıyla, zahirde olan olayların öze yeni bir ilave yazılımıdır.

Kader konusunun anlaşılmasında, hem vehbiyet hem kesbiyet konusu dikkatlice incelenmelidir.

Vehbiyet ciheti, kâinatın yâni tüm varlığın varoluşunun önceden yazılı olduğu cihet olan; rûh, nûr, âmâ boyutudur.

Bu boyutta, varlık nasıl bir yazılım taşıyorsa, ona göre var olur, ona göre şekillenir, ona göre belli bir zaman diliminde görünür ve bir sona ilerler.

Yâni, "Â'yân-ı Sâbite" boyutunda ne varsa, açığa o çıkar.

Kesbiyet ciheti; çevre şartlarına göre sonradan ortaya çıkan durumlar ve bu durumların yazılıma dönüşümü ve sonra ortaya çıkışı.

Örnek vermek gerekirse; insanın beden olarak yaratılışı vehbiyet cihetinden gelir.

İnsandaki; huy, davranış, korkular, iyi ya da kötü hâller, aileden çocuğun "DNA" sistemine yazılır ve bu yazılımlar, nesiller boyu devam eder gider.

İşte bu da kesbîyet cihetidir.

Kesbîyet sonradan edinilenler demektir.

Her kişi, atalarından gelen, hâl ve davranış miraslarını taşır.

Ve bir de kendi yaşadığı zaman dilimi içinde, kendi bedene, toplumdan ve çevreden gelen her türlü gördüğü, yaşadığı, duyduğu sözler, hâl ve davranışlar yazılır ve bunu bir sonraki nesile aktarır.

İşte bir kişide iki türlü "Levh-i Mahfûz" boyutu vardır.

Biri, kişinin beden varlığının nasıl var olacağı, nasıl şekilleneceğini gösteren yazılım boyutu, bu vehbi boyuttur.

Diğeri, kişinin atalarından gelen, tüm karakteristik özellikleri taşıma boyutudur, bu kesbi boyuttur.

Kişinin; huyları, davranışları, duygu ve düşünceleri, korkuları, iyilik ya da kötülük yapma istekleri, bakış açıları, bunlar hep kesbiyet cihetidir.

Kişinin inançları, ibadetleri, hep atalardan gelen kesbiyet cihetidir.

Çocuk doğduğunda, bir inanca bağlı değildir, ama anne babası o çocuğu kendi inançlarına göre yetiştirir.

Çocuk doğduğunda, bir inanç yolunda doğmaz, çocuğun inanç kaderini anne babası oluşturur.

Çocuk, ibadeti, ibadethaneyi, inancına bağlı olan tüm uygulamaları anne babasından öğrenir.

Çocuk, öfkeyi, nefreti, savaşı, iyilik ya da kötülük yapmayı, hor görmeyi, hep anne babadan öğrenir, toplumdan öğrenir.

Ve çocuk, öğrendiği tüm bu duyguları genleriyle bir sonraki nesline aktarır.

Bu aktarılan miras kesbiyet cihetidir.

Aile ve toplumun her türlü hâl ve davranışları, atalardan gelen bir mirastır.

Ve bu miras kesbiyet cihetiyle aktarılır.

Onun için Kur'ân'da birçok yerde güzel amellerde olmayı, güzel sözler söylemeyi tavsiye eder.

Kötü sözler söylemeyin der.

Çünkü tüm sözler ve davranışlar, insan vücûduna yazılır ve kişinin Levh-i Mahfûz'unda kayıt altına alınır.

Bu kayıtlar, gelecekte kişinin ve kişinin neslinden gelenlerin huy ve davranışlarında etken olur.

Bir bebek aileden gelen tüm hâlleri taşır.

Bebek ailede ve toplumda ne duyarsa ne görürse hangi hâl ve davranışlara şahit olursa bunların hepsi, bebeğin Levh-i Mahfûz'una yazılır.

Ve daha sonra bu yazılanlar bir tohumdan filizin çıkması gibi açığa çıkar.

Bugün genetik ilmî, genlerde yazılı olan sistemi okumaya tanımlamaya çalışıyor.

Atalardan ve çevreden gelen hastalık taşıyan genlerin okunması ve tamir edilmesi hep Allah'ın genetik ilminin bir mucizesidir.

İşte bir kişi, toplumda ne söz söylese söylesin, ne davranışlar sergilerse sergilesin, bunların hepsi ama kişiye ama çevresindeki kişilere ama varlığa satır satır yazılır.

Bir insanın hâl ve davranışları, inanç ve ibadet sistemi, aileden bulduğu mirastır.

Onun için güzel insan Hazreti Muhammed; çocuklarınızın yanında güzel konuşun güzel davranışlar sergileyin, der.

Söylenecek her söz her davranış, ileride kişinin kendi hallerinin kaderi olabilir.

Çünkü söylenen her söz ve davranış, kişinin genetik yapısına satır satır yazılır ve zamanla ortaya çıkabilir.

Kişinin kötü ya da iyi huylu olması, aileden gelen ya da toplumdan gelen eğitimle meydana gelir.

Kesbiyet ciheti, tüm huy ve karakterlerin geldiği yerdir.

Temiz huylu olmanın kaynağı nedir?

Kötü huylu haller nereden gelir?

Kur'ân muhteşem cevap veriyor

Enfâl Sûresi 37. âyetteki muhteşem hakikat.

Enfâl Sûresi 37: "Li yemîzallâhul habîse minet tayyibi ve yecalel habîse badahu alâ badın fe yerkumehu cemîan fe yecalehu fî cehennem ulâike humul hâsirûn."

Meâli: "Temiz huylu olanla, kötü huylu olan; Allah'ın hakikatlerini anlayıp anlamadığına göre ayırt edilir. Onların bazısı bazısını kötü huylu yapar. Böylece o hâlde olanlar bir arada bulunur. İşte o kötü şeyler yapanlar, yakıp yıkıcı haller içindedirler. İşte hüsrana uğrayanlar onlardır."

Âyette bizlere muhteşem bir hakikat sunuluyor.

Eğer kişi Allah'ı ve hakikatlerini bilirse o kişi asla kötü niyetli olamaz.

Eğer kişi Allah'ı ve tüm varlıkta O'nun hakikatlerini bilmezse o kişide kötü huy halleri açığa çıkabilir.

Allah'ın kâinattaki işleyişini yani Sünnetullah-ı anlayan kişi Allah'ın her varlıktaki merhametini anlamıştır.

Ve bunu anlayan kişinin gönlü hep huzur içindedir.

Ve çevresine de hep huzur verir

İşte o kişi temiz huyludur.

Kötü huylu olan kişi kendine arif olamaz.

Kişinin kötülöklere meyletmesi, Allah'ı ve kâinattaki O'nun hakikatlerini anlayamamasından kaynaklanır.

İşte, anneden babadan gelen eğitim; çocuğun gelişiminde, inancında, huylarının oluşmasında en önemli etkidir.

Kesbiyet dediğimiz şey, sonradan edinilen tüm karakteristik özelliklerdir.

Eğer bir çocuk; varlığı okuma, yaratılışı anlama duygu ve düşüncesi ile eğitilirse, iyi ahlak sahibi olursa, o çocuk çevresine yararlı biri olacaktır.

Kötü huylu olacak şekilde yetiştirilen çocuk, çevresine zararlı biri olacaktır.

Her çocuk, varoluşu anlayabilecek kabiliyette yaratılmıştır.

İnsan, varlığı tutan ilâhi gücü anlarsa, yani Allah hakikatine erişirse, salih insan olacaktır.

Eğer insan, tüm varlığı tutan tek zat olan Allah şuuruna ulaşamazsa, kendini varlıktan ayrı tutarsa, bir ego içinde kalır.

İşte bu ego da kişiyi; kibirli, çıkarıcı, bencil bir hale sürükler.

Bu hallerden de kötü huyluluk çıkar.

Kötü huylu olan da çevresine zarar verir.

Ve hep;

Zarar vermek,

Dedikodu yapıp çekiştirmek,

Gıybet, fitne içinde olmak,

Kötü düşünmek,
Yalan söylemek,
İnsanlara kötü mahlas takmak,
İnsanların eksiğini aramak,
İnsanları kendi çıkarı için kullanmak,
Zem, haset, fesat, gurur, kibir gibi hallerde olmak,
İnsanları inançlarına göre ayırmak,
İnsanların inançlarını küçük görmek,
Yaratılmış bir varlığı kerih görmek,
İnsanların mallarına, ırzlarına göz dikmek,
Makam, saltanat peşinde olup birlerinin hakkını yemek,
Çalmak, çırpma, kendine ait olmayana gasp etmek,
Birine kendi çıkarı için yaklaşmak,
Emanete ihanet etmek,
Kısacası her türlü zarar içinde olma halleriyle kötü huylu olurlar.

Kötü huylu olanlar, yaptıklarının karşılığını bulurlar.

Kötü huylu olanlar asla huzurlu olamazlar.

Hep panik içinde, stres içinde, isyan içindedirler.

Yatağa yattıklarında, huzur içinde yastıklarına başlarını ko-
yamazlar.

İşte onlar; gerçek huzur üzere değildirler, panik içinde, stresli,
sıkıntılı, mutsuzdurlar.

İşte hep bu olumsuz duygular, o halde olan kimselerin kötü
huylu olduklarından dolayı kendilerini cezalandırmalarıdır.

İşte, âyette bizlere sunulan muhteşem hakikat:

Allah'ı ve kâinattaki O'nun bağıni ve hakikatlerini bilemeyen
kişi, kendini ayrı bir varlık görür ve ben egosuyla yaşar, böyle
kişilerde kötü huylar açığa çıkar.

Allah'ı bilen kişi ise her an O'nun sevgisiyle yaşar. İşte bu
sevgi o kişinin kötü huylu olmasına izin vermez..

Kur'ân başından sonuna kadar bizlere, varoluşu ve varedeni anlamamızı öğütler.

Çünkü kâinatı okuyan kişi kendini ve varlığı sımsıkı tutanı muhakkak ki anlayacaktır.

Bunu anlayan kişi, kendini diğer varlıktan asla üstün görmeyecektir ve kibir içine düşmeyecektir ve kötü huylu olmayacaktır.

İşte bunun için aileden gelen eğitim çok önemlidir.

Kesbiyet cihetinden gelen aktarımlar; "DNA" ile nesiller boyu devam eder.

Vehbi boyut, Allah'ın değişmez akışıdır.

Varlıktaki ilim akışı, vehbi boyuttur.

Varlıktaki, tüm sıfatların tecelli edişi, vehbi boyuttur.

Allah'ın varlıktaki kelâm boyutu, vehbi boyuttur.

İnsanın ağzından çıkan sözler ise, kesbi boyuttur.

Allah'ın keliminde hata yoktur, varlıktan o kelam dosdoğru akar.

Ama insanın ağzından çıkan sözlerde, eksikler, doğru olmayan tespitler çoktur.

Allah, varlıktan âyetleriyle kelâmını dosdoğru sunar.

Ama insan, o kelâmı söze döktüğünde kelâmın anlamını kendine göre değiştirir, çıkarlarına göre kullanabilir.

Kelime, Allah'ın kelâm sıfatından gelir.

Her varlık her hücre bir kelâmdır, bir kelimedir.

Allah'ın kelâmı, görünen görünmeyen tüm varlığın yapısında satır satır yazılı olan ilimden tecelli eder ve kelimeler o ilmin söze dökülmüş halidir.

Mâide Sûresi 13: "Onlar hakikatlerin sözlerinin anlamlarını değiştirip, onu başka anlamlara döndürürler. Onlara hatırlatılan o hakikatlerin sözlerini unuturlar."

Bakara Sûresi 59: “Fakat onlardan zalim olan o kimseler; onlara söylenen hakikatlerin sözlerini, başka bir anlayışa sebep olan sözlerle değiştirdiler.”

Bakara Sûresi 75: “Bazıları Allah’ın kelâmını dinler gibi görünür, sonra da onun hakikatini anlamadan, kendi anladıkları şekilde değiştirirler ve onlar yalnız kendi anlayışlarını bilirler.”

İşte, kelâm vehbi boyuttur.

Kişinin o kelâmı anlaması, yorumlaması, kendi anlayışına göre söze dökmesi kesbi boyuttur.

İnsan, âyetlerde belirtildiği gibi, hakikatleri kendi anlayışına göre yorumlar söze döker, anlamını değiştirebilir.

Oysa kelâmın anlamı bellidir, asla değişmez.

Allah’ın varlıkta tecelli eden sıfatları, vehbi boyuttan süzülür gelir ve tüm sıfatlar, vehbi boyutu taşır ve hiç değişmeden tecelli eder.

İrade vehbi boyuttur, irade Allah’ın sıfatıdır, Allah’ın iradesinde değişme olmaz.

İnsanın isteği ise, kesbi boyuttur.

İrade sıfatında, külli iradeyi, cüzi iradeyi, incelemiştik.

İnsanın zalimlik isteği de vardır.

Ama Allah’ın iradesinde zalimlik yoktur.

Allah’ın vehbi boyutunda zalimlik yoktur.

Ama insan zalimlik üretir.

İnsanın zalimlik üretmesi; aile ve toplumdan gelen olumsuz eğitimler ile ilgilidir.

Vehbi ve kesbi boyut çok iyi anlaşılmalıdır.

Vehbi ve kesbi boyutu çok iyi anlamak, kader hakikatini anlamaktır.

İnsanda görülen, gurur, kibir, zalimlik hep kesbi cihettir.

Ama, Allah’a ait olan fiil, sıfat, zât tecellileri vehbi boyuttur.

İnsanın vehbi boyuta teslimiyeti, hakikatlere daha yakın olmasının kapılarını açacaktır.

Gururdan, kibirden, zalimlikten kurtulmayan kişi, vehbi boyutla bağ kuramaz, oradaki hakikatlere erişemez.

Vehbi ilim, varlığın özünde olan Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji boyutunda bulunur.

Vehbi ilim, İlm-i Ledün boyutudur.

İlimde ise hata, kayma yoktur.

İlim yazılımı varlığın kendisidir, vehbi boyuttur.

Vehbi ilmî varlığın özüne yazan Allah'tır.

Allah, âlim esmasıyla, varlığı var eder ve ilim sıfatını varlığa yazar.

Varoluşun yazılımlarından biri olan ilimle, varlık oluşur, şekillenir.

Örnek vermek gerekirse:

Gözün yaratılışı ve şekillenmesi vehbi ilimlidir.

Gözde yazılı olan, göze ait hakikatler vehbi olarak orada bulunmaktadır.

Göze ait ilim gözün kendisindedir.

Ama, göz doktorlarının gözü incelerken edindikleri bilgilerin kitaplara yazılması, kesbi bilgidir.

Göze ait ilim gözdedir, ama göze ait bilgiler ise kitaplarda, ya da tıp fakültesindeki göz hastalıkları uzmanlarının anlattıklarında vardır.

Gözdeki vehbi ilimde hata yoktur.

Ama, göz adına yazılan kitaplarda hatalar olabilir.

Göz canlı kitaptır ve Allah'ın kitabıdır.

Göz adına kişilerin yazdığı kitaplar ise, kişilere aittir ve hatalar olabilir.

İşte vehbi bilgi, gözün özünde yazılı olan ilimdir.

Kesbi bilgi ise, gözü konu alan kitaplarda yazan bilgiler, dillerden akan sözcüklerdir.

Vehbiyet, vahdet boyutu ile ilgilidir.

Kesbiyet, kesret boyutu ile ilgilidir.

Kesbiyet ciheti de çok iyi anlaşılmalıdır.

Kişinin bedeninde, çevre şartlarından gelen değişimler vardır, ki bu insanın elinde olmayan bir şeydir.

Ama insanın elinde olan, beslenmesinden gelen, davranışlarından gelen, sosyal ilişkilerinden gelen, iyi bir eğitimden gelen değişimler vardır.

Bu her iki cihet de kesbiyet cihetidir.

Onun için kesbiyet cihetine, “sonradan edinilen, sonradan yazılan” denilmiştir.

İnsan bedenindeki “DNA”, sonradan gelen etkenleri aynı zamanda yazarak saklar ve bir sonraki neslin kaderine aktarır.

Bunlar çevresel faktörler de olabilir, hastalıklar da olabilir, eğitimden kazanılan iyi ya da kötü duygu ve düşüncelere kapı açan bilgiler, davranışlar da olabilir.

“DNA” her şeyi kaydeder, saklar ve aktarır.

Onun için atalarımız çok güzel söylemişler:

“Dikkat et, yaptığın söylediğin her şey, gelecekte çocuğunun kaderi olabilir.”

“Dede koruk yemiş, torununun dişi kamaşmış.”

“Ne yaparsan onu bulursun”

“Ne ekersen onu biçersin”

“Ne söylersen, torunun da onu söyler”

“Anne baba hangi yolda yürürse, çocuk da o yolda yürür”

“Anne babanın öfkesi, çocuğuna geçer”

“Dede saz çalmış torun söylemiş”

“Atalar ayak izi bırakır, çocukları o izleri takip eder.”

“Anne gülerse çocuk güler, anne ağlarsa çocuk ağlar”

Atalarımız; “aileler çocukların yaşamlarını şekillendirirler” mesajını vermişlerdir.

İşte kesbi cihet, çocuk doğduktan sonra edindiği duygu düşünce ve davranışlar boyutudur.

Her çocuk annesinden tertemiz doğar.

Çocuğun, duygu ve düşüncelerinin şekillenmesinde aile en önemli etkidir.

Çocuğun beynine ekilen her bilgi, çocuğun duygu, düşünceleri ve davranışlarına yansır.

Çocuğa öğretilen bilgi vardır, çocuğu varlıktaki ilme yönlendirir.

Çocuğa öğretilen bilgi vardır, çocuğu, ayrımcılığa, kibre, zulüm etmeye yönlendirir.

Eğer çocuğa aktarılan bilgiler:

Bölücülüğe, ayrımcılığa, ikiliğe götürüyorsa...

Kendi inancını yüce görmeye, başkalarının inancına hor bakmaya yönlendiriyorsa...

Eksik aramaya, dedikoduya, hasetliğe fesatlığa yönlendiriyorsa...

Egoya, kibre düşürüyorsa...

O çocuk zalimleşir.

O çocuk Tevhîd şuurundan uzaklaştırılır.

Çocuk büyüdükten sonra aklına sokulan algılar sonucu, fahişlik içine düşerse, yani bölücülük içinde olursa insanları:

Şu dinden bu dinden diyerek, inançlarına, ibadetlerine göre ayırır.

İnsanları renklerine, milletlerine, cinsiyetlerine göre ayırır.

İnsanları bu bizden, bu bizden değil diye ayırır.

İnsanları Alevi, Sunni, Bektaşî, Nakşî, Kâdiri, Nurcu diye ayırır

İnsanları Müslüman, Hristiyan, Mûsevi diye ayırır.

Kimini hor görür, kimini yüceltir.

Zengin fakir ayrımı yapar.

Hep bölücülükte kalır, hep ayrımcılık yapar.

Hep varlığın eşya boyutuna göre hareket eder ve git gide zalimleşir.

Oysa çocuk doğduğunda bu bakış açıları onda yoktu.

Allah, çocuğu zalimleşsin diye var etmedi.

Ama aileler, çocukları böyle yetiştirdiler.

İşte bu kesbiyet cihetidir.

Bedenin; hücre hücre, doku doku, organ organ, şekillenmesi yani bir özden yaratılması vehbi boyuttur.

Çocuk doğduktan sonra, ailenin eğitimiyle yetiştirilmesi kesbi boyuttur.

Yani beden varoluşu vehbi, kişinin edindiği bilgilere göre yaşamındaki hâl ve davranışları kesbi boyuttur.

Vücûddaki her organ, Levh-i Mahfûz'da ne yazılı ise ona göre şekillenecektir.

Ama beden doğduktan sonra, yaşadığı çevreye göre, sonradan edindiği her şeyi ayrıca "DNA" ya kaydedecektir.

Beden; çevre şartlarından gelen etkileri, beslenmeden gelen etkileri, öğretimden gelen etkileri, öfkeleri, hiddetleri, gururları, kibirleri, hepsini "DNA" ya kaydedecektir.

Kişinin duyduğu her söz, yaptığı her davranış, gördüğü her eylem, korkuları, sevinçleri hep "DNA" sına kaydedilecektir.

İşte bu sonradan edinilenler, kesbi boyuttur.

"DNA" ya sonradan edinilenlerin yazılımı, bir sonraki nesle aktarılır, bu aktarım da artık vehbi boyut olmuştur.

Çocuk doğduğunda, atalardan gelen tüm duygu, düşünce, hâl ve davranışlar bir tohum misali, bedeninde kayıt altında bulunur.

Çocuk doğduğunda, aile tarafından bu tohumlar sulanırsa, çocukta atalardan gelen duygu ve düşünceler, hal ve hareketler yavaş yavaş ortaya çıkar.

Mesela çocuğun, "DNA" yazılımında atalardan gelen, öfke, kavga, sinirlenmek gibi duygular vardır.

Ya da sevgi, şefkat, yardımseverlik, iyilik yapmak gibi duyguları vardır.

Ama bu duygular bir tohum misali durur.

Ne zaman ki çocuğun anne babası, çocuğun yanında kavga ettiler, sinirli davrandılar, birbirlerine saldırdılar.

İşte bu olanlar sonucu, çocuğun kendinde olan zararlı duygular sulandı, o duyguların yeşermesine sebep oldu.

Ya da anne baba, birbirine iyi davrandılar, ilmî konuştular, hayvanları sevdiler, çiçekleri suladılar, birilerine yardım ettiler.

Bu olanlar da olumlu duyguların çocukta yeşermesine sebep oldu.

Anne baba evde dedikodu yapıyorsa, ya da eve gelenler ile başkaları hakkında dedikodu yapıp, birilerini çekiştiriyorsa, bunu dinleyen çocuk da öyle yetişecektir.

Çocuk anne babadan ne gördüyse, ne duyduysa, ona göre yaşamı şekillenecektir.

Şöyle ibret verici güzel bir hikâyeye vardır:

Bir evde yaşayan, anne baba ve bir çocuk ve çocuğun yaşlı bir dedesi vardır.

Yaşlı dede, hayli halsizleşmiştir, elleri titriyordur, gözleri zor görüyordur.

Aile hep birlikte aynı sofrada yemek yerken, yaşlı dede, yemeği üstüne başına, yerlere döküyordur.

Baba odunculukla geçiniyordur.

Çocuğunu da dağa götürüyor, ona da odunculuk öğretiyordur.

Bir gün baba, dağda odundan tahta kaşık, tahta tabak yapmaya çalışırken, oğlu bunu görür ve sorar: “Baba sen ne yapıyorsun öyle?”

Baba der ki: “Oğlum! Deden yaşlandı, yemek yerken üstüne, sofraya döküyor, ona ayrı bir sofraya kuracağım, deden için tahta kaşık tahta tabak yapıyorum.”

Yine sofraya kurulur, fakat dede ayrı bir sofrada oturur, çocuk buna çok üzülür, için için ağlar.

Çünkü dedenin sevgisi, anne babaya göre daha saf, daha temizdir.

Çocuğun üzerinde bu sevgi kendini hissettirmiştir.

Yine bir gün baba oğul, dağa odun toplamaya giderler.

Ufak çocuk elindeki küçük bir bıçakla, bir odun parçasını oymaya başlar.

Baba sorar: “Oğlum! Sen ne yapıyorsun öyle?”

Çocuk babasına der ki: “Baba! Sen de bir gün dedem gibi yaşlanacaksın ya, yemeği orana burana döküceksin ya, sonra sen de ayrı bir sofrada yemek yiyeceksin ya, işte ben bundan dolayı sana tahta kaşık tahta tabak yapıyorum.”

Bunu duyan baba beyninden vurulmuşa döner.

Baba ne kadar büyük bir hata yaptığını, çocuğuna nasıl kötü bir örnek olduğunu anlar.

Ve akşam yemeğinde, yaşlı babasının elinden öperek, babasını aynı sofraya oturtur.

Torun dedesini aynı sofrada görünce, mutluluktan uçar.

Dedesini yemeği üstüne dökse bile, anne baba yaşanan ibret sonrası, hiçbir şey demezler ve asla dedeyi utandıracak bakış ve davranışta bulunmazlar.

İşte her çocuk anne babadan gördüklerine, duyduklarına göre yetişir.

Onun için Hazreti Muhammed:

“Anne baba ne ise çocuk öyle yetişir.”

“Çocuklarınızı iyi yetiştirin.”

“Çocuklarınızın yanında davranışlarınıza dikkat edin”

“Çocuklarınızın yanında güzel sözler söyleyin.”

“Çocuklarınızın yanında ilmî konuşun, asılsız şeyler, yalanlar konuşmayın”

“Çocuk kimin döşeginde ise anne babası odur.” demiştir.

Yani her çocuk anne babaya göre yetişir.

Müslüman bir ülkede doğan bir çocuk, Hristiyan bir ülkede olan Hristiyan bir anne babaya evlatlık verilse, o çocuk, o ailenin inanç ve ibadetlerine göre yetişir.

Ve ya Hristiyan bir ülkede doğan bir çocuk, Müslüman bir ülkede olan Müslüman bir anne babaya evlatlık verilse, o çocuk, o ailenin inanç ve ibadetlerine göre yetişir.

İşte, çocuğun yetişmesinde etken olan anne babadır, bu kesbi boyuttur.

Ama çocuğun dünyaya gelişinde etken olan Allah'tır, bu vehbi boyuttur.

Çocuğun anne baba tarafından eğitilmesiyle, çocuk zalim olursa, buna Allah'ın kaderi demek, kaderi anlamamaktır ve Allah'a iftira atmaktır.

Çocuğun zalim olmasındaki etkenler, anne baba, toplum ve arkadaşlarıdır.

Allah, hiçbir çocuğu, etrafına zalimlik yapsın diye yaratmamıştır.

KUR'ÂN'DA GEÇEN KADER ÂYETLERİ

Bu bölümde Kur'ân'da geçen kader âyetlerini incelemeye çalışalım.

Her bir âyette sunulan mesajları anlamaya gayret edelim.

Varlığın yaratılışındaki ölçüyü düşünmeye, idrak etmeye çalışalım.

Kamer Sûresi 49: "İnnâ kulle şey'in halaknâhu bi kader."

İnnâ kulle şeyin	: Muhakkak ki biz tüm her şeyi,
Halaknâ hu	: Onu yarattık, halk ettik, varettik,
Bi kaderin	: Bir ölçüyle, planla, takdirle,

Meâli: "Muhakkak ki Biz bütün her şeyi bir ölçüyle halk ettik."

Âyette görüldüğü gibi, yaratılan her şey bir ölçü içinde açığa çıkmıştır.

Her varlığın çok ince bir yaratılış ölçüsü vardır.

Bir taşın oluşu bile, bir nizam içindedir, taştaki atomların, minerallerin ölçüsü, nizamı bellidir.

İşte, tüm bu ölçülerin boyutu kader boyutudur.

Ra'd Sûresi 8: "Allâhu yâlemu mâ tahmilu kullu unsâ ve mâ tegîdul erhâmu ve mâ tezdâd ve kullu şeyin indehu bi mîkdâr."

Allâh yâlemu	: Allah, ilmin sahibi, ilmiyle var eden,
Ma tahmilu	: Ne, değil, şey, taşımak, taşıdığı şey, yüklendiği şey,
Kullu unsa	: Bütün, hepsi, dış, kadın, ünsiyet, bütün dişiler,
Ve ma tegidu	: Ne, değil, şey, azalır, kısa süre,
El erhâmu	: Rahimler, yakınlık, akraba, rahmet,
Ve ma tezdâdu	: Ne, değil, şey, artırır, uzatır, uzundur, geç olma,
Ve kullu şeyin	: Bütün her şey, her şey,
İnde-hu bi mukdarin	: Onun katında, yanında, ölçü, miktar, belirlenmiş,

Meâli: “Allah, bütün dişilerin taşıdığı şeylerdeki ilmin sahibidir. Canlıların rahimlerindeki gebelik süreleri kiminde kısadır, kiminde uzundur ve O’nun katından bütün her şey bir ölçü iledir.”

Gebelik dediğimiz olayda bir bebeğin hücre hücre oluşumu, şekillenmesi, belli bir ölçüye göredir.

Bir bebeğin gebelik süresi, 9 ay 10 gündür.

Bir bebek, belli bir zaman dilimi içinde dünyaya gelir.

Her hayvanın gebelik süresi ölçüsü farklı farklıdır.

Bunlara örnek vermek gerekirse:

Asya Fili: 616 gün

Deve: 390 gün

Eşek: 365 gün

At: 335 gün

İnek: 285 gün

Şempanze: 240 gün

Koyun: 147 gün

Kirpi: 112 gün

Aslan: 108 gün

Kedi: 64 gün

Köpek: 61 gün

Tavşan: 32 gün

Sıçan: 22 gün

Her hayvanın gebelik süresi, kaderin bir yazılımıdır.

Âyette belirtildiği gibi; “Canlıların rahimlerindeki gebelik süreleri kiminde kısadır, kiminde uzundur.”

Her rahimde oluşan bebek, ona yazılan kadere göre şekillenir ve dünyaya gelir.

Furkân Sûresi 2: “Ve halaka kulle şeyin fe kadderahu takdîrâ.”

Ve halaka	: Yarattı, halketti, var etti,
Kulle şeyin	: Bütün her şey, bütün varlık, tüm kâinat,
Fe kaddera-hu	: Sonra, kader, ölçü, nizam, düzen, onu,
Takdir	: Takdir etti, ölçüyle, değer,

Meâli: “Bütün varlığı varedendir. İşte O, bütün düzeni bir ölçü ile varedendir.”

Her varlık kendine yazılan kadere göre açığa çıkar, kendine yazılan kadere göre farklı farklı şekillenir.

Hiçbir varlık kendine yazılan kaderi kendi yazmamıştır.

Allah, her varlığın kaderini o varlığa uygun oluşturmuştur.

En’âm Sûresi 96: “Fâlikul isbâh ve ceale leyle sekenen veş şemse vel kamere husbânâ zâlike takdîrul azîzil alîm.”

Fâlikul el isbâhı	: Sabahı yarıp çıkararak, aydınlığı ortaya çıkararak,
Ve ceale	: Yaptı, kıldı, düzenledi,
El leyle sekenen	: Gece, sükûnet yeri, dinlenme,
Ve e şemse ve el kamer	: Güneş ve Ay,
Husbânen	: Bir ölçü olarak, hesabıyla, hesaplama,
Zâlike takdir	: İşte bu, takdir, ölçü, kader,
El azîz	: Tüm değerlerin yüce sahibi, tüm sıfatların sahibi,
El alîm	: İlmînin sahibi,

Meâli: “Aydınlığı ortaya çıkarandır. Geceyi sükûnet olarak, güneşi ve ayı bir ölçü ile düzenleyendir. İşte tüm sıfatların sahibi, ilmin sahibi olanın takdiri budur.”

Aydınlığın oluşu, gecenin gelişi, Güneş’in, Ay’ın bir ölçü içinde hareket edişi, hep bir kader yazılımasının tecellisidir.

Tüm varlık, ince ince sıfatlarla donatılmış, şekillenmiş, ortaya çıkmıştır.

Kader, yaratılışın ölçüsüdür.

Yeter ki kader hakikatini, varlığın varoluşunda arayalım.

Kaderi, birilerinden duyduğumuz şekilde yorumlamayalım, bizzat varlığın özünden anlamaya çalışalım.

En’âm Sûresi 148: “Seyekûlullezîne eşrekû lev şâallâhu mâ eşreknâ ve lâ âbâunâ ve lâ harremnâ min şey kezâlike kezzebellezîne min kablihim hattâ zâkû besenâ kul hel indekum min

ilmin fe tuhricûhu lenâ, in tettebiûne illez zanne ve in entumillâ tahrusûn.”

Se yekûlu ellezine eşreku	: Söyleyecekler, derler, ortak koşan kimseler
Lev şae Allah	: Eğer, istek, dilek, Allah,
Ma eşrekna	: Değil, şey, ne, ortak koşmak, biz ortak koşmazdık,
Ve la abau na	: Yok, atalarımız,
Ve lâ harremnâ min şey	: Yasak, haram kılmazdık, bir şey,
Kezâlike kezzebe	: Böyle, işte böyle, yalanladılar,
Ellezîne min kabli-him	: Onlardan öncekiler,
Hattâ zaku bese na	: Hatta, tatmak, o halde kalmak, güç, sıkıntı, iyi, biz,
Kul hel inde kum	: De, anlat, bu konuda var mı, nasıl, katınızda, yanınızda, siz,
Min ilmin	: İlimden bir şey, bir bilgi,
Fe tuhricû-hu lenâ	: Öyleyse onu bize çıkarın, ispat edin,
În tettebiûne	: Eğer, olursa, tâbi olmak, uymak,
İllâ ez zanne	: Ancak zanna, tahmine, önceden gelen inanca dayalı,
Ve in entum illa tahrusun	: Eğer, siz, ancak, sadece, yalan, asılsız, temelsiz,

Meâli: “Ortak koşan kimseler derler ki: Eğer Allah isteseydi, biz ve atalarımız ortak koşanlardan olmazdık ve haram şeylerde kalmazdık. İşte onlardan öncekiler de böyle yalanlarda kaldılar. Hatta Bizi anlayamayıp güçlü sıkıntılı hâllerde kaldılar. De ki: Bu söyledikleriniz hakkında sizin katınızda bir ilim var mı? Eğer varsa onu bize ispat edin. Fakat siz yalnızca zanna uydunuz ve sizlerin söylediği sadece asılsız şeylerdir.”

Buradaki âyeti incelediğimizde, müşriklerin yaptıkları kötülüklerinin, Allah’ın kaderi olduğuna inandıklarına dair bir açıklama vardır.

Aynı âyette, bu inancın bir zandan ibaret olduğu, yani atalardan gelen inanca dayalı bir zan olduğu, ilme dayalı olmadığı bildirilir.

Kader, zanna dayalı, duyuma dayalı asla öğrenilemez.

Kaderi öğrenme yeri, varlığın bizzat kendi özüdür.

Kötülükleri, Allah'a isnat ediyorsak, Allah'ın yazgısı olarak görüyorsak, varlığın varoluş ölçüsüyle, aileden gelen inanca dayalı bilgileri karıştırıyoruz demektir.

Kaderi anlamamanın yolu ilimdir.

Allah'ın varlıktaki ilmini takip eden, kader hakikatine erişecektir.

Âl-î İmrân Sûresi 145: "Ve mâ kâne li nefsin en temûte illâ bi iznillâhi."

Meâli: Bir kimseye gelen ölüm, ancak Allah'ın yetkisindedir."

Bu âyeti dikkatlice yorumlarsak.

İnsan ölümlüdür. Ölüm insana mutlaka gelecektir.

Fakat bunu çok dikkatli yorumlamalıyız.

Kişinin başına gelen kazadan dolayı olan ölümlerde kulun tedbiri önemlidir.

Depremler, yangınlar, kazalar, hastalıklar çok iyi okunmalıdır.

Japon bilim insanları depremlere sebep olan fay hatlarını iyi okurken, bunu okumayan toplumların başına gelen ölüm felaketlerini çok iyi anlamaya çalışmalıyız.

Her varlığın kendi içinde bir ölçüsü vardır, varlık o ölçü ile çalışır, o ölçü ile sürüp gider.

Rüzgârın, Havanın, Ateşin, Suyun, Toprağın, her birinin kendi sisteminde ince ince ölçüler vardır.

Bunların her birinin, diğeriyle birleşmesi de belli bir ölçüyle olur ve bu birleşimde belli bir ölçüyle hareket eder ve yeni bir oluşumla işleyişine devam eder.

Bakara Sûresi 164: "İnne fî halkıs semâvâti vel ardı vahtilâfil leyli ven nehâri vel fulkilletî tecrî fil bahri bimâ yenfeun nâse ve mâ enzelallâhu mines semâi min mâin fe ahyâ bihil arda ba'de mevtihâ ve besse fihâ min kulli dâbbe ve tasrîfir riyâhu ves sehâbil Mûsâhhari beynes semâi vel ardı le âyâtin li kavmin yakılûn."

İnne fi halkı	: Muhakkak, halk oluş, yaratılış, varoluş,
El semâvât ve el ard	: Semalar, gökler ve yeryüzü,
Ve ihtilâf	: Farklılık, değişiklik,
El leyl ve el nehar	: Gece ve gündüz, karanlık ve aydınlık,
Ve el fulki	: Sonsuzluk, yörünge, astronomi,
Elleti terci fi el bahri	: Ki o, vardır, akar, gider, sonsuzluk, ilmin sonsuzluğu,
Bima yenfeu el nase	: Şeyler, sebebiyle, fayda, yarar, insanlar,
Ve mâ enzele Allah	: Şey, ne, değil, indirmek, sunmak, Allah,
Min es semai min main	: Semadan, gökten, su, ilim,
Fe ahya bi-hi el ard	: Böylece, hayat, dirilik, onunla, yeryüzü,
Bade mevti-hâ	: Sonra, nutfe, tohum, orada,
Ve besse fiha min kulli	: Yayı, yayıldı, ortaya çıktı, hepsi, bütün,
Dâbbetin	: Tüm varlık, hareket eden, hareketlilik,
Ve tasrifi	: Şekil vermek, bozmak yeniden yapmak, değiştirmek, tasarruf, evirip çevirmek, düzenlemek,
El riyâhı	: Esmek, rüzgâr,
Ve el sehabi el mûsâhhar	: Bulutlar, bir ölçü içinde, bir nizamda, bir halde, bir kader ölçüsü içinde,
Beyne el semâi	: Arasında, sema, gökyüzü,
Ve el ardı	: Yeryüzü, toprak, beden,
Le âyetin	: Elbette, âyet, işaret, delil,
Li kavmin yakılun	: İçin, kimseler, topluluklar, akıl eden, düşünen,

Meâli: “Muhakkak ki göklerin ve yerin halk oluşunda, gece ve gündüzün farklılığında ve bunların bir yörüngede hareket edişinde, ki bunlarda insanların bir bilgi ile faydalandığı şeyler vardır. Allah’ın gökten suyu sunmasında, böylece yeryüzünün hayat bulmasında, sonra da ondan tohumlar olmasında, bütün varlığın hareketinde, rüzgârın esmesinde ve bulutların bir ölçü içinde gökyüzünde hareket etmesinde, yeryüzünde olan her şeyde, elbette akıl edip düşünen insanlar için deliller vardır.”

Bu âyeti incelediğimizde de anlıyoruz ki, yerde olan ne varsa, gökte olan ne varsa, her şey belli bir ölçü ile halk olmuştur.

Bulutların oluşmasında, rüzgârın derece derece hareketliliğinde, bulutların hareket edişinde, hep belli bir ölçü vardır.

Yağmurun yağmasında, yağmurla toprağın buluşmasında, toprakta tohumların yeşermesinde, hep belli bir ölçü vardır.

Bulutların kaderi yağmur taşımaktır, yağmurun kaderi yağsam vermektir.

Rüzgârın kaderi; bulutları, havayı, sıcaklığı, yağmuru hareket ettirmektir.

Gece ve gündüzün gelişinde, zamanın akışında, her varlığın hiç durmadan devam eden hareketliliğinde, Dünya'nın dönüşünde, Güneş'in ışığını verişinde, Ay'ın Dünya etrafında dönüşünde, hep belli bir kader, yani belli bir ölçü vardır.

Yeryüzünde olan her şeyde, her şeyin oluşumunda, sürecinde elbette bir ölçü vardır.

Yeter ki bizler, bize verilen akli kullanalım, varlığın özünde olan ölçüyü anlayalım.

Bakara Sûresi 236: "Lâ cunâha aleykum in tallaktumun nisâe mâ lem temessûhunne ev tefridû lehunne farîdât ve mettiûhunne al el mûsîi kaderuhu ve al el muktiri kaderuhu metâan bil marûf hakkân al el muhsinîn."

La cunaha aleykum	: Artık, yok, vebal, günah, hata, üzerinizde,
În talaktum	: Eğer, bırakmak, ayrılmak,
El nisae	: Nefsini anlama yolunda olan,
Ma lem temessû-hunne	: Değil, şey, ne, değil, temas, dokunma, yakınlaşmak, onlar,
Ev tefridu lehunne	: Ya da, veya, yüklemek, şart, karşılık, teklik, onlara,
Faridaten	: Görev, hizmet, mehir,
Ve mettiû-hunne	: Meta, fayda, yarar, onlar,
Alâ el mûsîi	: Genişlik, rahatlık, zenginlik, bilgilendirmek,
Kadere hu	: Ölçü, kudret, o, muktedir olan,
Ve ala el muktiri	: Üzerine, için, hakkında, fakir, kıt, yetersiz, bilgisiz,

Kaderu-hu	: Ölçü, kudret, o, muktedir olan,
Metâan	: Metâ, fayda, yarar, yardım,
bi el maruf	: İrfaniyet, bilgili, iyi olan,
Hakk	: Hak olan, doğru, gerçek, mecburi, farzdır,
Alâ el muhsinîne	: Muhsinlere, iyilik yapan, lütuf, sunan, veren, ihsan eden,

Meâli: “Nefsini anlama yolunda olanların cehaletten ayrılma-
ları için, onların hallerine temas etmeden yardım etmenizde ya
da onların yapması gerekenleri sunmanızda size bir vebal yok-
tur. Onları, bir ölçü içinde hakikatlerden bilgilendirerek fayda-
landırın. Bilgisizlik içinde olanlara, bir ölçü içinde irfâniyetle
yardım etmek, Muhsinlerin üzerine farzdır.”

Bu âyette kader kelimesi iki defa geçer.

Bu âyette, Kâmil kimselerin; hakikati anlama yolunda, yani
nefsini tanıma yolunda olanlara, bir ölçü içinde hakikatleri an-
lamaları için yardım etmeleri tavsiye edilir.

Buradaki hassasiyet, nefsi tanıma yolunda olanların atalar-
dan getirdikleri; ayrımcılık, hor görücülük, kendini yüce görmek
gibi duygu ve düşüncelerini bırakmalarına yardımcı olmaktadır.

Ve onların getirdiği o duygulara hiç bulaşmadan, bir ölçü
içinde hakikat bilgilerini sunma hassasiyetidir.

Bu âyette geçen “Nisâ” kelimesi, genelde kadın olarak çevrilir.

Müellifler genelde, nisâ kelimesini kadın, nâs kelimesini in-
san ya da erkek olarak çevirir.

Dikkatlice incelediğimizde, “Nisâ- النَّسَاءُ” kelimesi ve “Nâs-
النَّاسُ” kelimesi, aynı harflerle yazılır, yani “Nun-Sin-Elif” harf-
leri ile yazılır.

Nisâ; “Nun-Sin-Elif” harfleri ile yazılır.

Nâs; “Nun-Elif- Sin” harfleri ile yazılır.

Nisâ kelimesinde “Elif”, nun ve sin’den sonra yazılır.

Nâs kelimesinde “Elif”, nun ve sin arasında yazılır.

Nisâ; nefsinı tanıma yolunda olan, nas olma yolunda olan, insan makamı yolunda olan demektir.

Nâs; nefsinı tanımış olan, nas olmuş, insan makamına ermiş, kendi vücûd değerlerinin sahibini anlamış olan demektir.

Âyette: “Bilgisizlik içinde olanlara, bir ölçü içinde irfâniyetle yardım etmek, Muhsinlerin üzerine farzdır” mesajından sunulan uyarı; kendini bilmek isteyenlere, belli bir ölçü içinde, hakikatleri anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Nefsinı tanıma yolunda olanlar, bir edep içinde oldukları zaman, makam makam nâs olma yolunda yol alırlar.

Bakara Sûresi 117: “Bedûs semâvâti vel ard ve izâ kadâ emren fe innemâ yekûlu lehu kun fe yekûn.”

Bediu	: Eşsiz, estetik, örneksiz, çok güzel, ilk olan,
El semâvât ve el ard	: Gök, ulvi âlem ve yeryüzü, toprak,
Ve iza kada emren	: Olduğunda, takdir, kader, oldu, emir, iş, hüküm,
Fe innema yekulu	: O zaman, böylece, ancak, sadece, söyler,
Lehu kun fe yekun	: Ona, ol, böylece, olur, oluşur,

Meâli: “Gökleri ve yeri estetik bir halde vareden O’dur ve işleyiş O’nun takdirindedir, ona sadece ol der, böylece olur.”

Göklerin ve yerin bir estetik içinde varoluşu, bir kaderin açılımıdır.

Ol emri ve oluş emri “Kun fe yekun” Allah’ın takdiridir.

Takdir, kader kelimesinden gelir.

Bakara Sûresi 210: “Hel yenzurûne illâ en yetiyehumullâhu fı zulelin minel gamâmi vel melâiketu ve kudiyel emr ve ilâllâhi turceul umûr.”

Hel yenzurûne	: Bakıp görmezler mi?
İlla en yetiye hum Allah	: Ancak, sadece, gelmesi, sunulması, Allah,
Fi zulalin min el gamâmi	: Gölge, semayı örten, bulut, nuru ile kaplanmak, örtülü,
Ve el melâiketu	: Güç kuvvet, her varlıktaki güç, melekler,
Ve kudiye el emr	: Takdir, kader, düzen, tamamlamak, işleyiş,

Ve ilâ Allâh turceu : Ancak, Allah'a, aslına, döndürülür,
döndürüp durur,
El emr : İş, işleyiş, hüküm, varlıktaki işleyiş,

Meâli: "Allah'ın onlardaki tecellilerini, tüm varlığın O'nun nuruyla kaplandığını ve her varlıktaki gücü ve işleyişin takdirini ve bütün varlıktaki işleyişi her an Allah'ın döndürdüğünü, bakıp da görmezler mi?"

İnsan görmek için bakmalıdır.

Tüm varlığın işleyişini anlamak için bakmalıdır.

Varlığın iç yüzüne bakmalıdır.

Varlığın dış yüzünün nasıl şekillendiğine bakmalıdır.

Her varlıkta olan işleyişi anlamak için bakmalıdır.

Varlığın işleyişindeki muhteşem kader akışını anlamak için bakmalıdır.

Tüm varlıkta her an olmakta olan işleyişin, nasıl bir kudretle yapıldığını bakıp görmelidir.

Kudret de kader kelimesinden gelir.

Âl-î İmrân Sûresi 47: "Kâlet rabbi ennâ yekûnu lî veledun ve lem yemesenî beşer kâle kezâlikillâhu yahluku mâ yeşâ izâ kadâ emren fe innemâ yekûlu lehu kun fe yekûn."

Kâlet rabbi : Dedi, Rabbim,
Enna yekunu : Nasıl, olur,
Lî veledun : Benim çocuğum, evlat, döl, doğuş, yavru,
Ve lem yemesen-nî beşer : Değil, bana dokunmadı, beşer, insan,
Kale kezâliki : Dedi, bildirildi, işte böyle, bunun gibi,
Allâh yahluku : Allah, halk eder, yaratır,
Mâ yeşâu : Ne, şey, değil, ister, dilediği şey,
İzâ kadâ emren : Olduğu zaman, takdir, kader, istedi, iş, hüküm,
Fe innemâ : Böylece, sadece,
Yekûlu lehu kun : Der, denir, ona, ol, hemen, olur,
Fe yekun : Böylece, hemen, olur,

Meâli: “Dedi ki: Rabbim! Bir beşer bana temas etmiş değilken, benim evladım nasıl olur? Bildirdik: Yaratılış Allah’ın isteğiyledir. İşleyiş takdir edildiğinde, artık ona ol der, o böylece olur.”

Varlıktaki işleyiş, bir kader ölçüsüdür.

Çocuğun hücre hücre oluşumu, dünyaya gelişi, bir yazılımın tecelli etmesiyledir.

“Bir beşer bana temas etmiş değilken, benim evladım nasıl olur?” âyetinde belirtilen mesajı çok iyi düşünmeliyiz.

Acaba buradan belirtilen mesaj; gün gelecek, anne yumurtası, anneden alınan bir hücre ile döllenecek olabilir mi?

Ankebût Sûresi 62: “Allâhu yebсутur rızka li men yeşâu min ibâdihî ve yakdiru leh innallâhe bi kulli şeyin alîm.”

Allâhu yebсутu el rızka	: Allah, genişletir, nimeti rızık, sıfatlar,
Li men yeşau	: İsteyen kimseler için, istekli olanlar,
Min abid hi	: Kullarından, ona kulluk eden,
Ve yakdiru lehu	: Takdir eder, düzenin takdirini, ölçü, düşünmek,
İnne Allah bi kulli şey	: Muhakkak, Allah, bütün her şey,
Alîm	: İlmin sahibi,

Meâli: “Allah, bütün kâinatı sıfatlarıyla yayıp döşeyendir. Kullarından isteyen kimseler için, hakikatlere ulaşmak ve O’nun varoluştaki takdir sahibi olduğunu anlamak vardır. Muhakkak ki bütün her şeydeki ilmin sahibi Allah’tır.”

Bütün kâinatı, sıfatlarıyla bir ölçü içinde yayıp döşeyen Allah’tır.

Allah, bütün kâinatta kendi kaderini tecelli ettirir.

Varoluştaki takdir sahibi O’dur.

İlmindeki takdir sahibi O’dur.

O’nun takdiri O’nun kaderidir.

Gönlü ve aklı, çocuk saflığında temiz olanlar bu kaderi anlayacaktır.

Mâide Sûresi 34: “İllellezîne tâbû min kabli en takdirû aleyhim fâlemû ennallâhe gafûrun rahîm.”

İllâ ellezîne	: Ancak, sadece, başka, o kimseler,
Tâbû min kabli	: Tövbe, yaptığı hatayı anlayıp dönene, önceden,
En takdir aleyhim	: Ölçü, takdir, değer, tecelliler, onlara, kendilerinde,
Fe âlemû	: Artık, biliniz, idrak edin,
Enne Allâh gafur	: Muhakkak, Allah, mağfiret, bağışlayan,
Rahim	: Varlığı özünden var eden,

Meâli: “Ancak önceden kendi yaptıkları hataları anlayıp dönen, kendilerinin nasıl bir ölçü içinde yaratıldığını anlayan kimseler başka. Artık, Allah’ın mağfiret eden, varlığı özünden var eden olduğunu bilin.”

İnsanın vücûdu hücre hücre bir ölçü içinde yaratılmıştır.

İnsan, kendi vücûdunun ve varlığın vücûdunun nasıl yaratıldığını anlayabilmesi için, bir tefekkür bir idrak içinde olmalıdır.

İnsan öncelikle tövbe etmelidir, yaptığı hataları anlayıp onlardan dönmeli ve bir daha günaha düşmemeye gayret göstermelidir.

Günah: Hata demektir, zarar vermek demektir, hak yemek demektir.

Tövbe, yaptığı hatayı anlayıp bir daha o hataya dönmemektir

Tövbe: Günahlardan dönmeye söz vermek, dönmek, vazgeçmek, terk etmek, pişmanlık duymak gibi anlamlara gelir

Tövbe; kişinin, bilerek ya da bilmeyerek kendisine ya da çevresine ya da başka kişilere yaptığı kötülüğü görmesi ve gerçekten pişman olarak, bir daha böyle kötülükler yapmamak için Allah’a söz vermesidir.

Tövbe; gafleti, gıybeti, kibri, bilmişliği, kalp kırmayı, dedikodu-yu çekiştirmeyi, iftirayı, yalanı, kul hakkı yemeyi, hasetliği, fesatlığı, zararlı şeyler içinde olmayı terk etmenin adıdır.

Tahrîm Sûresi 8: “Tevbeten nasûhâ” “ İçten samimi tövbe edin.”

Samimi içten tövbe edip, bir daha günaha dönmeyen kimse, yaratılışın takdirini yavaş yavaş anlar.

Hakikatleri anlamak isteyen bir kimse, öncelikle tövbe etmelidir.

Tövbe kişiye edep kapısını açar, edep içinde olana hakikatler tebliğ edilir.

İnsan, kendinin nasıl var olduğunu her zaman düşünmelidir.

İnsan, varlığın, nasıl bir kader içinde var olduğunu her zaman düşünmelidir.

En'âm Sûresi 91: "Ve mâ kaderûllâhe hakka kadrihî iz kâlû mâ enzelallâhualâ beşerin min şey kul men enzelel kitâbellezî câe bihî mûsâ nûren ve huden lin nâsi tec'alûnehu karâtîse tubdûnehâ ve tuhfûne kesîrâ ve ullimtum mâ lem ta'lemû entum ve lâ âbâukum kulillâhu summe zerhum fi havdîhim yelabûn."

Ve mâ kaderû Allâh	: Takdir edemediler, bilemediler, ölçü, Allah,
Hakk kadri hi	: Hak, gerçek, hakikatler, kadr, kıymet, değer, kudret, o
İz kalu mâ enzele Allâhu	: Dediklerinde, indirmede, sunmadı, Allah,
Alâ beşerin minşey	: Üzerine, beşer, insan, bir şey,
Kul men enzele	: De, kim, kime ait, sundu, indirdi, nüzul etti,
El kitab	: Kitap, tüm varlık kitabı, kutsal sözler,
Ellezi cae bi hi	: Ki o, geldi, getirdi, sundu, onu, onda, onun içinde,
Mûsâ nur	: Mûsâ, Nur, aydınlatıcı, ışık, açıklama, yol bulma,
Ve huden li en nâsi	: Yol gösterme, insanlara, insanlar için,
Tecalûne hu	: Onu yapıyorsunuz, sunduğunuz, kıldığımız,
Karatise tubdûne hâ	: Sayfalar, kâğıtlar, belge, açığa çıkartan, açıklama, onu,
Ve tuhfûne kesiran	: Bilmediğiniz, gizliyorsunuz, çoğu,
Ve ullimtum	: Size öğretildi, bilmediğiniz şeyler,
Entum ve la âbâu kum	: Siz ve yok, atalarınız, babalarınız,
Kul Allâh	: De, anlat, Allah,
Summe zer hum	: Sonra, artık, bırak, uyma, terk et, onlar,
Fi havdî him yelabun	: İçinde, oyun, dalma, oyalanma, oynama, önemsememe,

Meâli: “Allah’ı takdir edemediler. O değerlerin hakikatlerini anlayamadılar. Allah bir beşere bir şey sunmadı dediler. De ki: Tüm varlığı bir kitap olarak sunan kimdir? Ki onun içinde hakikatler sunuldu. Mûsâ o hakikatlerle yol buldu. İnsanlar için tüm varlık kitabı her an yol gösterir. O size sunulanları okuyup incelediğinizde hakikatlere ulaşırsınız. Siz ve atalarınızın bilmediği birçok hakikatleri sizlere öğreten kimdir? De ki: Allah’tır. Artık bir oyalanma, önemsememe içinde olanlara uyma.”

Âyette geçen “Allah’ı takdir edemediler” uyarısı, kader hakikatini anlayamadılar, Allah’ın varlığı bir ölçü içinde nasıl yaratıldığını idrak edemediler, uyarısıdır.

İnsan, Allah hakikatini, canlı kitap olan varlık kitabını okuduğunda az çok anlayacaktır.

Varlık kitabı, insanlara en güzel göstericidir.

İnsan, varlık kitabında olan, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji boyutunu okuyabildiğinde, kader hakikatini anlayacaktır.

Varlığın bir ölçü içinde, nasıl şekillendiğini anlamak, ancak varlığın oluşumundaki hakikatlere erildiğinde mümkün olacaktır.

Allah’ın “Hûdâ” esması, yani yol gösterme esması, varlık kitabından her an tecelli etmektedir.

Yeter ki insan yönünü, önce kendi vücûd kitabına, sonra varlık kitabına döndürsün.

İnsan, kendi iblisini, şeytanını tanımadığı, onları esir almadığı müddetçe, Allah hakikatine eremeyecektir.

En’âm Sûresi 2: “Huvellezî halakakum min tînin summe kadâ ecelâ ve ecelun musemmen indehu summe entum temterûn.”

Huve ellezi	: O, ki o
Halaka kum	: Sizi yarattı, halketti,
Min tinin	: Özünden, toprak, nemli toprak,
Summe kada ecel	: Sonra, takdir, hüküm, yapmak, ecel, belli bir vakit,
Ve ecel musemmen	: Ecel, vakit, belirli, isimlendirilmiş,

İnde hu : Katında, ait, ona ait,
Summe entum : Sonra, siz, kuşku, şüph, tereddüt,
temterun

Meâli: “Ki O’dur sizi özünden halkeden. Sonra belli bir vakit takdir eden ve belirlenmiş vakit O’na aittir. Böyle iken siz şüphelerde kalıyorsunuz.”

Her insan bir zaman dilimi içinde yaşar ve ölür.

Aynı zamanda her bitkinin, hayvanın bir yaşam süreci vardır.

Kimi canlının yaşam süresi bir gündür, kiminin bin yıldır.

Bazı sinek, böcek türlerinin yaşamları bir gündür.

İnsan vücûdunda akyuvarlardan olan nötrofil hücreleri iki gün yaşarlar.

İnsan gözündeki lens hücrelerinin ömrü, insanın ömrü kadardır.

Beyin hücrelerimiz, iki yüz yılın üstünde yaşayabilirler.

Kemikler ölümden sonra bile yaşamaya devam ederler.

140 milyon yıllık dinazor kemiği bulunduğunda, o kemiğin yaşı tespit edildiğinde anlarız ki, kemik kendi içinde yaşamaya devam ediyordu.

Ağaçlardan, 4 bin, 5 bin yıl yaşayanlar vardır.

Karpuz, kavun, gibi bazı bitkiler 4, 5 ay yaşarlar.

İncelediğimizde anlıyoruz ki her varlığın farklı bir ecel yolu vardır.

İşte, her varlığın belli bir zaman takdiri Allah’ın kader tecellisidir.

En’âm Sûresi 58: “Kul lev enne indî mâ testacilüne bihî le kudiyel emru beynî ve beynekum vallâhu âlemu biz zâlimîn.”

Kul lev enne indi : Anlat, eğer, mutlaka, yanımda, katımda, bana ait,
Ma testacilüne bihi : Şey, ne, değil, siz acele ediyorsunuz, onu,
Le kudiyel emru : Elbette, takdir, yerine getirme, ortaya çıkarma,
El emr : İşleyiş, hükümler, iş,
Beyni ve beyne-kum : Beni ve sizi, bizleri, aramızda,

Ve Allâh e âlemu : Allah, bilir mi, ilmin sahibi,
Bi el zalimin : Zalimler, kötülük yapanlar, zarar verenler,

Meâli: “Anlat: Eğer benim söylediğim o hakikatler hakkında acele etmeseydiniz, elbette beni de ve sizi de işleyişi ile ortaya çıkarana anlardınız. Zalimler Allah’ı bilebilirler mi?”

Bu âyette geçen uyarı, zalim kimseler kaderi anlayamazlar, Allah’ı bilemezler uyarısıdır.

Her varlığın, bir işleyiş içinde, belirli bir hükümler içinde ortaya çıkması, kader boyutudur.

İnsanın bunu anlayabilmesi için, aklında zerre kadar zulüm etme duygusunun olmaması gerekir.

Onun için âyette zalimlikten kurtulmak gerektiği belirtilir.

İnsan, zalimlik duygu ve düşüncesi taşımamalıdır.

Aklında olan zalimlik duygusunu tetikleyen her türlü ayrımcılık, öteleme, hor görme bilgisinden kurtulmalıdır.

Zalimlik içinde olan kimseler, varoluşun hakikatlerine eremezler.

En’âm Sûresi 60: Ve huvellezî yeteveffâkum bil leyli ve yâlemu mâ cerahtum bin nehâri summe yebasukum fihi li yukdâ ecelun musemmâ summe ileyhi merciukum summe yunebbiukum bimâ kuntum tamelûn

Ve huve ellezi yetevefa kum : O, ki o, sevgiyle bağlanma, teslim olma, ölüm, siz,

Bi el leyli : Geceleyin, karanlık,

Ve yâlemu : İlmin sahibi, bilmek, âlim olan,

Mâ cerahtum : Açtığınız şeyler, yapmak, çalışmak,

Bi el nehar : Gündüz, aydınlık,

Summe yebasu kum fihi : Sonra, diriltir, beas, ortaya çıkma, siz, onun içinde,

Li yukdâ : Takdir, kadâ, istenen, olması için,

Ecel musemma : bir zaman dilimi, belirlenmiş zaman,

Summe ileyhi merciu kum : Sonra, ona, kaynak, dönüşünüz, ashınız, kaynak, siz,

Summe yunebbiu-kum	: Sonra, haber veren, bildiren, bilgiler sunan, siz,
Bimâ kuntum tamelun	: O şeyi, siz oldunuz, yapıyorsunuz, çalışma, amel,

Meâli: “Sizi geceleyin uyku halinde bir teslimiyet içinde ol-
duran, gündüz yaptığımız bütün şeylerdeki ilmin sahibi olan, tak-
dir edilmiş bir zaman içinde sizi dirilik içinde tutan O’dur. Sonra
siz aslınız olan O’na dönersiniz. Sonra yaptığınız bütün şeyler-
den hakikatleri size her an bildiren O’dur.”

Bu âyette sunulan mesaj, uykumuzun da Allah’ın yazdığı bir
kader olduğudur.

Bedenimizin bir dirilik içinde yaşaması da bir kader yazı-
lımıdır.

Her varlıktan sunulan hakikatler de kaderin bir boyutudur.

Enfâl Sûresi 44: “Ve iz yurîkumûhum izilte kaytum fî ayuni-
kum kalîlen ve yukallilukum fî ayunihim li yakdîyallâhu emren
kâne mefûlâ ve ilâllâhi turceul umûr.”

Ve iz yurikumu hum	: Gösterdiğinde, bildiriyor, görme, bakma, onlar,
İz ilte kaytum	: Bir araya geldiğinizde, karşılaşma, tanışma,
Fi ayuni-kum kalilen	: Aynılık, bakış, gözler, eş, benzer, az, küçük, önemsiz,
Ve yukallilu-kum	: Azaltır, düşürür, küçültür, siz,
Fî ayuni him	: Aynılık, gözler, görmek, eş, bakış, bir, onlar,
Li yakdiye Allah	: Ortaya çıkma, vuku, takdir, hüküm, Allah,
Emr kâne mefûlen	: İş, işleyiş, hüküm, oldu, fail olan, yapan,
Ve ila Allah turceu el emr	: Allah’ta döndürülme, işler,

Meâli: “O halde olanlarla bir araya geldiğinizde, onlara ha-
kikatleri bildirdiğiniz zaman, sizi önemsemez bir bakış içinde
olurlar ve onlar bakışlarıyla sizi küçük görürler. Yine de siz on-
lara: Tüm varlığın açığa çıkmasında takdir sahibi olan Allah’tır

ve tüm varlığın işleyişinde fâil olan ve tüm işleri her an döndüren Allah'tır, diye hakikatleri anlatın.”

Her varlıkta fâil olan Allah'tır.

Tüm varlığı işleyişle hareket ettiren Allah'tır.

Takdir sahibi olan Allah, kaderin tecellisini, her varlıkta en güzel bir şekilde gösterir.

Varlığa hor bakanlar, insanları küçük görenler, kader hakikatini anlamak için düşünmezler.

Kendi bildiklerinin iddiasında kalıp, başkalarını kâfir görenler, kader hakikatine eremezler.

Sebe Sûresi 11 “Enimel sâbigâtın ve kaddir fîs serdi vamelû sâlihâ innî bimâ tamelûne basîr.”

En imel	: Yapmak, işleyiş, çalışma, varlıkta olan işleyiş,
Sabigat	: Geniş, mükemmel, eksiksiz, zırh ,
Ve kaddir	: Kader, takdir, tahmin, ölçü, kudret sahibi,
Fi el serdi	: Örmek, anlatı, sağlam yapmak, örülmüş, düzenlenmiş,
Ve amelu saliha	: Salih amel, iyi çalışma,
İnni bima tamelun	: Ben, yaptığınız şeyler,
Basir	: Gösteren, bildiren, hakikatleri gösteren,

Meâli: “Varlıkta olan işleyişin mükemmelliğini ve ölçüyü anlayın ve dosdoğru hakk yolunda çalışın. Muhakkak ki Ben yaptığınız şeylerden sizlere her an hakikatleri gösteririm.”

Bu âyette de belirtilen; varlığın kendinde olan işleyişi anlayan, kaderi anlayacaktır, uyarısıdır.

Varlığın kendinde olan işleyiş, kaderin fiil, fâil boyutudur.

Varlıkta olan işleyişi anlamak, kader hakikatini anlamaya kapı açar.

Bir kişi sorsa: “Kaderi layıkıyla nasıl anlarız?”

Ona şöyle denilebilir: “Varlığın kendinde olan işleyişi anlasak kader hakikatini anlarız.”

İlim, kaderin anlaşılmasını sağlar.

Sebe Sûresi 18: “Ve cealnâ beynehum ve beynel kurelletî bâ-reknâ fihâ kuren zâhireten ve kaddernâ fihes seyr sîrû fihâ leyâ-liye ve eyyâmen âminîn.”

Ve cealna beyne hum	: Kıldık, yaptık, sunduk, düzenledik, onların aralarında
Ve beyne el kur	: Arasında, belde, çevre,
Elleti barekna	: Ki o, bereketlendirdik, nimet, verimli,
Fiha kuren	: Orada, belde, buldukları yer, köy,
Zahireten	: Zahir, görünen, hakikatler görünür bir şekilde
Ve kadderna fiha	: Kader, nizam, takdir ettik, ölçü, orada,
El seyr	: Seyir, yürüme, dolaşma,
Siru fiha	: Dolaşın, seyir, gezmek, araştırmak, orada,
Leyaliye ve eyyamen	: Gece ve gündüz, günler, aydın, güzel,
Aminin	: Emin, inanmış,

Meâli: “Ki onların yaşadığı çevreleri apaçık bereketlendirdik, onları ve onların çevrelerinde bulunan her şeyi hakikatleri gösterir bir şekilde düzenledik. Artık orada bir ölçüyle var ettiğimiz şeyleri seyredip anlayın, gece ve gündüz emin oluncaya kadar hakikatleri araştırın, anlayın, diye bildirdik.”

Varlığın bir ölçü içinde çeşit çeşit şekillenmesi, her varlıktan hakikatlerin sunulması, kaderdir.

İnsan, varlığın nasıl bir ölçü içinde oluştuğunu anlamalıdır.

İnsan yönünü, varlığın nasıl düzenlendiğini anlamak için, varlığın kendisine döndürmelidir.

Canlı kitap olan varlığı okuyan muhakkak ki kader sırrını anlayacaktır.

Sebe Sûresi 36: “Kul inne rabbî yebсутur rızka limen yeşâu ve yakdiru ve lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemûn.”

Kul inne rabbi	: De, muhakkak rabbimiz, hepimizi vücûdlandırın,
Yebсутur el rızk	: Genişletir, kolaylık sunar, rızık, nimet, fayda, sıfat,
Li men yeşau	: İçin, kim, kimse, isteyen, ister,
Ve yakdiru	: Takdir eder, ölçüyle, kader, intizamla,

Ve lâkin ekser el nas : Lâkin, fakat, çoğu, insanlar,
Lâ yâlemûn : Bilemiyorlar, ilim üzere hareket etmiyorlar,

Meâli: “De ki: Muhakkak ki Rabbimiz bütün kâinatı sıfatlarıyla yayıp döşeyendir. İsteyen kimseler için hakikatlere ulaşmak ve O’nun varoluştaki takdir sahibi olduğunu anlamak vardır. Fakat insanların çoğu bilemiyorlar.”

Bu âyette geçen “La yâlemûn, bilemiyorlar” diye çevrilse de “İlim üzere hareket etmiyorlar” diye çevirmek, daha uygun düşecektir.

Hakikatleri anlamak, ancak ilimle olacaktır.

Kişi ilimden ayrılmamalı, aslı olmayan şeylere kapılmamalıdır.

İlim üzere hareket eden, kader hakikatini daha iyi anlayacaktır.

İlim üzere hareket etmeyen, kader hakkında doğru olmayan yorumlarda kalacaktır.

Yâ-Sîn Sûresi 39: “Vel kamere kaddernâhu menâzile hattâ âdek el urcûn il kadîm.”

Ve el kamere : Kamer, Ay,
Kadder na hu : Bir ölçü ile, evre, bir takdir, biz, o,
Menâzile : Menzil, mesafe, bir menzil,
Hatta ade ke : Hatta, döndü, gibi,
El urcuni : Meyletmek, eğilmek, yay,
El kadim : Eski hâli, asli hâli, ulaşan, varan,

Meâli: “Ay da bir menzil içinde ölçümüzle hareket eder. Hatta bir yay gibi görünüp sonra asli haline döner.”

Ay’ın hiç şaşmadan belli bir menzil içinde hareket edişi, Dünya’nın etrafında dönüşü, ona yazılan kaderin tecellisidir.

Ay’ın hilal’den dolunaya dönüşü, Dünya’nın onun üzerine düşen gölgesi ile ilgilidir.

Kâmil insanlar; Ay’ı talebeye, Dünya’yı Mürşid-i Kâmil’e, Güneş’i Allah’ın zâtına işaret etmişlerdir.

Ay, hep Dünya’nın etrafında döner ve asla Dünya’ya arkasını dönmez.

Yani talebe hep öğretmenin etrafında döner, asla ona arkasını dönmez.

Yani, eski aslı olmayan inançlarına dönmez, öğretmeninden ilmî eğitimini tamamlamak için, hep öğretmenine bağlı kalır.

Hilal'deki ışık, talebenin gönlüne düşen hakikati arayış ışığıdır. Ay'ın üzerindeki karanlık, Dünya'nın gölgesidir, yani öğretmenin gölgesi, yani talebesine eğilmesi, onun aydınlanması içindir.

Talebe ilmî eğitimini tamamlayıncaya kadar, öğretmenin gölgesi, yani emeği onda olacaktır.

Hilal'in, gitgide dolunaya yürümesi, talebenin ilim yolunda gitgide aydınlanmasıdır.

Gün gelip talebe derslerini bitirince, Ay dolunaya dönecektir, artık onda Dünya'nın gölgesi olmayacaktır, yani artık onda öğretmenin eğitimi bitmiş olacaktır.

Dolunaydan görünen ışık artık tamamen Güneş'in ışığı olacaktır.

Hem Dünya, hem Ay ikisi birlikte Güneş'in etrafında döner.

Bu ne demektir: Hem talebe hem öğretmen, Allah'ın zâtına bağlıdırlar, O'ndan ayrılmazlar.

Hem talebenin, hem de öğretmenin vücûdundan tecelli eden Allah'tır.

Yâ-Sîn Sûresi 40: "Güneş'in Ay'a erişmesi gibi bir durumu olmaz ve gecenin de gündüzü geçmesi olmaz. Bütün hepsi bir yörüngede seyreder gider."

Güneş'in, Dünya'nın, Ay'ın, belli bir yörüngede hareket edişi de bir kaderin yazılımını ve o yazılımın tecellisini gösterir.

Gecenin ve gündüzün saniye saniye gelişi, muhteşem bir kaderin ölçüsünü gösterir.

Ne gece ne de gündüz aniden belirmez.

Adım adım saniye saniye belirir.

İşte kaderi anlamak bu seyri anlamaktır.

Fussilet Sûresi 10: "Ve ceale fihâ revâsiye min fevkihâ ve bâreke fihâ ve kaddere fihâ akvâtehâ fî erbeati eyyâm sevâen lis sâilîn."

Ve ceale fi ha	: Yaptı, oluşturdu, orada,
Revasiye	: Ağır basan, dağlar, sağlamlık, firma, üretim yeri, hâsılat,
Min fevki hâ	: Den, onun üzerinde,
Ve bâreke fi ha	: Bereketli kıldı, orada,
Ve kader fiha	: Ölçü, takdir etti, kader, orada,
Akvateha	: Yaşam için besinler,
Fi erbeati	: Rabbe dönmek, kara kış, mevsimler, dört,
Eyyamin	: Hayırlı, güzellik, iyi, temiz, egemenlik, günler, hâkimiyet,
Sevaen	: Eşit, adil, durum, bir olan, bir birlik,
Li es sâilîne	: İsteyenler, sual eden, öğrenmek için, araştırmak,

Meâli: “Yeryüzünün üstünü üreme, çoğalma yeri olarak düzenledi ve orayı bereketli kıldı ve yaşayabilmeniz için orada bir ölçüyle besinler verdi. Artık bir birlik içinde, bir güzellik içinde Rabbe dönerek, hakikatleri araştırıp öğrenme içinde olun.”

Yeryüzünde olan üreme, çoğalma, bereketli olma durumu kaderdir.

Bitkilerin, hayvanların, insanların yaşayabilmesi için yeryüzünün bereketli kılınması kaderdir.

Besinlerin bir ölçüyle verilmesi, kaderin göstergesidir.

İnsan, her an hakikatleri anlamak için bakmalı, düşünmelidir.

İnsan, varlığın varoluşunu anlamalı, kader hakikatini çok iyi idrak etmeli ve birlik içinde yaşamalıdır.

Şurâ Sûresi 17: “Allahullezî enzelel kitâbe bil hakkı vel mîzân ve mâ yudrîke lealles sâate karîb.”

Allâhu ellezi	: Allah, ki o,
Enzele	: İndiren, veren, sunan,
El kitabe	: Kitap, hakikatler, varlık kitabı,
Bi el hakkı	: Hak ile, gerçek,
Ve el mizane	: Bir ölçü, mizan, akıl, idrak,
Ve mâ yudrîke	: Şey, ne, değil, idrak et, anla,

Leale el saat : Umulur ki, zaman, vakit, an, belli
zaman,
Karib : Yakın, yakınlık,

Meâli: “Varlığı bir kitap olarak, hakk ile ve bir ölçüyle sunan Allah’tır. Sana sunulan şeyleri idrak eden ol, umulur ki belli bir zaman içinde o yakınlığı anlarsın.”

Bu âyette geçen “Mizan” kelimesi, kaderin içindeki intizama işaret eder.

Her şeyin belli bir nizam içinde sunulması kader hakikatidir.

Aynı zamanda insana verilen akıl da ve onun işleyişi de kadedir.

İnsana verilen aklın; düşünme, anlama, idrak etme ölçüsü de kadedir.

Şurâ Sûresi 27: “Ve lev besetallâhur rızka li ibâdihî le begav fil ardı ve lâkin yunezzilu bi kaderin mâ yeşâu innehu bi ibâdihî habîrun basîr.”

Ve lev besata Allah : Eğer, genişleme, fazla, Allah,
El rızka li ibâdi hi : Rızık, yaşam için gerekli olan nitelikler, kullarına,
Le begav fi el ardı : Taşkılık yapma, azgınlık, yeryüzünde,
yaşamlarında,
Ve lâkin yunezzilu : Fakat, indirir, sunar,
Bi kader : Bir ölçü ile, nizam ile,
Mâ yeşâu : Şey, ne, değil, isteyen, dilek, istek,
İnne hu bi ibâdihî : Muhakkak, o, kullarının,
Habirun : Bildiren, haber veren,
Basirun : Basiret, kâlbî görüş,

Meâli: “Eğer kulların yaşayabilmesi için gerekli olan nitelikleri Allah geniş tutsaydı, yeryüzünde daha fazla taşkılık içinde olurlardı. Fakat her şey bir ölçü ile sunulur. O’nun isteğinden başka bir şey yoktur. Muhakkak ki O kullarına hakikatleri bildirendir, basiret verendir.”

İnsanın yaşamında; bedenini belli bir ölçü içinde hareketliliği, beden organlarının belli bir uyum içinde oluşu, bedenini hareketliliğin kısıtlı oluşu, bedenini işleyiş kaderidir.

İnsanın yürümesi, koşması, zıplaması, tutması, el kol hareketliliği, ayakların yürüyüş ölçüsü, hep kaderin tecellisidir.

Tüm bunlar, bedenini belli bir nizam içinde işleyişini gösterir.

Yûnus Sûresi 5: “Huvellezi ceales semse diyâen vel kamere nûren ve kadderehu menâzile li tâlemû adedes sinîne vel hisâb mâ halakallâhu zâlike illâ bil hakk yufassilul âyâti li kavmin yâlemûn.”

Huve ellezi ceale	: O, ki o, yaptı, eyledi, sundu, düzenledi,
El şems diyâen	: Güneş, bir ziya, ışık veren,
Ve el kamere nuren	: Ay, aydınlatan,
Ve kaddere hu menazile	: Takdir, ölçü, ona, menzil, yörünge,
Li tâlemû	: Bilmeniz için,
Adede el sinin	: Adet, sayı, sene, yıl, yaş,
Ve el hisab	: Hesabını, işlem, incelik,
Ma halak Allah	: Şey, ne, yaratılan, halk edilen,
Zalike illa bi el hakkı	: İşte bu, vardır, ancak, sadece, hakikat, gerçek, hak ile,
Yufassilu el ayati	: Tafsilatlı açıklama, ayrıntılı, âyet, işaret, delil,
Li kavmin yâlemun	: Bir kavim için, topluluk, kimse, bilen,

Meâli: “Ki O’dur Güneş’i ışık kaynağı yapan ve Ay’dan o nûru yansıtan ve onun bir menzili, bir ölçüsü vardır, onunla yılların sayısını bilirsiniz. Allah’ın halk ettiği şeylerde bir hesap vardır. İşte bilen kimselerden olmanız için, tüm varlıkta hakikatleri gösteren en ince ayrıntısına kadar deliller vardır.”

Güneş’in ışık kaynağı oluşu, Güneş’ten ışığın gelişi, Dünya’mızın onunla yaşam buluşu hep ilâhi bir kaderin yazılımı sonucudur.

Ay’dan Güneş ışığının yansıması ve Dünya’mızdaki etkisi, hep bir kaderi gösterir.

Dünya’nın Güneş etrafında tam bir tur atması sonucu yıl oluşur.

Bir yıl, bugünkü ölçümlerle, 365 gün 6 saat 43 dakika 12 saniyedir.

Ay'ın Dünya etrafında dönüşüyle aylar oluşur.

Bu dönüşler bir menzil üzeredir.

Bu menzil de, bu dönüşler de, hep kaderin yazılımını gösterir.

Halk edilen her şeyde muhteşem bir hesap vardır.

Bu hesap kaderin farklı bir boyutudur.

Ra'd Sûresi 17: "Enzele mines semâi mâen fe sâlet evdiyetun bi kaderihâ fahtemeles seylu zebeden râbiyâ ve mimmâ yûkûdûne aleyhi fîn nâribtigâe hilyetin ev metâin zebedun misluh kezâlike yadribullâhul hakka vel bâtil fe emmez zebedu fe yezhebu cufâ ve emmâ mâ yenfaun nâse fe yemkusuffil ard kezâlike yadribullâhul emsâl."

Enzele min el semai	: İndirdi, sundu, açığa çıkardı, gökten, ulvi âlem,
Maen	: Su, ilim,
Fe sâlet	: Böylece, akar, gider, sorgulamak, araştırmak,
Evdietun	: Vadiler, yol, tarz, sistem,
Bi kaderi hâ	: Miktarınca, miktar, bir ölçü ile, kader ile,
Fe ihtemele el seylu	: Dayandı, katlandı, götürdü, taşıdı, sel, akmak,
Zebeden	: Köpük, boş laf,
Râbiyen	: Kabaran, üste çıkan, büyüklenen,
Ve mimmâ yukudune aleyhi	: Şeyden, nesnelere, yanma, onların üzerinde,
Fî en nâri ibtigae	: Ateş içinde, yakıp yıkıcı hallerde, isteme,
Hilyetin	: Sıfatlar, süs, güzel yüz,
Ev metâin zebedun	: Veya, eşya, çıkar peşinde, köpük, boş laf,
Mislu hu	: Onun gibi, benzer,
Kezalike yadribu Allâh	: İşte, vurgu, örnek, Allah,
El hakk	: Hak, gerçek, hakikat,
Ve el bâtil	: Bâtil, boş şeyler, temelsiz, asılsız şeyler, uydurma,
Fe emme el zebedu	: Ama, fakat, köpük, boş laf, saçma olan,

Fe yezhebu cufâen	: Böylece, fakat, gider, bozuk, çözümlüp dağılarak,
Ve emmâ ma yenfau	: Ama, fakat, şey, ne değil, fayda, yarar,
El nas	: İnsanlar,
Fe yemkusu	: Böylece, durur, kahr,
Fi el ard	: Yeryüzünde,
Kezalik yadribu Allah	: İşte, vurgular, örnek verir, Allah,
El emsal	: Misal, benzer, açıklama,

Meâli: “Bir Ulviyet içinde ilmî sunduk. Ondaki ölçüyle hakikatleri anlamak için, bir yol izleyerek araştırma içinde olsunklar. Fakat kendilerini bir büyüklükte görenler, boş laflarla akıp giderler. Onların üzerlerinde bir yakıcılık, içlerinde ateş vardır, süslü halleri isterler, ya da boş laflarla veya buna benzer şeylerle çıkar peşinde olurlar. İşte gerçekleri ve boş şeyleri Allah böyle vurgular. Böylece boş laflar içinde olanlar, bir yozlaşma içinde kaybolup giderler. Fakat insanlara faydalı şeyler peşinde olanlar, yeryüzünde bir kalıcılık içinde olurlar. İşte Allah misallerle hakikatleri vurgular.”

Allah her varlıktan ilmini de belli bir ölçü içinde sunar.

Her varlıkta olan; Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ilmî, o varlığa uygun ilmî bir tecelliye, belli bir ölçüye göredir.

Yeter ki insan, anlamak için baksın, kaderi varlığın özünde bulsun.

Fakat bâtil alanda kalanlar, boş sözlerle vakitlerini geçirenler, varlığın kader boyutunu anlamak için bakmazlar.

Kibir, yani kendini büyük görmek, hakikati anlamaya engeldir.

İnsan düştüğü kibri anlamalı ve kibrini terk etmelidir.

Kaderi anlamamanın önündeki engel, başkasını hor görmek, kendini yüce görmektir.

Hicr Süresi 19: “Vel arda medednâhâ ve elkaynâ fihâ revâsiye ve enbetnâ fihâ min kulli şey’in mevzûn.”

Ve el arda mededna ha	: Yeryüzü, yaydık döşedik,
Ve elkaynâ fiha	: Koyduk, bıraktık, oluşturduk, orada,
Revasiye	: Dağlar, sağlamlık, desteklik,
Ve enbetnâ fiha	: Nebat, yetiştirdik, bitirdik, ortaya çıkardık, orada,
Min kulli şeyin	: Bütün her şey,
Mevzûn	: Orantılı, adaletli, ölçülü, kadere uygun,

Meâli: “Yeryüzünü yaydık döşedik ve orada dağlar oluşturduk ve orada bütün her şeyi bir ölçü ile ortaya çıkardık.”

Yeryüzünde olan her şey, belli bir orana, belli bir mizana göre yayılıp döşenmiştir.

Varlığın belli bir orantıya göre ortaya çıkışı, ona yazılan kaderin göstergesidir.

Hicr Sûresi 21: “Ve in min şey’in illâ indenâ hazâinuhu ve mâ nunezziluhû illâ bi kaderin malûm.”

Ve in min şeyin illa	: Bir şeyden, ancak, sadece
İnde na hazâinu-hu	: Bize ait, katımızda, hazine, değer, ilmin incelikleri
Ve mâ nunezzilu-hû	: Şey, ne, indirdik, sunduk, o
İllâ bi kader malumin	: Ancak, vardır, başka, ölçü, takdir, bilinen, belli olan

Meâli: “Var olan her şeydeki değerler sadece Bize aittir ve o sunduğumuz şeylerde belirli bir ölçü vardır.”

Var olan her şeyde olan niteliklerin belli bir ölçüsü vardır.

Bir ağacın yaprağının bile; kimyasal olarak, biyolojik olarak işleyişinin muhteşem bir ölçüsü vardır.

Her varlıktaki şaşmaz ölçü kaderin göstergesidir.

Hicr Sûresi 60: “İllemreetehu kaddernâ innehâ le minel gâbirîn.”

Ela emr ete-hu	: Öyle, tembih, ancak, işleyiş, ona ait, onun,
Kadderna	: Ölçü, takdirimiz,

İnne ha : Doğrusu, o, ondaki, kendindeki,
Le min el gâbirîne : Elbette, geride kalan, geçmiş cehalette kalan, toz
duman,

Meâli: “Lût kendindeki işleyişin Bizim takdirimiz olduğunu anladı. Elbette anlayamayanlar geçmiş cehaletlerinde kalırlar.”

Her insan, kendi vücûdunun işleyişinin Allah'ın kaderi olduğunu anlamalıdır.

Eğer insan, bâtil alandan gelen bilgileri terk ederse, kendi vücûdunun işleyişini anlamak için, belli bir düşünce içinde olursa muhakkak ki kendi vücûd kaderini yavaş yavaş anlayacaktır.

Mü'minûn Sûresi 18: “Ve enzelnâ mines semâi mâen bi kaderin fe eskennâhu fîl ardı ve innâ alâ zehâbin bihî le kâdirûn.”

Ve enzel nâ min el semai : İndirdik, sunduk, semadan,
Mâen bi kaderin : Su, bir ölçü ile,
Fe eskennâ-hu : Sonra, böylece, iskân, durma, yerleşme,
Fi el ardı : Yeryüzü,
Ve innâ ala zehabin : Muhakkak, gitmek, yönelmek, gidermek,
Bi hi le kâdirûne : Onu, elbette, kudret, güç,

Meâli: “Semadan bir ölçü ile suyu indirdik. Böylece yeryüzünde onu tuttuk ve bir yerden bir yere onu yönlendiriyoruz. Elbette bütün her şeydeki kudret Biziz.”

Suyun yaratılışı, gökyüzünden bulutlardan indirilişi, yeryüzünde onun tutuluşu, akışı, göllerin oluşu, akarsuların oluşu, denizlerin oluşu, hep belli bir ölçü iledir.

Suyun, insan vücûdundaki ölçüsü, hücreleri dokuları besleyişi, ter ile atılışı, hep belli bir ölçü iledir.

Suyun sıcaklığı, soğukluğu, donması, buhar oluşu, hep belli bir ölçüye göredir.

Suyun kaderi kendi içinde muhteşem bir sistemdir.

İnsan sadece suyu incelese, muhteşem bir kader hakikatini görecektir.

Mü'minûn Sûresi 102-103: "Bundan sonra kim hakikatleri anlamada bir ölçüye ulaşmışsa, işte onlar felaha erenlerdir. Ve kim hakikatleri anlamada o ölçüde zayıf kalmışsa, işte o kimse-ler nefislerini anlamada hüsrana uğramışlardır ve hep içlerinde cehaletin ceennemi vardır."

İnsan, kaderdeki mizanı anlarsa, felaha kavuşacaktır.

Ama insan belli bir idrak içinde olmazsa, hüsranda kalacaktır.

Âyeti incelediğimizde anlıyoruz ki, insanın huzura ermesi, kaderi anlamaktan geçiyor.

Anlıyoruz ki kaderi anlamak; "Allah nedir?" sorusunun ce-
vabına da erdirecektir.

Neml Sûresi 57: "Fe enceyna hu ve ehlehû illemreetehu kad-
dernâhâ minel gâbirîn."

Fe encey na hu : Böylece, kurtuluş, selamet, necat bulmak, biz, o
Ve ehl hu : Onun halkı, ailesi,
İlla emr ete-hu : Ancak, hanımı, iş, işleyişi,
Kaderna ha : Takdir, ölçümüz,
Min el gabirine : Geride kalan, cehalette, fenada kalan, idraksiz,

Meâli: "O ve onun ailesi Bizi anladı, selamete ulaştı. Ancak varlıktaki ölçümüzü, onlardaki işleyişi anlayamayıp eski cehalet hallerinde kalanlar başka."

Kaderi anlamak, cehaletten kurtulmaktır, selamete kavuş-
maktır.

Kur'ân'da birçok yerde belirtilen, varlıktaki ölçüyü anlamak,
yaratılış hakikatini anlamaya kapılar açacaktır.

Yaratılışın hakikatine eren kişi, selamete kavuşacaktır.

Zuhurf Sûresi 11: "Vellezî nezzele mines semâi mâenbi ka-
der fe enşernâ bihî beldeten meyten kezâlike tuhrecûn."

Ve ellezî nezzele : O ki, indirdik, sunduk, verdik,
Min el semai : Gökten, semadan, ulvi âlem,
Maen bi kaderin : Su, rahmet, ilim, bir ölçü ile,
Fe enşernâ bihi : Artık, sonra, yetiştirdik, çıkarttık, orada,

Beldeten meyten : Ölü beldelerden, verimsiz, topraktan,
Kezalike tuhrecune : İşte böyle, siz, açığa çıkmak, var oldunuz,

Meâli: Bir ölçü ile rahmeti semadan indirdik. Böylece o rahmetle ölü beldelerden hayat verdik, işte bunun gibi sizi de açığa çıkardık.

Kamer Sûresi 12: “Ve feccernel arda uyûnen feltekalmâu alâ emrin kad kudire.”

Ve feccer nâ : Coşmak, doğmak, açığa çıkarmak, fışkırmak, biz,
El arda : Toprak, yeryüzü, beden,
Uyunen : Pınar, kaynak, gözler, aynılık, benzer, seyir, eş,
Fe ilteka el mau : Böylece, buluştu, birleşti, saf, ilim, kaynağından,
Alâ emrin : Emir, iş, işleyiş, hüküm,
Kad kudire : Oldu, kader, ölçüyle, takdirle,

Meâli: “Yeryüzündeki doğuşun Bizden olduğunu, benzer hakikatleri taşıdığını, sonra da bütün işleyişin bir ölçüyle bir ilimde birleştiğini anladı.”

Rahmân Sûresi 7: “Ves semâe refeahâ ve vedaal mîzân.”

Ve el semâe : Gökyüzü, ulvi âlem, sema,
Refea ha : Yücelik, yükseltmek, kaldırmak, yürütmek, sonsuz,
Ve vadaa : Koymak, tutmak, dizayn, oluşturmak, düzenlemek,
El mizane : Ölçü, denge, akıl, idrak, muhakeme,

Meâli: “Gökyüzünü bir sonsuzluk içinde var edendir ve bütün her şeyi bir ölçüyle düzenleyendir.”

Gökyüzünün, bir sonsuzluk içinde belli nizamla var edilişi, kaderin açığa çıkışıdır.

Gökyüzünde olan her şey belli bir mizanı gösterir.

Vakıâ Sûresi 60: “Nahnu kaddernâ beynekumul mevte ve mâ nahnu bi mesbûkîn.”

Nahnu kadderna beyne kum : Biz, ölçü, takdir, sizleri, sizin aranızda,
El mevte : Ölüm, nutfe, bir öz taşıyan,
ve ma nahnu bi mesbukine : Değil, biz, değil miyiz, uyulması gereken,

Meâli: “Nutfededen sizleri ölçümüzle ortaya koyan Biziz ve uyulması gereken Biz değil miyiz?”

Talâk Sûresi 3: “Ve yezrukhu min haysu lâ yahtesib ve men yetevekkel alâllâhi fe huve hasbuh innallâhe bâligu emrih kad cealallâhu li kulli şeyin kadrâ.”

Ve yezruk hu	: Rızık, faydalandırılır, hikmet, verecektir, ona verir,
Min haysu	: Yerden, cinsinden, bakımında, anlamında, açısından,
Lâ yahtesibu	: Hesaba katmadı, hiç düşünmediği yerden,
Ve men yetevekkel ala Allah	: Kim, tevekkül, bütün varlığıyla teslim olmak, Allah’a,
Fe huve hasbu hu	: O zaman o yeterli, kâfi, karşılıksız,
İnne Allahe	: Muhakkak, Allah,
Baliğu	: Gerçekleştiren, sürdürür, tamamlar, gelişmiş, erişmiş,
Emri hi	: İş, işleyiş, varlığın işleyişi, hüküm, o
Kad ceale	: Oldu, yapan, kılan, düzenleyen,
Allâhu li kulli şeyin	: Allah, bütün her şeydeki,
Kadre	: Kader, ölçü, düzen, incelik, ölçünün sahibidir.

Meâli: “O, hiç düşünmediği, anlayamadığı hakikatlerden faydalandırılır. Kim varlığının sahibinin Allah olduğunu idrak edip, bütün varlığıyla teslim olursa, bundan sonra ona O yeter. Muhakkak ki Allah bütün varlıktaki işleyişi gerçekleştirendir, bütün varlığı düzenleyendir ve Allah bütün her şeydeki ölçünün sahibidir.”

Talâk Sûresi 7: “Li yunfik zû seatin min seatih ve men kudire aleyhi rızkuhu fel yunfik mimmâ âtâhullâh lâ yukellifullâhu nefsen illâ mâ âtâhâ, seyc’alullâhu ba’de usrin yusrâ.”

Li yunfik zu	: İnfak etsin, vermek, teslim etmek, sahip, zat,
Seatın	: Kapasite, genişlik, güç, imkânları, varlığı,
Min seati hi	: Genişlik, kapasite, varlığı, nitelikleri, o
Ve men kudire aleyhi	: Kim, ölçülü, ölçüyle, ona,
Rızku hu	: Rızık, fayda, yarar, o

Fe li yunfik	: Bundan sonra, infak etsin, versin, teslim etsin,
Mimma ata hu Allah	: Ona verilen şeyden, Allah,
La yukellifu Allahu	: İstemez, mükellef tutmaz, sorumlu tutmaz, Allah,
Nefsen illa	: Nefs, kimse, insan, den başka,
Ma âtâ hâ	: Ona verdiği şey,
Se yacelu	: Yaptı, kılacak, verecek,
Allâhu bade usrin	: Allah, zorluktan sonra kolaylık,
yusren	

Meâli: O kendi varlığındaki nitelikleri anlasın, nitelikleri sahibine teslim etsin. Ona bir ölçüyle rızkını vereni idrak etsin. Bundan sonra Allah'ın ona verdiği şeyleri infak etsin. Allah bir kimseye verdiği şeyden başka bir sorumluk yüklemesin. Allah her zorluktan sonra kolaylığı var edendir.

Meâric Sûresi 4: "Ta'rucul melâiketu ve el rûhu ileyhi fî yevmin kâne mikdaruhu hamsîne elfe seneh."

Tarucu	: Birlikte, bir olmak, yükselir, yücelik, meyletmek,
El melâiketu	: Güç, her varlıktaki güç, kuvve, melekler,
Ve el ruhu	: Ruh,
İleyhi fî yevmin	: Ona, onun, gün, zaman, vakit, her an,
Kâne mikdaru hu	: Oldu, ölçü, süre, değer, derece, kısım, o, Hakk,
Hamsine	: Elli, takım, bölüm, iki kısım, daha güçlü, birleşme, bağlılık,
Elfe senet	: Ünsiyet eylemek, etkin olma, doğruluk, bin, sonsuzluk,

Meâli: "Her varlıktaki kuvve ve ruh her an O'nun yüceliğini gösterir. Her şey O'nun ölçüsüdür. Sûretler ve sîretler bir ünsiyet içinde birbirlerine bağlıdır."

Kader boyutunun içinde, sûretler sîretler boyutu vardır.
Sûretler boyutu; nefis boyutu, tecelliler boyutu ile kuşatılmıştır.
Sîret boyutu ise; "Rûh, Nûr, Hû, Ehad" boyutudur.
Sîret boyutunda kaderin yazılımı vardır.

Sûret boyutunda kaderin açığa çıkışı vardır, yani kaza boyutu vardır.

Murselât Sûresi 20-21-22-23

20: “E lem nahlukkum min mâin mehîn.”

E lem nahluk-kum : Değil mi, sizi yaratmadık mı? Var etmek, halk etmek,

Min mâin : Su, ilim, meni, hücre,

Mehinin : Akıp giden, az şey, bir miktar, ufak, önemsiz,

Meâli: 20: “Sizi ufak bir hücreden halk etmedik mi?”

21: “Fe cealnâhu fî karârin mekîn.”

Fe ceal na hu : Sonra, yaptı, yapıldı, yerleştirdi, biz, o,

Fiy kararın mekin : Sağlam, meskenin içi, oturduğu yer, korunaklı yer,

Meâli: “Sonra da onu, korunaklı bir yere yerleştirmedik mi?”

22: İlâ kaderin ma'lûm

İlâ kaderin : Bir ölçüyle,

mâlûmin : Bilinen, belli olan,

Meâli: “Bilinen bir ölçü içinde.”

23: “Fe kadernâ fe nimel kâdirûn.”

Fe kader na : Takdir, ölçü, planlamak, gerçekleşme, biz, varoluş,

Fe nime : Sonra, artık, öyle ki, güzel, bolluk, ihsan, lütuf

El kadirune : Güç, kudret,

Meâli: “İşte onu kudretimizi gösterir bir şekilde, güzellikler içinde biçimlendirdik.”

Murselât Sûresini incelediğimizde anlıyoruz ki, insanın bir sperm ile bir yumurtadan, hücre hücre şekillenip bedenlenmesi, yazılı bir kaderin açığa çıkışıdır.

İnsanın “DNA” sında ne yazılı ise, insan ona göre şekillenir.

“DNA”, atalardan gelen tüm özellikleri de taşır.

Çocuk anne babasından ve atalarından gelen özellikleri taşır bir şekilde şekillenir.

Bu şekillenme kaderin tecellisidir.

Sperm ile yumurtanın döllmesi, rahime yerleştirilmesi, 9 ay 10 gün boyunca belli bir intizam içinde bedenın şekillenmesi hep belli bir ölçüye göredir.

Spermiler yumurtaya ulaşmak için muhteşem bir yolculuk yapar

Kadın yumurtasının ömrü yaklaşık 24 saattir.

Erkek spermının ömrü ise 24 saat 72 saat arasındır.

Spermilerin, yaklaşık yarısı X kromozomu, yarısı Y kromozomu taşır.

Yumurta ise XX kromozomları taşır.

Boşalmadan yaklaşık 90 saniye sonra sperm rahim ağzından rahime ulaşır ve oradan "Tuba" içerisine ilerler.

Yani tüpe ulaşır ve döllme burada olur.

Bu yolculuğa ortalama 100-150 milyon sperm başlar

Spermilerin ancak %1'i yumurta ile döllme olayının gerçekleşeceği bölge olan kadının tüplerine ulaşır.

Kadının yumurtasına ulaşan yüzlerce sperminden ancak 1 tanesi, kadının yumurtasının içine alınır.

Döllme sonucu oluşan tek hücreye "Zigot" denir.

Zigot bölünme işlemine başlar ve tüpte ilerleyerek rahime ulaşır ve orada uygun bir yere bağlanarak yerleşir.

Ve burada bölünme devam eder ve hücre hücre gelişerek bebek dünyaya gelir...

Yani bizim erkek mi kadın mı olacağımızı annemizin yumurtası belirler..

Eğer kadın yumurtası, X kromozomu taşıyan spermi içeri alırsa, XX den kız çocuğu olur.

Eğer kadın yumurtası, Y kromozomu taşıyan spermi içeri alırsa, XY den erkek çocuğu olur.

Hayati soru burada: Yumurta hangi spermi içeri alacağına neye göre karar veriyor?

Yoksa yumurtanın içine girmeye sperm mi karar veriyor?

Her sperm yumurtaya ulaştığında, yumurta çeperinden içeri girmek için sperm başından hemen “Akrosin” diye bir kimyasal salgılanır.

Fakat yumurtada bulunan sistem, hangi spermi alacağına karar veriyor ve onu içeri alıyor

Ve burada biliyoruz ki, erkek ya da kız çocuğunun olmasındaki ana etken anne bedenidir.

Anne bedeni buna neye göre karar veriyor ve yumurtada bu karar mekanizması nasıl işliyor?

Bu karar ve işleyiş akıllara durgunluk veren muhteşem bir tecellidir.

İşte bir bebeğin oluşumu, muhteşem bir kader yazılımının tecelli etmesidir.

İnsanların seslerinin farklılığı, parmak izlerinin farklılığı, derilerindeki her bölgenin farklılığı, yüzlerin farklılığı, beden görünüşlerinin farklılığı, göz renklerinin farklılığı, hep muhteşem bir ölçü ile oluşur.

Bu ölçülere kader diyoruz.

Abese Sûrsesi 19: “Min nutfeh halakahu fe kadderahu.”

Min nutfetin : Nutfе, damla, temiz, duru, öz, sperm ile yumurta,
Halaka hu : Yaratıldı, var edildi, halk edildi, oluşturulması,
Fe kaddera hu : Ölçü, kader, genetik bilgisi, plan, düzenlemek, takdir,
o, hak,

Meâli: “O bir özden halk edildi, böylece o bir ölçüyle sıfatlandırıldı.”

Hepimiz bir özden süzülüp geldik.

Sıfatlarla donatıldık.

Her bir sıfatın belli bir ölçüsüyle şekillendik.

Özümüz Allah, şekillenmemiz O’nun kaderi idi.

Her insan, kendi atasına benzer özellikler içinde dünyaya gelir.

Her insan, genlerinin içinde olan atalarından gelen bilgilerin aktarımıyla şekillenir ve bu aktarıma yeni aktarımlar ilave ederek, bir sonraki nesile aktarır.

İşte bu aktarımlar, “DNA” parçası dediğimiz, gen sayesinde olur.

İnsanın, bedeninin şekillenmesi ve hâlleri, duyguları genlerindeki yazılımda gizlidir.

“İnsanın kaderi genlerinde gizlidir” denilse, doğrudur.

Bir çocukta, öncelikle anne babasından gelen, sonra atalarından gelen haller, davranışlar, yetenekler zaman içinde ortaya çıkar.

Biyoloji ilmindeki “Genetik” ilmi kaderin anlaşılması açısından çok önemlidir.

Genetik ilmî; “DNA” da bulunan yazılı bilgilerin çözülmesi sonucu, bedenlerin oluşmasını, canlıların özelliklerini, kalıtsal karakterlerini, nesilden nesile aktarılan bilgileri inceleyen bilim dalıdır.

Kader konusunu inceleyen her kişi, kader ile ilgili doğru tespitler yapabilmek için, mutlaka genetik ilmini incelemelidir.

Kitabımızın başında sorulan sorulara, kader konusunu incelediğimiz kadarıyla, kısaca cevaplar arayalım.

SORULARA CEVAP ARANMASI

Kötülükler Allah'ın yazdığı bir kader midir?

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki, kötülükler Allah'tan değil, kişinin kendinde aranmalıdır.

Kötülüğün geldiği yer; beyinlerimize ekilen zalimlik getirecek bilgiler boyutudur.

Çocukken beyinlerimize ekilen; her türlü ayrımcılık, fitne-lik, kibirlilik, çıkarıcılık, hor bakmak, kendimizi üstün görmek, gibi kötülüğe yol açacak bilgilerdir.

Kur'ân kötülüğü kendinizde arayın derken; anne baba ve toplum tarafından çocuklar nasıl yetiştiriliyor, buna dikkat çekmiştir.

Kötülük Allah'tan dersek, kötülük yapmak isteyen kimseler bundan cesaret almaz mı?

Kötülük Allah'tandır diyenler, kötülüğe kapı açanlardır.

Ve onlar kötülük yapanlar kadar sorumludurlar.

Hastalıklar, sakatlıklar, doğumlar, ölümler kader midir?

Hastalıklara, sakatlıklara, genetik ilminin incelenmesi ile cevap bulunur.

Tıp ilmî, "DNA" ile aktarılan hastalıkları, ortaya çıkacak sakatlıkları önleyebilir.

Doğum ve ölüm, Allah'ın kuluna yazdığı kaderdir.

Fakat ölümün zamanı kısaldı uzayabilir.

Ölüm zamanının kısaldı uzaması, kişinin dengeli beslenmesi, sağlıklı beslenmesi, hastalıklara önlem almasıyla yakinen alakalıdır.

Tecavüzler, zulümler, işkenceler, savaşlar, toplu öldürmeler kader midir?

Hiçbir kötülük Allah'ın yazdığı kader değildir.

Allah'ın ilminden uzaklaşan her toplum yozlaşır, imandan uzaklaşır, zalimleşir.

Kadınların alınıp satılması, malum yerlerde çalıştırılması, kölelik, cariyelik, kader midir?

Kadınlara yapılan hiçbir zulüm asla Allah'ın yazdığı kader değildir.

Onlara yapılan zulüm, toplumun ne kadar yozlaştığını, zalimleştiğini gösterir.

Birine iftira atmak, onun hakkında yalan söylemek, onu karalamak, toplumda o kişiyi aşağılamak, onun hakkına girmek, Allah'ın o kişiyle ilgili yazdığı kader midir?

Yalan, iftira, hor görmek, kendini yüce görmek, asla Allah'ın yazdığı kader değildir.

Bu sadece Allah'ı layıkıyla anlamamanın meydana getirdiği bir durumdur.

Bir kişi, bir kişiye kötülük yapsa, ona zulmetse: "Allah'ın yazdığı kaderi oynadım, Allah bunu yazmış bizim elimizle işledi" dese, bu kader yorumu doğru mudur?

Bu zalimlerin sözüdür, bu Hazreti Hüseyin'i ve evlatlarını katleden zihniyetin sözüdür.

Zalim kişi, kader konusunu kendine göre yorumlayan, atalarından öğrendiği şekliyle inanan kişidir.

Evlenmek, ayrılmak, evlilikte dayak, işkence, öldürülmek, kader midir?

Bir kişi evlenebilir, şartlar gereği de ayrılabilir.

Kişi anlayamadığı zaman, helalleşerek ayrılır.

Kadını dövme, işkence etmek Allah'ın kaderi değildir, zalim kişinin zalimliğidir.

Bir inançta doğmak, bir inanca bağlı hareket etmek kader midir?

Çocuk hangi inançta doğarsa doğsun, doğduğunda onun bir inancı yoktur.

Çocuğun doğduğu aile onun inancını, ibadetini belirler.

Her şey Allah'ın yazgısı ise, kişinin kötülük yapması da bir yazgı ise, kişi neden cezalandırılır?

Kötülük Allah'ın yazgısı değildir.

İyilik yapan da kötülük yapan da, zerre kadar da olsa yaptığığının karşılığını alır.

Bir kişinin yaşantısında, ne yapıp yapamayacağı Allah'ın kaderinde mi?

Kişi yaşantısında kendi yaşam kaderini belirleyemez mi?

Kişi ne yapıp yapmayacağıının kararını, aklını işleterek verebilir ve uygulayabilir.

Kişi kendine verilen akli yok saymamalıdır.

Kişi bir bayiden sıfır araç alır, yolda kaç kilometre hızla gideceği, kişinin kendi kararına bağlıdır.

Allah kuluna akıl verir, tercih hakkı verir, ileri görüş verir, bunları kişi nasıl kullanacak onun sorumluluğundadır.

Kişi, aileden, toplumdan iyi bir eğitim görmüşse, salih amelde olur.

İyi eğitim görmemişse, kibirli, çıkarıcı olur, zalim amelde olur.

Bu kadar zulümlerin, bencilliklerin, egoların, kibirlerin olması da Allah'ın yazdığı kader midir?

Zulümler, egolar, kibirler, Allah'ı idrak edememiş kişilerde ortaya çıkar.

Bu kadar zalimliklerin, acıların olduğu dünyada Allah'ın adalet kaderi nerededir?

Allah'ın adaleti her zaman varlığın yapısında kendini gösterir.

Bir tohumda ne varsa, ortaya şaşmaz bir şekilde o çıkar ve tohumda ne varsa ona göre şekillenme olur. Allah'ın adil esması burada aranmalıdır.

Kişi, kendi vücûdunda Allah'ın şaşmaz adaletini görebilir.

Mesela gözün görmesinde, kulağın duymasında, kalbin çalışmasında, beynin işlevselliğinde, tüm organlarda hep mükemmel bir ölçüyü görebilecektir.

Kişi; zalimliği, kötülüğü kendinde, aileden ve toplumdan gelen eğitimde aramalıdır.

Allah kişinin cennetlik, cehennemlik olacağını bilerek mi yarattı?

Allah neden cehennemde insanı yakar?

İnsan böyle bir kaderi hak mı etti?

Madem ki her şey Allah'ın yazgısı, insanı neden yakmak için yarattı?

Allah insanı yakmak için yaratmadı.

İnsan kendi yaptığı kötülüklerle kendine zulüm eder.

Allah'i idrak edemeyen kişi kendine zulüm eder, çevresine zulüm eder.

Enbiyâ Sûresi 87: "İnnî kuntu min el zalimin."

Meâli: "Seni anlamamakla zalimlerden olmuşum" âyeti çok iyi anlaşılmalıdır.

Fakirlik, zenginlik, açlık, hep kader midir?

Fakirlik, açlık, Allah'ın yazdığı kader değildir.

Toplumda insanlar hakları yenilerek fakir bırakılıyorsa, aç bırakılıyorsa, o toplumda sosyal adalet kaybolmuştur, zalimlikler, soygunlar artmıştır.

Bencil, kibirli, varlığın bütünselliğinden kopuk yetiştirilen çocuklar gitgide zalimleşir, sosyal yardımlaşma paylaşma kaybolur.

Çok çalışkan kişiler, çok üretken kişiler, bilimden ayrılmayan kişiler zengin olacaktır.

Zengin olan kişi de, yaşamın hakikatini ve Allah'ı layıkıyla bilirse, çevresine yardımcı olacaktır, egosal yaşamaktan uzak duracaktır.

Mekkeli müşriklerin, kader inancı olan “Açları isteseydi Allah faydalandırırdu, doyururdu, Allah’ın iradesine karışılmaz” sözleri doğru mudur?

Bunlar müşriklerin inancıdır, İslâm şuuruna aykırıdır.

Kişinin aç kalması, birilerinin onun hakkını yemesine bağlı olabilir, hastalıktan olabilir, yaşlılık ve kimsesizlikten olabilir.

Toplumda bir kişi açsa, ihtiyacı varsa, ona çevresi yardım etmelidir.

Açlara, yoksullara, zulüm görenlere yardım edilmesin mi?

Bu onların tekâmülü mü?

Böyle bir kader inancı doğru mudur?

Bunlar da müşriklerin inancıdır, İslâm şuuruna uymaz.

Mekkeli müşrikler, kötülükleri, zulümleri, öldürmeleri, yoksulluğu, açlığı, köleliği, cariyeliği hep Allah’ın kaderi diye inanmışlar ve çevrelerine böyle anlatmışlar, böyle inanmayanlara da tavır almışlardır.

Oysa, Hazreti Muhammed; “komşun aç iken tok yatma, bir yerde zulüm varsa onu engelle, zulme asla ortak olma, kölelik, cariyelik yoktur” diye bildirmiştir.

Kadınlardan kiminin çocuğunun olmaması, kimin hep hamile kalması kader midir?

Allah, bir kadını kısır yapıyorsa, kadın ömür boyu çocuk özleminin sıkıntısıyla yaşıyorsa, bu nasıl bir kaderdir? Bu Allah’ın adaletine sığıyor mu?

Kadının çocuğunun olmaması, tıbbi bir etkene bağlı olabilir.

Allah her kadına rahim vermiştir, çocuğu olsun diye yaratmıştır.

Ama kadın genetik olarak bazı hastalıklar taşıyabilir.

Müslüman olmayan kimseler, cehennemde yanacaksa, onların başka bir inançta doğmasının suçu ne olabilir?

Bunlar dini layıkıyla anlayamayan kimselerin yorumlarıdır, inanç kavgalarıdır.

Bir erkeğin, bir kadına sapıkça bakması, onu takip etmesi ve ona işkence ederek tecavüz etmesi, Allah'ın kurguladığı bir kader midir?

Allah, tacizi, tecavüzü, zulmü yaratmamıştır.

Toplumda zulüm varsa, bu toplumun nasıl eğitilip eğitilmediğinin karşılığıdır.

Allah hiçbir kadının işkence görmesini, onun kaderine yazmamıştır.

Bunu, zalimlik içinde yetişen kişiler yaparlar.

Anne karnında bebeğin, bir hastalığa tutulması, ya da bebeğin belli bir yaşa geldiğinde değişik bir hastalığa tutulması, kader midir?

Bu genetik ilminin konusudur.

“DNA” aktarımlarını iyi inceleyen, bunu cevabını en güzel bir şekilde verecektir.

Trafik kazaları, yangınlar, maden kazalarındaki ölümler, depremde yıkılan evler ve ölümler, hep yazılan bir kader midir?

Bunlar hep gerekli tedbiri almayan toplumların başına gelen şeylerdir.

Deprem Allah'ın kaderidir.

Ama buna gerekli tedbiri alıp, depremi iyi okuyup, evini ona göre yapacak olan insandır.

Rüşvetler, yolsuzluklar, soygunlar, insanların haklarının yenmesi, hep kader midir?

Kişinin, tercihleri, bir şeyi yapıp yapmama kararları, dilini tutup tutmaması, kötülük yapıp yapmama düşünceleri ve bunu uygulama tercihlerinin kader ile bağlantısı ne olabilir?

Hiçbir kötülük, soygun, hırsızlık, kul hakkı, Allah'ın yazdığı kader değildir.

Allah'ı iyi anlayan toplumlar, zerre kadar kötülük yapmazlar.

Ahlaklı, edepli yetiştirilen toplumlar kötülük ortaya koymazlar.

Kişinin ne yapıp yapmayacağı, kaderinde yazılı ise, o neden sorumlu tutuluyor?

Allah her şeyin sorumlusu ise, neden bu sorumluluğu kendi üstelenmiyor?

Neden kulunu sorumlu tutuyor?

Kişinin ne yapıp ne yapmayacağı konusu, onun sorumluluğu, onun kararına bağlıdır.

Allah, varlığın oluşumundan, işleyişinden sorumludur, insan da amellerinden sorumludur.

Olan olaylardan gerekli dersleri, mesajları almamız ve ona göre davranmamız gerekir mi? Yoksa kader deyip geçmeli miyiz?

İnsan, her şeyden gerekli mesajları çıkarmalıdır.

Kur'ân onlarca yerde "Öğüt almaz mısınız?" diye bildirir.

Kişi, başına gelen şeylerden gerekli dersi çıkarabilirse, bir sonraki adımı ona göre atar.

Bir kişinin yaşamdaki, hâlleri, hareketleri, bir başka kişinin yaşam kaderini oluşturur mu?

İnsanlar birbirinin yaşam kaderinde etkendir.

Her insan diğer bir insanı etkiler.

Kişi; evlatlarının, arkadaşlarının yanında bir şey yaparken çok iyi düşünmeli, ona göre davranmalıdır.

Anne babanın, öfkeli, hiddetli, dedikoducu olması, dünya hır-sının olması, mala mülke düşkünlüğü, şana şöhrete düşkünlüğü, yetişen çocuklarının yaşam kaderini oluşturur mu?

Anne baba neyse, çocuk ona göre mi yetişir, yoksa çocuk Allah'ın yazdığı bir kaderi mi yaşar?

Çocuk anne babaya benzer.

Edindiği bilgilerde, gelişecek olan duygularda, düşüncelerde, eylemlerde, anne baba etkendir.

Her anne baba çocuğunu iyi yetiştirmelidir.

Anna baba, çocuğun yanında davranışlarına, sözlerine çok dikkat etmelidir.

Çocuğa söylenen her söz, çocuğun gelecekteki duygu ve düşüncelerini, davranış ve amellerini oluşturacaktır.

Çocuğu dünyaya getiren Allah'tır.

Çocuğun dünyaya geliş kaderini yazan Allah'tır.

Ama, çocuğun yaşam kaderini, yani duygu ve düşüncelerini, hallerini, davranışlarını, inançlarını ve bunlara bağlı gelişen eylemlerini oluşturan, ailesi ve toplumdur.

SONUÇ

Gönlümüz yettiğince kader konusunu incelemeye çalıştık.

Kaderi doğru bir şekilde anlamaya ve anlatmaya gayret gösterdik.

Varlığın varoluşundaki o muhteşem ölçüyü, idrak etmeye ve bunu hissettirmeye çalıştık.

Kader ve kazanın birbiriyle olan bağına görmeye gayret gösterdik.

Ayrıca, insanların yaşamlarında, aileden ve toplumdan gelen eğitimle oluşan hallerinin, hareketlerinin, eylemlerinin kaderini görmeye çalıştık.

Ve bunların gelecek nesiller için nasıl yeni bir kader olarak yazıldığını anlamaya çalıştık.

Kaderin vehbi ve kesbi boyutunu idrak etmeye gayret gösterdik.

Kesbiyetin, nasıl yeni bir kader çizdiğini görmeye çalıştık.

Anne babanın çocuğuna söylediği bir sözün bile, onun hayatında nasıl bir duygu, düşünce, yaşam kaderi oluşturduğunu yakalamaya çalıştık.

Kadere bühtan etmenin ne olduğunu inceledik, kader hakkında yalanlarda kalmamaya çalıştık.

Kaderin, varlığın varoluşundaki, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ilmindeki bağına yakalamaya çalıştık.

Anladık ki Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojinin varlıktaki işleyişini görebilmek, kaderi konusunu anlamanın yoluymuş.

Kader, varlığın ince ince nakşedilmesindeki muhteşem ölçüymüş, bunu varlığın kendinde görmeye çalıştık.

Kader, tedbir, tevekkül, sabır, teslimiyet konularını incelemeye çalıştık.

Olan bir depremde, sağlam yapılmadığı için yıkılan binaların etkisi sonucu ölenlerin ve yaralanan insanların nasıl bir yaşam kaderine sürüklendiğini anlamaya çalıştık.

Deprem Allah'ın kaderidir, ama sağlam yapılmayan binaların depremde yıkılmasıyla nice canların yanması, binaları yapanların sorumluluğu dâhilindedir.

Kaderi okuyamayan, gerekli tedbiri almayan, para kazanma derdiyle sağlam binalar yapmayan insanların, olan bir depremin sonucu ile nice canların yandığı felaketlerde, nasıl bir kader oluşturduklarını iyi anlamak gerekir.

Kader boyutu, varlığın varoluşundaki ince ince, nakış nakış bedenlenme ölçüsüdür.

Kader, varlığın açığa çıkmasındaki ilâhi ölçü, ilâhi nizamın boyutudur.

Varlığın birbiriyle olan muhteşem bağlılığın ölçüsüdür.

Gökte yıldızlar nasıl durur?

Güneş ışığını nasıl verir?

Dünya'da yaşam nasıl oluşur?

Evren nasıl işler?

Gezegenlerin birbiriyle olan çekimi, Dünya'nın Güneş etrafında dönüşü, Ay'ın Dünya etrafındaki dönüşü, hep bir ölçü ile olur.

Bir bebeğin; atom atom, hücre hücre, doku doku, organ organ vücûdlanması hep ilâhi bir ölçü ile olur.

Bedenin işleyişi, gözün görmesi, kulağın duyması, tüm organların belli bir intizamla çalışması, hep ilâhi bir ölçüyü, yani kaderi gösterir.

Nefes alıp vermek, yürümek, koşmak, terlemek, sindirim, boşaltım, uyumak, bedenin tüm işleyişi muhteşem bir ölçü iledir.

Her türlü duygularımız da, korkularımız da, sevinçlerimiz de, düşünmemiz de, salgılanan kimyasal salgılar da muhteşem bir ölçü iledir.

Yağmurun yağması, kar oluşu, dolu oluşu, çığ oluşu, rüzgâr, fırtına, hep belli bir ölçü iledir.

Topraktan ürün alınması, sebzelerin ve meyvelerin çeşitliliği, tatları, kokuları, şekilleri hep bir ölçüyü gösterir.

Tüm bilimsel alan, muhteşem bir ölçüyü gösterir.

Anladık ki kader, varlığın varoluşundaki, varlığın çalışmasındaki, varlığın birbiriyle olan ilişkisindeki, tüm kâinatın çalışmasındaki, sürüp gitmesindeki ölçünün adıdır.

Bilim insanlarının varlığı okuması, ilmî keşifleri, hep kader boyutudur.

Kâinatta her şeyde bir ölçü vardır.

İnsanın koku alması da ilmî bir ölçüyledir.

Sonbaharda yaprağın düşmesinde de ilmî bir ölçü vardır.

Yaş yaprak düşmez, yaprak kuruyunca yani özündeki su yavaş yavaş çekilince düşer.

İki damla suyun birleşimi, bir sıvının bir sıvıyla olan karışımı hep bir ölçü iledir.

Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji boyutundaki muhteşem sistem, muhteşem işleyiş hep belli bir ölçü iledir.

Anladık ki kader boyutu, Allah'ı layıkıyla idrak etmenin yoludur.

Kader boyutunu incelediğimizde, anladık ki şer Allah'tan demek doğru değilmiş.

Kötülüğü Allah'a nisbet etmek doğru değilmiş.

Kur'ân'ın hiçbir âyetinde kötülük Allah'tandır diye bir âyet yok iken, nasıl olur da kötülük Allah'tandır deyip, büyük bir gaflete düşmüşüz? Bunu kader konusunu inceleyince anladık.

Kur'ân'ı âyet âyet inceleyince, birçok yerde: "Allah kötülük vermez, zerre kadar kötülük irade etmez, kötülüğü kendinizde arayın" muhteşem uyarılarını gördük.

Kötülüğün kaynağının, daha çocuk iken başlayan eğitimlerde olduğunu idrak ettik.

Amentüyü incelediğimizde anladık ki, kader konusunu, “hacı ve şer Allah’tandır” diye yorumlamışlar.

Oysa kader, şer demek değilmiş, kader varlıktaki muhteşem işleyişin ölçüsüyümüş.

Şerrin kaynağı; aileden, toplumdan gelen hurâfeler, zulme kapı yol açan, ayrımcılığa düşüren, kibre düşüren, kendimizi yüce gösteren, başkalarına hor baktıran, fitneliğe, hasetliğe, fesatlığa, hırsızlığa, hasisliğe, yönlendiren bilgileriymiş.

Anladık ki eğitim çok önemliymiş.

Allah’ı idrak ettirecek olan, ilmî ve edebî yol çok önemliymiş.

Anladık ki Allah’ı idrak eden insan, birine ya da çevresine zerre kadar kötülük yapmamış.

Mü’minlik makamına gelen kimse, zerre kadar kötülük yapmaz, kötü düşüncelerde bile olmazmış.

Kur’ân’ı incelediğimizde anladık ki ister kadın ister erkek olsun, mü’minlik makamına eren bir kimseden, asla kötülük açığa çıkmamış.

Nisâ Sûresi 124: “Ve men yamel mines sâlihâti min zekerin ev unsâ ve huve mu’minun fe ulâike yedhulûnel cennete ve lâ yuzlemûne nakîrâ.”

Meâli: “Kadın olsun veya erkek olsun, kim mü’minlerden olursa, o iyi çalışmalarda olur. İşte onlar huzur içindedirler ve onlar hiç kimseye zerre kadar kötülük yapmazlar.”

Bu âyeti incelediğimizde muhteşem mesajı anladık.

Ve anladık ki mü’min olandan kötülük sadır olmaz ve mü’min olan çevresinde olan kötülüğü de yok eder.

Mü’min olmak, kendi vücûdunu ve varlığını vücûdunu tutan Allah’tan emin olma durumudur.

Mü’min kişi, tüm varlığın birbiriyle olan bağıını görebilendir.

Anladık ki mü'min kişi, aklını ve gönlünü tüm kirliliklerden temizleyen kişidir.

Anladık ki, içimizdeki kibri, hor görmeyi, fesatlığı, hasetliği, bencilliği, hasisliği, kendimizi yüce görmeyi terk edemediğimiz müddetçe, bizden kötülük açığa çıkacaktır.

Anladık ki mü'min olanlar, yani Allah'tan emin olanlar ve Allah'a her şeyiyle teslim olanlar, zerre kadar kötülük içinde olmazlar.

Kötülük Allah'tandır diyenler, kötülük yapmak isteyen kimselere cesaret verenlerdir.

Kötülük yapanlar da, kötülük Allah'tandır diyenler de, kötülüğe kapı açanlar da, zulmü körükleyenlerdir, zulmün içinde olanlardır.

Her insan, kötülük denen zulmü Allah'ta değil, kendinde aramalıdır.

Allah insana; akıl, kâlb, şuur, tercih etme kabiliyeti vermiştir.

İnsan kötülüğü de iyiliği de kendisi tercih eder ve bu yolda amel eder.

İnsan yaptığı kötülükleri, kadere bağlamamalıdır.

Ama insan şunu da unutmamalıdır. Kişinin yaptığı her iyilik ve her kötülük, hem toplumun hem de gelecek nesillerin kaderi olarak yazılır.

Akıl, kötülük üretmek için değil, iyilik üretmek için insana bahşedilmiştir.

Her yetişen çocuk anne baba tarafından, çok dikkatli eğitilmelidir.

İyiliğe kapı açmak da kötülüğe kapı açmak da, aileden gelen, toplumdan gelen eğitimle alakalıdır.

Varlığın varoluşundaki ölçüyü çok iyi anlamalıyız.

Toplumda görülen kötülüklerin nasıl oluştuğunu çok iyi anlamalıyız.

Toplumda görülen kötülüklerin kaynağı, aile ve toplumdan gelen eğitimlerde aranmalıdır.

Varlığın varoluşundaki en ince ölçü kader boyutudur.

Kader, varlıktaki Allah'ın kudretinin işleyişidir.

Kader varlıktaki Allah'ın elidir.

Kaderi anlamak, yaratılışı anlamaktır.

İşte, kader kitabımızda, kaderi anlamaya ve anlatmaya çalıştık.

Kaderin, takdir, kudret, mukadderat, kadir, bağlarını anlamaya çalıştık.

Kader, tedbir, tevekkül, teslimiyet konularını incelemeye çalıştık.

Kader konusu hakkındaki tespitlerimizde elbette eksikler vardır.

Kader konusunu araştıran dostlarımıza, az çok yardımcı olabildiysek ne mutlu bizlere.

8-3-2022

Sorup arařtıranlara, akledip dūřünenlere,
varoluđu ve var edeni anlamak isteyenlere ithaf edilmiştir.